Hedwig COURTHS-MAHLER

Jausmų romanas

GRIZELDA

serija "JAUSMŲ ROMANAS"

Jausmų romanas

Hedwig COURTHS-MAHLER

GRIZELDA

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
BARTAS PLAUŠINAITIS

alma littera
VILNIUS 1994

UDK 830-3
Ku 252

Versta iš:
Hedwig Courths-Mahler
GRISELDIS
Gustav Lübbe Verlag, Bergisch
Gladbach, 1992

ISBN 9986-02-065-4

Audra kaukė ir šniokštė per miškus ir laukus, lenkė tvirčiausius medžius, purtė dar nesulapojusius jų vainikus ir laužė giriose jaunus medelius.

Baisus vėjas ir kiaurai merkiantis lietus nekėlė noro būti lauke. Taip manė ir vairuotojas, vairavęs mašiną per audros sušiauštą mišką. Automobilis važiavo lėtai ir atsargiai, nes buvo jau sutemę ir šen bei ten skersai kelio gulėjo vėtros nulaužtas medžio kamienas. Šalia vairuotojo sėdėjo tarnas. Jis turėjo keletą kartų išlipti ir pašalinti kliūtis nuo kelio.

— Na, šiandien ir pragaras, — tarė jis piktai.

— Tikrai velniškas oras.

Jie baimingai pažvelgė į šalikelėje stovintį automobilį. Akimirkai mašinos lange šmėstelėjo blyškus vyro veidas, iš kurio niūriai žvelgė akys. Kai kelias tapo laisvas, automobilio keleivis, matyt, vėl abejingai atsilošė ant pagalvių. Greitai mašina išvažiavo iš miško ir pradėjo kilti į pamažu statėjantį kalną. Ten viršuje stovėjo Trojenfelzo pilis. Jos galingas siluetas su bokštais ir dantytomis sienomis, erkeriais ir kolonomis stūksojo debesų skivytais užtraukto dangaus fone.Karts nuo karto pro debesų properšas pažvelgdavo

mėnulis ir blyškiai nušviesdavo vietovę. Kaip kokie pasakų rūmai stūksojo ant kalno Trojenfelzo pilis, ir atrodė, kad jos galingi mūrai yra negyvenami.

Kai mašina pasiekė kalno plynaukštę, vairuotojas keletą kartų pasignalizavo. Sulig tuo ženklu tylioji pilis staiga atgijo. Įsižiebė prieš vartus esančios lankinės lempos ir skaisčiai nušvietė atvirą plotą. Staiga aukštos vartų sąvaros atsidarė ir atvėrė žvilgsniui ryškiai apšviestą priimamąją salę. Nušvito ir pilies langai, buvo matyti juose šmėžuojantys žmonių šešėliai. Tačiau viskas vyko keistoje tyloje. Salėje stovėjo grafo rūmų tarnautojai ir tarnai, laukiantys namo grįžtančio pono. Visų akys baimingai žvelgė atvertų vartų link. Ant plačių gremėzdiškų laiptų stovėjo madmuazelė Perdiunoar, jos puikaus, šiek tiek pašaipaus veido išraiška buvo beveik išgąstinga. Madmuazelė buvo mažosios grafaitės Gildos, vienintelio grafo Haro Trojenfelzo vaiko, guvernantė.

Grafas neskubėdamas išlipo. Pavargusiais, seniokiškais judesiais jis užkopė išoriniais laiptais ir įžengė į skaisčiai apšviestą salę. Paprastai jį, grįžusį po ilgo nebuvimo, žmonės sveikindavo džiaugsmingais veidais. Šiandien visi tylėjo. Gražus, vyriškas kilnių, tvirtų bruožų grafo veidas, regis, dar labiau išblyško, kai jis išvydo savo žmones sutrikusius ir pasimetusius. Aštri kančios išraiška apie jo burną tapo dar ryškesnė, nykus, iškamuotas žvilgsnis buvo nukreiptas tiesiai prieš save.

Grafo ausis pasiekė tylus murmesys, turėjęs reikšti pasveikinimą. Atrodė,kad vyksta gedulingas susirinkimas. Su baime visi žvelgė į akmeninį savo pono veidą, kurį pažinojo visai kitokį — švytintį ir kupiną gyvenimo džiaugsmo — ir kurį mylėjo.

Tačiau dabar viskas buvo kitaip — nuo to laiko, kai Trojenfelzo pilyje atsitiko tas baisus dalykas.

Prieš juos stovėjo jau nebe tas ponas, kokį jie buvo įpratę matyti. Atrodė, kad jo aukšta figūra palenkta

sunkios lemties — ar sunkios kaltės. Ir niekas nedrįso spręsti, ar jį palaužė ši kaltė, ar žiaurus likimas. Juk net ir teisėjai nesugebėjo nušviesti šio paslaptingo įvykio, padariusio iš Trojenfelzo pilies gedulo namus. Grafas Haro buvo paleistas iš kalėjimo. Išnagrinėjus bylą, jis buvo išteisintas, tačiau tik dėl įrodymų stokos. Jo kaltė taip pat buvo sunkiai įrodoma, kaip ir jo nekaltumas. Dėl įrodymų stokos! Ar tai iš tiesų buvo išteisinimas?

Žiūrint į grafą Trojenfelzą, atrodė, kad jis velka paskui save grandines, iš kurių niekas negalėtų jo išlaisvinti. Jis šio nuosprendžio nelaikė išteisinimu. Tai nulenkė jo išdidžią galvą.

Pradžioje grafas arogantiškai ir atkakliai neigė bet kokią kaltę, svaidė į savo kaltintojus siutulingus žvilgsnius ir reikalavo, kad būtų tikima jo žodžiais. Tačiau nervus ištampiusio bylos nagrinėjimo metu, po nesibaigiančių tardymų kankynės, jis vis labiau blausėsi ir darėsi viskam abejingas. Grafas negalėjo suvokti, kad jo žodžiais yra netikima, ir su siaubu matė, jog vis naujos aplinkybės atrodo liudijančios prieš jį.

Jis išgyveno siaubingas dienas, iki išmoko atsiduoti neišvengiamybei! Dėl įrodymų stokos! Ši baisi nuosprendžio frazė vėl ir vėl skambėjo ausyse. Jo nebuvo galima paskelbti kaltu ar nekaltu. Tačiau nuo šiol kiekvienas prieš jį stovintis turėjo teisę galvoti:"Vis tiek tu esi kaltas, tave išgelbėjo tik laimingas atsitiktinumas". Ir visi jo žmonės, kurie mielai būtų matę jį laisvą nuo visų kaltinimų, nebedrįso tikėti jo nekaltumu ir nei vienas negalėjo įrodyti: jis yra nekaltas.

Grafas Haro buvo apkaltintas savo jaunosios žmonos, grafienės Alisos, nužudymu. Retas kuris gedėjo gražios, tačiau įnoringos ir piktos grafienės. Ji buvo viena iš tų išlepintų, aikštingų moterų, kurių devizas: "Leidžiama visa, kas man patinka", ir kurios egzistavimo teisę savo artimiesiems pripažįsta tik tiek, kiek šie padeda tenkinti jų užgaidas.

Gyvenimas šalia šios moters grafui buvo pragaras žemėje, jos aplinka manė, kad ji užsitarnavo sau tragišką baigtį.

Artimiau nepažinojusieji laikė ją kerinčia moterimi. Viešumoje grafienė visuomet elgdavosi maloniai. Grafas Haro prieš ją vesdamas taip pat matė tiktai mielą veidelį, kurį ir įsimylėjo. Ji buvo graži, kupina patrauklumo ir puikiai išmanė, kaip apžavėti vyrus. Kai jai to norėdavosi, grafienė nelabai paisydavo ir santuokinės ištikimybės. Savo vedybinio gyvenimo metais grafas Haro ne kartą bandė ją pakeisti, bet viskas buvo veltui. Jeigu jis kalbėdavo jai nepatinkančius dalykus, ji užsikimšdavo ausis, trypdavo kojomis arba persiutusi paleisdavo į jį kokį daiktą; pavaldiniai taip pat nukentėdavo nuo jos rankos.

Atrodė, grafienė jaučia poreikį kankinti ir pykinti savo vyrą ir greičiau dėl šios priežasties, o ne tikro poreikio skatinama, ji leisdavosi į įvairiausius flirtus, o kai jis bandydavo tai drausti, šlykščiai juokėsi. Dėl to kildavo nemaža scenų, kurios grafą Haro kankino labiau, nei jo kietaširdę žmoną. Grafienė Alisa iš tokių situacijų visuomet išeidavo nugalėtoja, nes vyras dažniausiai pabėgdavo išsigandęs jos įniršio.

Vasaras pora praleisdavo Trojenfelzų pilyje, žiemą persikeldavo į rezidenciją, kad galėtų dalyvauti pobūviuose ir dvaro pasilinksminimuose. Tuomet grafienė Alisa spindėdavo pasidabinusi garsiaisiais Trojenfelzų šeimos deimantais ir perlų vėriniais.

Tada jie gyvendavo Trojenfelzų rūmuose, kurie kaip ir pilis bei Trojenfelzo grafystė šimtmečiais priklausė giminei. Čionai grafienė rengdavo puikias šventes.

Ji, kuri garsėjo pusiausvyros stoka, atrodė turinti nervus iš plieno, jeigu jos laukdavo kokia nors pramoga.

Grafienė Alisa ir pati buvo kilusi iš turtingos grafų giminės, o jos vyras priklausė prie labiausiai pasi-

turinčių hercogystės aristokratų. Jis nedraudė jai švaistyti pinigų į kairę ir į dešinę, nors tam ir nepritarė. Pačiam grafui dėl jo tvirto būdo pinigų švaistymas neteikė malonumo. Jis negalėjo suprasti, kai žmona aukodavo milžiniškas sumas trumpalaikėms užgaidoms tenkinti, tačiau niekuomet dėl to nepriekaištavo. Niekas nebūtų galėjęs pasakyti, kad jis kaip nors būtų varžęs savo žmoną. Bet koketavimą jis laikė nepadoriu ir draudė. Ji tyčiojosi iš jo ir darė, ką norėjo.

Tas pat buvo ir paskutinę žiemą. Tačiau šįkart ji peržengė jo kantrybės ribas. Jaunas užsienio princas, nuobodžiaujantis hercogo dvare, įsimylėjo gražiąją grafienę. Jai buvo malonu rodyti jam palankumą ir leisti daugiau, nei kitiems savo gerbėjams. Ir dabar jos širdis išliko nepavergta; turėti princą savo gerbėjų tarpe, — tai maloniai kuteno grafienės tuštybę.

Vieną vakarą grafas Haro šiek tiek ilgiau, negu buvo planavęs, užtruko vyriškoje kompanijoje ir parėjęs namo užtiko savo žmoną ir princą labai intymiomis pozomis.

Įniršio apimtas jis parodė princui duris ir keršydamas už padarytą įžeidimą kirto rimbu per veidą.

Šiaip ar taip šeimyna girdėjo audringą grafų poros sceną, o taip pat baisius įsiutusio grafo grasinimus. Dar tą patį vakarą jis privertė žmoną kartu su juo grįžti į Trojenfelzo pilį.

Šiaip jau grafas visuomet būdavo ramus ir santūrus, tačiau tą vakarą jis buvo lyg apsėstas ir keletas žmonių aiškiai girdėjo jį šaukiant: "Jau greičiau užmušiu tave, negu leisiu suteršti mano vardą". Šįsyk ji, matyt, tikrai išsigando, nes elgėsi tyliai ir neprieštaraudama susiruošė kelionei.

Taip nelauktai grafų pora tą vakarą grįžo atgal į Trojenfelzą. Ten buvo likusi mažoji grafaitė Gilda su savo aukle ir guvernante iš Šveicarijos, kadangi grafienė nemėgo apsunkinti savęs motinystės rūpesčiais.

Be to, pilyje gyveno grafaitė Beata fon Trojenfelz, trisdešimtmetė grafo Haro giminaitė. Ji buvo kilusi iš nuskurdusios giminės atšakos. Grafas Haro jos pasigailėjęs priėmė į savo namus.

Kai tą žiemos vakarą grafų pora taip netikėtai grįžo iš žiemos rezidencijos, grafaitė Beata iškart suprato, kad sutuoktiniai vėl susipyko. Namuose tarp grafo ir jo žmonos įvyko dar viena audringa scena. Tarnai girdėjo, kaip jis šaukė: "Tai turi pagaliau baigtis — ir tai baigsis, kas bebūtų!"

Paskui grafienė liko viena, niekas neužėjo į jos kambarį, tačiau kambarinė iki ryto prasėdėjo prie durų bergždžiai laukdama leidimo eiti ilsėtis. Toks nesiskaitymas buvo jai gerai pažįstamas.

Kitą rytą grafienė buvo rasta savo lovoje. Negyva. Ekspertizė nustatė, kad ji buvo nunuodyta.

Grafienė Alisa kiekvieną vakarą išlenkdavo taurę stipraus vyno, ji galvojo kitaip negalėsianti užmigti. Taip pat ir tą vakarą. Kambarinė pripildė stiklą ir pastatė jį ant spintelės šalia lovos.

Butelyje, iš kurio kambarinė pylė vyną, jo liko tik šlakelis, ir tą šlakelį ji nusiuntė į virtuvę. Vėliau tardymo komisija tą vyną ištyrė ir nustatė, kad jame nuodų nėra.

Tačiau pustuštėje taurėje šalia grafienės lovos buvo rasta egzotiškų nuodų. Susijaudinęs grafas Haro, pakviestas prie savo žmonos lovos, netyčia apvertė taurę. Vynas išsiliejo, tačiau jį sugebėjo ištirti, ir grafas buvo apkaltintas sąmoningai apvertęs taurę, norėdamas nuslėpti savo nusikaltimo pėdsakus. Jam buvo pateiktas kaltinimas nunuodijus žmoną. Nuodai, rasti vyno taurėje, buvo kadaise paties grafo parsivežti iš kelionės po Indiją. Jis laikė juos užrakinęs slaptame savo rašomojo stalo stalčiuje. Niekas kitas nežinojo, nei kur yra tas stalčius, nei kaip jis atsidaro. Nuodai buvo supilti į mažą krištolinį buteliuką.

Grafas Haro turėjo prisipažinti: kai jis įsigijo buteliuką, šis buvo pilnutėlis nuodų. Kelios savaitės prieš žmonos mirtį jis buteliuką buvo rodęs keletui žmonių: žmonai, savo draugui baronui Fricui Dalhaimui ir savo pusseserei grafaitei Beatai.

Baronas Dalhaimas paliudijo prieš teismą, kad tą dieną buteliukas buvo dar pilnas, tuo tarpu grafaitė parodymus duoti atsisakė. Kai buteliukas buvo konfiskuotas, jame buvo tik du trečdaliai skysčio. Be jokių abejonių, kažkas nupylė trečdalį. Kadangi niekas nežinojo, kur yra slaptasis stalčius, ir grafas Haro prisipažino niekam nedavęs buteliuko į rankas, kita vertus, išvakarėse jis buvo skaudžiai savo žmonos įžeistas, visaip jai grasino, tad egzistavo pakankamai motyvų apkaltinti jį žmogžudyste.

Savižudybės versija buvo atmesta, kadangi grafienė buvo gyvenimo džiaugsmo kupina moteris, be to, nuodai buvo jai neprieinamoje vietoje.

Ir taip įrodymų prieš grafą ratas būtų visai užsidaręs, jei ne viena jo naudai bylojanti aplinkybė. Grafienės kambarinė prisiekusi paliudijo, kad pripildė taurę vyno tuomet, kai grafas jau buvo palikęs savo žmonos kambarį. Ji tvirtino, kad grafas nebuvo sugrįžęs, kad grafienės kambariuose nebuvo nei vieno pašalinio žmogaus, ji pati visą naktį praleido prieškambaryje, o kito įėjimo į grafienės apartamentus nėra. Tiesa, teisėjai abejojo, ar kambarinė nebuvo bent trumpam užmigusi. Tačiau šiuo abejojimu remiantis, negalima buvo laikyti jo kaltės įrodyta.

Taip grafas buvo išteisintas dėl įrodymų stokos.

Gynėjas sakė, kad vis dėlto yra įmanoma, jog grafienė nusižudė: ji galėjo be savo vyro žinios aptikti slaptąjį stalčių. Tačiau aukštuomenėje niekas netikėjo gražiosios grafienės Alisos savižudybe, tiesa, tardymo metu išaiškėjo aplinkybių, metančių šešėlį jos gyvenimui. Neįmenama paslaptis gaubė šią istoriją, buvo

netgi šnabždamasi, kad tyrimas esą buvo užgniaužtas, nes čia yra įsipainiojęs ir užsienio princas. Tai buvo netiesa. Ir vis dėlto ši istorija buvo gana nemaloni aukštiesiems sluoksniams.

Aukštuomenė suskilo į dvi grupes. Vieni palaikė grafo pusę, kiti neatmetė galimybės, jog jis yra kaltas. Antrieji išteisinimą laikė klaida.

Bet kuriuo atveju dabar grafas Haro aukštuomenei buvo miręs. Ir tai jis puikiai žinojo. Šis žinojimas ir pastūmėjo jį, išėjus iš tardomųjų kalėjimo, grįžti į Trojenfelzą. Jis ilgėjosi vienatvės ir savo švelniai mylimos mažosios dukrelės, kurios per visą tą laiką nei karto nebuvo matęs.

Ir štai jis stovėjo savo pavaldinių tarpe — paskelbtas už įstatymo ribų — praradęs garbę viso pasaulio akyse. Jis matė, kad net pavaldiniai netiki jo nekaltumu, ir skaudžia širdimi stovėjo prieš juos. Grafas linktelėjo pasisveikindamas ir netaręs nei žodžio nuėjo prie salės gale esančių laiptų.

Jo veidas buvo baltas, akyse sustingo kančios išraiška. Ant laiptų vis dar stovėjo madmuazelė Perdiunoar, jo dukters guvernantė, ir žiūrėjo į grafą siaubo kupinomis akimis. Ir vos paliesta jo nykia ugnimi degančio žvilgsnio, ji aiktelėjusi nusisuko. Grafas Haro krūptelėjo ir sustojo.

— Madmuazel! — sušuko jis šiurkščiai ir griežtai.

— Ko ponas grafas pageidautų? — išlemeno jinai.

— Rytoj jūs paliekate pilį, madmuazel. Aš noriu, kad mano dukterį auklėtų vokietė.

— O, aš pati išeiti — aš nelikti šitam name, kur atsitikti toks blogas dalykas.

— Tylėkite! Ryt ryte kasoje jums bus išmokėta alga. — Sulig tais žodžiais jis atsisuko į netoliese stovintį vyriausiąjį kasininką.

— Ponas kasininke, madmuazelė gaus ketvirčio metų algą ir maistpinigius tam laikui.

— Klausau, ponas grafe.

Staiga grafas atsitiesė. Tvirtu pakeltu balsu jis ramiai tarė:

— Aš nė vieno nesulaikysiu tarnyboje. Kas nori palikti Trojenfelzo pilį, gali nekliudomas tai padaryti. Aš anuliuoju visas sutartis ir kiekvienam suteiksiu galimybę tuojau pat išeiti. Tiems, kas nenori pasilikti, bus išmokėta ketvirčio metų alga.

Tai pasakęs jis vėl nusisuko ir ketino lipti toliau. Staiga kažkoks baltas pavidalas pasileido laiptais žemyn. Tai buvo mažoji grafaitė Gilda, žavingas penkerių metų vaikas šviesiomis garbanomis ir tamsiai mėlynomis akimis. Ji buvo basa ir susisupusi į ilgus baltus naktinius marškinius. Grafaitė nukurnėjo laiptais žemyn ir ilgesingai ištiesė rankas.

— Tėveli, mielasis, gerasis tėveli!

Jis pagavo dukterį į savo glėbį ir tvirtai prispaudė prie savęs. Lyg kokia dejonė pasigirdo iš grafo krūtinės.

— Mano mažoji Gilda, mielas mano vaikeli, — ištarė jis jaudinančiai švelniai ir su vaiku ant rankų užlipo laiptais. Viršuje stovėjo grafaitės auklė.

— Dovanokit, pone grafe, aš negalėjau jos nulaikyti.

Grafas tik mostelėjo ranka.

— Tai tu paspruk ai nuo Henrietos, Gilda? — paklausė jis švelniai, glausdamas prie savęs rožinės spalvos kūnelį. Grafas jautėsi laimingas, kad niekas neįsibrovė tarp jo ir dukrelės, kas galėtų juos išskirti.

— Henrieta norėjo mane sulaikyti lovoje, aš turėjau miegoti, nelaukti tavęs. Bet juk Beata man sakė, kad tu šįvakar grįši, ir aš plačiai atmerkiau akis, kad neužmigčiau. Taip ilgai tavęs nemačiau, tėveli, tu taip ilgai keliavai. Aš prašiau Beatos, kad ji manęs neguldytų, kol tu sugrįši, o ji mane vis tiek įkišo į lovą. Bet kai tik išgirdau tavo balsą, aš — viens du trys —

iššokau iš lovos ir nubėgau laiptais žemyn. Ir štai aš tave turiu.

Jis švelniai paglostė šviesiaplaukę galvelę.

— Mano spindulėli, — dusliai sušnibždėjo jis ir paslėpė savo veidą baltose jos naktinių drabužių klostėse.

Jis nunešė savo dukterį atgal į miegamąjį. Rūpestingai ją užklostė. Ir tada mažoji grafaitė pastebėjo ašaras tėvo akyse. Staigiu judesiu ji atsisėdo ir sumišusi pasižiūrėjo į jį.

— Tėveli! Mielas tėveli, tu verki, — sušuko išsigandusi mergaitė.

Jis atsiklaupė prie lovos, apkabino ją abiem rankom, lyg saugodamas, kad jos kas nors neatimtų.

— Tai nieko, mano vaikeli, — tik kelios ašaros.

— Kodėl tu verki, tėte? Tu pyksti, kad aš atėjau pas tave?

— Ne, ak ne. Aš verkiu iš džiaugsmo, kad tu taip padarei, kad tu pasiilgai manęs.

— Labai, labai tavęs pasiilgau. Kai tu išjojai su tais svetimais ponais, aš taip ilgai verkiau. Ir nieko šalia nebuvo, kas mane paguostų. Madmuazelė kalbėjo tokias kvailystes. Ji sakė, kad nežino, ar tu kada nors grįši. O Beata užsikimšdavo ausis, kai aš verkdavau. Henrieta verkdavo kartu su manim. Bet ir ji negalėjo manęs paguosti. O mama, ak, tu juk žinai, kad ji miega kapuose ir niekad nebeprasibus. Dabar ji jau negali bartis ir pykti. Žinai, tėte, mamos aš nei trupučio nepasiilgau. Be tavęs — ak, dėl to man labai skaudėjo čia. — Ji parodė į savo širdį, ir jos didelės akys pažvelgė į grafą taip, kaip žiūri per daug susijaudinę vaikai.

— Mano miela mažyle, — tau taip skaudėjo vargšę širdelę?

— Taip, labai. O dabar tu juk neišeisi vėl?

— Ne, mano vaikeli, niekados.

— Kaip — tu daugiau nebevyksi į dvarą? O gal tu mane tuomet pasiimsi į Trojenfeľzų rūmus, kur manęs mama niekuomet neimdavo?

Ir čia jis pirmą kartą suvokė, kad jį palietusi nelaimė mes šešėlį ir ant jo dukters likimo. Bus šnekama, kad ji yra duktė žmogaus, kuris buvo paleistas į laisvę tik dėl įrodymų stokos. Kadangi visuomenė jį laikė žmonos žudiku, į jo vaiką visi žiūrės kaip į žudiko vaiką — jeigu jam nepavyks išaiškinti šios paslaptingos istorijos. Bet kaip jis sugebės atskleisti tai, ko atskleisti nesugebėjo net jo teisėjų įžvalgumas.

— Aš liksiu su tavim ir niekuomet nevyksiu į dvarą, mano vargše mažyte, — tarė jis.

— Kodėl tu mane vadini vargše mažyte? Visi mane dabar taip vadina. Ir tu taip pat? Aš žinau, kodėl visi taip sako. Madmuazelė man papasakojo. Nes mama mirė ir atsitiko kažkas baisaus, apie ką madmuazelė negali kalbėti. Beata jai uždraudė. Kas yra ta baisybė, tėte? Gal tu gali man pasakyti?

— Tai yra kvaili madmuazelės plepalai, Gilda, tu jų neturi klausyti. Baisu yra tai, kad mirė mama, ir viskas.

— Ak, tėte, jeigu aš turiu tave, tai viskas gerai ir aš jau nebe vargšė mažytė. Aš nenoriu to girdėti, — pasakė ji tyliu ir šiek tiek mieguistu balsu.

— Dabar miegok, mieloji.

— Taip, tėte! Ar girdi tą baisingą audrą? Smagu, kad tu vėl namuose. Ar galėsiu rytoj su tavim papusryčiauti?

— Taip, galėsi. Labanakt, mano vaikeli.

— Labanakt, tėte, ir tesaugo tave visi angeliukai, — Gilda ištarė savo maldingąjį palinkėjimą.

— Tave taip pat, mieloji.

Gilda patogiai susirangė savo lovytėje. Po kelių minučių ji jau kietai miegojo.

Atsidusęs grafas pasišalino pakvietęs auklę į jos postą. Jis susirado savo kambarius. Čia laukė jo kamerdineris, patarnavęs dar grafo tėvui.

— Grolmanai, aš nemačiau tavęs salėje.

— Aš norėjau pono palaukti čia.

— Vadinasi, tu negirdėjai, ką aš pasakiau visiems apačioje. Tad pakartosiu ir tau: kas nenori man tarnauti, gali išeiti.

Tarnas, kuris nežiūrint savo penkiasdešimties metų amžiaus laikėsi tiesiai, kaip jaunuolis, pažvelgė į blyškų grafo veidą.

— Ponas grafas juk nelaukia šito iš manęs? Aš tarnausiu ponui grafui, kol jis pats mane išvarys. Žinau, kad ponui grafui dabar reikalingi ištikimi tarnai. Ir vargas tam, kuris man girdint, ištars piktą žodį apie mano poną — toksai sužinos, kur pipirai auga.

— Tai tu už mane, Grolmanai?

— Savaime suprantama, ponas grafe.

— Grolmanai, ar tiki, kad aš nekaltas?

— Tikiu, kaip pačiu savimi, ponas grafe. Jei ponas grafas galėtų padaryti tokį nusikaltimą, tada jokiu žmogumi nebebūtų galima tikėti.

— Ačiū tau, Grolmanai. Matyt, tu vienintelis tiki manimi.

— O ne, ponas grafe. Grafaitė Beata taip pat tiki pono nekaltumu. Ji man tai sakė. Ir ji čia gerai rūpinosi tvarka bei ramybe, kai pono grafo nebuvo, net susirgo nuo tos maišaties ir buvo tokia įsibaiminusi, kad net gaila buvo žiūrėti. Ji taip pat griežtai uždraudė žmonėms kalbėti apie visą šį reikalą, kad mūsų grafaitės neišgąsdintų koks negeras žodis.

— Kur yra grafaitė Beata? Aš jos dar nemačiau, — ištarė grafas.

— Grafaitė laukia pono grafo valgomajame. Ji nenorėjo stovėti apačioje tarp žmonių ir pasveikins poną grafą atskirai.

Daugiau grafas Haro su savo kamerdineriu nešnekėjo.

Pastarasis susirūpinęs stebėjo grafą. Kaip susiaurėjo ir išblyško jaunojo pono veidas ilgo kalinimo metu. Prieš savo vedybas grafas Haro buvo linksmas žmogus ir gyveno su savo tėvais meilėje ir santarvėje. Paskui senasis grafas mirė, ir po metų jaunasis Haro į namus parsivedė grafienę Alisą. Su ja į rūmus įslinko nesantaika. Ginčai ir barniai kiekvieną dieną. Taiką mylinčiam jaunajam ponui tai buvo pragariškas gyvenimas.

Grafienę motiną širdgėla ir rūpestis dėl sūnaus greitai irgi nuvedė į kapus, pas vyrą. Tačiau net ir motinos mirties dieną grafas neturėjo ramybės. Pirmąja šeimyninės nesantaikos priežastimi tapo tai, kad jaunoji grafienė pasijuto besilaukianti ir nebegalėjo lankytis pokyliuose. Santuoką ji laikė leidimu daryti visa tai, kas yra uždrausta netekėjusioms merginoms. Kildavo siaubingos scenos. Grafas Haro buvo įsikūnijęs gerumas ir nuolaidumas. Jis tikėjo, kad visa tai susiję tik su jo žmonos padėtimi ir ją reikia saugoti.

Šiuo savo atlaidumu jis viską ir sugadino. Aikštinga žmona perėmė valdžios vairą į savo rankas, ir jis prarado bet kokią įtaką jai.

Gimus mažajai grafaitei, tapo dar blogiau. Vaikas grafienei buvo tik našta. Ištisomis dienomis ji nematydavo savo kūdikio ir perleido jį iš pradžių žindyvei, o paskui guvernantei prancūzei. Būtent prancūzei, kadangi, kaip ji pati sakė, duktė turi įgauti "prancūziško žavesio". Grafas Haro norėjo savo dukteriai auklėtojos vokietės, jei jau motina neapsiima pati auklėti savo vaiko. Žmona su panieka nusijuokė,kai jis tai pasakė, ir keliomis scenomis išsikovojo guvernantę prancūzę.

Madmuazelė Perdiunoar susilaukė iš grafienės didelio palankumo, nors šiaip jau nei vienas namiškis

jos nemėgo. Grafui ji taip pat nepatiko, ir jis stengėsi kuo daugiau laiko skirti dukrai pats.

Madmuazelė Perdiunoar dažnai sėdėdavo grafienės apartamentuose ir pasakodavo jai pikantiškas istorijėles iš aukštuomenės gyvenimo. Ji išjuokdavo vedusius vyrus ir savo nešvankiais plepalais linksmino grafienę. Gera auklė madmuazelė tikrai nebuvo. Grafas Haro stengėsi, kad duktė kuo dažniau būtų su juo. Tokiu būdu tarp tėvo ir dukters užsimezgė daug glaudesnis ir švelnesnis ryšys, negu tarp jos ir motinos.

Grafienė Alisa nieko neturėjo savo dukteriai: nei laiko, nei kantrybės, nei meilės. Jei būdavo kada itin gerai nusiteikusi, ji žaisdavo su vaiku taip, kaip žaidžiama su kačiuku. Kai tai nusibosdavo, grafienė nekantriai atstumdavo vaiką ir atiduodavo jį tarnų globai.

Tvarkingo namų ūkio nebuvo pilyje, nei rūmuose. Grafienei rūpėjo tik malonumai, jos tualetai ir garbintojai. Laimei, namuose buvo reikalą išmanantys tarnai. Netrukus po Haro motinos mirties į Trojenfelzą atvyko grafaitė Beata ir perėmė namų ūkio tvarkymą į savo rankas.

Grafienė Alisa nebuvo labai sužavėta naująja šeimos nare. Tyli, griežta ir užsidariusi grafaitė kėlė jai nuobodulį ir erzino. Ji kankino grafaitę ir nesivaržė rodyti jai savo ambicijų.

Grafaitė Beata viską nukęsdavo tylomis, bet kartkartėmis ji mesdavo į grafienę tokį žvilgsnį, kuris išduodavo, kad jos meilė grafienei ne ką didesnė, negu grafienės — jai.

Persirengęs grafas Haro nusileido į valgomąjį. Grafui įėjus, į jį atsisuko aukšta, juodai apsirengusi moteris. Jo laukdama, ji stovėjo prie lango ir sustingusiu žvilgsniu žiūrėjo į šėlstančią audrą. Tai buvo grafaitė Beata.

Jos veidas buvo blyškus, net ir lūpos. Ji nebuvo bjauri, bet jos veido bruožai turėjo kažką griežto, beveik vyriško dėl didelės, narsiai išsišovusios nosies ir atšiauriai sučiauptų lūpų. Juodi plaukai gerai derėjo prie juodų akių, kurių ugninis žvilgsnis dabar įsmigo į grafą Haro. Visa tai liudijo, kad šios merginos sieloje siautėja nepažabotos aistros.

Grafaitei Beatai buvo per trisdešimt, ir kadangi ji buvo neturtinga, joks vyras nepanoro jai pirštis. Prieš atvykdama į pusbrolio namus, grafaitė taipogi nei vienam vyrui nejautė ko nors didesnio, negu trumpalaikė simpatija. Bet kai ji išvydo grafą Haro, joje kažkas užsiliepsnojo, ir tas kažkas sukėlė sąmyšį jos sieloje. Ji pamilo grafą visa savo aistringa esybe.

Nepadėjo ir savęs įtikinėjimai, kad jis vedęs. Vis labiau liepsnojo meilė vienišoje grafaitės sieloje. Ji stengėsi niekam nerodyti savo jausmų, o labiausiai pačiam grafui Haro.

Jeigu grafo santuoka būtų buvusi laiminga, ji nebūtų sugebėjusi ilgai kęsti. Tačiau grafaitė matė, kad sutuoktiniai vis labiau ir labiau tolsta vienas nuo kito, ir pabandė užimti kokią nors vietą grafo gyvenime. Ji parodė grafui, kad jis gali rasti joje užuojautą ir paguodą. Tačiau šiam nereikėjo iš jos nei vieno, nei kito. Grafas nepuoselėjo jai kokio nors jausmo ir pasiėmė ją po tėvo mirties į savo namus, nes nenorėjo, kad grafaitė Trojenfelz užsidirbtų duonai tarnaudama pas svetimus. Tačiau Beata jį slapta dievino ir nekentė grafienės, kadangi ši turėjo viską, ko neturėjo Beata. Tačiau nei savo meilės, nei neapykantos ji neparodė nė karto.

Beata iš akių įspėdavo kiekvieną grafo norą ir jį pildė, o jeigu jis kada su savo miela šypsena pasiteiraudavo, kaip jai sekasi, ji būtų galėjusi atsiklaupti ant kelių ir maldauti jo meilės. Tačiau Beata tik nuleisdavo akis, kad jos nieko neišduotų.

O dabar grafienė Alisa mirė — nesvarbu, kaip tai atsitiko. Grafas Haro buvo laisvas ir jis grįžo namo.

Ji žinojo, kad grafo aplinkos žmonės dabar jo vengia. "Dėl įrodymų stokos" buvo ne ką geriau, negu "kaltas".

Dabar jis turės gyventi vienas, be žmogaus, į kurį galima atsiremti. Tik ji ištikimai stovės šalia jo. Grafas jau nebebuvo nepasiekiamas. Išdidusis vyras buvo pažemintas, ir jo turtas čia nebegalėjo pagelbėti. Jeigu ji veiks protingai, vienišumas galbūt pastūmės jį į jos glėbį.

O jos glėbyje jis viską, viską užmirš.

Dabar Beata stovėjo priešais grafą, ir vienu metu pajuto, kad žemė slysta jai iš po kojų, matė išblyškusį, sukritusį jo veidą. Tačiau susivaldė. Haro sumišęs pasižiūrėjo į grafaitę. Jis pastebėjo, kad pusseserė pasikeitė per tą laiką, kol jo nebuvo, atrodė, lyg būtų po sunkios ligos.

— Labas vakaras, Beata! Jau maniau, tu palikai Trojenfelzą nenorėdama gyventi po vienu stogu su žmogumi, kuris paskelbtas už įstatymo ribų.

— Kaip tu galėjai taip pagalvoti, Haro. Nejau manei, kad taip atsidėkosiu už tavo gerumą?

— Tave čia laiko dėkingumas? Na, dėl to neprivalai būti pririšta prie šių siaubo namų. Aš atleidžiu tave nuo bet kokių įsipareigojimų ir, jei tu nori apleisti Trojenfelzą, mielai pasirūpinsiu tavimi kitu būdu. Negaliu ir nenoriu tavęs čia laikyti, nes visus, kurie yra su manim, paliečia prakeiksmas, persekiojantis mane. Aš neketinu ištiesti tau rankos. Tu gali jos išsigąsti.

Tada grafaitė greitai apėjo apie stalą ir ištiesė jam savo ranką — šiek tiek didoką ir stiprią, bet gražiai sudėtą ranką.

— Sveikinu tave parvykus, mielasis Haro, ir jeigu leisi, visam laikui pasiliksiu Trojenfelze.

Dvejodamas jis paėmė jos ranką.

— Ant mano rankų nėra kraujo, Beata.

Ji nusišypsojo, karštai ir stipriai spustelėjo jo dešinę.

— Aš tikiu tavimi, Haro! Net jei visas pasaulis būtų prieš tave. Netgi jei tu būtum nuteistas, jeigu tu būtum pats prisipažinęs, jog esi kaltas — aš vis tiek tuo nepatikėčiau.

— Dėkoju tau už pasitikėjimą, Beata, ir jei tikrai nori ateityje dalintis pastoge su manimi, būsiu tau iš širdies dėkingas. Dabar Trojenfelze prasidės rimtas, tylus ir bedžiaugsmis gyvenimas. Aš pats sugrįžau būdamas prislėgtas, palaužtas žmogus. To, ką išgyvenau ir iškentėjau per paskutiniuosius mėnesius, tu negali įsivaizduoti. Kartais man norėdavosi suskaldyti sau galvą į kalėjimo mūrus, kai matydavau, kaip įrodymas po įrodymo kaltės grandinė vis labiau užsiveržia ir grasina mane pasmaugti. O sėdėti surištomis rankomis, nieko neveikiant — tai yra pati didžiausia kankynė tokiam žmogui, kaip aš. Daug mieliau būčiau paleidęs kulką sau į kaktą. Bet aš galvojau apie savo kūdikį. Ir be to, noras išsiaiškinti paslaptį, kuri gaubia mano žmonos mirtį, irgi neleido man pasitraukti iš gyvenimo.

— Jei tai būtų galima išaiškinti, tai būtų padarę ponai teisme, — tarė ji be jokios išraiškos veide.

— Nesvarbu! Turiu pamėginti atskleisti tiesą. Jokio kito tikslo gyvenime aš nematau.

— O vaikas? — paklausė ji tyliai.

— Mano mažoji Gilda! Dėl jos privalau gyventi visų pirma. Jai reikia manęs. Jos likimas surištas su manuoju. Ir aš privalau ją taip išauklėti, kad ji būtų pakankamai stipri iškęsti savo tėvo nešlovę, kuri palies ir jos jauną kaktą, kai ji kada nors išeis į gyvenimą. Beje, pirma, ką aš sugrįžęs padariau, tai atleidau madmuazelę Perdiunoar. Ji niekados man neatrodė tinkamas žmogus mano dukteriai auklėti. Aš noriu pasamdyti Gildai auklėtoją vokietę.

— Aš visiškai pritariu šiam žingsniui. Madmuazelė yra lengvabūdė kvaiša, kai tavęs nebuvo, aš turėjau ją griežtai prižiūrėti.

— Tu turėjai nelengvas pareigas palaikyti tvarką Trojenfelze. Ar tau nebuvo per sunku? Atrodai labai iškamuota, Beata. Tu sirgai?

Ūmus raudonis užliejo jos veidą:

— Ne, ne. Tačiau aš kentėjau kartu su tavimi, aš neapsakomai bijojau dėl tavęs. Kiekviena nauja diena man nešė naujas kančias. Dabar galėsiu lengviau atsikvėpti.

Jis per stalą ištiesė jai ranką:

— Dėkoju tau už atjautą, Beata. Man beveik gėda, kad aš taip retai pagalvodavau apie tave.

— Aš tai puikiai suprantu. Tavo galva buvo pilna kitų dalykų.

— Tas tiesa — ir ne itin malonių. Norėčiau žinoti, Beata, ką tu galvoji apie mano žmonos mirtį. Ar tu bandei pati sau ją paaiškinti?

— Žinoma, Haro. Juk tai natūralu, — ištarė ji kimiu balsu.

— Ir tu radai kokį nors atsakymą?

— Aš tvirtai įsitikinusi, kad Alisa mirė nuo savo rankos.

— Bet kodėl ji būtų turėjusi taip daryti?

Beata akimirksniu susimąstė ir greitakalbe išpylė:

— Alisa buvo labai ekstravagantiška ir nepastovi moteris. Kartais ji elgdavosi visiškai absurdiškai. Tokie žmonės susijaudinę praranda bet kokį minčių aiškumą. Žinia, kad tą vakarą grafienė buvo afekto būklėje. Ji suprato, kad padarė tai, ko tu nebūtum galėjęs jai atleisti. Tu ją apkaltinai ir pirmą kartą buvai toks įpykęs ir griežtas tai išlepintai būtybei. Ir tada iš egoistiško užsispyrimo, sumišusio su gėda, jai kilo lengvabūdiška mintis pasitraukti iš gyvenimo. Galbūt ji norėjo tave pagąsdinti, galbūt netikėjo nuodų povei-

kiu. Tu juk atsimeni, kaip ji paniekinančiai prunkštelėjo, kai parodei mums nuodus, ir pavadino juos pasaldintu vandenėliu. Galbūt ji manė, kad nuodai ją tik lengvai apsvaigins, ir tai atrodė labai romantiška.

— Žinant Alisos charakterį, tavo svarstymai visiškai neatrodo neįtikėtini. Tačiau vieną tu pamiršti. Kaip ji surado nuodus?

— Na, ji pavogė juos iš tavęs.

— Tačiau ji juk nežinojo, kur jie yra.

— Ar negalėjo ji slapčia išvysti, kaip tu atidarinėji slaptąjį stalčių savo rašomajame stale? Ji juk žinojo, ką tu ten laikai.

— Gal tai ir įmanoma. Tačiau aš negaliu įsivaizduoti, kad ji galėjo taip padaryti.

— Kodėl ne? Moterys yra smalsios, o mintis, kad tu turi nuodų, yra labai viliojanti — aš, žinoma, turiu omeny Alisos tipo moteris.

— Geriau jau būčiau jums niekad nerodęs to buteliuko.

— Taip, tikriausiai tai būtų buvę geriau.

— Jei iš tikro viskas vyko taip, kaip tu vaizduoji, aš neturiu jokių šansų kada nors įrodyti savo nekaltumą. Mirusieji tyli. Bet — šįvakar palikim tą temą. Aš dar norėjau tau padėkoti už tai, kad taip apdairiai pasirūpinai, jog Gilda nieko nesužinotų apie tuos nemalonius dalykus. Grolmanas man pasakė, kad tu griežčiausiai uždraudei prie vaiko kalbėti apie šią istoriją.

— Aš maniau daranti tai, kam tu pritarsi. Gilda neturi būti gąsdinama kvailais plepalais.

— Tu pasielgei labai apdairiai. Žinoma, vieną gražią dieną mano duktė sužinos, kas įvyko. Tačiau ji turi tai išgirsti iš manęs.

— Nebegalvok apie tai, Haro. Pabandyk užmiršti visa, ką tau padarė pikti žmonės. Čia, Trojenfelze, vyrauja ramybė ir taika, tu galėsi čia gyventi niekieno

netrukdomas. O aš visuomet nepajudinamai stovėsiu tavo pusėje. Kiekvienam, kas norės tai išgirsti, aš skelbsiu, kad tu esi nekaltas. Ir vargas tam, kuris prašneks apie šią nemalonią istoriją. Visi jie žino, kad bus tą pačią sekundę atleisti. Atsiduok mano globai. Aš padėsiu tau aš visų jėgų.

— Miela, ištikimoji Beata, kaip aš tau dėkingas! Ir kol nesuradau auklėtojos Gildai, tu juk pasirūpinsi ir ja šiek tiek? Aš būsiu kiek galima dažniau su ja, bet negaliu būti jai viskuo.

— Haro, tu visiškai gali manim pasitikėti. Rūpinsiuos vaiku kaip ištikimiausia motina. Bet visų pirma duosiu ženklą atnešti vakarienę. Tu jau tikriausiai išalkai.

Kai įėjo padėklu nešinas tarnas ir neuždarė durų, pro jas kaukdamas įsiveržė audros sukeltas vėjas, lyg būtų to ir telaukęs. Netvirtai uždarytas langas atsivėrė ir vėjas pakėlė staltiesės kraštus. Vienas galas šaižiai pliaukštelėjo grafaitei Beatai per veidą. Ji negarsiai šūktelėjo iš išgąsčio. Grafas Haro pašoko ir uždarė langą, apie kurį buvo užsisukusios užuolaidos.

O vėtra šėlo ir kaukė, atrodė, kad anapus langų vyksta kažkokia laukinė medžioklė. Liaudies išmintis byloja, kad tokiomis dienomis dvasios išeina iš savo prieglobsčių ir klaidžioja aplinkui.

— Tu išsigandai, Beata, — tarė grafas Haro sugrįždamas prie stalo.

— Negaliu pakęsti audringo vėjo, jis mane trikdo, — tyliai pasakė. Haro susirūpinęs pažvelgė į ją. Atrodė, kad Beatos psichika iš tiesų nėra geriausios būklės.

Jie valgė beveik tylomis ir kai baigė, grafas Haro atsistojo.

— Atleisk, Beata, kad aš toks nešnekus, bet per tas kalėjime praleistas savaites pamiršau žmonių kalbą.

Labanakt, Beata — aš jau norėčiau pasišalinti. Ir dar kartą dėkui už tavo ištikimybę ir tikėjimą manimi.

Su tais žodžiais jis nusilenkė ir apleido kambarį. Nors Beata ir buvo jam tokia draugiška, jos kompanija neteikė pasitenkinimo. Grafas prikaišiojo sau tai, bet ji nebuvo jam simpatinga.

Kurį laiką Beata sėdėjo sustingusi, tarsi akmeninė statula, tik akys buvo gyvos. Ji žiūrėjo į vieną tašką, lyg matytų ten kažką siaubingo, kankinančio.

Židinyje ir langų nišoje sušvilpė vėjas, atsilapojo durys, lyg atvertos nematomos rankos.

Grafaitė Beata suglumusi atsigręžė atgal. Pasirodė tarnas ir uždarė duris. Ji susitvardė ir stipriai sukando dantis.

— Nukraustykit stalą, Heinrichai, ir po to dar sykį apžiūrėkite duris ir langus. Seniai jau nebuvo tokio bjauraus oro.

— Taip, maloningoji grafaite. Tokios audros man dar neteko matyti. Net baisu darosi.

— Baisu yra tik tada, Heinrichai, jei pats esi bailys. Šiaip — ne.

Tarnas pažvelgė į ją ir gūžtelėjo pečiais. Jų draugijoje grafaitė Beata nebuvo labai mylima.

— Tai boba — velnio nešta ir pamesta. Tokios nebijo nieko, — sumurmėjo jis panosėj.

Jis padarė tai, ką jam liepė grafaitė, išjungė šviesą ir nusileido žemyn į pilies pusrūsį. Kambary šalia virtuvės sėdėjo visa tarnų draugija. Virėja užplikė karštos arbatos ir šliūkštelėjo į ją didoką porciją romo. Padėjo mažų pyragėlių.

Juk reikėjo atšvęsti pono sugrįžimą, nors progos triukšmingai šventei ir nebuvo. Šeimynykščiai nusprendė, jog gyvenimas Trojenfelze yra visiškai malonus. Reikėjo būti kvailam, kad atsisakytum tokios puikios ir saugios tarnybos.

Jei grafas Haro buvo kaltas ir turėjo nešvarią sąžinę, tai buvo ne jų reikalas. O jei kilmingoji grafienė iš tiesų klaidžioja po pilį nerasdama ramybės, kol neišaiškintas jos žudikas, tai ji turėtų persekioti savo mirties kaltininką. Ir visi manė, kad net ir būdama vėlė ji nebus bjauresnė, negu būdama gyva.

Atsisveikinęs su Beata, Haro dar kartą aplankė savo dukrelę. Ji kietai miegojo, alsavo ramiai, nors lauke ir šėlo audra. Jis davė ženklą auklei išeiti ir kurį laiką pasėdėjo prie jos lovelės tylomis stebėdamas žavią šviesiaplaukę vaiko galvutę silpnoje, mirguliuojančioje naktinės lempelės šviesoje.

Pirmą kartą po ilgų mėnesių jo krūtinę vėl aplankė tylaus nusiraminimo jausmas, jis trumpam pamiršo viską, kas jį slėgė ir kankino.

Paskui grafas grįžo į savo kambarius. Dukters kambariai skyrė jo apartamentus nuo tų, kuriuose buvo gyvenusi žmona.

Grafas lėtai žingsniavo per savo kambarius, visos durys tarp jų buvo plačiai atvertos. Buvo smagu vel pasijusti laisvu žmogumi, neuždarytu ankštoje celėje, kokioje jis išsėdėjo visą savo įkalinimo laiką.

Ryt anksti jis išeis į mišką, į savo mišką. Atrodo, praėjo amžinybė nuo tų dienų, kai jis paskutinį kartą galėjo tai padaryti. Grafas vaikštinėjo ten ir atgal, kol pavargo.

Tada priėjo prie rašomojo stalo. Ant jo stovėjo žmonos nuotrauka. Ji buvo nufotografuota praeitą žiemą rezidencijoje. Šią nuotrauką brangiuose rėmeliuose žmona jam padovanojo per praeitas Kalėdas, ir jis pasistatė ją ant rašomojo stalo.

Haro pasiėmė paveikslą ir ilgai į jį žiūrėjo. Kadaise jis mylėjo šią žavingą būtybę tikėdamas, kad gražiame kūne turi gyventi ir graži siela. Jos veidas, gyva,

žaižaruojanti esybė, jos elegantiška gracija buvo jį pakerėję.

Tuomet jis dar nieko nežinojo apie nepakenčiamą jos būdą, šaltą širdį ir įnoringumą. Viena kita maža užgaida atrodė tinkanti jai. Jis buvo netgi įsimylėjęs šiuos jos įnorius. Nebuvo kliūčių, kurias būtų reikėję įveikti. Iš abiejų pusių buvo daroma viskas, kad abu jauni žmonės susijungtų. Taip Alisa greitai tapo jo žmona. Per greitai, kad jis būtų galėjęs suspėti giliau pažvelgti į jos esybę. Tai įvyko paskui, kai jau buvo per vėlu. Grafas prisiminė visus tuos mažus mūšius, širdgėlas ir įžeidinėjimus, kuriuos jis turėjo iškęsti. Kai greitai išblėso aistra jai, Haro suprato, kokia klaida buvo jo vedybos.

Ir tuomet jis prisiminė tą vakarą, kai užtiko savo žmoną svetimtaučio princo glėbyje. Kaip koks beprotis grafas užpuolė jį. Taip — jis pamokė jį rimbu todėl, kad nežinojo, ar princas priims iššūkį dvikovai, ir todėl, kad troško pažeminimu atsakyti į pažeminimą.

Ir tada jis išsivežė savo žmoną į Trojenfelzą, nes nenorėjo likti tarp žmonių su savo gėda. Kas turėtų įvykti vėliau, kaip būtų klostęsi jų santykiai su žmona, apie tai grafas negalvojo. Įsiūtis ir skausmas neleido jam blaiviai vertinti padėties. Tik vieną jis žinojo tvirtai — toliau taip tęstis negali.

Jam taip ir neteko priimti kokio sprendimo dėl ateities. Po bemiegės nakties grafas buvo pakviestas prie žmonos mirties patalo. Likimas pats sutraukė saitus, kurie juodu rišo.

Jis ilgai sėdėjo ir žiūrėjo į besišypsantį kaprizingos moters veidą, kuriame taip aiškiai ir skaisčiai spindėjo akys, jog buvo galima nuspėti lakstant jose tūkstančius velniukų.

— Ar tu pati tai padarei, Alisa? Gal tu buvai kaltesnė, nei aš maniau, ir pati paskelbei sau nuospren-

dį. Ar buvo taip, kaip mano Beata, — tu tik žaidei pavojingą žaidimą netikėdama jo rimtumu? Bet kaip tu gavai nuodų?

Jis pastatė nuotrauką atgal ir pasilenkė virš stalo, kad atidarytų slaptąjį stalčių. Tada grafas žvilgtelėjo į duris. Ar galėjo kas nors, kaip kad manė Beata, nepastebimai nužiūrėti, kaip jis atidaro slaptąjį stalčių? Taip, nuo durų tai matyti. Tačiau jei kas nors būtų stovėjęs prie durų ir šnipinėjęs, jis būtų tą žmogų pamatęs.

Įtemptai galvodamas grafas pažvelgė į duris. Ir tuomet papurtė galvą. Staiga jis krūptelėjo: gretimame kambaryje stovėjo vyras ir taip pat purtė galvą. Grafas pažvelgė atidžiau ir apstulbo: tai buvo jo paties atvaizdas veidrodyje. Iš tikrųjų — jis matė pats save gretimame kambaryje esančiame veidrodyje. Tame veidrodyje turėjo atsispindėti ir jo rašomasis stalas. Grafas greitai nuėjo į kambarį ir iš ten pažiūrėjo į veidrodį. Teisingai, iš čia puikiai matosi visas stalas. Ir jei iš čia kas nors jį stebėjo, tas žmogus galėjo be vargo išsiaiškinti rašomojo stalo paslaptį.

Iš lėto, galvodamas apie savo atsitiktinį atradimą, grafas grįžo prie stalo. Žinoma, slaptasis stalčius buvo dabar bevertis, nes jis turėjo jį parodyti ponams iš teismo. Brangusis nuodų buteliukas buvo paimtas ir pridėtas prie bylos tomų. Nuodai buvo atiduoti chemikams ištirti, o tuščią buteliuką grąžino jam atgal, nes jis buvo labai vertingas. Jis vėl įdėjo buteliuką į stalčių. Tegu guli ten. Akimirką grafas žiūrėjo į brangų, menišką apsodą. Šis apsodas jį sužavėjo, vos tik grafas pirmąsyk išvydo buteliuką. Dėl apsėdo puošnumo buteliuką ir nusipirko, o nuodus supylė ten, nes tai pasirodė šiokiu tokiu kuriozu.

Ir štai jis tuščias. Teismo eksperto liudijimu buteliuko turinio būtų užtekę tuzinui žmonių nužudyti. Keleto lašų užteko žmogui į kapus nuvaryti.

Haro žinojo, kad tai buvo stiprūs nuodai. Prieš keletą metų pora lašų šių nuodų akimirksniu padarė greitą galą jo sergančio medžioklinio šuns kančioms. Nuodai sustabdydavo širdį, veikė greitai ir be skausmo. Panašiems atvejams grafas juos ir laikė, o kadangi žinojo, kokie jie pavojingi, slėptuvei pasirinko, jo manymu, pačią saugiausią vietą.

Ar iš tiesų Alisa atskleidė jo paslaptį, ar ji sekė jį veidrodyje, o vėliau įdomumo dėlei pasiėmė šiek tiek nuodų? Tačiau kur juos laikė? Žmonos kambaryje nebuvo rasta jokio buteliuko ar indo, iš kurio nuodai būtų galėję patekti į vyno taurę. Ar ponai iš teismo pakankamai nuodugniai ieškojo? Kas atsitiktų, jeigu jis rastų tokį indą tarp žmonos daiktų? Tada jis turėtų įrodymą, kad Alisa nusižudė.

Grafas atgaivino atmintyje tą dieną, kai jis parodė buteliuką žmonai, baronui Dalhaimui ir Beatai. Prieš tai jis pasakojo apie Indiją ir paminėjo turįs buteliuką. Tuomet visi trys klausytojai panoro jį išvysti. Grafas nuėjo į savo kambarį ir atnešė. Buteliukas visus sužavėjo, o žmona paprašė jį ištuštinti ir padovanoti jai. Tačiau jis atsisakė pareikšdamas, kad nuodų galėtų likti ant apsodo ir palietus jį sužeistu pirštu gali įvykti nelaimė.

Baronas Dalhaimas juokėsi:

— Aišku, ten nėra nieko daugiau, išskyrus pasaldintą vandenį su trupučiu opijaus. Pardavėjas paprasčiausiai norėjo, kad buteliukas tave sudomintų.

Tiktai Beata tylėjo. Ji buvo mačiusi, kaip grafas nunuodijo savo šunį.

Haro puikiai prisiminė tą vakarą. Jie visi sėdėjo žmonos salone. Pademonstravęs buteliuką, jis nuėjo į savo kambarį ir padėjo jį atgal.

Kai jis grįžo, Alisa atrodė įsižeidusi, o baronas Dalhaimas atsisveikino. Beatos kambaryje nebuvo.

Dalhaimui išvykus, Alisa iškėlė jam sceną dėl užginto buteliuko.

Kaip gerai, kas jis vis dėlto nepasidavė — bent jau gali nepriekaištauti sau dėl nerūpestingumo.

Grafas vėl pažvelgė į portretą. Ji turėjo mirti būdama tokia jauna ir graži. Mirtis išdildė grafo sieloje pyktį ir apmaudą. Jis troško pamiršti, kad jinai sutrypė jų santuoką. Ji išpirko savo kaltę ir tesiilsi ramybėje.

Tačiau jis vis dar vaikštinėjo ten ir atgal ir galvojo, kaip ir savo įkalinimo metu, nuo ko mirė jo žmona.

Grafas dabar jau beveik neabejojo, kad dėl kažkokių jam nežinomų priežasčių Alisa nusižudė. Kitaip būti negalėjo. Taigi jo nekaltumas — neįrodomas. Mirusieji juk tyli. Kitu atveju reikia, kad atsirastų žmogus, įvykdęs nusikaltimą, ir kad būtų įrodyta jo kaltė. Kitaip iki pat mirties grafas gyvens su Kaino žyme kaktoje. O jo duktė bus bešlovio žmogaus duktė. Tačiau staiga grafas atsitiesė. Galbūt žmonos kambariuose jis ras kokį atspirties tašką ar įrodymą, kad ji nusižudė. Bet kuriuo atveju jis norėjo viską apžiūrėti, kiekvieną plyšį, kiekvieną kampelį. Jo žvilgsnis bus aštresnis, negu ponų iš teismo, nes jie ieškojo tik žudiko pėdsakų, betgi jis ieškos savo nekaltumo pėdsakų. Jis pradės nedelsdamas. Dar šį vakarą.

Grafas greitai išėjo iš kambario.

Žmonos kambariai buvo užrakinti. Jis grįžo į savo apartamentus ir paskambino tarnui.

— Grolmanai, nueik pas grafaitę Beatą. Aš prašau jos raktų nuo savo žmonos kambarių.

Grolmanas nuėjo pas grafaitę. Ši taip pat buvo grįžusi į savo kambarius antrajame aukšte, bet dar negulėjo.

Kai Grolmanas jai pranešė apie savo pono pageidavimą, ji vos vos krūptelėjo.

— Kaip? Raktus nuo grafienės kambarių? — paklausė ji kimiu balsu. — Ką ponas grafas veiks su jais?

— Šito aš nežinau. Tikriausiai ponas grafas nori patekti į šiuos kambarius.

Grafaitė prisivertė nusišypsoti.

— Žinoma, kodėl gi ne. Palaukite trupučiuką, Grolmanai, aš tuojau atnešiu raktus. Tiesa, jei ponas grafas eis į tuos kambarius dar šįvakar, paprašykite jo, kad atkreiptų dėmesį, ar gerai uždarytos durys ir langai. Vėjas gali juos atplėšti, o tarnai yra tokie baimingi — nereikia jų gąsdinti.

— Klausau, maloningoji grafaite. Aš tai perduosiu. Grafaitė apie viską pagalvoja.

Beata uždarė paskui jį duris, užstūmė skląstį ir pasuko raktą. Ir tada ji įsiklausė. Audra truputį aprimo, ir ji girdėjo atsidarant ir užsidarant duris — grafienės kambarių duris.

Grolmanas atnešė savo ponui raktus. Šis grįžo prie žmonos kambarių ir atrakino juos.

Jis lėtai ėjo per erdvias patalpas. Tai buvo ištisa kambarių virtinė, kiekvienas iš jų buvo prašmatniau įrengtas, nei ankstesnysis. Tai buvo vieninteliai moderniai įrengti ir naujais baldais apstatyti kambariai pilyje.

Grafienė Alisa negailestingai atsikratė gražių ir prabangių senųjų baldų, kurie šiuose kambariuose prastovėjo galbūt ištisus šimtmečius. Jie buvo iškraustyti į beveik negyvenamą rytinį flygelį, į savotišką tremtį. Vietoj jų grafienė išsirinko savo kambariams moderniška apstatymą ir leido čia pasireikšti savo įnoringam skoniui. Ji nesilaikė kokio nors stiliaus. Svarbiausia jai buvo malonios šiltos spalvos ir originalumas. Grafienė visuomet stengėsi, kad jos apartamentai kažkuo išsiskirtų iš kitų. Viename salone, pavyzdžiui, buvo pristatyta daugybė krėslų, kiekvienas iš jų turėjo skirtin-

gą formą ir spalvą. Tačiau viskas atrodė labai mielai ir harmoningai ir — o tai buvo svarbiausia — puikiai derėjo prie šviesiaplaukės gražuolės šeimininkės.

Grafas Haro klaidžiojo po šiuos žavingus kambarius ir jam atrodė, kad tuoj iš už kampo pasigirs aiškus, dažniausiai truputį šaižokas jo žmonos balsas. Jos dvasia dar skrajojo šiuose kambariuose, kurie buvo palikti tokie patys, kaip jai gyvai esant. Jie atrodė pilni grafienės esybės.

Pagaliau jis priėjo miegamąjį, kuriame grafienė Alisa mirė. Jis buvo paskutinis kambarių virtinėje. Čia stovėjo pagalvėmis ir apklotais nukrauta lova, kurioje buvo rasta mirusi grafienė.

Grafas Haro priėjo prie lovos ir pažvelgė į ją. Dvasioje jis matė čia gulinčią savo žmoną kaip ir aną baisųjį rytą, kai jis buvo pakviestas čionai. Gražus veidas buvo išblyškęs, o lūpos turėjo nežymų melsvą atspalvį — aiškus egzotiškųjų nuodų, kurie ją nužudė, požymis. Akių vokai buvo kone permatomi, atrodė, kad pro juos šviečia mėlynos akių žvaigždės.

— Kaip tu numirei, Alisa? Gal tavo dvasia padės man įminti šią mįslę? Padėk man! Ne dėl savęs prašau, bet dėl mūsų kūdikio. Padėk man surasti tiesą, kad būtų nuplauta gėda nuo tavo vaiko tėvo, — ištarė balsu, lyg ji būtų gulėjusi prieš jį ir viską girdėjusi.

O vėjas vėl drebino langus ir duris, tarsi kas būtų norėjęs įeiti. Grafas atsiduso ir apsidairė aplink. Sienos iki dviejų trečdalių savo aukščio buvo apmuštos brangiu medžiu, papuoštu nuostabiomis inkrustacijomis. Kas pusę metro pritvirtinti ir išdrožinėti pliastrai rėmė platų panelį. Prie šių labai senų, tačiau puikiai išsilaikiusių medžio panelių visiškai būtų netikę šviesūs šiuolaikiniai miegamojo baldai, ir Alisa liepė likusią sienų dalį ir lubas išmušti žydru šilku, kad kambaryje būtų šviesiau.

Haro buvo pripratęs prie tokių jo žmoną supančių kontrastų. Dabar jis į tai beveik nekreipė dėmesio. Jis galvojo tik apie tai, kodėl šiame kambaryje nėra durų, vedančių į apvalųjį bokštą.

Trojenfelzo pilis turėjo du keturkampius bokštus abiejose vidurinio pastato pusėse, kurie derėjo prie jos architektūrinio stiliaus ir vieną apvalų bokštą, esantį vakarų flygelio gale, kuris visiškai netiko piliai.

Grafas pagalvojo apie tai pirmą kartą, tačiau greitai jis apsisuko ir grįžo atgal į tą kambarį, kuriame stovėjo jo žmonos rašomasis stalas.

Ryšulyje, kurį atnešė Grolmanas, buvo ir raktas nuo šio stalo. Grafas atsisėdo į šalia stovintį krėslą ir atrakino jį. Jis rūpestingai apžiūrėjo visą rašomojo stalo turinį iki paskutinio popieriaus lapelio. Čia buvo daugybė laiškų, didelis kiekis elegantiško popieriaus laiškams, visokiausių užrašų, o taip pat ir dienoraštis. Kad žmona jį turi, grafas net neįtarė. Jis nekantriai atvertė dienoraštį, tikėdamasis čia rasti visus atsakymus, tačiau greitai nusivylė. Įrašas paskutiniame puslapyje buvo padarytas dar mergautiniais jo žmonos laikais, kaip tik vestuvių išvakarėse. Grafas užvertė dienoraštį ir atidėjo jį į šoną. Jis nenorėjo gilintis į Alisos mergautines paslaptis. Apie jos mirtį sąsiuvinyje akivaizdžiai nebuvo jokių žinių, nes po vestuvių ji dienoraščio neberašė.

Prie sąsiuvinio jis pridėjo ir daugumą laiškų. Grafas ketino juos sudeginti neskaitęs. Jis permetė akimis tiktai laiškų datas ir pasiliko sau tuos, kurie buvo rašyti prieš pat jos mirtį, galvodamas juose rasiąs kokių nors nurodymų ar užuominų.

Buteliuko, kuriame Alisa būtų galėjusi laikyti nuodus, čia taip pat nebuvo.

Taigi jo paieškos buvo bergždžios. Galų gale grafas pakilo. Vidurnaktis jau seniai buvo praėjęs ir pilyje buvo tylu. Jis nusinešė laiškus ir dienoraštį į sa-

vo darbo kambarį ir viską sudegino židinyje. Popierius linksmai suliepsnojo ir bematant pavirto pelenais.

Kai Haro pabudo, jau švietė saulė. Jis atvėrė langą. Oras buvo šaltokas, gal net ir arti nulio, tai dažnai pasitaiko kovo mėnesį — bet gaivus ir tyras.

Jis keletą sykių giliai įkvėpė ir po to greitai, Grolmano padedamas, apsirengė. Tik spėjo apsivilkti, kai į duris pasibeldė pora vaikiškų kumštelių.

— Tėti! Mielas tėti! — pasigirdo švelnus balselis.

Grafas atidarė duris. Už jų stovėjo maža, baltai apsirengusi mergaitė ir juokėsi žiūrėdama į jį. Jis čiupo ją į glėbį ir prispaudė prie savęs kiek galėdamas stipriau.

— Mano saulutė jau atsibudo? — švelniai paklausė grafas.

Mažoji grafaitė švelniai jį apkabino.

— Seniausiai, tėti. Aš jau spėjau nusiprausti ir esu visai pasiruošusi su tavim pusryčiauti.

— Puiku. Aš jau irgi pasiruošęs. Einu pažiūrėti, ar Beata jau liepė paduoti pusryčius.

Gilda patenkinta linktelėjo.

— Viskas jau paruošta. Beata buvo atėjusi į mano kambarį ir pasakė.

Tėvas ir duktė,susikibę už rankų, nulipo žemyn į pusryčių kambarį. Ten jau buvo paruoštas gardumynais viliojantis stalas. Beata jį netgi papuošė gėlėmis. Ji jau laukė tėvo ir dukters. Haro, beklausydamas dukrelės tarškėjimo, visai pamiršo, kas jį slegia.

— Tėti, ar tiesa, kad madmuazelė išvyko? Man sakė Henrieta, — paklausė Gilda.

— Taip, Gilda. Ji išvyko. Tau jos gaila?

— Visai ne. Ar aš galiu eiti su tavim pasivaikščioti? Tu man žadėjai!

— Jei žadėjau, tai ir ištesėsiu, — atsakė tėvas.

Tiesą sakant, jis norėjo vienas eiti į mišką: kaip reikiant pasivaikščioti po tiek laiko ir apžiūrėti aud-

ros padarytus nuostolius. Bet Gilda tokiu saldžiu balseliu prašė ją paimti, kad jis nusileido. Galų gale vėliau bus galima viską apžiūrėti raitomis, tik visų pirma reikia pasikalbėti su valdytoju ir vyriausiuoju kasininku.

Laimingai tarškėdama, Gilda po kurio laiko skuodė šalia savo tėvo. Jai buvo gera, nes vėl turėjo jį ir nereikėjo likti namuose su Beata. Beatą ji mėgo ne per labiausiai, nors ši ir labai stengėsi jai įtikti. Vaikai labai gerai įspėja tikruosius jausmus, ir Gilda tikriausiai instinktyviai pajuto, kad Beata jos nemyli.

Miškas atrodė baisiai. Vėjas čia gerokai pašeimininkavo. Visur aplink matėsi pragaištingi audros pėdsakai, atsiradę po nakties. O dabar vėl buvo tylu ir ramu.

— Po audros ir lietaus sušvinta saulė, — tarė jis pats sau, lyg norėdamas pasiguosti. Bet po kurio laiko jo lūpas perkreipė ta pati skausmo grimasa, o akys vėl žvelgė nykiai ir tuščiai tiesiai prieš save.

Jo gyvenime jau, matyt, niekados skaisčiai nebešvies saulė. O juk jis dar jaunas, stiprus ir sveikas.

Mažoji Gilda tačiau buvo be galo laiminga. Ji čiauškė lyg žvali kregždutė ir rodė jam daugybę dalykėlių, kurių šiaip grafas niekados nebūtų pastebėjęs. Tai vadavo jį iš niūrių minčių nelaisvės.

Taip eidami tėvas su dukteria nužingsniavo gerą galą. Jiedu nieko nesutiko, išskyrus porą medkirčių, kurie baugiai pasveikino grafą ir iškart pasišalino. Bet vėliau jie pasiekė sankryžą ir išvydo raitelį. Haro liko stovėti ir stebėjo jį. Jis atpažino savo draugą, baroną Dalhaimą, kuris teisme buvo priverstas liudyti prieš grafą. Kadangi Beata liudyti atsisakė, tiktai vienas baronas žinojo, kad grafas turi nuodų. Sustingusiu žvilgsniu grafas žiūrėjo į savo draugą. Ką jis ruošiasi daryti? Ar paduos jam ranką — ar ne?

Baronas Dalhaimas taipogi išvydo tėvą ir dukterį. Ryškus raudonis užliejo jo gražų, atvirą veidą. Veide pasirodė akimirksnį trukusi dvejonė. Bet staiga jis nusuko žvilgsnį į šoną ir apsimetė, kad nepastebėjo tėvo su dukterimi. Baronas lengvu judesiu truktelėjo pavadį, pasuko arklį į mišką ir dingo iš akių.

Haro išblyško kaip mirtis. Jis puikiai suprato, kad Dalhaimas pasišalino tyčia. Ir jis tai turėjo iškęsti nieko neveikdamas, negalėjo reikalauti pasiaiškinimo. Ir kiekvienas grafo aplinkos žmogus turėjo teisę nebaudžiamas taip nepagarbiai su juo elgtis. Jeigu šitaip daro net Fricas Dalhaimas, taip darys ir visi kiti.

O juk tai buvo jo geriausias draugas, artimiausias kaimynas.

— Atstumtas — už įstatymo ribų, — išspaudė jis pro sukąstus dantis, grumdamasis su skausmu, apėmusiu širdį.

— Ką tu sakai, tėte?

Jis atsitraukė nuo savo nelinksmų minčių ir išsitiesė visu ūgiu. Prie to teks priprasti. Dar ne vienas baimingai prasmuks pro šalį nenorėdamas pastebėti. Ar jis galės jiems tai atleisti? Niekas juk tikrai nežinojo, kruvinos jo rankos — ar ne?

Grafas pamažu prarijo kartėlį. Atgal jiedu su Gilda ėjo per kaimą. Žmonės stovėjo ir spoksojo į jį, lyg į kokį laukinį žvėrį. Kai kurie sprukdavo į namus ir ten pasislėpę žiūrėjo pro užuolaidas. Vienas valstietis, kurį jis ne kartą buvo sučiupęs už rankos bebrakonieriaujantį ir galėjo lengvai įkišti į cypę, bet vis paleisdavo perspėjęs, nes šis turėjo šeimą, išžergęs kojas ir susikišęs rankas į kišenes, stovėjo priešais savo namą. Dantyse jis laikė trumpą pypkutę ir spoksojo į grafą įžūliomis akimis. Paskui išsiėmė pypkę iš burnos ir nusispjovė. Tai galėjo būti padaryta atsitiktinai arba ant patyčių. Grafas pamanė, kad iš jo tyčiojamasi, ir iš bejėgio pykčio jo veidas išblyško kaip layono.

— Taip, taip, tokius kaip aš apkaltina už kokį per apsirikimą nušautą zuikį ir įkiša į cypę. Bet kilmingieji ponai draikosi sau laisvėje turėdami ant savo sąžinės žmogžudystę. Mažus nusidėjėlius kabina ant šakos, o didelius — paleidžia, — šnekėjo valstietis savo žmonai. Laimė, Haro to negirdėjo, bet pro jo akis nepraslydo, kad valstietis pasakė apie jį kažką įžūlaus. Koks pažeminimas tai buvo išdidžiajam vyrui.

Dabar jis suprato, ką reiškia būti perleistam per rikiuotę.

Išblyškusiu, iškankintu veidu grafas grįžo namo. Ant savo rašomojo stalo jis rado šviežią korespondenciją, kurią padėjo grafaitė Beata. Daugiausia ten buvo dalykiniai laiškai. Tik vienas ilgas ir siauras vokas slėpė aiškiai asmeninio turinio laišką ir tuo pritraukė jo dėmesį. Grafas neryžtingai pavartė jį rankose. Viršutiniame kairiajame voko kampe buvo nedidelis grakštus įspaudas "Šv. Marijos pensionas. Tiuringija." Raštas irgi buvo pažįstamas. Šis laiškas buvo nuo kilmingųjų moterų Šventos Marijos pensiono viršininkės grafienės Zalic-Halm, jos motinos giminaitės. Su ja motina iki pat mirties palaikė gilų dvasinį ryšį.

Grafienė Zalic-Halm kartą per metus keletą savaičių svečiuodavosi pas jo motiną Trojenfelze, jeigu jai tai leisdavo pensiono vyresniosios pareigos. Grafas gerbė ją kaip gilios sielos ir geros širdies moterį. Jos devizas buvo: "Viską suprasti — vadinasi, viską atleisti".

Jis nematė grafienės nuo pat motinos mirties. Ji nebeatvykdavo kviečiama, ir jis žinojo, kad tai — dėl Alisos, kurios būdo grafienė nemėgo. Prie progos ar per šventes jie apsikeisdavo trumpais laiškeliais. Be to, kadangi ji buvo Gildos krikšto motina, tai kartas nuo karto pasiteiraudavo, kaip sekasi Gildai. Po to, kai atsitiko nelaimė, grafas apie ją nieko negirdėjo. Ir štai jis laiko rankose jos laišką. Ko ji galėtų norėti iš

jo? Prieš atplėšdamas laišką, grafas prisiminė geraširdės, kilniadvasės moters paveikslą. Jis aiškiai iškilo grafo atmintyje. Gyvos, juodos akys sudarė kontrastą žiliems plaukams. Grafienės veidas Haro vaizduotėje visada iškildavo šalia mirusios motinos veido, susiliedamas į vieną paveikslą. Ji visados buvo jam motiniškai gera. Visi žmonės, kuriems tekdavo su ja susidurti, mėgo ir gerbė ją. Įkvėpęs oro, grafas atplėšė laišką. Kas ten galėjo būti? Ar ir jinai jį atstums? Aišku, kad žinios per laikraščius pasiekė ir pensioną. Grafas išlankstė laišką ir perskaitė:

"Mielasis, mielasis Haro. Šiandien aš norėčiau pasinaudoti viena teise — geriausios ir ištikimiausios Tavo motinos draugės teise. Jos nėra šalia Tavęs ir Tau trūksta jos meilės, užuojautos ir tikėjimo Tavimi. O man atrodo, kad dabar Tau šito trūksta labiausiai. Leisk man kalbėti jos vietoje, mielasis Haro.

Aš girdėjau, kas atsitiko per šias paskutines savaites ir skaudžiausia buvo tai, kad niekuo negalėjau Tau padėti. Šiandien sužinojau, kad Tave išlaisvino — išlaisvino dėl įrodymų stokos.

Ką tai reiškia tokiam žmogui kaip Tu, aš puikiai suprantu ir žinau, kad Tu kankiniesi. Ir todėl aš noriu Tavo motinos vietoje tarti Tau gerą žodį. Neprarask vilties, mano mielasis Haro. Tas, kas Tave pažįsta taip kaip aš, niekados Tavimi nesuabejos, kaip ir aš nesuabejojau. Aš žinau, kad Tu esi nekaltas, žinau, kad Tu nesugebėtum įvykdyti bailios, klastingos žmogžudystės. Tegul Tavęs neslegia, kad dar neišaiškėjo ši šiurpi istorija. Dievo malūnai mala lėtai, bet užtikrintai. Jis įrodys Tavo nekaltumą. Pasitikėk juo. Nerūstauk ant viso pasaulio, mano mielasis Haro, ir laikyk išdidžiai ir ramiai pakėlęs galvą, nes Tu esi nekaltas.

Deja, aš negaliu viešai Tavęs užstoti, nes gyvenu savo pensione tyliai ir nutolusi nuo viso pasaulio. Tačiau Tu turi bent žinoti, kad čia plaka širdis, trokš-

tanti Tau ir Tavo kūdikiui geriausios kloties ir nepajudinamai tikinti Tavimi. Jeigu būsiu Tau reikalinga, pašauk mane, ir aš atskubėsiu. Jei kuo nors galiu Tau padėti — duok man žinią. Aš visuomet pasiruošusi pagelbėti Tau iš visų savo jėgų. Ir jeigu Tu neturi kam atverti širdį — parašyk man. Visuomet džiaugsiuos sulaukusi Tavo laiško.

Daugiau neturiu ką pasakyti. Noriu kuo greičiau išsiųsti šį laišką, nes žinau, kaip Tau trūksta užuojautos.

Dievas tesaugo Tave ir mano mažąją krikštadukte Gildą, kurią aš laiminu.

Galvą aukštyn, mano mielasis Haro, apsišarvuok nekaltojo išdidumu ir tikėk Dievu ir teisingumu. Jis viską sutvarkys, tuo aš įsitikinusi. Dabar Tau atėjo išbandymų metas, bet Tu juos įveiksi, ir jie greit nueis į praeitį.

Laukiu žinios iš Tavęs.

Tavo ištikimoji motina Ana, Šv.Marijos pensiono vyresnioji."

Kokie mieli buvo jam šie kupini pasitikėjimo žodžiai po to, kai jo draugas Dalhaimas taip akivaizdžiai nuo jo nusigręžė. Grafas su palengvėjimu pamatė, kad ne visi žmonės juo abejoja. Gerosios moters žodžiai krito jam į širdį, lyg būtų motinos žodžiai. Iš dėkingumo grafas būtų galėjęs išbučiuoti jai rankas ir jam norėjosi kuo greičiau atsakyti į laišką.

Ta proga jis pagalvojo, kad galbūt grafienė galėtų rekomenduoti auklėtoją jo dukteriai. Per savo pensiono gyventojas ji pažinojo daugelį šeimų ir tikriausiai galėjo rasti tinkamą jauną damą. Ir grafas sėdo rašyti atsakymo.

Šv.Marijos kilmingųjų damų pensione tą rytą, kai savo lovoje buvo rasta negyva grafienė Trojenfelz, vy-

ravo neįprastas šurmulys ir susijaudinimas. Ponia viršininkė, grafienė Zalic-Halm, pensiono damų vadinama motina Ana, pensiono valgykloje, kurios vietoje anksčiau buvo vienuolyno refektoriumas, skaitė laišką. Tai buvo vienos iš pensiono damų laiškas — baronienės Agnesos fon Ronach, kuri šiuo metu buvo išvykusi.

Jos dukterėčia Grizelda buvo jai parašiusi prašydama kuo greičiau atvykti, nes jos tėvas — baronienės brolis — pavojingai sergąs ir trokštąs ją pamatyti. Agnesa fon Ronach iš karto iškeliavo ir po trijų dienų pranešė pensiono viršininkei, kad jos brolis mirė. Be dukterėčios daugiau giminaičių ji nebeturėjo.

Laiškas skambėjo taip:

"Didžiai gerbiama mylimoji motina Ana! Prieš grįždama į pensioną — o tai įvyks dar prieš Kalėdas — norėčiau Jūsų paprašyti vieno dalyko. Mano brolis, apie kurio mirtį aš Jums jau pranešiau, nepaliko jokio turto, o pensija, iš kurios jis su dukteria ir gyveno, dabar baigėsi.

Mano dukterėčia Grizelda atsidūrė labai keblioje padėtyje. Ji yra išlaikiusi mokytojos egzaminą. Tačiau dėl savo sergančio tėvo iki šiol neieškojo sau tarnybos. Dabar ji norėtų tai padaryti. Bet paieškos užtruks kurį laiką.

Mes norime išparduoti kuklų mano brolio turtą, kad Grizelda turėtų bent šiek tiek pinigų. Tuo būdu ji nuo sausio pirmosios nebeturės kur gyventi, kol neras sau mokytojos vietos. Grizelda — žmogus, kurio negali palaužti jokie likimo smūgiai. Ji labai mylėjo savo tėvą, nors šis buvo tikras senas bambeklis.

Aš iš visos širdies myliu savo dukterėčią ir labai gailiuosi, kad aplinkybės man neleidžia jai pagelbėti. O darbo paieškos truks ne dieną ir ne dvi. Kas bus su ja? Galvodama apie vargšą vaiką, aš prisiminiau visuomet pasiruošusią padėti motiną Aną.

Norėčiau Jūsų paprašyti, kad leistumėte kelioms savaitėms atsivežti Grizeldą į mūsų pensioną. Ji galės miegoti mano kambaryje ant sofos. Grizelda tikrai nekels jokių rūpesčių, ji yra darbšti ir bus naudinga. Aš, aišku, žinau, kad pensione neleidžiama užsibūti svečiams ilgiau kaip tris dienas. Ir tarsi matau, kaip motina Ana priekaištingai linguodama galvą sako:

"Bet, mieloji Ronach, taip juk negalima."Taigi aš išmintingai ir apdairiai apeliuoju į Jūsų gerą širdį ir tikiuosi pensiono seserų pagalbos. Joms taip pat adresuojamas šis prašymas.

Ar nebūtų įmanoma mano dukterėčiai aplankyti visas pensiono damas? Kiekviena jų galėtų leisti jai svečiuotis po trejetą dienų pas save. Žinoma, Grizelda gyventų pas mane, kad niekas nebūtų apsunkintas. Ji yra kuklus mielas sutvėrimas, motina Ana, aš ją myliu ir nenoriu palikti likimo valiai. Grizelda greit ras sau vietą, nes iš jos galėtų išeiti puiki kompanionė, slaugė arba auklė. Bet dabar, kai ji dar neturi vietos, aš norėčiau jai pagelbėti.

Laukiu Jūsų atsakymo. Ir koks jis bebūtų, motina Ana, aš žinau, kad Jūs padarysite viską, kad pagelbėtumėte bėdoje esančiam žmogui.

Jus gerbianti ir mylinti

Agnesa fon Ronach."

Kai ponia viršininkė perskaitė šį laišką, tarp dvidešimt aštuonių pensiono damų kilo šurmulys, juokas ir nustebimas. Vienos jų pritarė pasiūlymui, kitos — ne. Buvo nelengva šitą spiečių numaldyti, kiekviena turėjo savo nuomonę. Viršininkė girdėjo tik pokalbių nuotrupas:

— Tai neįmanoma!

— Kaip mieloji Ronach tai sau įsivaizduoja?

— Tai pokštas.

— Ir man rodos, rizikingas.

— Neįtikėtina.

— Jei mes visos užsimanytumėm pasikviesti čionai savo giminaičius, pensionas greit virstų viešbučiu.

— Tu per daug atsargi. Gerajai Ronach reikia padėti.

— Man atrodo, išklausykim, ką galvoja motina Ana.

— Taip, ji nuspręs teisingai.

— Mielos damos, aš negaliu spręsti viena. Tik noriu kai ką pabrėžti. Mūsų mieloji Ronach visuomet būdavo pasiruošusi padėti, kuo tik galėjo. Aš puikiai ją pažįstu: prieš kreipdamasi į mus, ji šimtus kartų viską apmąstė. Tik pagalvokit: tenai jauna našlaitė mergina pateko į vargą, mes galim jai pagelbėti, ir pasakykit, mielos ponios, kuri iš jūsų nenorėtų to padaryti? Aš, kaip pensiono vyresnioji, turiu teisę keturiolikai dienų pasikviesti moteriškos lyties svečią. Taigi pasinaudosiu proga pagelbėti mielajai Ronach ir pakviesiu jos dukterėčią keturiolikai dienų pasisvečiuoti. O jūs, ponios?

Motina Ana puikiai pažinojo savo globotines ir pasirinko tinkamus žodžius. Nei viena iš jų nebeprieštaravo.

Aprimus sujudimui, kiekviena pensiono dama pareiškė norinti pasikviesti jaunąją baronaitę Grizeldą pasisvečiuoti trims dienoms.

Ponia vyresnioji šypsodamasi paskaičiavo: dvidešimt aštuoni kartai po tris bus aštuoniasdešimt keturios dienos. Prie jų pridėjo savo keturiolika ir tris Agnesos fon Ronach — iš viso išėjo šimtas ir viena diena. Taigi daugiau nei trys mėnesiai.

Motina Ana parašė panelei Agnesai fon Ronach:

“Mano mieloji panele fon Ronach!

Iš visos širdies džiaugiuosi galėdama Jums pranešti, kad vienbalsiai nutarėme išpildyti Jūsų norą. Kartu su laišku aš siunčiu visų mūsų pensiono damų ir asme-

niškai mano pakvietimą Jūsų dukterėčiai. Jūsų originali mintis susilaukė visuotinio pritarimo ir mes visos iš anksto džiaugiamės panelės Grizeldos apsilankymu. Eilės tvarką mes šiandien nustatysime traukdamos burtus. Tai bus maloni pramoga. Ir, tiesą sakant, Jūs padovanojote mums keletą puikių valandų.

Aš duosiu jaunajai damai vieną iš tuščiųjų kambarių visam jos viešnagės laikotarpiui, kuris gali tęstis tris mėnesius. Manau, kad per tą laiką jai pavyks susirasti gerą vietą. Mes visos stengsimės šiuo reikalu padėti.

Prašau pranešti tikslų Jūsų atvykimo laiką, kad galėtume atsiųsti į stotį pensiono ekipažą.

Su širdingiausiais linkėjimais Jums ir Jūsų dukterėčiai.

Jūsų motina Ana."

Grizelda fon Ronach stovėjo jau beveik tuščiame kambaryje. Nešikai baigė išgabenti paskutinius baldus.

Liekna, žavi mergina buvo apsirengusi kukliais juodais drabužiais.

Grizelda giliai atsiduso. Ji perbraukė raibuliuojančius auksinius plaukus, gaubiančius mielą galvutę. Rudos akys spindėjo tarsi jose būtų pasislėpusios auksinės kibirkštėlės, o žavios raudonos lūpos šypsojosi atskleisdamos baltutėlių, lyg perlas, dantų eilę. Nuostabi veido spalva rodė sveikatą ir jaunystę. Visa tai ir dar puiki figūra buvo dovanos, kurias vargšė panelė Grizelda gavo iš motinos gamtos.

Ji turėjo ir daugiau dorybių — narsią, bebaimę širdį, linksmą būdą, neišsenkantį gyvenimo džiaugsmą ir pavydėtiną sugebėjimą nesiskųsti likimu ir pagauti saulės spindulėlį net tada, kai dangus atrodė aptrauktas juodų debesų. Taigi Grizeldos negalima buvo pavadinti neturtinga.

Jai buvo dvidešimt dveji ir per savo trumpą gyvenimą ji jau ne kartą buvo susidūrusi su visokiausiomis bėdomis ir rūpesčiais. O dabar likimas atrodė esąs ypač nepalankus. Bet Grizelda drąsiai žiūrėjo jam į akis ir neklausė tetos Agnesos aimanų.

— Nebijok dėl manęs, mieloji tetule, — sakė ji Agnesai, kai ši, rūpesčių išvarginta, nebežinodavo, ko griebtis, — aš prasigraušiu sau kelią, kaip pelytė pro lašinius. Ačiū Dievui, esu stipri ir sveika, darbas man — vienas malonumas, nesvarbu, koks ir kiek jo bebūtų. Ir kur nors šiame pasaulyje tikrai yra vietelė ir man. Kas žino, galbūt ateityje man atiteks ir trupinėlis laimės. Reikia tiktai neprarasti drąsos.

Apie laišką, kurį teta parašė pensiono viršininkei, Grizelda nieko nežinojo.

Ką tik atėjo motinos Anos laiškas Agnesai fon Ronach, ši nuėjo į miegamąji norėdama viena jį perskaityti. Jeigu atsakymas bus neigiamas, Grizelda nieko apie tai nesužinos.

Grizelda tuo tarpu išlydėjo nešikus ir nuėjo į virtuvę. Ji pasiraitojo savo kuklios juodos suknelės rankoves:

— Taip, dabar paruošime šaunius pietus. Pirmas patiekalas bulvių sriuba, antras patiekalas pašildytos dešrelės, trečias patiekalas kiaušinienė su sviltomis — jeigu pritrūksiu sviesto kepimui. Na, daugiau kaip trijų patiekalų per pietus nebūna net ir pas prezidentą fon Sarnovą. O Sarnovai turi ne vieną milijoną, ko negalima pasakyti apie mane.

Su tokiomis mintimis Grizelda kibo į darbą, kuris jos rankose tirpte tirpo. Po kiek laiko į virtuvę įžengė teta Agnesa užverktomis akimis.

Grizelda išsigandusi pažiūrėjo į ją.

— Teta, mieloji teta, kas atsitiko? Kodėl tu verki?

Teta Agnesa, nedidukė, liesa ir trupučiuką kreivai nuaugusi moteris, kurios taisyklingų bruožų veidas da-

rė aristokratišką, malonų įspūdį, pasistengė užgniaužti ašaras.

— Nesibaimink, Zelda, aš verkiu iš džiaugsmo.

— Iš džiaugsmo? Tada viskas gerai, mano mažoji tetule. Tu jau užtektinai prisiverkei dėl mano vargšo tėčio ir besirūpindama manimi. Ar galiu paklausti, kokia tavo ašarų priežastis?

— Taip. Dabar tu viską turi žinoti. Aš parašiau poniai pensiono viršininkei ir šiandien gavau jos atsakymą. Žinai, kas šiame laiške? Aš stebėjausi, kad jis toks sunkus. Jame yra dvidešimt devyni pakvietimai — visų pensiono damų ir pačios viršininkės.

— Pakvietimai?

— Taip, Zelda. Pakvietimai tau. Kiekviena pensiono dama kviečia tave trims dienoms, o viršininkė keturiolikai dienų pasisvečiuoti. Dabar tu turi teisę tris mėnesius gyventi pensione su manimi. Ar tai ne puiku?

Grizelda susimąsčiusi pamaišė bulvienę. Ji įdėmiai ir tiriamai pažiūrėjo į tetą Agnesą.

— Tai tikrai labai puiku, teta Agnesa. Bet kokiu būdu damoms kilo mintis pasikviesti mane?

Teta Agnesa nutaisė nekaltą miną.

— Ak, žinai, Zelda, mes visuomet taip padedam viena kitai, kai norime, kad kas nors ilgiau pas mus pasisvečiuotų. Aš joms pranešiau savo pageidavimą, kad tu kurį laiką pas mane pagyventum ir iškart atėjo šie pakvietimai. Čia nėra nieko ypatingo.

— Teta Agnesa, kaip lengvai šis šventas melas išsprūdo iš tavo šiaip jau tokių teisingų lūpų. Jis reikalingas buvo tam, kad išgelbėtum savo dukterėčios išdidumą. Ką gi, labai gražu, kad jūs tokios vieningos.

Teta Agnesa lengviau atsiduso.

— Žinoma, ir mes kartais susiginčijam dėl smulkmenų. Bet šiaip tvirtai laikomės viena kitos. Ir aš

taip džiaugiuosi, kad nebereikia baimintis bent jau dėl artimiausios tavo ateities.

Grizelda šyptelėjo.

— Vargšė, mažoji tetulė. Dėl manęs tau vieni rūpesčiai. Taigi pensiono damos tikrai mane kviečia?

— Taip, tik paskaityk, kaip maloniai parašyti visi pakvietimai. Aš joms tokia dėkinga.

Grizelda perskaitė keletą pakvietimų ir pradėjo juoktis.

— Mielos, gerosios pensiono moterėlės! Tikiuosi, aš turėsiu progą jums atsilyginti. Norėčiau pensione būti kuo nors naudinga. Žinai, aš atnaujinsiu pensiono moterėlėms seniausias skrybėles ir suknias taip, kad jos atrodys lyg iš madų žurnalo, ar kaip nors kitaip joms pasitarnausiu. O kai aš — tikiuosi tai įvyks greitai — susirasiu vietą, tai nupirksiu joms iš pirmos algos saldainių dėželę. Tarp kitko, dabar pietausime: trys patiekalai, kaip pas Sarnovus. Aš jau padengiau stalą virtuvėje. Kambariuose geriausiu atveju galėtume valgyti ant grindų, bet aš abejoju, ar mes sugebėsim sėdėti pariestomis kojomis, kaip tai daro musulmonai. Nusijuok, teta. Tu nepažeisi gedulo. Nemanau, kad tėtis supyktų už tai ant tavęs, nors jis pats ir buvo užmiršęs, kas yra juokas. Taip, pasodinsiu tave čionai ir einu atnešti pirmojo patiekalo.

— Mažoji, narsioji dragužė! Dievas teneatima iš tavęs drąsos. Mano pensiono seserys net neįtaria, kokį saulės spindulį jos pasikvietė. Aš stebiuosi tavimi. Kita tavo vietoje verktų ir aimanuotų nežinodama iš baimės ko griebtis. Net skausmas dėl tėvo mirties nepalaužė tavęs. O jis yra didelis, tai aš žinau.

Grizelda tvirtai sučiaupė lūpas. Bet greitai ji susivaldė ir tarė:

— Aš pažadėjau tėčiui, teta, kad neverksiu, kai jis numirs. Tiesa, iš pradžių ir aš neišlaikiau ašarų. Bet

dabar noriu tesėti savo žodį. Matai, tėtis buvo man daugiau didelis vaikas nei tėvas — mano rūpestėlis. Ak, koks kartais jis būdavo tulžingas ir piktas, kai pradėdavo skųstis dėl savo neteisėto atstatydinimo. Aš turėjau labai pasistengti norėdama bent kiek nuskaidrinti jo vargingą gyvenimą. Taip pripratau prie tų rūpesčių, kad jų man dabar labai trūks. Jis daug, labai daug kentėjo ir man greičiau paguodą, negu skausmą, teikia mintis, kad dabar jis yra laisvas nuo visų savo vargų ir rūpesčių. Aš išsiverkiau iki galo tada, kai jis užmerkė akis. Bet po to pasilenkiau prie dar neuždaryto karsto ir pasakiau tėčiui: "Dabar aš būsiu drąsi, kaip tu to norėjai, tėte, miegok ramiai." Ir kadangi kiti žmonės man nesuteiks džiaugsmo, aš susikūriau savyje tokį mažą linksmybių fabrikėlį. Taip, o dabar valgyk, tetule. Ar tau neatrodo, kad ir bulvienė gali būti skani?

Teta Agnesa šypsodamasi paragavo sriubos.

— Hm! Puiku. Tu gamini tobulai. Šitą aš jau senokai pastebėjau.

— Taip, gaila, negaliu nusisamdyti už virėją.. Užsitarnaučiau pagarbą ir gerą vardą.

— Puiki mintis, vaike!

— Gaila, bet baronaitė fon Ronach negali jos įgyvendinti. Sarnovų namuose virėja turi tokią valdžią, kad, kai ji blogos nuotaikos, dreba visi namai.

— Prieš tave niekas nedrebės, nes tu, ačiū Dievui, visuomet geros nuotaikos.

— Ak, tikčiau, tikčiau ir prie svečio, ir prie pečio....

— Ar tu negalėtum gauti pas Sarnovus kokios kitos vietos? Juk jie taip tave myli, be to, yra tokie turtingi.

— Ne, tetule, tai — ne man. Tilė fon Sarnov aplankė mane iškart po tėčio mirties ir širdingai kvietė ateiti pas juos. Bet aš nenorėjau.

— Man rodos, tu ramiai galėjai priimti jų pasiūlymą. Galų gale jie tau tiek skolingi už tai, kad ištraukei iš vandens mažąją Rutą Sarnov. Juk dėl vaiko tu rizikavai savo gyvybe.

— Bet teta, argi aš, viena geriausių plaukikių, galėjau ramiai stovėti ir žiūrėti, kaip skęsta mano geriausios draugės sesuo?!

— Ne, žinoma, ne. Tačiau tiesa ir tai, kad norėdama išgelbėti Rutos Sarnov gyvybę tu vos nepaaukojai savosios.

— Taip. Tilė nežinojo ką daryti iš džiaugsmo, kai aš atidaviau seserį į jos glėbį. O jos motina kone puolė iškelti mane ant pjedestalo. Nuolatos kartoti, kad tu tik įvykdei savo žmogiškąją pareigą, nėra malonu. Tilė mane nuolat verčia pasakyti kokį nors didelį slaptą norą, kurį ji galėtų patenkinti, jos motina daro tą patį. Iškart po tėčio mirties jos pasiūlė man apsigyventi jų namuose. Tetule, už jokius pasaulio turtus aš nebūčiau sutikusi. Juk tai būtų atrodę, lyg aš leisčiausi atlyginama už tai, kad ištraukiau Rutą iš vandens.

— Pritariu tau, Zelda, nors man ir gaila, kad negali priimti jų pasiūlymo.

Papietavusi Grizelda aplankė kaimynus ir atsisveikino. Žemės teismo prezidento fon Sarnovo namuose ji buvo ypač širdingai sutikta. Tilė labai apgailestavo, kad Grizelda ketina išvykti jau po kelių dienų.

— Privalėsi nuolat man rašyti, Zelda, kaip tau sekasi. O jei tau nusibos pensionas, atvažiuok pas mus.

Širdingai dėkodama, Grizelda atsisakė kvietimo ir atsisveikino.

— Ir nepamiršk, Zelda, tu skolinga man dar vieną norą, — sušuko Tilė prieš jai išeinant.

— Tau teks jo ilgai laukti, Tile, aš neturiu norų, — atsakė ji.

Grizelda ir teta Agnesa turėjo dar porą dienų susiruošti kelionei. Šeštadienio rytą buvo išgabenti pasku-

tiniai baldai. Didelį lagaminą su baltiniais ir drabužiais Grizelda atidavė ekspeditoriui. Likusį savo turtą ji pasiėmė su savimi į pensioną.

Po trijų valandų kelionės abi damos pasiekė arčiausiai nuo pensiono esančią geležinkelio stotį. Prie stoties pastato puikavosi pagarbą kelianti, šiek tiek papilkėjusi nuo senatvės pensiono karieta. Ją traukė du liesi kuinai, ant pasostės sėdėjo Kristijanas, pensiono tarnas. Jis dėvėjo senutėlį apsiaustą, papuošta ruda, nuo ilgo nešiojimo išsitrynusia kailine apykakle. Kristijanas buvo vežikas, sodininkas ir šveicorius viename asmenyje, o ypatingų švenčių progomis pasirodydavo ir kaip tarnas. Tiems atvejams Kristijanas švelniai saugojo seną, karinės uniformos galionais papuoštą livrėją. Prie jos priklausė dar ir ilgos, iki alkūnių baltos pirštinės. Tarp kitko, Kristijanas buvo vienintelė vyriškos lyties persona pensione, jis gyveno mažame sargo namelyje, šalia sodo vartų. Motina gamta pasirūpino tuo, kad Kristijanas nekeltų pavojaus pensiono damų širdims: rauplėtas, su mėlyna nosimi veidas ir bedantė burna darė jį bjaurų ir kartu juokingą.

Apsigaubęs oria ramybe jis sėdėjo ant pasostės. Šiandien Kristijanas buvo tik vežėjas ir savo žinioje turėjo abu vertinguosius pensiono kuinus. Iš šio posto jo niekas nebūtų galėjęs išvilioti. Ir apsivilkęs drabužiu, kuris anksčiau priklausė kunigaikščiui, jis net neketino padėti damoms nešti lagaminus. Tai buvo nešiko prievolė.

Teta Agnesa jau buvo trumpai papasakojusi Grizeldai apie karietą ir vežėją.

— Laba diena, Kristijanai, — tarė teta Agnesa draugiškai.

Visos pensiono damos stengėsi palaikyti gerus santykius su Kristijanu, nes visuomet atsirasdavo dalykų,

kur neužtekdavo moters jėgos. Kristijanas tai žinojo, todėl laikėsi oriai ir nesileido varinėjamas.

— Čia mano dukterėčia, Kristijanai.

Kristijanas pažvelgė į Grizeldą, jos jaunas, besijuokiantis veidas privertė jį išspausti draugišką šypsenėlę.

— Tokios jaunystės jau seniai nebeturėjome pensione. bet lipkite pagaliau į vidų. Mano kuinai jau visai sustiro, kaip ir aš pats, — tarė jis pusiau atlaidžiu, pusiau priekaištaujančiu tonu.

— Aš pasirūpinsiu, Kristijanai, kad jūs gautumėt virtuvėje karšto grogo taurę, kai mes grįšim.

Kristijano veide pasirodė šiek tiek draugiškesnė mina.

— Nuostabu, mieloji panele. Tik prašau neužmiršti. Aš jums dar priminsiu, kai išlipsime pensione.

— Tai nebūtina, Kristijanai, aš pati priminsiu tetai, — tarė Grizelda, sunkiai tramdydama juoką.

Kristijanas draugiškai išsiviepė:

— Tuo geriau. Bet dabar lipkite, mielos ponios.

Tuo tarpu nešikas sukrovė lagaminus, ir damos įlipo. Grizeldai ištrūko džiaugsmingas šūktelėjimas, kai ji atsisėdo. Minkšta sėdynė buvo taip išakijusi nuo senatvės, kad Grizelda išsigando prasmegsianti kiaurai.

— Ak, dievulėliau, — juokėsi ji ir vėl, dabar jau atsargiau, atsilošė, — tai nuostabus kledaras, tetule. Girdi, kaip cypia lingės? Man atrodo, aš sėdžiu Nojaus arkoje. Lingės koncertuoja puikiai.

— Nesišaipyk iš tokių šventų dalykų, kaip mūsų pensiono karieta, Zelda.

— Šaipytis! Ką tu, teta, aš jokiu būdu nesišaipau. Esu iš tikrųjų labai sužavėta. Viskas taip miela ir jauku, neišskiriant nei paties Kristijano. Galiu lažintis, kad po jo grubiu kevalu slypi taurus branduolys.

— Nebūk tokia tikra dėl Kristijano taurumo. Jį išjudinti gali tik su grogo taure, tabako pakeliu ar ke-

letu cigarų. Tiesa, cigarai nebūtinai turi būti geri. Tada jo didžiadvasiškumas būna tiesiog nuostabus.

— Aš turėsiu tai galvoj, tetule. Bet pažvelk į Tiuringijos mišką žiemos apdarais — žiūrint į jį, daraisi poetu. Dieve, o tenai ant kalno pilis — pasakiškai, pasakiškai gražu! Kokia tai pilis, tetule?

Teta Agnesa pažvelgė į kalną:

— Taip ir galvojau, kad šis vaizdas sužavės tave. Tai — Vartburgas, Zelda.

— Koks gražus pasaulis, teta, — galų gale tarė ji tyliai ir nuoširdžiai. — Norėčiau kada nors užkopti tenai. Kiek laiko galėtų trukti kelionė?

— Geras tris valandas, vaike. O žiemą, kai užsnigti visi keliai, apskritai neįmanoma nusigauti iki Vartburgo. Kiekvienais metais per Sekmines visas mūsų pensionas rengia išvyką į pilį. Tam tikslui, turime, kaip mes vadiname, baudų kasą. Kas vėluoja prie stalo ar panašiai, privalo sumokėti į kasą keletą baudos grašių. Tos kasos turinį mes vėliau panaudojam išvykai į Vartburgą. Motina Ana, kuri turi šiokį tokį turtą, dar kiek prideda, kad visai užtektų.

Gerą valandą užtruko kelionė iki pensiono. Kai karieta sustojo ir damos išlipo, daugelyje langų pasirodė smalsūs ir nekantraujantys pensiono damų veidai. Kristijanas nučiuožė nuo pasostės su jo oriai povyzai netinkančiu skubėjimu. Jis viltingai nužvelgė abi damas.

— Tetule, nepamiršk grogo — tu juk žinai, dėl taurumo, — tarė Grizelda su šypsena.

Teta Agnesa šūktelėjo virtuvėn, esančion pirmame aukšte.

— Lina, taurę stipraus grogo Kristijanui, jis visas sustiręs.

— Žinau, žinau, miela panele, Kristijanas niekuomet nepraleis progos.

Grizelda, išplėtusi akis, susižavėjusi, apžiūrinėjo senąjį vienuolyną. Jos praėjo siauru koridoriumi ir atsidūrė gana dideliame prieangyje. Čia jas pasitiko draugišku orumu spinduliuojanti motina Ana ir širdingai pasisveikino. Grizelda iš pirmo žvilgsnio pamilo senąją damą. Ji pasilenkė ir pabučiavo ištiestą ranką. Motina Ana patenkinta pažiūrėjo į gražų merginos veidą.

— Mums, senoms moterims, bus naudinga įlieti jauno kraujo, — tarė ji su šypsena.

Teta Agnesa baimingai pažvelgė laiptų link.

— Ak, mieloji motina Ana, jei panelė fon Hagedorn ir baronienė Ristau sužinotų, kad priskyrėte jas prie senučių...

— Na, šių dviejų ponių galiu ir neskaičiuoti. Bet aš ir jūs, mieloji Ronach, manau, savanoriškai prisijungsime prie senių komandos.

Teta Agnesa tyliai prajuko:

— Bėdos spiriamos, o ne savo noru, motina Ana.

— Čia tai pasakėte teisybę. Tačiau nenoriu ilgiau jūsų laikyti. Palydėsite panelę Grizeldą pati, mieloji Ronach. Liepiau paruošti jai kambarį, esantį priešais jūsų. Grizelda — aš galiu jus taip vadinti?

— Tai garbė man, ponia vyresnioji.

— Prašyčiau vadinti mane motina Ana. Ja ir norėčiau jums tapti.

"Koks žavus kūdikis. Jai nebus lengva gyventi šiame pasaulyje. Grožis neturtingai merginai yra danajų dovana", pagalvojo ji nueidama.

Kai Grizelda liko su savo teta, ji pačiupo ir suspaudė jos ranką.

— Tetule, ta jūsų motina Ana— tiesiog aukso žmogus. Kaip tinka jai nuostabūs žili plaukai. Džiaugiuosi, kad galėsiu kuriam laikui pasilikti pensione. Koks puikus senas pastatas. Taigi ir aš pagaliau suži-

nojau, kas slypi už vienuolyno mūrų. Kada čia gyveno vienuoliai?

— Iki 1806 metų. Nuo to laiko čia yra damų pensionas.

— Man viskas taip įdomu, tetule.

— Ak, vaike, greitai tau viskas čia nusibos. Gyvenimas mūsų pensione labai monotoniškas.

— Man tikrai jis nepasirodys monotoniškas. O nuobodžiauti čia aš neketinu.

Po valandos Grizelda buvo pristatyta pensiono damoms. Ji visoms širdingai ir mandagiai padėkojo už malonų kvietimą.

O Grizeldos saulėta natūra, jos puiki išvaizda ir mielas kuklumas galutinai ištirpdė visus ledus.

Grizelda į pensioną atnešė gerą nuotaiką. Ji priminė senoms panelėms jų pačių jaunystę, kai jos kupinos slaptų vilčių ir iškėlusios visas bures plaukė per gyvenimą. O ši jauna mergina pažadino jose suvokimą, kad ir čia, pensione, jos, tiesą sakant, visai neblogai gyvena. Senąjį pastatą, kuris buvo visų jų namai, Grizelda išnaršė nuo rūsio iki palėpių. Kiekvieną dieną ji atrasdavo ką nors naujo. Ir tuo būdu visos damos pagaliau iki galo pažino savo namus.

O kur dar valgis pensione! Pradedant pusryčiais, baigiant vakariene, viskas buvo puiku tiek kiekybės,tiek kokybės atžvilgiu.

Gražią senąją galeriją, kurioje buvo galima vaikščioti net lietui lyjant, didžiulį senais medžiais apaugusį sodą, kuris vasarą turėjo būti tikru rojumi, puikią, nervus stiprinančią tylą, šviežią orą ir patogų gyvenimą neįkyrioje motinos Anos globoje, — visus šiuos dalykus atskleidė Grizelda senosioms damoms kaip neįkainojamus lobius.

Pensiono damos, iki tol savanoriškąją tremtį vertinusios labai nepalankiai ir kupinos gailesčio sau, baisiai nustebo išgirdusios, kokios laimingos ir pavydo vertos jos turėtų jaustis.

Niūriuose ir apsiblaususiuose veiduose nušvito šypsenos. Be to, Grizelda rūpinosi, kad damos nenuobodžiautų, ji paskatino jas imtis rankdarbių.

Trumpai tariant, Grizelda buvo tikra palaima pensionui, ir jo pilkuose mūruose dar niekada nebuvo taip linksma. Motina Ana apstulbusi matė, kokią palaimingą jėgą spinduliuoja ši mergina visai jos avelių bandai. Pati ji tos įtakos nejautė, nes nuo to laiko, kai Trojenfelzo pilyje įvyko šiurpioji drama, motina Ana nerado sau ramybės ir rūpestis dėl grafo Haro spaudė jai širdį. Ir kadangi viena tos naštos ji nepajėgė pakelti, tai išsipasakojo visus savo nerimastavimus Grizeldai.

Pastaroji daug laiko praleisdavo su motina Ana, ir abi damos labai suartėjo. Jos jautė, kad yra giminingų sielų, ir puikiai suprato viena kitą. Motina Ana pasakodavo Grizeldai tai, ko nebūtų išdrįsusi patikėti nei vienai pensiono damai. Taip jaunoji moteris per motinos Anos pasakojimus susipažino su visais Trojenfelzo pilies gyventojais.

Motina Ana parodė jai taip pat ir tų žmonių nuotraukas. Grizelda pamatė grafo Haro Trojenfelzo, jo gražiosios žmonos, mažosios dukrelės ir jo motinos nuotraukas. Tik grafaitės Beatos portreto motina Ana neturėjo, be to, senoji ponia apie ją beveik ir neužsiminė.

Grizelda įsigilinusi žiūrėjo į taurius grafo bruožus, o motina Ana tuo tarpu pasakojo apie jo būdą ir prisiminė keletą epizodų, rodančių, kad grafas yra geros širdies, tiesus ir garbingas.Ir merginos širdyje gimė užuojauta taip sunkiai apkaltintam žmogui. Ne, jis negalėjo būti žudikas. Kartu su senąja dama ji drebėjo

laukdama proceso ir godžiai perskaitydavo viską, ką apie šią istoriją rašė laikraščiai.

Tuo tarpu laikas bėgo, tirpo dienos, kurias Grizelda galėjo praleisti pensione.Ir baigiantis terminui, pensiono damos ir motina Ana atrodė susirūpinusios labiau, nei pati Grizelda.

Nežiūrint pastangų, tarnybos Grizelda dar nesusirado. Keletą pasiūlymų ji, tiesa, gavo, bet pensiono damos visus juos atmetė. Grizelda turėjo sutikti tik su labai gera tarnyba, kuri garantuotų, kad mergaite būtų tikrai gerai rūpinamasi. Tiesą sakant, jos iš viso nenorėjo išleisti merginos ir buvo kuriami visokiausi planai, kaip galima būtų jai pasilikti pensione. Senutės jau buvo nutarusios atsiklausti motinos Anos, ar negalėtų iš naujo visos pakviesti Grizeldos pasisvečiuoti. Bet ji pati dėl to užprotestavo:

— Ne, mano mielosios damos, taip neišeina. Čia, pensione, mane taip lepina ir puoselėja, kad aš galų gale prarasiu sugebėjimą kovoti už būvį. Taip gerai kaip čia man dar niekur nėra buvę. Taigi trumpai drūtai — negalvodama priimu pirmą siūlomą vietą. Jeigu aš toje vietoje neištversiu — tikiuosi, nepakliūsiu iškart tarp žmogėdrų, — tada parašysiu savo trisdešimčiai vicemamų verksmingą laišką ir melsiu naujo pakvietimo. Tai aš iškilmingai pažadu. Bet iš pradžių turiu pajudinti savo sparnelius. O su gerais ketinimais ir linksmai nusiteikus, tai padaryti lengviau.

Taip pasakiusi Grizelda turėjo vėliau gražaus darbelio guosdama ir linksmindama pensiono moterėles.

Šit tokie reikalai buvo Šv. Marijos pensione tuo metu, kai grafas Haro dėl įrodymų stokos buvo išteisintas.

Motina Ana atrodė lyg žemę pardavusi. Ji suprato, kad šis sąlyginis išteisinimas reiškia grafui Haro pažeminimą, ir kentėjo, kad niekuo negali jam padė-

ti. Ji taip tikėjosi, kad jis bus paskelbtas visiškai nekaltas. Motina Ana raudojo gailiomis ašaromis, ir Grizelda turėjo ją guosti.

Ji, kaip ir motina Ana, buvo tikra, kad grafas niekuo nekaltas. Grizeldai atrodė, jog pažįsta jį daug metų, ir jos širdis tvirtai atsistojo grafo pusėje. Ji mielai būtų jam pagelbėjusi ir paguodusi, jei tik būtų turėjusi galimybę.

Iš kur atsirado šis tvirtas tikėjimas Haro nekaltumu, Grizelda nežinojo. Ji daug, labai daug galvojo apie tą visiškai nepažįstamą jai vyrą. Savo sieloje ji matė, kaip dingsta džiaugsmingas, padaužiškas blizgesys jo akyse. Tokie išgyvenimai nepraeina nepalikę pėdsakų žmoguje. Tą ji žinojo.

Ir tuomet po dviejų dienų atėjo grafo Haro laiškas motinai Anai su prašymu paieškoti jo dukteriai auklėtojos vokietės.

Motina Ana perskaitė laišką ir susimąstė. Kaip keista! Atsitiktinumas čia ar likimo pirštas? Aš manau, jau radau tinkamą auklėtoją tavo dukteriai, mielas Haro. Ir, Dievas mato, puikesnės, negu mūsų mieloji Grizelda, aš tikrai nerasčiau, kiek beieškočiau.

Ji gyvai pašoko iš vietos ir paskambino. Įėjo tarnaitė.

— Berta, pakviesk man panelę fon Ronach. Aš prašau jos nedelsiant ateiti.

Tarnaitė išnyko. Ir po keleto minučių Grizelda įžengė į motinos Anos kambarį.

— Jūs mane kvietėt, motina Ana, ir štai aš čia.

— Taip, vaikuti, aš turiu aptarti su jumis šį bei tą svarbaus. Jeigu niekas nepasikeis, tada aš radau jums tinkamą vietą — aišku, jeigu tai jums tiks.

— Be jokių abejonių, tiks, motina Ana. Aš juk sakiau, kad priimsiu patį pirmą pasiūlymą dėl tarnybos.

— Jūs viską privalote labai nuodugniai apgalvoti. Sėskitės šalia manęs. Vieta, apie kurią aš kalbu, yra

namuose žmogaus, kurio kaktoje galbūt visiems laikams išliks nenuplaunama dėmė.

Grizelda susmuko kėdėje ir pažiūrėjo į senąją damą. Ji pablyško, nes iškart suvokė, apie ką šneka senoji ponia.

— Motina Ana, ar tai grafo Trojenfelzo namai? — karštligiškai paklausė ji.

— Taip, Grizelda. Grafas Trojenfelzas ieško auklėtojos savo dukrelei. Tai turi būti žmogus, galėsiantis atstoti vaikui motiną. Jis prašo manęs surasti tinkamą damą į šią vietą. Galėčiau susitarti dėl labai neblogų sąlygų — žinoma, jeigu jums tinka ši tarnyba.

Grizelda tvirtai suspaudė delnus ir pažvelgė prieš save. Ji aiškiai svyravo. Jautė, kad kažkas stipraus, nenumaldomo, nenusakomo traukia ją prie to vyro, kurį likimas taip žiauriai nubaudė ir kurio taurūs bruožai paliko tokį gilų įspaudą jos jaunoje širdyje. Tačiau kažkas jos viduje šaukė: "Nelįsk į pavojų, nes pražūsi".

Kadangi Grizelda delsė atsakyti, senoji ponia tarė po kiek laiko:

— Aš suprantu, mielas vaike, kad jūs viską norite nuodugniai apmąstyti. Jokiu būdu neketinu jūsų įkalbinėti. Bet galbūt paskaitysite grafo Trojenfelzo laišką man. Ten nėra kokių nors paslapčių — bent jau jums — kurių jūs nežinotumėte. Prašau perskaitykite laišką. O aš galiu pasakyti tik vieną: jums keliama užduotis yra didelė ir sunki, bet ir graži taipogi. Manau, jūs puikiai susidorotumėte su ja. Čia reikėtų pasistengti atstoti vaikui motiną ir taip jį išauklėti, kad jis vėliau sugebėtų nepalūžti nuo sunkaus likimo — atstumtojo dukters likimo. Jūs galėtumėte tapti palaima Trojenfelzui, kaip per trumpą laiką tapote ir mums. Pačiam vargingiausiam linkėčiau, kad jo namus aplankytų toks šviesus, šiltas saulės spindulys ir bent kiek jį pralinksmintų. Tai tiek, Grizelda. Daugiau neturiu

ką jums pasakyti. Dabar paskaitykite laišką. Pasiimkit jį į savo kambarį ir viską nuodugniai apmąstykite. Tuomet mes viską aptarsime su jūsų teta.

— Nepagalvokite, motina Ana, kad aš dvejoju, ar vykti į Trojenfelzų namus, tarsi abejočiau jo nekaltumu. Jūs žinote, kad taip nėra. Aš noriu įsitikinti, ar atitinku reikalavimus, kuriuos grafas Trojenfelzas kelia savo dukters auklėtojai.

— Visus jo pageidavimus jūs rasite šitame laiške, mieloji Grizelda.

Grizelda nuėjo į savo kambarį. Ji buvo taip susijaudinusi, kad ranka, laikanti laišką, lengvai virpėjo. Kodėl, — to ji pati nežinojo. Atrodė, kad atėjo toji valanda, kuri nulems jos tolesnį likimą. Pirmą kartą gyvenime Grizelda jautė kažkokį baimingą neryžtingumą.

Ji atidžiai ir neskubėdama perskaitė laišką, ir kai atidėjo jį į šoną, visos dvejonės dingo. Joje prabudo stiprus įkarštis — nenumaldomas traukimas. Taip, ji norėjo keliauti į Trojenfelzą, norėjo atpalaiduoti tą šitiek iškentėjusį vyrą nuo rūpesčių dėl vaiko. Grizelda jautėsi pakankamai stipri padaryti tai, ko iš jos laukiama. Ji ketino taip išauklėti jaunąją grafaitę, kad ši galėtų tvirtai ir nepajudinamai stovėti savo tėvo pusėje, kaip ir ji pati neseniai palaikė savo nevilties kamuojamą tėvą.

Ne veltui jis kreipėsi į motiną Aną. Tai buvo didelė, puiki užduotis, skirta jai, ir ji panaudos visas jėgas, kad padarytų kitus laimingus.

Grizelda apsisprendė ir nuėjo pas motiną Aną.

— Aš keliausiu į Trojenfelzą, motina Ana, jei jūs manote, kad sugebėsiu atlikti tai, ko iš manęs laukia.

— Bravo, mieloji Grizelda! Taip, aš įsitikinusi — jūs tinkamiausias žmogus šiam darbui, manau, kad geroji lemtis atvedė jus čionai norėdama nukreipti jūsų

žingsnius į Trojenfelzą. Aš čia matau Dievo ranką, o jis tikrai žino, kodėl viską taip sutvarkė. Bet dabar norėčiau pasikviesti jūsų tetą ir aptarti reikalą su ja. O po to parašysiu laišką grafui Haro.

Teta Agnesa atvyko viršininkės kviečiama. Ji gerokai išsigando sužinojusi, kokiuose namuose nusprendė dirbti Grizelda. Pradžioje ji norėjo atkalbėti merginą. Bet, antra vertus, reikėjo pagalvoti ir apie tai, kad po keleto dienų baigiasi Grizeldos viešnagės pensione laikas, o kitų galimybių ji kol kas neturi.

Todėl teta davė savo sutikimą. Prie stalo buvo pranešta ir pensiono damoms, kad Grizelda rado tarnybą ir kur ta tarnyba.

Pradžioje visos apstulbo ir nuliūdo, pasipylė priekaištai ir atkalbinėjimai. Pensiono damų širdyse per tą šimtą dienų atsibudo jausmas, kuris snaudė kiekvienoje moteryje — motinystės jausmas. Tas jausmas nebeapleido jų,ir damos, tarsi tikros motinos, stengėsi užtikrinti savo vaikui kaip galima šviesesnę ateitį.

Kilo stiprus šurmulys. Tačiau ir dabar motina Ana rado tinkamų žodžių. Ji pasakė liepsningą kalbą, šiltais žodžiais apsakė sunkų, nepelnytą grafo likimą, papasakojo apie žavų, nekaltą kūdikį, kuriam Grizelda turės atstoti motiną.

Grizeldos pasiryžimo nei kiek neveikė visi tie argumentai už ir prieš. Ji buvo tik sujaudinta to švelnaus, rūpestingo įkarščio, su kuriuo damos rūpinosi jos likimu. Grizelda ratu apėjo visas savo vicemamas, kiekvieną apkabindama ir paguosdama linksmais tauškalais.

Motina Ana davė galimybę senosioms damoms nuspręsti, kokiomis sąlygomis Grizelda gali priimti siūlomą tarnybą. Teta Agnesa turėjo pripažinti, kad pagal gyvenimo sąlygas jos dukterėčia tikrai nebūtų radusi geresnės vietos. Ji gyvens dideliuose, puikiuose namuose, kur jai tikrai bus patogu visais atžvilgiais.

Motina Ana laidavo už puikų elgesį su ja ir gyvomís spalvomis nupiešė mažąją grafaitę kaip labai mielą, patiklų vaiką.

Galų gale grafo nešiojama kaltė tikrai negalėjo kristi ant Grizeldos. Išorinis padorumas taip pat bus išlaikytas, nes grafo namų ūkį tvarkė grafaitė Beata. Na,o visa kita Grizelda susitvarkys pati.

Pagaliau visos apsiprato su mintimi, kad Grizelda vyksta į Trojenfelzo pilį. Tačiau apie atsisveikinimą damos dar negalvojo, ir Grizelda vėl turėjo iš eilės guosti kiekvieną.

O motina Ana iškart puolė rašyti laiško grafui:

"Mano mielasis Haro!

Aplinkybės susiklostė taip sėkmingai, kad aš galiu iškart pasiūlyti auklėtoją vokietę Tavo dukteriai. Geresnės Tu tikrai nerasi. Pas mus kurį laiką gyvena vienos mūsų pensiono damų dukterėčia — baronaitė Grizelda fon Ronach. Ji ieško panašios tanybos, kadangi prieš keletą mėnesių palaidojo savo tėvą — atsargos majorą — ir yra priversta pati užsidirbti pragyvenimui.

Per savo neilgą gyvenimą Grizelda matė nedaug šviesių dienų. Ji neturi nei namų,nei turto. Bet jos širdis kupina gyvenimo džiaugsmo, drąsos ir neišsenkančio linksmumo. Tu turėtum ilgai paieškoti, norėdamas rasti jos vertą moterį.

Grizelda bus Tavo dukteriai meili globėja ir sąžininga auklėtoja. Jos spinduliuojantis būdas pavertė mano pensiono damas laimingomis, patenkintomis būtybėmis. Dabar noriu pasiųsti ją Tau ir Tavo vaikui, mielasis Haro. Teperžengia palaima ir Tavo slenkstį. Grizelda žino viską, kas Tau nutiko. Manęs paklausta, ar sutinka priimti tarnybą Tavo namuose, ji išsyk davė sutikimą. Aš leidau sau Tavo vardu pažadėti jai padorų atlyginimą ir tikiuosi, kad Tavo namuose jai bus gera. Grizelda fon Ronach yra dvidešimt dvejų

metų ir tikrai puiki (žodis "graži" čia netinka). Ji turi nepaprastos gaivinančios įtakos žmonių širdimis. Nei viena iš mano pensiono damų neišvengė jos asmenybės apžavų, ir Tavo mažoji Gilda tikrai pamils naująją auklėtoją. Aš užtikrinu, kad Grizelda noriai ir su meile darys savo darbą.

Gerai, kad Tavo namuose vis dar gyvena Beata, nors aš nei kiek neabejoju Tavo riteriškumu. Žinau, kad Trojenfelze ji galės jaustis saugiai, būdama Tavo globoje.

Prašyčiau tuojau pat atsiųsti žinią, ar Tu sutinki ir kada jaunoji dama turi atvykti.

Su širdingiausiais linkėjimais, mielasis Haro, visuomet Tavo Motina Ana."

Haro fon Trojenfelzas sėdėjo su dukrele ir Beata už pusryčių stalo, kai Heinrichas įnešė pašto krepšį, kuriame buvo ir motinos Anos laiškas.

Jį grafas atplėšė visų pirma, kitus atidėjęs į šoną.

— Jei tu nieko prieš, Beata. Šis laiškas nuo grafienės Zalic-Halm.

Beata prižiūrėjo Gildą, kol jos tėvas skaitė laišką.

— Aš paprašiau grafienės, kad paieškotų Gildai auklėtojos. Ji rašo man, kad kaip tik dabar gali man rekomenduoti vieną merginą. Tad Gilda greitai vėl turės auklėtoją.

Beata pati jautė, kad neturi pakankamai gabumų ir kantrybės mergaitei auklėti, ir sutiko atsisakyti šių pareigų.

— Tikiuosi, grafienė gerai pasirinko, — pasakė ji.

— Galiu tau paskaityti, ką grafienė rašo apie tą jauną damą, — atsakė Haro ir perskaitė atitinkamas vietas iš laiško. Jos veide nepasirodė džiugaus pritarimo, kai paaiškėjo, kad Grizelda fon Ronach yra jauna ir graži.

Tokios moters ji nebūtų norėjusi matyti šalia grafo. Tai galbūt galėtų sutrukdyti jos planams tapti antrąja Haro žmona.

— Damai tik dvidešimt dveji, Haro, — suabejojo ji. — Per daug jauna tokiai atsakingai tarnybai.

Haro žvelgė į laišką, kurį jis vis dar laikė rankoje. Jo akys užkliuvo už vardo Grizelda. Tas vardas jam patiko. Labai. Grafas prisiminė graudžią istoriją apie tą Grizeldą, kurią markgrafas Valteris Salupo išsirinko sau į žmonas ir vėliau tokiu šiurpiu būdu išbandė. Grizelda!

Jis iš lėto pakėlė žvilgsnį nuo laiško ir pažiūrėjo į Beatos veidą. Nelabai gražus jam pasirodė tas beveik vyriškas veidas per didele nosimi. Turėtų būti malonu matyti prie stalo jauną gražią merginą.

— Aš rašiau grafienei, kad pageidaučiau savo dukteriai jaunesnės auklėtojos. Tas amžius, man regis, pats tinkamiausias. Gilda kartu turės ir vyresniąją draugę. O tokios jai tikrai reikės mūsų Dievo užmirštame Trojenfelze. Esu įsitikinęs, kad grafienė man nebūtų taip šiltai rekomendavusi šios merginos, jei manytų, kad ji nebus tinkama auklėtojos tarnybai.

— Aš, Haro, mieliau pageidaučiau, kad į namus atvyktų vyresnė, labiau patyrusi persona. Tokia jaunikle vargu ar galima pasitikėti. Koks čia autoritetas, jei ji juokaus ir krės pokštus kartu su Gilda?

Haro žvilgsnis, lyg magneto traukiamas, vėl užkliudė laiške Grizeldos vardą.

— Ak, egzistuoja ir meilės autoritetas. Toks Gildai būtų pats geriausias. Savaime suprantama, aš rūpestingai seksiu dukters auklėjimą ir visų pirma pasistengsiu įsitikinti, ar galiu Gildą be rūpesčių patikėti jaunajai damai. Pradžioje, prieš atiduodamas jai Gildą, norėčiau su ja susipažinti ir patikrinti jos sugebėjimus. Be to, visiškai galiu pasikliauti grafienės intuicija, nes ji pažįsta žmones. Taigi gali nesirūpinti.

Beata nudelbė akis, norėdama nuslėpti jų neramų žvilgėjimą. Dar neišvydusi Grizeldos, ji jau juto jai antipatiją ir, jei tik būtų galėjusi, būtų sukliudžiusi merginai apsigyventi jų pilyje.

— Aš manau, prieš priimdamas dirbti jaunąją damą, tu visų pirma turi ją pamatyti. O gal būtų geriau man žvilgterėti į ją. Aš mielai išvaduočiau tave nuo rūpesčių ir pati nuvykčiau į pensioną. Jei mes pakviesim ją atvykti, būsim kažkuo įsipareigoję, — pasakė Beata. Ji jau pasirūpins, kad panelės fon Ronach būtų atsisakyta.

Tačiau Haro energingai papurtė galvą.

— Dėkoju, Beata, bet manau, kad tai nebūtina. Tau būtų sunku per tokį trumpą laiką pažinti jaunąją damą taip, kaip ją pažįsta grafienė. Ji yra protinga, įžvalgi moteris ir niekuomet nebūtų man rekomendavusi žmogaus, dėl kurio turėtų kokių nors abejonių.

— Galbūt palaikysi mane įnoringa, tačiau kažkas liepia man sulaikyti tave nuo šio pasirinkimo. Mano manymu, būtų geriau parinkti dukteriai auklėtoją iš miestiečių. Baronaitė fon Ronach, aišku, laikysis labai oriai ir norės, kad su ja būtų elgiamasi kaip su tikra dama.

— Bet, mieliausioji Beata, aš tavęs nesuprantu. Savo dukters auklėtoją, kuri turės jai atstoti motiną, aš ketinu gerbti kaip damą ir suteikti jai visas damos teises. Galų gale auklėtoja juk ne tarnaitė.

— Žinoma, tuomet mano abejonės neturi pagrindo. Tavo elgesys su madmuazele Perdiunoar parodė kiek kitokį požiūrį.

— Madmuazelė ir nebuvo dama. Ji laikėsi kaip kambarinė ir nebūtų galėjusi tapti gera auklėtoja mano dukteriai.

— Ką gi, vadinasi, mano prieštaravimai buvo tušti. Tuomet viskas gerai, — pripažino Beata su apsimestu nuolankumu.

Tačiau Haro pastebėjo, kad dėl kažkokios priežasties ji nesutinka su juo. Tiesa, ir anksčiau priimdamas sprendimus, jis beveik nesitardavo su Beata. Ir grafas mandagiai tęsė:

— Kaip bebūtų, dėkoju tau, Beata, kad taip rimtai žiūri į šį reikalą. Aš parašysiu grafienei, kad panelė fon Ronach gali nedelsdama stoti tarnybon, o tavęs paprašysiu pasirūpinti, kad būtų paruošti abu kambariai, kuriuose gyveno madmuazelė Perdiunoar.

Tuomet Haro pasisuko į dukrelę.

— Ar girdėjai, Gilda? Dabar turėsi naują auklėtoją.

Gilda pakėlė žvilgsnį nuo šokolado, į kurį buvo įnikusi. Jos tamsiai mėlynos akys švelniai pažiūrėjo tėvui į veidą.

— Ar taip reikia, tėti?

— Taip, mano vaikeli.

— Ak, man buvo geriau be auklėtojos. Mums jos nereikia.

— Bet Gilda, kažkas turi tave mokyti ir auklėti.

— Hm, tada geriau tu auklėk mane.

— Aš neturiu tiek laiko.

— Ak, tam ir nereikės daug laiko. Tu man tik pasakyk — daryk taip ir taip. Štai ir viskas.

Jis šypsodamasis paglostė auksinius dukters plaukus, kuriuos taip mėgo.

— Tai ne taip paprasta, Gilda. Ir žinok, panelė Grizelda bus tau labai maloni.

— Panelė Grizelda? Koks juokingas vardas, tėti. Čia niekas tokio neturi — ir kaime neturi.

— Ne, jis yra labai retas, tas vardas. Ir labai gražus.

Sulig tais žodžiais Beatos veidas virptelėjo ir ji tvirtai suspaudė lūpas.

— Ar panelė Grizelda irgi barsis, kaip ir madmuazelė, jei aš nenorėsiu tyliai sėdėti, kai ji skaito savo

šlykščias geltonas knygas? — toliau kamantinėjo Gilda.

— Aš tikiuosi, kad panelė Grizelda neskaito geltonų šlykščių knygų, o barsis tik tada, kai tu blogai elgsies.

Beata švelniai pasisodino kūdikį ant kelių ir prispaudė prie savęs.

— Mano vargšė mažytė! Tu mano žavus mielas vaikeli!

Bet vaikelis pradėjo muistytis.

— Oi, teta Beata, nespausk taip stipriai. Man skauda. Ir nevadink manęs vargše mažyte. Aš turiu savo mieląjį tėtį ir jau nebesu vargšė mažytė.

Nežiūrint jos protestų, Beata dar kartą pabučiavo vaiką tuo pat metu stebėdama Haro. Gilda ištrūko ir nušoko nuo kelių. Tada grafaitė, lyg negalėdama suvaldyti jausmų, tarė:

— Ji toks mielas sutvėrimas. Aš myliu ją neapsakomai ir negaliu paleisti iš savo glėbio.

Grafas sujaudintas ištiesė jai ranką nesuprasdamas tikrojo tų žodžių tikslo.

— Dėkoju tau už šią meilę, Beata. Mano vaikui reikia jos tiek daug, juk ji neturi mamos.

— Aš negaliu nemylėti Gildos — tai juk tavo duktė, Haro! — susijaudinusi ištarė ji.

Grafo akyse šmėkštelėjo kažkoks nepasitenkinimas. Beata jį pastebėjo ir susitvardė. Nudelbusi akis, ji tyliai tęsė:

— Tu padarei man tiek daug gero, ir norėčiau tau kuo nors atsidėkoti. Patikėk, mano gyvenimas turi vieną tikslą: tarnauti tau ir tavo vaikui.

Grafas priekaištavo sau, kad jo nesujaudino šie žodžiai. Beata rodė tiek meilės jam ir Gildai, o jis jautė jai tik su gailesčiu sumišusį pakantumą. Jis apgailestavo dėl to, nes nemėgo jaustis skolingas. Tačiau Haro negalėjo nieko pakeisti: Beata jam buvo labiau atstumianti, nei patraukli.

Po pusryčių grafas ir Gilda išėjo pasivaikščioti.

Mielas dukters tauškėjimas šiek tiek nuskaidrino jo rūškaną veidą.

Blyškumas, kurį grafo skruostai buvo įgavę kalėjime, pamažu nyko užleisdamas vietą sveikam rausvumui. Jo povyza vėl atsitiesė. Nekaltumo ir nepelnytos skriaudos suvokimas padėjo grafui pergyventi patį sunkiausią laiko tarpą. Dėl vaiko jis stengėsi neatrodyti prislėgtas. Kiekvieną laisvesnę minutę Haro praleisdavo žmonos kambariuose, ieškodamas ten kokių nors jos savižudybės įrodymų. Jis pats buvo dėl to tikras. Tačiau iki šiol nepavyko rasti nieko, visiškai nieko. Ir galų gale jis metė tuščias paieškas.

Grįžęs po pasivaikščiojimo, grafas atidavė Gildą grafaitės Beatos globon, o pats nuėjo į darbo kambarį. Čia jis visų pirma parašė motinai Anai, kad sutinka priimti į tanybą panelę fon Ronach. Jis širdingai padėkojo senajai poniai už rūpesčius ir paprašė perduoti kartu pridėtą laišką panelei fon Ronach. Šiame laiške jis rašė:

"Didžiai gerbiama, maloni panele!

Tarpininkaujant poniai Šv.Marijos pensiono viršininkei, Jūs buvote pasiūlyta užimti mano dukters auklėtojos vietą. Esu įsitikinęs, kad motina Ana puikiai pasirinko ir prašau Jūsų priimti šią tarnybą. Tačiau prieš Jums atvykstant, norėčiau dar kartą perspėti, nors tai jau padarė motina Ana, kad Jūs atvykstate į namus žmogaus, kuris gyvena lyg koks atstumtasis kartu su visais savo namiškiais. Ir Jums gali tekti kentėti dėl šito. Prašau Jūsų gerai pagalvoti.

Jeigu Jūs vis dėlto ketinate tapti mano vaikui mylinčia ir pasišventusia auklėtoja, būsiu labai Jums dėkingas ir prašau kaip galima greičiau stoti tarnybon. Prašyčiau pranešti man atvykimo laiką, kad galėčiau atsiųsti į stotį mašiną Jūsų pasiimti.

Nuoširdžiai Jūsų

Grafas Haro Trojenfelžas."

Atsakydama į šį laišką, Grizelda pranešė atvyksianti ateinantį pirmadienį ir kokiu traukiniu atvažiuosianti.

Taigi tapo aiškus Grizeldos išvykimo laikas.

Pensione netrūko ašarų, kai ji ėmė atsisveikinti su senosiomis damomis.

Grizeldos akys taip pat išdavikiškai blizgėjo. Ji keliavo iš glėbio į glėbį vis pasakodama ką nors linksmo, kad numaldytų graudulį. Bet kai atėjo metas atsisveikinti su teta Agnesa ir motina Ana, Grizeldos balsas suvirpėjo:

— Nenoriu sakyti sudie, tai toks liūdnas žodis. O mūsų puikiame pasaulyje liūdėti verta tik atsitikus didelei nelaimei. Ačiū Dievui, mums einasi gerai, taigi galime būti patenkintos iš visos širdies. Na, — nusijuokite dar kartą prieš man išvažiuojant. Kai tik gausiu atostogų, iškart atvyksiu į pensioną ir galėsite vėl mane lepinti. Ak, Dieve brangus, kaip gera man čia buvo — labiau negu gera! Taip lepintis nederėtų žmogui, kuris pats privalo prasiskinti sau kelią gyvenime.

Paskutinį kartą paspaudusi rankas ir apsikabinusi, Grizelda nuskubėjo žemyn į kiemą.

Visos pensiono damos, apsigaubusios šiltais šalikais, sekė ją iki pat vežimo. Grizelda įlipo prieš tai dar kartą apglėbusi ir pabučiavusi tetą Agnesą. Kristijanas išsigando, kad nepasibaidytų arkliai, jie buvo pripratę prie ramaus, lėto gyvenimo.

Ir tikrai, kai visos pensiono damos išsitraukė nosines ir ėmė mojuoti Grizeldai, senieji kuinai porą kartų truktelėjo pasimuistydami.

— Mielosios moterėlės, tesaugo jus Dievas, nepamirškite manęs. Tūkstantį kartų dėkoju, kad buvote man tokios geros, — šnabždėjo Grizelda. Tačiau kai pensionas su jo gyventojomis pranyko iš akių, ji staiga atsitiesė.

"O dabar drąsiai pirmyn, su Dievo palaiminimu", pagalvojo Grizelda.

Kelionė netruko ilgai. Greitasis traukinys pasiekė miestą, esantį netoli Trojenfelzo, per porą valandų. Tarnas tamsiai pilka grafo namų livrėja laukė jos perone. Grizeldai livrėja jau buvo pažįstama iš motinos Anos pasakojimų. Ji nedvejodama priėjo prie tarno.

— Jūs atvykote iš Trojenfelzo pilies, tiesa?

Tarnas kilstelėjo skrybėlę ir kritiškai nužvelgė kuklų, bet pritinkantį jaunosios damos kelionės apredą.

— Taip, maloningoji panele, aš turiu pasiimti panelę fon Ronach, — atsakė jis, sekamas jos tvirto ramaus žvilgsnio, labai mandagiai.

Grizelda linktelėjo: "Prašom nuveskite mane į mašiną."

Tarnas parodė jai kelią.

Ji atidavė jam savo bagažo kortelę. Tarnas atvėrė automobilio dureles, Grizelda atsisėdo. Su pasitenkinimu ji nugrimzdo į minkštą, bet kartu standžią, oda aptrauktą sėdynę.

"Ak, nuostabu! Čia kitokia transporto priemonė, nei miela senoji pensiono karieta," pagalvojo ji. Ir paglostė puikią pilką odą.

Jos lagaminai buvo sudėti prie vairuotojo. Šalia atsisėdo tarnas. Keletas smalsuolių sustojo prie mašinos. Trojenfelzo livrėja buvo gerai pažįstama mieste. Jie spėliojo, kas ši graži jauna dama, kurios atvažiavo pasitikti. Ji atrodė tokia patenkinta.

Grizelda nenumanė, kokią mįslę ji užminė žmonėms. Kai mašina pajudėjo, ji mielai būtų riktelėjusi iš džiaugsmo, taip jai patiko greitas važiavimas. Tuo pat metu merginos širdis ėmė neramiai plakti krūtinėje.

Po kiek laiko ji stos prieš grafą Trojenfelzą. Ir nežinojo, ar bijoti šios akimirkos, ar laukti jos su džiaugsmu.

Greičiau, nei Grizelda tikėjosi, mašina plačiu miško keliu artėjo prie pilies. Neseniai audros išversti medžiai jau buvo išgabenti. Kelias buvo lygus ir laisvas. Tik automobiliui išnirus iš miško ir pradėjus kilti į kalną, Grizelda išvydo aukštai stūksančią pilį.

Ji kiek galėjo pasilenkė į priekį ir stebėjo įspūdingą, lyg paveiksle nutapytą pastatą.

— Kaip gražu. Tai panašu į pasakų pilį. Tiktai joje gyvena ne užkerėta princesė, kurią išvaduos narsusis raitelis, bet vienišas liūdnas žmogus, kuriam buvo nuplėšta garbė. Todėl jis negali būti laimingas. Ak, jei galėčiau jam padėti.

Mašina lengvai kilo į vis statėjantį kalną. Viršuje ji plačiu žvyrkeliu pravažiavo pro vejas ir sustojo prie išorinių laiptų.

Atsivėręs vaizdas buvo linksmesnis,nei tas, kurį išvydo Haro ką tik sugrįžęs. Skaisti saulė nudažė viską ryškia, auksine spalva.

Grizelda išlipo iš mašinos ir užkopė laiptais. Kai ji atsistojo po aukštu portalu ir jos kojos peržengė pilies slenkstį, apėmė keistas jausmas, lyg kažkas spaustų širdį. Jai kilo staigus noras apsisukti ir bėgti iš čia, kiek kojos neša. Tačiau mergina susitvardė. Ji nebuvo iš tų, kurias paiki jausmai galėtų priversti pasitraukti. Grizelda atsitiesė ir drąsiai žengė į vidų.

Jos akys apstulbusios žvelgė į nuostabią plačios salės architektūrą, į meniškomis mozaikomis papuoštas grindis ir brangius kilimus. Aukštos sunkios kėdės buvo sustatytos apie apvalų stalą. Keletas jų stovėjo kampe, prie židinio.

Visoj pily buvo taip tylu, lyg jos gyventojai būtų išmirę. Po kiek laiko Grizelda išgirdo, kaip atsiveria durys. Šis garsas sklido iš viršaus.

Ir kai tarnas užvedė ją į pirmąjį aukštą, ji išvydo augalotą, juodai apsirengusią moterį, laikančią už rankos mažą mergaitę baltais rūbeliais. Grizelda žiūrėjo

tik į vaiką. Jos saulėtas žvilgsnis susitiko su tamsiai mėlynomis nekaltomis vaiko akimis.

— Ar tu Grizelda? — paklausė Gilda švelniu, mielu balseliu.

Jaunoji dama nusišypsojusi linktelėjo ir pritūpė prie vaiko.

— Taip, mažoji Gilda, aš esu Grizelda.

— Ak, kaip gerai, kad tu žinai, kas aš esu, iš kur tu sužinojai?

— Aš mačiau tavo portretą.

— Kurgi?

— Šv. Marijos pensione, pas motiną viršininkę.

— Aš jos nežinau.

— Bet ji žino tave, galbūt tu ją pažįsti kitu vardu. Paklausk savo tėtį.

— Hm. Taip ir padarysiu. Tu patinki man, Grizelda. Einam greičiau pas tėtį. Jis turi tave pamatyti.

Maža vaiko rankutė čiupo Grizeldos dešinę ir Gilda ėmė tempti merginą su savimi.

Tačiau staiga prieš jas išdygo tamsus, grėsmingas grafaitės Beatos šešėlis. Laimei, Grizelda tuo metu bendravo su vaiku ir nepastebėjo, kokia šiurpi liepsna dega grafaitės žvilgsnyje, nukreiptame į ją. Grizeldos grožis ir meilumas Beatą paveikė lyg šalti delnai, geležiniais gniaužtais suspaudę jos širdį. Jai norėjosi staigiu judesiu stumtelti gražiąją merginą nuo laiptų ir išginti ją iš namų.

Tačiau Beata turėjo laiko susitvardyti, kol Grizelda kalbėjosi su Gilda. Ir dabar, kai mažoji grafaitė jau norėjo vesti savo naująją auklėtoją pas tėvą, Beata pastojo joms kelią.

— Truputį vėliau pas tėvelį, Gilda. Jis dabar neturi laiko. O aš nuvesiu panelę fon Ronach į jos kambarius.

Grafo dukra pažvelgė į Grizeldą.

— Ar tu ilgai užtruksi, Grizelda.

— Nesakyk "Grizelda", — griežtokai perspėjo ją Beata.

— Ak, kaip aš turiu tuomet sakyti? Ar Grizeldą irgi reikia vadinti madmuazele? — paklausė vaikas.

— Ne, tu turi vadinti ją panele fon Ronach, — atsakė Beata.

— Bet tai skamba ne taip gražiai. Tėtis irgi sako, kad Grizelda toks gražus vardas. Gal galiu tave taip vadinti? — Mėlynos vaiko akys maldaujančiai pažiūrėjo į Grizeldą.

— Gali vadinti mane, kaip nori, — atsakė Grizelda ir švelniai paglostė šviesiaplaukę galvutę.

Gilda priglaudė skruostą prie jos rankos. Mergaitė darydavo tai labai retai. Dažniausiai ji stengdavosi išsisukti nuo glamonių. Ypač kai sulaukdavo jų iš grafaitės Beatos. Dabar ši liepsnojančiu žvilgsniu žiūrėjo, kaip mergaitės skruostas glaudžiasi prie auklėtojos rankos.

— Ak, kaip puiku. Aš vadinsiu tave Grizelda, — ištarė vaikas.

— Panele fon Ronach, prašyčiau jūsų leisti ponui grafui nuspręsti, kaip grafaitei Gildai dera jus vadinti. Aš nemanau, kad čia tiktų toks draugiškas kreipinys. Tai skamba per daug familiariai ir pažeidžia autoritetą.

Šie žodžiai nuskambėjo kaip griežtas perspėjimas. Grizelda iš lėto pakėlė į ją akis. Ji pati negalėjo skųstis mažu ūgiu, tačiau Beata buvo visa galva aukštesnė. Grizelda jos akyse išvydo tokį priešiškumą, kad beveik išsigando. Iki tol nei vienas žmogus nebuvo jai priešiškas. O grafaitės atgrasumą Grizelda pajuto aiškiai. Ir tai sukėlė jos širdyje antipatiją Beatai.

— Be abejo, tai turi spręsti ponas grafas, grafaite. Aš tik norėjau pasakyti, kad neturėsiu nieko prieš, jei grafaitė Gilda vadins mane vardu, — tarė ji ramiai ir mandagiai.

— Ak, teta Beata, ką tu sau galvoji? Tėvelis tikrai neprieštaraus. Grizeldos tokios geros akys, ir ji man labai patinka. Aš paprašysiu tėčio, kad jis man tai leistų. Iki pasimatymo, Grizelda. Tvarkykis greičiau.

— Bent jau nesakyk panelei fon Ronach "tu", — pasakė grafaitė griežtai, visai pamiršusi, kaip ji aukštino savo jausmus Gildai.

Ši, išgirdusi naujas priegaides Beatos balse, su nuostaba pažiūrėjo į ją:

— Ak, teta Beata, bet aš juk sakau "tu" visiems, kuriuos myliu.

— Dabar eik, Gilda. Aš palydėsiu panelę fon Ronach į jos kambarius ir vėl ateisiu pas tave, — paliepė grafaitė.

Gilda nušokavo dar kartą pamojavusi Grizeldai. Ši àpsidžiaugė, nes buvo jau pamilusi žavųjį kūdikį. Ir tai, aišku, turėjo palengvinti jos tarnybą.

Grizelda, grafaitės Beatos vedama, užlipo į antrąjį aukštą. Nuo laiptų vedė ilgas, platus koridorius. Paskutinieji kambariai jo gale buvo skirti jai. Jie buvo tiesiai virš grafienės miegamojo ir mirties kambario. Ir šis kambarys, kaip ir anas, siekėsi su apvaliuoju bokštu. Tačiau ir jame nebuvo durų į bokštą. Šalia miegamojo buvo gyvenamasis kambarys. Abu jie buvo itin dideli ir apstatyti puikiais, senais baldais. Rūpestingai išsaugotas parketas blizgėjo pro langą krintančioje šviesoje. Abu šie kambariai siekėsi su tais, kuriuose gyveno grafaitė Beata. Tačiau Grizelda to, aišku, nežinojo.

Grafaitė iškart pastebėjo šią aplinkybę. Tuo būdu ji galėjo šnipinėti naująją auklėtoją.

— Štai jūsų kambariai, panele fon Ronach. Jūsų daiktai bus tuojau pat atgabenti. Galite kol kas įsiruošti. Ponas grafas pasveikins jus prie puodelio arbatos, o ją mes geriame penktą valandą. Taigi jūsų žinioje

— pora valandų. Penktą aš atsiųsiu tarną jūsų paimti ir palydėti į arbatos kambarį.

Grizelda nusilenkė:

— Dėkoju jums, grafaite.

— Tikriasiai nereikia sakyti, kad iš jūsų tikimasi didelio takto ir santūrumo. Jūs žinote, kad šių namų ponia yra mirusi. Ir gana rizikinga iš jūsų pusės, esant tokiai jaunai, stoti tarnauti namuose, kur nėra šeimininkės.

Grizelda instinktyviai pajuto grafaitės žodžiuose priešišką išpuolį, nukreiptą prieš ją. Tačiau ji išliko rami.

— Labai prašau neabejoti mano taktu, grafaite. Aš tarnybos šiuose namuose nelaikau rizikinga. Grafą Trojenfelzą ponia viršininkė man apibūdino kaip tobulą bebaimį riterį.

— Turbūt jūs nežinote, kuo jį kaltina? — paklausė Beata grubiai. Ir tuo pat metu jai blykstelėjo viltis, kad Grizelda išsigandusi pabėgs, kai išgirs, jog grafas yra kaltinamas nužudęs savo žmoną.

— Kaipgi, aš žinau, kad grafas yra nelaimingas ir priverstas nekaltai kentėti.

— Oho, iš kur toks tikėjimas? — paklausė ji pašaipiai.

— Iš ponios Šv. Marijos pensiono vyresniosios.

Grafaitė pajuto, kad šis jos išpuolis buvo klaida.

— Ak, tiesa, buvau pamiršusi, kad grafienė jus su tuo supažindino. Labai drąsu iš jūsų pusės, kad, nepaisant viso to, sutikote stoti tarnybon. Kaip jau sakiau, turėsite apsišarvuoti taktu. Jaunai damai visuomet rizikinga gyventi našlio namuose.

Akimirką Grizelda tvirtai sukando dantis ir greit susitvardžiusi paprieštaravo:

— Šiuose namuose — jūs ponia. O kai dėl viso kito, tai aš ne iš baikščiųjų. Ruošiuosi atlikti savo pareigą, ir ne daugiau. Ponia vyresnioji mane tikrai bū-

tų atkalbėjusi nuo šios tarnybos, jei joje slypėtų, kaip jūs pati sakote, kokia nors rizika.

Beata pamatė, kad merginos taip paprastai neįbaugins.

— Ką gi, tuomet aš galiu būti rami. Atrodo, kad jūs puikiai žinote, ko norite.

— O taip, grafaite, žmogus, kuris yra priverstas rūpintis savimi pats, privalo tai žinoti.

— Dabar paliksiu jus. Iki pasimatymo prie arbatos.

Grizelda mandagiai nusilenkė, ir grafaitė apleido kambarį.

Likusi viena, Grizelda visų pirma apsižvalgė savo naujajame būste. Abu kambariai buvo tarsi mažos salės ir, jos manymu, kone karališkai įrengti. O didžiulė lova su baldakimu ją tiesiog sužavėjo. Ji buvo tokia plati, kad galėjai atsigulti skersas. Sunkų baldakimą paauksuotais rėmais puošė standžios, kutuotais raiščiais prilaikomos damasto užuolaidos. Kaip ir grafienės Alisos kambaryje, lovos galvūgalyje buvo bendra su bokštu siena. Visi kiti baldai buvo taip pat puikūs. Aišku, kad anksčiau čia gyveno ponai, nes abu kambariai atrodė per prašmatnūs samdomai auklėtojai. Grizelda dar neįsivaizdavo, kaip ištaikingai įrengta ši sena pilis.

Prabanga vyravo ir jos kambariuose. Parketo grindis dengė tikri senoviški kilimai, o baldai buvo aptraukti sunkiu damastu. Kiek šiems baldams metų? Jie tikrai sukeltų meno žinovo susižavėjimą. Grafai Trojenfelzai turėjo būti pasakiškai turtingi, kad, užuot pardavę, laikytų tokius baldus auklėtojos kambaryje.

Staiga jai pasidarė graudu, kad neturi nieko šalia, su kuo galėtų pasidžiaugti visa šita prabanga.

Grizelda nusijuokė. Ji prisiminė, kaip motina Ana, puikiai pažįstanti pilį, ne kartą jai sakė: "Jūs būsit apstulbinta, Grizelda." Ir tiesa, tokio gražumo nebuvo net pačiose drąsiausiose jos svajonėse.

Už kokius nuopelnus ji pateko į šitą pasakų pilį? Tai buvo lyg sapnas.

— Ak, jei galėčiau pasilikti čia visam laikui! Na, bet tai jau per daug įžūlus noras.

Ir prieš ją vėl iškilo grafaitės Beatos veidas neapykanta degančiomis akimis. Šiurpas perbėgo jos nugara — lyg ką baisaus išvydus. Grizeldai atrodė, kad priešiški žvilgsniai seka ją iš visų kambario kampų.

— Jai nepatiko, kad aš atvykau. Kodėl? Vargu ar per kelias minutes aš būčiau sugebėjusi sukelti tokį priešiškumą. Taigi, matyt, esu dėl kažkokių priežasčių nepageidaujama. Bet kas tai per priežastys?

Ji pasirąžė ištiesusi rankas į priekį ir įtempusi savo liekną, stiprų kūną. Galų gale grafaitė Beata tik mažytis šešėlis jos naujajame gyvenime ir tai nėra jau taip blogai. Ji galėtų išpuikti, jeigu viskas per daug gerai klostytųsi.

Grizelda grįžo į miegamąjį. Jos lagaminai buvo jau atgabenti. Graži draugiška mergina juoda suknele ir balta prijuoste paklausė, ar negalėtų padėti iškraustyti daiktus.

— Su šiuo darbu susidorosiu ir pati, bet būčiau dėkinga, jeigu galėtumėte kur nors išgabenti tuščius lagaminus. Labai jau jie čia kliūva.

— Jūs turite tik paskambinti, mieloji panele, — paaiškino ji.

Grizelda liko viena. Ji priėjo prie lango ir susižavėjimo šūksnis išsiveržė iš jos krūtinės.

Atsivėręs vaizdas buvo išties puikus. Kiek akys užmatė, tęsėsi pievos, upė, miškai ir laukai. Kaip gražu turėtų visa tai būti pavasarį, kai viskas sužaliuos ir pražys.

Ji persisvėrė pro atvirą langą norėdama kuo geriau aprėpti ir pajusti visą šį grožį ir išvydo šalia savo kambario stūksantį aukštą, apvalų bokštą. Jo viršuje buvo apskrita aikštelė, apjuosta dantyta siena.

“Ak, kaip gražu! Ten viršuje kada nors stovėjo mergina ir mojo savo išrinktajam, kuris ant ugningo žirgo kilo į kalną. Ak, ir aš norėčiau ten stovėti. Įdomu, ar tai leidžiama? Gaila, mano kambaryje nėra durų, vedančių į bokštą. Bematant atsidurčiau viršuje.” Ir tada ji staigiu judesiu užvėrė langą:

— O dabar griebkis darbo, Grizelda! — paragino ji save ir puolė kraustyti lagaminų, o daiktus dėstyti į spintas ir stalčius.

Greitai visas jos turtas buvo sudėliotas. Keletą nelabai brangių papuošalų Grizelda susidėjo į mažą dėžutę ir pastatė ją ant naktinės spintelės, šalia lovos. Stovėdama prie spintelės, ji išvydo virš jos kabantį paveikslą, vaizduojantį moterį viduramžių apdarais. Paveikslas buvo trijų ketvirčių metro aukščio ir pusės metro pločio, papuoštas auksinias rėmeliais su nuostabiais ornamentais ir išraitymais. Jis buvo nutapytas tamsiais tonais, ir vienintelė šviesi dėmė buvo iš po plačios skrybėlės besišypsantis veidas. Paveikslas, matyt, buvo labai senas ir kabojo čia jau ne vieną šimtmetį.

Grizelda panoro truputį pakelti rėmelius ir pažiūrėti, kaip atrodo tapetai po paveikslu, ar jie turi tą malonų blyškų atspalvį. Tačiau paveikslas nesileido pajudinamas iš vietos. Atrodė, kad jis laikosi ne ant kablio, bet yra kažkokiu būdu visas pritvirtintas prie sienos. Grizelda patikrino kitus paveikslus. Visi jie, kaip ir įprasta, laikėsi ant kablių. Kodėl gi paveikslas virš spintelės taip skirtingai pritvirtintas?

— Gal jūs galite atsakyti, gerbiamoji ponia? — nusišypsojusi paklausė ji paveikslą. Šis, aišku, neatsakė. Grizelda apžiūrėjo jį susidomėjusi ir pirštu perbraukė per keistus ornamentus. Jie atrodė lyg ištisa virtinė susipynusių delfinų, įsikandusių viens kito uodegą.

Grizelda šypsodamasi vedžiojo pirštą nuo vieno delfino prie kito, kad geriau įsidėmėtų ornamentą. Ir kai taip žaisdama spustelėjo vieno delfino galvą, šis,

dideliam jos išgąsčiui, staiga pasisuko ir išsišovė iš viso būrio. Tuo pat metu ji išgirdo tylų spragtelėjimą ir staiga išsigandusi ištiesė abi rankas. Paveikslas pajudėjo link jos. Jis išlindo iš sienos, lyg kokios durys. Grizelda apstulbusi pamatė, kad už paveikslo yra niša. Paveikslas, be abejo, buvo durys į šią nišą. Dabar Grizelda nusijuokė iš savo baimės. Ji apžiūrėjo nišą. Anga buvo aptraukta voratinkliais. Matyti, kad jos ilgus metus niekas nedarinėjo. Grizelda nubraukė voratinklius ir žvilgtelėjo į vidų. Niša buvo keistos formos: viena siena buvo žymiai platesnė už kitą. Įstriža užpakalinė siena, viršus ir apačia buvo iš medžio. Kad po niša buvo tuštuma, rodė duslus aidas, atsiradęs Grizeldai pabarbenus.

Ši spintelė tikrai nebuvo naudojama, ji tokia pridulkėjusi. Matyt, tarnai irgi jos nežino. "Aš ją išvalysiu ir laikysiu ten savo papuošalus", pagalvojo patenkinta Grizelda.

Ji džiaugėsi radusi slaptąją nišą.

"O, Grizelda, vos spėjai parodyti nosį senoje feodalų pilyje ir jau atskleidei romantišką paslaptį. Ačiū, senoji ponia, kad padėjai įminti man savo mįslę. Žiūrėk, gerai saugok mano brangenybes."

Taip šnekėjo Grizelda su savimi ir su paveikslu. Ji greitai išvalė nišą skudurėliu ir popierium ir pastatė ten dėžutę su savo papuošalais. Tada uždarė duris. Grizeldai patiko žaisti su mechanizmu. Ji dar keletą kartų išbandė jį. Durys dirbo nepriekaištingai. Tiktai reikėjo įsidėmėti delfiną, kurį reikia paspausti, kitaip būtų tekę ilgai jo ieškoti tame knibždėlyne. Ir Grizelda minkštu pieštuku nupiešė ant delfino mažą kryželį.

"Taip. Jei kartais neturėčiau laiko ieškoti. Dabar iškart rasiu reikiamą vietą," pagalvojo ji.

Grizelda užbaigė savo darbą ir paskambino tarnaitei, kad išneštų lagaminus. Ji žvilgtelėjo į laikrodį. Dar buvo likusi visa valanda.

— Kuo aš apsirengsiu? — kaip tikra Ievos duktė paklausė savęs Grizelda.

Tiesa, nelabai buvo iš ko rinktis. Sąlygos neleido jai įsigyti daug gedulo drabužių. Tačiau ji norėjo atrodyti kaip galima geriau. Pensione Grizelda buvo pasisiuvusi keletą neblogų suknelių ir palaidinukių. Ji buvo įgudusi ir turėjo puikų skonį.

Grizelda ilgai svarstė. Tokia išranki ji dar niekada nebuvo. Tačiau grafui Trojenfelzui reikėjo padaryti kuo geresnį įspūdį. Ši mintis užliejo jos skruostus lengvu raudoniu.

Galų gale Grizelda išsirinko kuklią, bet žavingą juodo švelnaus šilko suknelę. Ją pati pasisiuvo iš neapsakomai plataus tetos Agnesos sijono. Sijono medžiagos buvo tiek daug, kad iš jo išėjo visa suknelė. Ji glaudžiai apglėbė jaunystės grožiu žydinčią Grizeldos figūrą, o apačioje krito lygiomis klostėmis. Žiūrint į šį drabužį, sunku buvo nutuokti apie jo kuklią kilmę. Pensione suknelę taip pat labai išgyrė, šiaip ar taip, liekna šviesiaplaukė su ja atrodė puikiai. Grizelda buvo numačiusi vilktis ją tuomet, kai pietaus su grafo šeima. Bet kaip bus iš tikrųjų? Gal pietus jai atneš į kambarį? Tai, kad šiandien ją pakvietė puodeliui arbatos, dar nieko nesako. Ta proga ji tik bus pristatyta grafui.

Grizelda greitai susiruošė. Ji susitvarkė savo nuostabiąsias, auksu spindinčias garbanas. Tai buvo nemažai laiko ir pastangų reikalaujantis darbas. Tačiau gera išvaizda dabar lėmė tiek daug. Taigi ji susišukavo kaip buvo įpratusi.

Ir štai pasiruošimas baigtas. Grizelda priėjo prie didelio veidrodžio ir linktelėjo pati sau.

— Rimta ir ori atrodai tu su šiuo juodu prabangiu apdaru. Aš tavimi patenkinta, mieloji Zelda. Ir kadangi šiuose namuose gedima mirusios ponios, gali ir tu nevaržoma nešioti šį juodą gedulo rūbą dėl mielojo tė-

velio. Taip — o dabar nutaisyk rimtą veidą, kad mažoji auksaplaukė grafaitė pajustų tau pagarbą.

Tačiau taip tarusi, Grizelda papurtė galvą:

— Ne, šalin pagarbą. Ji turi pamilti mane, aš irgi noriu ją pamilti. Tuomet viskas eis daug lengviau. Ir aš jau pasistengsiu, kad ji mane pamiltų.

Po kiek laiko atėjo tarnas ir pašaukė Grizeldą ateiti gerti arbatos.

Koridoriais ir laiptais jie įveikė nemažą kelią, ir mergina pamanė pati sau: “Viena tai tu tikrai nerasi, kaip sugrįžti.”

Jie perėjo ir protėvių salę. Abiejose jos pusėse sienos buvo nukabinėtos grafų ir grafienių fon Trojenfelzų portretais. Dabar Grizelda galėjo tik probėgšmais pažvelgti į paveikslus, bet pagalvojo, kad būtų puiku atidžiau įsižiūrėti į visus šiuos veidus ir pabandyti įsivaizduoti jų likimą. Ir štai jie pagaliau atėjo. Tarnas atskleidė portjerą ir įvedė ją į didelę aukštą patalpą su dengtu balkonu erkeryje. Čia, kaip ir visoje pilyje, buvo apstu senų vertingų baldų. Erkeryje stovėjo damastu ir brangiais sidabro įrankiais padengtas stalas.

Prie viduriniojo lango stovėjo aukštas, lieknas vyriškis. Šalia sūpavosi krėsle grafaitė Gilda. Ji laiminga plepėjo su tėčiu ir žvalgėsi pro langą. Pačiame kambario vidury stovėjo juodai apsirengusi grafaitė Beata ir žiūrėjo tiesiai į Grizeldą. Šioji pastebėjo, kaip išblyško nebjaurus, bet per daug vyriškas grafaitės veidas, kai Grizelda mandagiai jai nusilenkė. Juodose, aistringai žibančiose akyse ir vėl glūdėjo priešiškumas.

Grizelda nežinojo, kokie jausmai užplūdo Beatos širdį, kai ji išvydo jauną žavingą auklėtoją. Instinktyviai grafaitė jautė, kad Grizeldos išvaizda patiktų bet kuriam vyriškiui. Ir dar prieš grafui pažvelgiant į Grizeldą, Beata pajuto laukinį pavydą gražiajai merginai.

Tačiau ji susitvardė ir paprašė, tiesa, prikimusiu balsu, bet visai draugiškai:

— Prieikite arčiau, panele fon Ronach, aš noriu pristatyti jus ponui grafui.

Sulig tais žodžiais tėvas ir dukra atsisuko. Gilda pašoko nuo krėslo ir nukūrė prie Grizeldos.

— Ak, pagaliau tu atėjai! Tėti, tėti — štai Grizelda! — krykštavo ji.

Grafas Trojenfelzas perėjo iš erkerio į kambarį. Jo pilkos akys įsisiurbė į merginą. Grizeldos išorė keistai sujaudino grafą. Ji stovėjo priešais, lyg įsikūnijusi Poezija. Jos vardas ir išvaizda taip derinosi, kad grafas, žiūrėdamas į merginą, išgyveno vos ne estetinę palaimą. Ji laikėsi kukliai ir paprastai, bet visoje jos pozyvoje buvo juntamas išdidumas ir savo vertės suvokimas. Tas darė Grizeldą panašią į jauną karalienę. Kaip užkerėtas jis žiūrėjo į puikius geltonus plaukus.

Grizelda!

Grafo mintyse skambėjo šis vardas. Jos akys skleidė stebuklingą šilumą ir šviesą.

Grizelda, keistai sudirgusi ir sujaudinta, stebėjo siaurą, malonų jauno žmogaus veidą. Jis buvo kiek kitoks nei portrete, kurį jai rodė motina Ana. Džiugus, linksmas nerūpestingumas buvo dingęs iš akių ir veido. Prieš ją stovėjo vyras, užgrūdintas gyvenimo audrų. Jo akys ir kartėlio kupina burna, atrodė, nebemoka juoktis. Tačiau nei pėdsako kaltės nebuvo šiame kilniame veide. Grizelda jautė, kaip tvaksi jos krūtinėje širdis. Jai atrodė, kad didžiausia laimė būtų padaryti dėl šio vyro ką nors, kas galėtų sumažinti jo skausmą.

Ir tą pačią akimirką Grizelda suprato, kad išmušė jos lemties valanda. Lengvas raudonis užliejo merginos veidą, kai ji nusilenkė grafui. Beata pristatė merginą. Ji neramiai žibančiomis akimis sekė juos abu ir nuo jos pavydaus žvilgsnio nepasislėpė tai, su kokiu pasigerėjimu grafas žiūrėjo į Grizeldą.

Beatai norėjosi paslėpti merginą nuo Haro, norėjosi užmerkti jam akis, kad jis nepasiduotų jos žavesio ke-

rams. Joje kilo ūmus priešiškumo jausmas visoms šviesiaplaukėms. Ir šios neapykantos smaigalys buvo nukreiptas į Grizeldą, kuri išdrįso turėti tokias be galo puikias garbanas. Beata mielai būtų nurovusi plaukus jai nuo galvos, ir niekas nenujautė, kiek kainavo jai pastangos atrodyti ramiai.

Drebančia ranka Beata perbraukė per savo šiurkščius, juodus kaip anglis plaukus, neturinčius nei žvilgesio, nei kvapnumo. Grafas Haro nusilenkė Grizeldai, tačiau rankos jai nepadavė. Po savo sugrįžimo jis nei vienam žmogui dar nebuvo ištiesęs rankos, mat beveik liguistai bijojo, kad ji gali būti atstumta.

— Širdingai sveikinu jus atvykus į Trojenfelzą, panele fon Ronach, ir tikiuosi, jums čia patiks.

Grizelda prisiminė motinos Anos žodžius:

"Įneškite nors truputį saulės šviesos į tuos niūrius namus, mieloji Grizelda. Jūs turite ypatybę skleisti aplink save džiaugsmą ir gerą nuotaiką."

Ir ji pati juto, kad grafui norint pagelbėti užtenka įvykdyti šį prašymą.

— Aš irgi tikiuosi šito, ponas grafe, man Trojenfelzo pilis atrodo tokia nuostabi, kad aš čia tikrai būsiu laiminga. Jeigu jūs būsite patenkintas mano darbu, galėsiu manyti, kad mano troškimai išsipildė, — atsakė ji žvaliai.

Jo veidu prabėgo šypsenos šešėlis. Jos švelnus aiškus balsas savo šiltu skambesiu pamalonino grafo ausį.

— Na, ne taip greitai. Gyvenimas Trojenfelze nebus labai linksmas jaunai damai.

Grizelda nusišypsojo. Ir ta šypsena paglostė grafą lyg švelnios rankos prisilietimas.

— Ak, gyvenimas visur puikus ir nuostabus, kai nori jį tokį matyti. O aš šito noriu. Ir man sekasi.

— Tikriausiai todėl, kad jūs visą gyvenimą maudėtės saulės spinduliuose. Tačiau čia yra šešėlių.

Ji nenuleido nuo grafo akių, nors širdis ėmė pašėlusiai plakti.

— Kambaryje, kur gulėjo mano sergantis tėvas, buvo nedaug saulės. Jis buvo piktas ant viso pasaulio, o aš jį linksminau ir jam buvo lengviau. Gyvenimą pensione damos laikė vienodu ir nuobodžiu, o aš joms įrodžiau, kad jame užtenka ir šviesos, ir saulės. Buvusiame vienuolyne aš gyvenau puikiai, ką jau bekalbėti apie Trojenfelzo pilį! Ji man — lyg pasakų pilis, ir aš pati jaučiuosi užburta. Mano kambariai — puikūs, o viskas, ką aš čia matau, yra gražu. Nežinau, kaip ir bedėkoti Dievui, kad atvedė mane į šią nuostabią vietą. Turėčiau džiaugtis iš visos širdies, ką aš ir darau.

Haro klausėsi jos žodžių ir jautė, kad šalia jaunosios merginos jam darosi lengviau kvėpuoti. Su skausmu jis prisiminė tuos laikus, kai lygiai taip pat linksmai ir nerūpetingai žvelgė į gyvenimą.

— Puiku bus, jei jums visuomet čia patiks ir jei jūs ištversite su mano vaiku, kuriam linksmos draugės reikia labiau nei auklėtojos.

Grizelda meiliai pasilenkė prie mažosios grafaitės, kuri buvo pasičiupusi jos delną ir nekantriai šokinėjo nuo kojos ant kojos.Grizelda padėjo ranką ant vaiko galvutės ir rimtai, o kartu ir linksmai pažvelgė grafui į akis.

— Tikrai nebus man tai per sunku, ponas grafe. Aš skirsiu visas savo jėgas naujajam darbui. Prašau jūsų patikėti, ir jeigu turėsite kokių ypatingų pageidavimų dėl dukters auklėjimo, aš jūsų klausau.

— Pakalbėsim apie tai vėliau. Kol kas apsipraskite su mūsų namais ir pasistenkite susidraugauti su dukterimi. Man regis, jūs užkariavote Gildos širdį. Sunku taip greitai pelnyti jos palankumą, o apie jus Gilda man jau visas ausis išūžė.

Gilda pakibo ant Grizeldos rankos:

— Ar galiu sakyti tau “Grizelda” ir “tu”, jei leidi? Aš klausiau tėvelio, ir jis neprieštarauja.

Grizelda padėjo ranką Gildai ant peties ir švelniai priglaudė ją prie savęs.

— Tikiuosi, mes tapsime geros draugės, grafaite Gilda.

— Ne, taip nieko nebus. Aš protestuoju prieš "grafaitę", panele fon Ronach. Jeigu jau leidote Gildai vadinti save vardu ir tujinti, tai jokiu būdu netituluokite jos. Man labai svarbu, kad jūs ir mano duktė rastumėte bendrą kalbą. Privalote globoti ją kaip tikra motina. Autoriteto ir pagarbos jums prireiks tik tada, kai negalėsit išsiversti vien su meile ir gerumu.

— Ponas grafe, autoriteto aš pernelyg nevertinu, auklėti padės man meilė. Su meile galima pasiekti viską.

Jis pažvelgė į ją tarsi ne į šio pasaulio būtybę. "Su meile galima pasiekti viską".

— Visus kviečiu arbatos, — pertraukė jų pokalbį šaižus metalinis Beatos balsas. Haro ir Grizelda nevalingai krūptelėjo. Jie buvo visai pamiršę grafaitę. Jos aukštas aštrus balsas nuskambėjo lyg disonansas jų pokalbiui.

Haro iš lėto atsisuko į grafaitę. Staiga jis išvydo šiurpų, neapykantos kupiną jos žvilgsnį, įsmeigtą į Grizeldą fon Ronach.

Kas tai buvo? Jam norėjosi apsaugoti jauną veidą nuo šito žvilgsnio. Grafas žengė nevalingą žingsnį ir atsidūrė tarp Beatos ir Grizeldos.

Ir čia pirmą kartą jis aiškiai suvokė jaučiąs didžiulę antipatiją savo pusseserei. Iki šiol jis tramdė savo jausmą. Beata buvo nuo jo priklausoma ir todėl, grafo manymu, turėjo teisę į jo atlaidumą. Grafui sugrįžus namo, Beata karštais žodžiais išreiškė esanti įsitikinusi jo nekaltumu, ir grafas sielvartavo negalėdamas jai bent kiek šilčiau atsidėkoti. Tačiau dabar, po šio neapykantos kupino žvilgsnio, jo antipatija Beatai įgavo aiškesnį pavidalą. Ir grafas klausė savęs to pa-

ties kaip ir Grizelda, kodėl Beata taip priešiškai priėmė naująją namų gyventoją.

Beata parodė Grizeldai krėslą.

— Prašom sėstis, panele fon Ronach. Šiandien galite išgerti arbatos kartu su mumis. Ar vėliau jūs valgysite prie mūsų stalo, ar valgis bus atnešamas jums į kambarį, šitai nuspręs ponas grafas, — tarė ji mandagiai, tačiau tokiu tonu, kad Grizelda kone pajuto ledinio vėjo gūsį.

— Savaime suprantama, Beata, kad panelė fon Ronach valgys su mumis.

— Atleisk, Haro, man tai neatrodė taip savaime suprantama, nes panelės fon Ronach pirmtakė valgydavo atskirai.

Haro pastebėjo, kaip nemaloniai suglumo Grizelda. Jam pasirodė netaktas, kad Beata prakalbo apie tai dalyvaujant ir Grizeldai.

— Tu juk žinai, Beata, kad madmuazelė Perdiunoar ir panelė fon Ronach negali būti matuojamos tuo pačiu masteliu. Aš noriu, kad mano dukters auklėtoja naudotųsi visomis šeimos nario teisėmis. Atleiskite, panele fon Ronach, kad ši aplinkybė buvo paliesta prie jūsų. To neturėjo atsitikti. Tačiau jeigu jau šneka užėjo apie tai, viskas turi būti išsiaiškinta jums girdint.

Grizelda pakėlė akis į grafą. Ir žvilgsniu padėkojo jam, kad taip riteriškai ją užstojo.

Grafas suprato tą žvilgsnį ir tik tuomet pagalvojo, kad jo žodžiuose buvo priekaištas Beatai. Tai buvo neapdairu, nes dar labiau nuteikė grafaitę prieš panelę fon Ronach.

—Taigi šis klausimas aiškus. Tikiuosi ir tau, mieloji Beata. Tau pačiai bus smagiau matyti prie stalo dar vieną linksmą veidą, be to, turėsi partnerį pokalbiams ir tikrai geresnį negu aš. O dabar gal galėčiau paprašyti dar vieno puodelio arbatos.

Tuo ši tema baigėsi. Beata jautėsi patyrusi pralaimėjimą. Ir šį pralaimėjimą ji įrašė Grizeldos sąskai-

ton. Jos antipatija merginai vis labiau panašėjo į mirtiną neapykantą.

Gilda, aišku, daugiausia kankino naująją auklėtoją. Šiai buvo surengtas tardymas.

Ar ji skaitys tuos baisiuosius geltonus romanus ir vis kartos: "Patylėk, Gilda, neplepėk tiek daug." Ar ji dažys antakius juodu pieštuku, kaip tai darė madmuazelė, ir ar ji taip pat bijo vaiduoklių.

Grizelda atsakinėjo, kad neskaitys prie Gildos visiškai, nebent vadovėlius per pamokas, kad ji nedažo antakių, nes jie ir taip per tamsūs jos šviesiems plaukams, ir kad ji netiki vaiduokliais.

Haro ta proga pastebėjo, kad Grizeldos antakiai ir blakstienos iš tiesų labai tamsūs ir sudaro labai savotišką, patrauklų kontrastą jos gryno aukso spalvos plaukams. Kartu jis negalėjo nepastebėti, kad panelė fon Ronach yra ne tik graži, bet ir labai narsi mergina.

Gilda liko patenkinta tardymu. Ir dar prieš baigiant gerti arbatą, ji jau susirangė ant Grizeldos kelių, apkabino ją savo putliomis rankutėmis ir įsispraudė į jos glėbį, susiradusi šiltą, jaukią vietelę.

Šiaip jau Gilda nebuvo labai linkusi į švelnybes. Sulaukusi glamonių, ji arba niekaip neatsakydavo arba stengdavosi pasprukti. Tiktai į tėvo glamones ji atsakydavo tuo pačiu. Ir tai, kaip ji dabar elgėsi, rodė, kad mergaitė jau spėjo pamilti savo naująją auklėtoją.

Beata nesidžiaugė. Ją tai pykino ir žeidė. Mieliausiai ji būtų išplėšusi vaiką iš Grizeldos glėbio. Kaip ji stengėsi pelnyti Gildos palankumą, kad per jį užkariautų jos tėvo širdį! Tačiau mergaitė vėjais pavertė visas jos pastangas.

Beata nesusimąstė, kad vaikai pajunta tiesą ir tiktai tuomet dovanoja savo meilę, kai patys jaučiasi mylimi. Vaikams trūksta žmonių pažinimo, ir jį atstoja jiems instinktas. Tą minutę Beata nežinojo, ko ji la-

biausiai nekenčia — vaiko, nepanorusio tarnauti jos planams, ar auklėtojos, galinčios juos iš viso sužlugdyti. Baigus gerti arbatą, grafas pasišalino, nes jam reikėjo aptarti ūkio reikalus su savo valdytoju. Jis atsisveikino nusilenkdamas Grizeldai ir pabučiavo ranką Beatai. Gilda taip pat apdovanojo tėvą širdingu bučiniu.

Jis mielai būtų spustelėjęs ranką Grizeldai, tačiau bijojo, kad mergina gali išsigąsti. Haro nežinojo, kad Grizelda neabejoja jo nekaltumu.

Tačiau šiandien jis pirmą kartą paliko dukterį jausdamas, kad ji nenuobodžiaus be tėvo.

— Ar galiu pabūti pas Grizeldą, tėti? — paklausė Gilda prieš jam išeinant.

— Nežinau, Gilda. Abejoju, ar panelei fon Ronach tu būsi reikalinga. Ji, aišku, norės įsikurti.

Grizelda šyptelėjo.

— Visas mano turtas sudėliotas, ponas grafe. Aš visiškai pasiruošusi ir norėčiau iškart pradėti savo darbą.

— Ką gi, kaip norite, panele fon Ronach. Labai miela iš jūsų pusės, kad jūs jau šiandien pradedate rūpintis mano dukterimi. Turi už tai padėkoti, Gilda. Galėtum pavedžioti panelę fon Ronach po pilį, kad ji geriau susipažintų su savo naujaisiais namais, — tarė jis.

Gilda patenkinta linktelėjo.

Grizelda pažiūrėjo jam pavymui. Naujieji namai — taip jis pavadino pilį. Grafas buvo puikus, geraširdis žmogus. Ji tai jautė.

Tylus atodūsis išsiveržė merginai iš krūtinės. Jai buvo skaudu, labai skaudu žinoti, kad šis vyras priverstas kentėti — kentėti nekaltai. Tai buvo parašyta jo veide.

— Jūs labai išsiblaškiusi, panele fon Ronach, — prie pat jos ausies nuskambėjo aštrus grafaitės Beatos balsas.

Grizelda išsigandusi krūptelėjo.

— Prašau atleisti, neišgirdau, ką jūs sakėte.

— Aš jums nieko nesakiau, tačiau štai Gilda keletą kartų klausė, ar eisite su ja. Jūs nieko neatsakėte.

Grizelda švelniai priglaudė vaiką.

— Ar aš nedėmesinga, mieloji Gilda? — paklausė ji.

— Ak, tu taip išplėtusi akis žiūrėjai į kažkokį tašką. Lažinamės, kažką prisiminei.

— Taip, Gilda, tu teisi. Aš blogai pasielgiau. Turėjau išgirsti tavo klausimą.

— Tu kitokia nei madmuazelė; jeigu ji nenorėdavo atsakyti į mano klausimą, ji supykdavo: "Nutilk, kokia tu nemandagi."

— Kaip jūs ruošiatės išlaikyti reikiamą autoritetą, jeigu prisipažįstate vaikui buvusi neteisi? — paklausė Beata piktdžiugiškai.

— Nemanau, kad slėpdamas savo neteisumą pelnysi autoritetą. Vaikai yra nepaperkami teisėjai, — atsakė Grizelda ramiai, — ir jiems reikia sakyti tiesą.

— Na einam, Grizelda, — nekantravo Gilda. Šioji nusilenkė grafaitei Beatai.

— Gal grafaitė leistų man su Gilda pasišalinti?

Beata tik ranka mostelėjo. Atrodė, ji uždus iš pykčio, kad niekuo negali apkaltinti Grizeldos.

Grizelda su Gilda išėjo. Ji jautė, kad bus įsigijusi mirtiną priešą. Tačiau ilgai jos tai neslėgė. Galų gale ką Beata galėtų padaryti, jeigu Gilda ją myli, o grafas ja patenkintas?

Taigi prasidėjo nuostabi ekskursija po senąją pilį. Grizelda be perstojo stebėjosi ir aikčiojo, o Gilda nepaliaudama tarškėjo.

Grizelda turėjo talentą suvokti vaiko pasaulį. Tuo būdu jai buvo paprasta klausytis Gildos tauškalų ir pačiai plepėti su ja.

Jai pasirodė komiškai žavu, kad protėvių salėje Gilda visiškai neblogai pristatė kiekvieną iš jų. Ji min-

tinai žinojo visų grafų ir grafienių fon Trojenfelzų vardus, gimimo ir mirties datas. Šito ją išmokė madmuazelė.

Gilda turėjo ir savo mėgiamiausius paveikslus. Gražiausias jai atrodė tėvo portretas, nutapytas šiam dar tarnaujant karininku. Jis kabojo paskutinis grafų eilėje. Šalia jo buvo tuščia vieta. Čionai kabos mamos portretas. Tėtis jau užsakė, ir jis greit bus pargabentas į Trojenfelzą. Grizelda pažvelgė į besišypsantį jauno karininko veidą. Šiame paveiksle grafas atrodė kaip ir nuotraukoje, kurią turėjo motina Ana. Dabartinis grafas mažai panėšėjo į šį portretą. Gildai įstrigo širdin dar vienas paveikslas, vaizduojantis jauną auksaplaukę ponią. Ji buvo apsirengusi auksu siuvinėtais rūbais, kaklą juosė perlų vėrinys. Šis vėrinys buvo laikomas brangiausiu daiktu iš visų Trojenfelzų šeimos papuošalų. Lentelė po paveikslu bylojo, kad čia pavaizduota grafienė Šarlota Marija fon Trojenfelz, mergautine pavarde grafaitė Zalic-Halm, gimusi 1710 metų gegužės ketvirtąją ir mirusi 1788 metų lapkričio šeštąją.

Grizelda iš grafienės mergautinio vardo nustatė, kad motiną Aną su grafu Trojenfelzu riša labai sena giminystė.

— Argi ji ne puiki, grafienė Lotamarija? — paklausė Gilda.

— Taip, Gilda, ji nuostabiai graži. Ir jos toks mielas ir geras veidas, — patvirtino Grizelda, įdėmiai apžiūrinėdama portretą.

— Ji buvo ir gera, man pasakojo tėtis. Jis nori, kad aš užaugusi būčiau tokia pat graži ir gera, ir tokia pat laiminga. Tėtis sako, Lotamarija buvo pati laimingiausia grafienė Trojenfelzų giminėje.

Grizelda švelniai priglaudė Gildą. Abi buvo taip įsijautusios, kad nepastebėjo, kai pro praviras duris tyliai įžengė grafas Haro. Jis sustojo pasigėrėti dviejų

puikių šviesiaplaukių būtybių paveikslu. Grizelda sėdėjo ant aukšto išraižyto suolo priešais grafienės Lotamarijos paveikslą, o šalia klūpojo Gilda, apkabinusi ją abiem rankom. Besileidžianti saulė spinduliavo pro aukštus langus į salę ir skleidė auksinį švytėjimą aplink šviesiaplaukes galvas.

Grafas girdėjo dukters klausimą ir Grizeldos atsakymą taip pat.

— Dievas tepadeda išsipildyti tavo tėčio norams, mielas vaikeli.

— Ar aš esu tavo mielas, mielas vaikelis? — paklausė Gilda saldžiu balseliu.

— Taip, brangioji. Aš tave labai labai myliu.

— Ak, tai puiku. Man patinka, kad tu vadini mane mielu vaikeliu, o ne taip, kaip kiti — vargšė mažytė. Ir Beata taip sako. Aš šito negaliu girdėti ir visuomet apsiverkiu.

— Tu esi ne vargšė mažytė, o labai laiminga mažytė: tau pavydėti verta. Tu ramiai, be rūpesčių gyveni puikioje pilyje, turi viską, ko tau reikia, o visų pirma gerą, mielą, mylintį tėvelį, kuris padarys viską, kad jo vaikutis būtų kuo laimingiausias.

— Grizelda, man patinka viskas, ką tu sakai. Taip kvaila, kad visi vadina mane vargše mažyte. Tu daug geriau viską supranti. Tu žinai, kad aš esu laimingiausia mažytė.

— Teisingai, Gilda. Kai jautiesi laimingas, tau nereikia užuojautos. O laimingam jaustis lengva, jei turi tyrą širdį ir nedarai nieko blogo. Be to, dar turi būti geras ir sveikas — tuomet ir jausiesi laimingas.

Haro girdėjo kiekvieną žodį. Tyliai, niekieno nepastebėtas jis pasišalino.

Išėjęs jis giliai įkvėpė ir pats sau linktelėjo. Taip — ji buvo tinkama auklėtoja jo dukteriai. Jis juto, kad Grizelda teisingai įsivaizduoja savo užduotį. Kartu jos

žodžiuose Haro rado paguodos ir sau pačiam; jis taip pat galėtų būti laimingas, nes yra nekaltas.

Grizelda!

Jis ištarė sau jos vardą. Grizelda. Kaip šis vardas jai tiko.

Prabėgo keletas dienų. Grizelda greit apsiprato Trojenfelzo pilyje, ir tiktai du dalykai trukdė jai jaustis laiminga savo naujojoje padėtyje. Pirmasis buvo grafaitės Beatos priešiškumas, o antrasis — niūrus, didelį sielos skausmą liudijantis grafo Haro liūdesys.

Labiausiai ji kentėjo dėl pastarojo. Grizelda būtų padariusi kažin ką, kad tik būtų galėjusi pagelbėti grafui. Ji puikiai suprato, kad pamilo grafą visa savo jaunos širdies jėga.

Ši meilė nepuoselėjo kokių nors svajonių ar vilčių. Ji žinojo neturinti jokių šansų. Grizelda būtų mielai pasiėmusi visą skausmą sau, jeigu tik tai būtų galėję padaryti jį laimingą. Tačiau, deja, ne jos galioje buvo ką nors pakeisti. Taigi ji turėjo tenkintis tuo, kad bent kartas nuo karto pamėgindavo praskaidrinti jam gyvenimą. Grizelda ir Gilda tapo neišskiriamos draugės. Mergaitė prisirišo prie jos visa savo siela ir švelnybes dovanodavo tik auklėtojai ir tėvui.

Grizelda visiškai pasišventė vaikui. Ji rūpinosi ne tik Gildos dvasios ir proto ugdymu, bet taipogi ėmė domėn ir jos fizinį vystymąsi, taigi atrodė, kad mažoji grafaitė bus suradusi tikrą motiną.

Haro atidžiai stebėjo Grizeldą ir greitai įsitikino, kad gali jaustis laimingas, turėdamas tokią supratingą ir mielą auklėtoją savo vaikui. Taip praslinko pirmoji savaitė.

Kai Grizelda paklausė grafą, ar jis turi kokį savo dukters mokymo planą, šis atsakė jai draugiškai:

— Palaukinte šiek tiek. Pirma pripraskite prie mūsų gyvenimo ir kiek galima glaudžiau susidraugaukite su Gilda. Po to ateis ir mokyti eilė. Artėja Velykos, Gilda

kaip tik sulauks mokyklinio amžiaus. Po Velykų galėsite pradėti mokslus.

Kiekviena diena Grizeldai atnešdavo ką nors naujo, nepažįstamo ir ji turėjo prie viso to priprasti. Gilda taipogi reikalavo sau daug laiko ir dėmesio.

Ankstį ryte, aštuntą valandą, visi kartu pusryčiaudavo. Greitai ji įprato kas rytą ateiti pas Gildą, juokaudama ir pokštaudama padėdavo jai apsirengti. Gildai tai labai patiko. Kildavo toks kvatojimas ir krykštavimas, kad Haro kartais sustodavo pasiklausyti džiugaus šurmulio.

Po pusryčių Grizelda su Gilda eidavo į lauką pasivaikščioti net esant ir blogam orui. Kartais prie jų prisijungdavo ir Haro. Po to jos žaisdavo Gildos kambariuose. Čia pasiruošdavo pietums, kurie būdavo lygiai antrą. Po pietų Gilda valandėlę numigdavo.

Grizelda pati ir nurengdvo, ir paguldydavo Gildą. Anksčiau tai darė grafaitė Beata. Gilda nebenorėjo, kad ją nurenginėtų Beata, ir ši buvo priversta nusileisti.

— Beatos rankos tokios kietos, ji taip stipriai suspaudžia. Tavo rankos švelnios, Grizelda, man patinka, kai tu mane glostai, o kai Beata — nepatinka, — išdėstė kartą Gilda.

Beata, rodos, ramiai leidosi Grizeldos išstumiama. Tačiau viskas buvo įtraukta į jaunosios auklėtojos sąskaitą. Kas dieną jos neapykanta Grizeldai augo.

Tuo metu, kai Gilda ilsėdavosi po pietų, Grizelda būdavo laisva. Tas laikas priklausė jai vienai. Tačiau grafaitė tik nubudusi kviesdavosi Grizeldą. Tuomet grafas Haro vėl girdėdavo du jaunus balsus, kurie jam atrodė lyg himnas gyvenimui. Dažnai jis nebeišsėdėdavo savo kambaryje ir skubėdavo pas jas, kad galėtų iš arti mėgautis jų džiugesiu. Grizelda ir tuomet visiškai nuoširdžiai linksmindavosi, tarsi būtų dar vaikas. O jeigu grafo veide šmėkšteldavo silpna šypsena, ji būdavo laiminga visą dieną.

Gildai apsirengus, jos abi išeidavo valandai pasivaikščioti. Vakarieniaudavo jau be Gildos. Prieš miegą Grizelda dar turėdavo pasimelsti su mergaite, paskui pasekti jai pasakėlių.

Galų gale Grizeldos darbai baigdavosi ir ji galėdavo pagalvoti apie save. Tačiau jai nebuvo per sunku. Mergina mylėjo vaiką ir džiaugėsi, įsigijusi mergaitės pasitikėjimą.

Vakarienė be Gildos būdavo kur kas tylesnė nei pietūs ar pusryčiai. Kartais vakarieniaut nebeateidavo ir grafas Haro. Ypač tuomet, jei turėdavo darbo, ar būdavo itin prastai nusiteikęs. Tada Grizelda ir Beata tylomis sėdėdavo viena prieš kitą.

Šios vakarienės su grafaite Grizeldai buvo tikra kančia. Ji jausdavo, kaip juodos, niūriai žibančios akys nepaliaujamai ją seka. Beatos sieloje brendo pikti ketinimai, tokie pikti, kad jai pačiai kartais darydavosi šiurpu. Šis tylėjimas gąsdino Grizeldą. Lengviau jai būdavo net tuomet, kai grafaitė išliedavo savo jausmus keliais piktais išpuoliais. Laimei, ne taip dažnai pasitaikydavo, kad vakarieniaujant nebūtų Haro. Tiesa, dažniausiai jis tylėdavo paskendęs savo mintyse, bet Grizeldai užteko vien jį matyti, kad jaustųsi laiminga.

Iškart po vakarienės grafas išeidavo. Tuomet Grizelda grįždavo į savo kambarius, ir tas laikas buvo jos.

Vakarais ji rašydavo laiškus motinai Anai ir tetai Agnesai. Tilei fon Sarnov ji taipogi išsiuntė išsamią savo naujosios padėties ataskaitą. Dažnai skaitydavo kokią gerą knygą. Pilies biblioteka buvo nepaprastai turtinga. Kadangi pats Haro mėgo skaityti, joje buvo surinkti visi naujausi dailiosios literatūros kūriniai.

Tai kad jis atidžiai sekė, ką ji skaito, Grizelda nežinojo. Bibliotekoje buvo specialus sąsiuvinis, į kurį kiekvienas užrašydavo paimtos knygos pavadinimą. Ir

jei Grizelda paimdavo knygą, kurios grafas nebuvo skaitęs, jis perskaitydavo tą knygą iškart po jos.

Taip atėjo Velykų sekmadienis. Grafaitė Beata buvo užsiėmusi šventiniais pasiruošimais ir jos nesimatė visą rytą. Tuo tarpu atgabeno didelėje dėžėje supakuotą grafienės Alisos portretą visu ūgiu, kurį buvo užsakęs grafas. Jis paliepė išvynioti paveikslą ir trumpam pastatė jį didžiojoje salėje. Atremtas į koloną portretas stovėjo taip, kad saulės prieblandoje buvo matomas tik ryškus grafienės siluetas. Rodėsi, ji bet kurią akimirką gali nužengti iš paveikslo.

Piešinys atrodė ypač tikroviškai. Tai buvo meistro darbas.

Nugrimzdęs savo mintyse grafas stovėjo prie portreto. Tuo metu laiptais leidosi Grizelda su mažąja grafaite.

— Gilda, ateik čia, — jis nusivedė ją prie paveikslo. — Kas tai?

Gilda pliaukštelėjo rankomis.

— Mama! Ak, Grizelda, pažiūrėk — čia mano mamos portretas.

Grizelda priėjo arčiau. Pažvelgusi į grafą, ji iškart pastebėjo, kad šis paveikslas sukėlė jam niūrius prisiminimus.

— Kaip gerai, Gilda, tu visuomet galėsi matyti puikų savo mielosios mamos portretą. Ji liks tavo atmintyje visiems laikams ir galėsi ją aplankyti, kai tik panorėsi.

Grafo veide šmėkštelėjo nerimas. Jis norėjo kažką pasakyti, bet tik sukando dantis ir išėjo. Matyt, prisiminė ką nors labai nemalonaus.

Grizelda paėmė Gildą už rankos ir taip pat pasišalino. Tuo metu iš ūkio patalpų pasirodė Beata.

Staiga ji visai netikėtai atsidūrė prieš grafienės Alisos paveikslą. Ji krūptelėjo ir suriko iš baimės. Beatai pasirodė, lyg prieš ją stovėtų gyva grafienė.

Grafas Haro ir Grizelda greitai grįžo į salę. Jie išvydo į turėklus atsirėmusią Beatą. Ji rankomis buvo užsidengusi veidą.

— Kas nutiko, Beata? — paklausė grafas skubėdamas prie jos.

Grafaitės rankos nusviro žemyn, atskleisdamos mirtinai blyškų veidą.

— Nieko neatsitiko, Haro. Aš tamsoje nepastebėjau paveikslo ir vos jo nenuverčiau, — atsakė ji kimiai, stengdamasi paslėpti jaudulį.

— Tapai labai baukšti ir nervinga, Beata. Anksčiau tokia nebuvai. Tu niekados negalėdavai suprasti nesusitvardančių žmonių. bet, aišku, tie baisūs laikai, kuriuos mes pergyvenome — jie gali paėsti ir stipriausią sveikatą. Man nereikėjo čia palikti paveikslo, — ramino grafas.

Beata pagaliau susitvardė.

— Nepriekaištauk sau, Haro. Aš labai skubėjau ir vos neapverčiau paveikslo. Tai galėjo atsitikti ir kam nors iš tarnų. Todėl būtų geriau, jei tu lieptum jį išnešti į protėvių salę.

Jis iškart paliepė, ir paveikslas buvo išgabentas.

Grizelda matė visą šią sceną ir atidžiai stebėjo Beatą. Kaip keista, kad ši taip baimingai žvelgė į grafienės Alisos portretą. Ji tikriausiai labai išsigando.

Tik išnešus paveikslą, Beata lengviau atsiduso.

Grizelda vėl pamatė Haro ir Beatą tik tuomet, kai visi susirinko prie pietų stalo. Beata atrodė ypač smagi ir žaisminga, kas šiaip jau buvo neįprasta. Ji pasišaipė iš savo nervingumo ir netgi prisivertė būti draugiška su Grizelda. Tačiau Grizelda laikėsi santūriai ir mandagiai.

Haro džiaugėsi, kad jo pusseserė šiek tiek draugiškesnė, jis vėl ėmė prikaišioti sau, kodėl jaučia Beatai

antipatiją. Kai Grizelda jau norėjo kilti nuo stalo ir nuvesti Gildą pietų miego, Haro pratarė:

— Kai paguldysite Gildą, prašom užeiti į mano darbo kambarį, panele fon Ronach. Norėčiau šiandien jums parodyti savo dukters mokymo planą, kad po Velykų galėtumėte pradėti mokslus.

Vos paguldžiusi Gildą, Grizelda iškart nuskubėjo pas grafą. Ji pastebėjo, kad ją lyg juodas šešėlis seka Beata. Grafaitė pasislėpė už portjeros, kad galėtų slapčia girdėti pokalbį. Kai Grizelda įžengė, grafas stovėjo prie rašomojo stalo. Tuo metu jo veide buvo ypač ryški skausmo išraiška.

— Prašom sėstis, panele fon Ronach. Užimsiu šiek tiek jūsų laiko, tačiau man labai svarbu, kad jūs išklausytumėte mano pageidavimų dėl dukters mokymo.

— Savo laiką aš galiu derinti su jumis, ponas grafe, — atsakė Grizelda.

— Ak, taip jūs manote todėl, kad einate tarnybą mano namuose? Ne, panele fon Ronach, į tai aš žiūriu kitaip. Mano namuose jūs turite jaustis visiškai laisvai. Jūs dovanojate mano vaikui dalelę savo širdies. Tai yra kažkas, ko negalima pasverti ar įkainoti pinigais. Už tai galiu jums tik širdingai padėkoti. Jūs taip stengiatės dėl Gildos ir pamėgote mano mažąją mergaitę. Taigi prašom nesakyti, kad aš turiu teisę naudotis jūsų laiku.

Grizelda oriai, lyg tikra dama, atsisėdo. Haro žodžiai sukėlė šypseną jos veide.

— Laukiu jūsų instrukcijų, ponas grafe.

Jis paėmė nuo stalo lapelį su pastabomis, ir jie aptarė visą mokymo planą. Pabaigus grafas padėjo lapelį atgal ir paklausė:

— Taigi aš viską įsivaizduoju taip. Ar susidarėte sau vaizdą?

— Labai aiškų, ponas grafe. Ir galiu jus užtikrinti, kad griežtai laikysiuosi visų instrukcijų.

Jis pasižiūrėjo į ją su šypsena.

— Griežtai? Šis žodis jums netinka. Jūs neturite smulkmeniškai vadovautis kokiais nors šablonais.

— Suprantu, ką jūs manote, ponas grafe. Apie šablonus aš net negalvoju. Būtų labai gaila įsprausti impulsyvią ir jautrią Gildą į kokius nors rėmus.

— Jūs taip pat buvote auklėjama be jokių šablonų, tiesa? — pasiteiravo jis, nenuleisdamas akių nuo merginos veido.

— Ak, tiesą sakant, aš iš viso nebuvau auklėjama. Mano motina po gimdymo pasiligojo ir negalėjo man duoti nieko, išskyrus švelnią motinišką meilę. Manau, kad niekas taip gerai neauklėja žmogaus, kaip suvokimas, kad kažkas tave myli ir tavimi rūpinasi. O mano tėvas, tarnaudamas armijoje, taip pat negalėjo skirti man laiko. Aš nenorėjau kelti savo motinai rūpesčių ir kiek galėdama stengiausi būti gera ir stropi.

— Jūs pačią pirmąją dieną pasakėte: su meile galima viską pasiekti. Man tai labai patiko. Tikriausiai įsitikinote tuo iš savo patyrimo.

Taip paklausdamas grafas galvojo, ar ši puiki mergina jau padovanojo savo širdį kokiam nors vyrui.

Grizelda nesutriko:

— Galbūt! Šiaip ar taip žinau, kad mano atveju tėvai viską pasiekė tik meile ir gerumu ir kad meilė yra pati geriausia mokytoja. Žinoma, aš lankiau geras mokyklas. Mokymo meno taip pat neišmokau savarankiškai. Aš stebėjau, kaip dirba mano mokytojai, ir dėjausi domėn, kaip reikia ir kaip nereikia dirbti auklėjant vaikus. Tuo būdu iš visur po trupinėlį rinkau gyvenimo išmintį — jeigu būdama dvidešimt dvejų jau galiu apie tai kalbėti — kartais ir labai sunkiomis aplinkybėmis. Bet už tai dabar šita išmintis tvirtai sėdi man galvoje.

— Labai norėčiau, kad šią sunkiai įgytą, jauną gyvenimo išmintį jūs perteiktumėt ir mano vaikui. Jos

dalia — turiu dabar ir tai prisiminti, — kai ji suaugs, nebus labai lengva, jei tik neįvyks koks nors stebuklas.

Grizelda suprato, ką jis turi mintyje ir pasakė ramiai žiūrėdama į grafą:

— Toks stebuklas gali įvykti bet kurią dieną.

— Ar jūs žinote, kokio stebuklo aš maldauju likimą?

— Taip, stebuklo, kuris įrodytų jūsų nekaltumą, — atsakė ji tvirtai.

Grafas krūptelėjo ir įsikibo rankomis kietų krėslo atramų. Tada jis pasilenkė į priekį ir pažvelgė jai į akis.

— Mano nekaltumą? O jūs žinote, kad aš esu nekaltas?

— Nežinau, ponas grafe, ar dera kalbėti su jumis apie šį reikalą. Galbūt gailestingumo dėlei reikėtų palikti šią temą. Tačiau toks gailestingumas gali turėti blogų pasekmių. Ir kadangi tema jau paliesta, nenorėčiau dabar jos vengti. Jūs galėtumėt susidaryti įspūdį, tarsi aš jos bijau. Baimingas gailestingumas gali tik dar labiau aitrinti jūsų sielvartą. Jums turėtų būti tikra kančia, jog negalite prasitarti apie savo skausmą. Atleiskite, kad aš, būdama pašalinė, drįstu taip su jumis kalbėti. Jūs klausiate mane, ar aš žinau, jog jūs nekaltas. Taigi — aš žinau, kitaip manęs nebūtų šiuose namuose. Jeigu mano širdyje slypėtų kokios nors abejonės, negalėčiau būti tinkama auklėtoja jūsų dukteriai. Aš padarysiu viską, kad išmokyčiau Gildą nekreipti dėmesio į siaubingą, aklą atsitiktinumą, atnešusį tiek skausmo jos tėvui.

— Iš kur tas tikėjimas, kad aš nekaltas? — kimiai paklausė jis.

Grizelda paraudo, bet drasiai atlaikė grafo žvilgsnį.

— Motina Ana man papasakojo, kai jūs dar sėdėjote kalėjime. Ji taip pat tvirtai tikėjo jūsų nekaltumu.

Motina Ana parodė man jūsų portretą — ir aš supratau — iš jo žiūrinčios akys negali priklausyti bailiam žudikui pasalūnui. Ir dabar, kai aš jus pažįstu, man netelpa galvoje, kaip kas nors bent akimirksniui drįso suabejoti jūsų nekaltumu. Aš žinau visą šią liūdną istoriją. Ar galiu apie tai kalbėti?

Jis linktelėjo ir pažiūrėjo į Grizeldą. Ši sėdėjo šalia ir grafas pajuto, kad galėtų šitai merginai išlieti visą savo širdį.

Grizelda tęsė:

— Taigi aš žinau, — tą vakarą, prieš žmonos mirtį, jūs buvote labai susijaudinęs ir turėjote priežastį kerštui. Ir jeigu jūs esate ūmaus, aistringo temperamento žmogus, yra įmanoma, kad aplinkybės galėjo jus pastūmėti piktam darbui. Tačiau nužudyti iš pasalų jūs tikrai nebūtumėte sugebėjęs. Ir jeigu jau būtumėte šitai padaręs — nebūtumėte išsigynęs. Jūsų teisėjo vietoje aš būčiau pasakiusi: šis žmogus — nekaltas.

Kalbėdama Grizelda vis labiau ir labiau karščiavosi. Noras padėti jam, palengvinti jo sunkią naštą, tegu ir laikinai, nustelbė Grizeldos drovumą. Jos žodžiuose slypėjo tokia ugnis ir jėga, kurių net neįsivaizdavo turinti. Kai Grizelda baigė ir išvydo jo žėrinčias akis, suprato, kaip buvo įsismaginusi.

Kurį laiką tarp abiejų žmonių tvyrojo tyla. Abu grūmėsi su vidiniu jauduliu. Grafas Haro žiūrėjo į Grizeldą su tokia išraiška, lyg ši būtų išgriovusi kažkokią užtvarą jo sieloje.

Jis lėtai perbraukė kaktą ir prislėgtu balsu prašneko:

— Teatlygina jums Dievas už šiuos žodžius, panele fon Ronach. Jūs neįsivaizduojate, kokia tai palaima žmogui, paskelbtam už įstatymo ribų, kai kas nors jam taria: aš tikiu tavimi. Du žmonės iki šiol yra man tai pasakę. Mano senasis kamerdineris ir Beata. O moti-

na Ana man tai parašė. Tačiau šitie žmonės mane puikiai pažįsta ir žino, kad aš nebūčiau galėjęs įvykdyti tokio nusikaltimo. O jūs — jūs manęs nepažinojote, todėl išgirsti tai iš jūsų man yra mieliausia. Taip, tą vakarą aš galėjau padaryti ką nors nepataisomo. Tačiau aš visuomet atsakau už savo veiksmus. Našta mano širdyje pasidarė lengvesnė — ačiū jums. Ar galiu ištiesti jums ranką? Iki šiol nedrįsau to padaryti, nes bijojau, kad jūs ją atstumsite. O dabar drįstu jus šito paprašyti.

Grizelda iš džiaugsmo būtų galėjusi uždainuoti, juk jis pasakė: "Našta mano širdyje pasidarė lengvesnė." Ji greitai įdėjo savo ranką į grafo delną ir, pamiršusi visas geras manieras, šiltai spūstelėjo jo pirštus, tarsi norėdama parodyti, kad tai jai nėra nemalonu. Tačiau kai grafas pažvelgė į Grizeldą nenusakomu žvilgsniu, ji truputėlį suglumo ir atitraukė ranką.

— Ar dar turite kokių įsakymų, ponas grafe? — greitakalbe ištarė ji.

Jis šyptelėjo. Ji taip drąsiai ir atvirai išsakė savo įsitikinimą. Grizelda kalbėjo su juo kaip žmogus su žmogumi ir tvirtai paspaudė ranką. O štai dabar ji viską suvokė ir išsigando, kad pažeidė visas visuomenės elgesio taisykles.

— Ką gi, atrodo, jūs gailitės pasidavusi impulsui ir padariusi gerą darbą nelaimingajam? Pradžioje — toks kilnumas, o dabar nuleidote nosį, — geraširdiškai pajuokavo grafas.

— Taip, jūs teisus, kad šaipotės iš manęs, ponas grafe. Kartais taip sunku mesti šalin visą apdairumą ir atsiduoti laisvam, jokių taisyklių nevaržomam protrūkiui.

— Jūs drąsi, labai drąsi, jegu pripažįstate net savo smulkmeniškumą. Aš labai vertinu jūsų narsą. Daugiau nebelaikysiu jūsų. Tik noriu pasakyti, kad po il-

go laiko tai buvo pirmoji džiugi valanda. Ar galiu dar paprašyti jūsų vieno dalyko?

Grizelda pakilo. Grafas irgi atsistojo. Išgirdusi stumdomas kėdes, Beata spruko iš šalia esančio kambario, kuriame ji klausėsi užlindusi už portjeros. Ji girdėjo tik pokalbio nuotrupas, nes nedrįso per daug artintis prie atvirų darbo kambario durų. Mokymo plano aptarimą ji girdėjo geriausiai. Tačiau nuo Beatos nepasislėpė tai, kad grafo balsas darėsi vis šiltesnis. Ir tai pripildė jos širdį baisaus pavydo.

Tuo tarpu Grizelda tarė:

— Prašom pasakyti savo norą, grafe. Tikiuosi, galėsiu jį išpildyti.

— Galėsite, jei tik panorėsite. Prašyčiau leisti kartas nuo karto išsipasakoti jums savo rūpesčius. Niekas taip gerai manęs nesupras, kaip jūs. Šiandien aš pamačiau, kad kalbėti apie tai gali būti ir malonumas.

— Šį prašymą išpildysiu labai mielai, ponas grafe. Aš didžiuojuosi jūsų pasitikėjimu. Ir tikriausiai nereikia sakyti, kad manyje jūs rasite pačią ištikimiausią ir jautriausią užtarėją.

Jis pagriebė Grizeldos ranką — mažą, šiltą, energingą ranką, kuri buvo įpratusi tvirtai spausti ir šalinti iš kelio kliūtis.

— Aš tuo neabejoju ir širdingai jums dėkoju.

Su tais žodžiais grafas pakėlė Grizeldos ranką prie lūpų.

Raudonis užplūdo jos veidą.

— Jei leisite, aš jau eisiu. Greit prasibus Gilda ir pasiges manęs.

— Gerai, eikite. Žinau, kad jūs stengsitės atstoti mano vaikui tikrą motiną.

Grizelda išbėgo. Ji jautė, kad reikia nusiraminti. Ši valanda tiek daug jai davė ir taip sujaudino.

Grafas Haro, paskendęs savo mintyse, pažiūrėjo jai įkandin.

"Tokia gyvenimo draugė — išdidi, rami, patikima būtybė, gyva ir stipri, kupina gerumo ir moteriško švelnumo — tokia gyvenimo draugė galėtų būti tikra palaima bet kuriam vyrui. Ak, jei būtų galima viską pradėti iš naujo.

Jo mintyse skambėjo Grizeldos žodžiai. Ir grafas kartojo juos sau. Vėl ir vėl.

Palikusi grafą, Grizelda nuskubėjo pas Gildą. Ši dar miegojo. Tuomet Grizelda nubėgo į savo kambarius. Ji privalėjo keletą minučių pabūti viena, kad galutinai suvoktų tai, kas nutiko. Šis pokalbis su grafu Trojenfelzu buvo didelis įvykis jos gyvenime.

Apimta susijaudinimo, ji susmuko ant kelių prieš krėslą ir delnais užsidengė virpantį veidą. Grizelda iš visos širdies dėkojo Dievui, kad jis padėjo jai palengvinti grafui ant širdies gulinčią naštą. Ji karštai meldė stebuklo, kuris visam pasauliui parodytų jo nekaltumą.

Grizeldai karštai besimeldžiant, pasigirdo braškėjimas. Ji pakėlė akis ir dideliam savo nustebimui pamatė, kad paveikslas, slepiantis nišą sienoje, pamažu sukasi ant vyrių atidengdamas slėptuvę. Ji pašoko ir priėjo prie slėptuvės. Tuo metu Grizeldą apėmė keistas jausmas, kurio ji negalėjo paaiškinti.

"Kas atsitiko, kad durys atsivėrė pačios? Aš juk gerai žinau, kad jas uždariau, o spyna užsitrenkė aklinai ir saugiai", galvojo Grizelda.

Ji lėtai užvėrė duris. Mažasis delfinas vėl įšoko į rėmus tyliai trakštelėjęs. Grizelda paklebeno duris. Jos buvo sandariai uždarytos ir net neketino atsiverti.

— Šįryt juk ėmiau iš dėžutės laikrodį ir tvirtai uždariau duris, — tarė ji pati sau.

Ir Grizelda nesuprato, kad pats dangus norėjo duoti jai ženklą, kaip būtų galima pasiekti taip karštai trokštamo stebuklo.

Grizelda liovėsi galvojusi apie šį įvykį ir nuskubėjo žemyn pas Gildą. Tądien ji daugiau nebematė Haro. Jis neatėjo gerti arbatos, ir Grizelda su Gilda turėjo tenkintis Beatos kompanija. Ši sėdėjo prieš Grizeldą tokiu akmeniniu veidu, kad net Gilda išsigando. Ji pasislėpė už Grizeldos peties ir baimingai riktelėjo:

— Teta Beata, aš bijau — tavo toks piktas veidas.

Beata susigriebė ir pasistengė išspausti šypseną.

— Kvailute, kaip tu gali bijoti savo tetos Beatos? — paklausė ji.

— Ak, tu atrodei tokia pikta.

Beata staigiu judesiu pasodino Gildą sau ant kelių, nes negalėjo žiūrėti, kaip ši glaudėsi prie Grizeldos.

— Mano žavus vaikelis, mano vargšė, vargšė mažytė, — meilikavo ji, stengdamasi suteikti švelnumo savo šiurkščiam balsui.

— Paleisk, man skauda — ir nevadink manęs vargše mažyte.

Tuomet grafaitė taip greitai paleido mergaitę iš rankų, kad ši būtų parpuolusi, jei Grizelda nebūtų laiku jos nutvėrusi. Staigiu mostu grafaitė Beata pastūmė savo puodelį ir, netarusi nei žodžio, išėjo. Jos veide šmėstelėjo tokia grimasa, kad tikrai buvo galima išsigąsti. Beata patraukė į savo kambarį. Ten ji krito ant sofos ir panardino veidą delnuose. "Nejaugi aš viską dariau veltui. Ta baltapūkė negaus to, kas priklauso man. O jeigu jai ir pavyks, tuomet ..."

Ji sugriežė dantimis, o baisi jos veido išraiška šiurpiai papildė tą "tuomet". Jei Grizelda būtų sužinojusi, kas vyksta grafaitės Beatos galvoje, ji, nepaisant savo drąsos, būtų pastirusi iš siaubo.

Grafas Haro nepasirodė ir prie vakarienės stalo. Ir kai tarnas pranešė, kad ponas grafas turi daug darbo ir ketina vakarieniauti savo kambariuose, Grizeldai pasidarė nejauku. Širdį užgulė kažkoks sunkumas. Ji suprato turėsianti viena sėdėti už stalo su grafaite Be-

ata. Ji stengėsi išsiaiškinti, kodėl nesirodo Haro. Mergina nežinojo, jog grafas nori pabūti vienas, kad aiškiau suvoktų tai, kas nubudo jame šiandieninio pokalbio metu.

Kai po vakarienės Grizelda dar kartą apsilankė Gildos kambaryje pažiūrėti, ar ši gerai miega, ji išvydo prie vaiko lovos berymantį grafą, apkabinusį rankomis galvą.

Grizeldai užėjus, jis pakėlė galvą. Ji tylėdama parodė į saldžiai miegantį vaiką norėdama paaiškinti, kad atėjo tiktai pažiūrėti Gildos. Jis supratęs linktelėjo, ir ji tyliai pasitraukė.

Po kiek laiko į savo kambarius grįžo ir jis.

Jau ištisos savaitės Grizelda gyveno Trojenfelzo pilyje. Ir per tą laiką ji taip suaugo su savo naująja aplinka, kad retai bepagalvodavo apie savo ankstesnį gyvenimą.

Artėjo Sekminių šventės. Grizelda mėgavosi savo pirmuoju kaime praleistu pavasariu. Vaikas visa širdimi prisirišo prie savo jaunos gražios auklėtojos, ir Grizeldai puikiai sekėsi globoti šį jauną žiedelį. Labiau už Grizeldą Gilda vargu ar mylėjo net ir savo tėvą. Jos širdis priklausė šiems žmonėms.

Beatos vieta Gildos gyvenime darėsi vis menkesnė, ir ji su bejėgiu pykčiu stebėjo, kaip Gilda vis mažiau jos paiso. Sielvartas dėl to ir juoda neapykanta Grizeldai ėdė Beatos širdį. Kartais jai nebepavykdavo paslėpti savo jausmų, ir grafas dažnai linguodavo galvą žiūrėdamas į pusseserę — jos elgesys jam buvo keistas ir nesuprantamas.Galbūt čia paprasčiausi senmergės įnoriai. Jai reikėtų daugiau pramogauti ir prasiblaškyti.

Ir savo gerumo paskatintas, grafas nutarė pasiūlyti jai truputį pakeliauti, mesti rūpesčius ir pailsėti. Bet

kai jis tai pasiūlė, Beata pašoko lyg įgelta ir paklausė, gal jis norįs išprašyti ją iš namų.

— Kas tau šovė į galvą, Beata? Aš tik grįžęs jau pastebėjau, kokia tu sudirgusi. Grolmanas pasakojo, kad dar man nesant tu jau buvai tokia. Ir, atrodo, tai eina vis blogyn. Aš mielai kuo nors tau padėčiau. Galbūt tau pagelbės visiškas atsipalaidavimas. Apmokėsiu kelionę, ir tu grįši pailsėjusi.

Grafaitė karštligiškai atmetė šį pasiūlymą. Esą jos gyvenimas turįs prasmę tik šalia grafo, o būdama toli nuo jo, ji numirsianti. Apakinta pavydo, Beata šį pasiūlymą suprato kaip norą kuriam laikui ja atsikratyti. Šitie įtarinėjimai sukėlė jai didžiules kančias, tačiau niekas to nenumanė. Po šio pokalbio su pusbroliu Beata tarė pati sau, jog reikia labiau valdytis, jeigu ji nori išvengti, kad pusbrolis primygtinai nepareikalautų kuriam laikui išvykti iš Trojenfelzo. Ji pabandė keisti toną.

— Aš dėkinga tau, Haro. Kaip visuomet, tu toks geras ir paslaugus. Bet nereikia manęs siųsti iš Trojenfelzo. Man tikrai nieko netrūksta. Galbūt aš truputį nervinga, bet juk tai galima suprasti. Matau, kaip tu kankiniesi - ir aš kenčiu kartu su tavimi. Kaip galiu būti laiminga, žinodama, kad tau sunku ant širdies? Tu per daug svarbus man.

— Visiškai neatrodytų beširdiškumas, jei tu būtum laiminga. Kodėl tau kentėti dėl mano rūpesčių.

Ji pažvelgė į grafą taip, kad šiam pasidarė neramu. Šis žvilgsnis sukėlė nuojautą, kad Beata jaučia jam šį tą daugiau, nei giminišką prieraišumą.

Jo nepasitenkinimas sustiprėjo, bet kartu išaugo ir gailestis Beatai. Jeigu jo įtarimai nėra be pagrindo, Beatos padėtis tikrai nepavydėtina.

— Privalai daugiau galvoti apie save, o ne apie mane. Tu juk negali man padėti.

Ji prispaudė rankas prie širdies.

— Aš be galo sielojuosi dėl tavęs ir man labai rėžia ausį, kai panelė fon Ronach dainuodama ir juokaudama vaikšto po namus.

Išgirdęs išpuolį prieš Grizeldą, grafas sukluso ir tiriamai pažiūrėjo į Beatą.

— Beata, ar tai ir yra priežastis, dėl kurios tu nusiteikusi prieš Grizeldą?

Savo tikrųjų jausmų ji negalėjo išduoti, todėl greitai linktelėjo, lyg grafas būtų teisingai įspėjęs.

— Ji juk turi matyti, kad šiuose namuose nėra jokios progos linksmybėms.

Haro perbraukė kaktą. Jei Beata žinotų, kaip jam patinka saulėtas Grizeldos būdas, koks jis dėkingas jai už tai, kad savo gera nuotaika ji dalinasi su Gilda. Tačiau grafas instinktyviai jautė, kad neturi Beatai sakyti, kokią gerą įtaką jam daro naujoji namų gyventoja.

Jeigu jo spėjimas buvo teisingas ir Beata puoselėjo jam šiltesnius jausmus, tuomet ji tikriausiai nujautė tai, ką jis pats nelabai drįso sau prisipažinti — kad jis myli Grizeldą fon Ronach. Taip, jis mylėjo tą saulėtą būtybę, tą gyvenimo džiaugsmo kupiną, stiprią, gerą mergaitę, drąsaus būdo ir meilios širdies. Grafas mylėjo ją taip, kaip nemylėjo dar nei vienos moters.Ir jeigu jis nebūtų buvęs atstumtasis ir persekiojamasis, tai atvirai ir tiesiai būtų parodęs jai savo meilę ir iš visos širdies būtų siekęs atsakomojo jausmo. Tačiau dabar jis yra priverstas slėpti savo jausmus, kitaip, galimas daiktas, Grizelda paliktų Trojenfelzą, ir duktė netektų mylinčios sumanios auklėtojos.

— Kodėl tu laikai panelę fon Ronach beširde, Beata? Ji žino, kad aš troškau savo dukrai linksmos draugijos. Ji stengiasi pradžiuginti vaiką. Dėl to neturi ant jos pykti. Ir jeigu gali, nebūk su ja tokia griežta. Norėčiau, kad ji pasiliktų Trojenfelze. Gilda labai prisirišo prie Grizeldos. Jai lengvai sekasi mokslas,

nes jaunoji mokytoja puikiai viską išaiškina. Būk išmintinga, Beata, ir nesielvartauk dėl mano likimo labiau, nei aš pats sielvartauju.

— Aš pasistengsiu, Haro, mielasis Haro — dėl tavęs norėčiau padaryti viską, — lūpų kraštu prasitarė ji ir greitai pasišalino, nes juto nebegalinti daugiau valdytis.

Haro susirūpinęs pažiūrėjo jai pavymui. Tada jis giliai atsiduso ir pro praviras duris, vedančias iš kambario į terasą, išėjo į lauką.

Buvo nuostabi pavasario diena, poetų apdainuotas žiedų metas. Grafas, lyg ilgesio traukiamas, per terasą nužingsniavo į parką. Jis žinojo ten rasiąs Grizeldą su Gildą. Esant gražiam orui, pamokos vykdavo parko pavilijone. Jis nepastebėtas prisiartino ir, užsiglaudęs už krūmų, įsiklausė. Vyko matematikos pamoka. Ant stalo gulėjo į grupes suskirstyti apvalūs blizgantys akmenėliai. Jų pagalba Grizelda mokė Gildą atminties, daugybos ir dalybos veiksmų. Gilda su įkarščiu dirbo ir teisingai suskaičiavusi būdavo apdovanojama bučiniu.

Kai pamoka baigėsi ir Grizelda juokais trenksmingai užvertė knygas Gildai prieš nosį, Haro išlindo iš savo slėptuvės.

— Aš sekiau pamoką iš už krūmų, panele fon Ronach. Jūs sugebate įkvėpti gyvybę dėstomai medžiagai. Mano mokytojo matematikos pamokos nebūdavo tokios linksmos.

Grizelda kiek paraudo jį išvydusi, bet greitai susitvardė.

— Aš taip pat mokiausi dalykų, kurie man buvo labai nuobodūs. Prie jų priklausė ir matematika. Taigi teko paruošti linksmesnius dėstymo metodus.

— Ir jums tai puikiai pavyko, — pasakė grafas ir atsisėdo šalia Gildos. — Aš juk galiu trumpam prisėsti? — paklausė jis.

Grizelda žvaliai pritarė:

— Taip. Dabar kaip tik turime ketvirčio valandos pertrauką.

Jis reikšminga mina pažvelgė į laikrodį.

— Taigi ketvirčiui valandos galiu likti. Kaip sekėsi skaičiuoti, žvirbleli? — kreipėsi jis į dukterį.

Gilda patenkinta linktelėjo:

— Grizelda sakė, kad aš viską dariau gerai.

— Tu taip džiaugiesi, kad mokytoja tavim patenkinta? Tavo vietoj aš irgi džiaugčiausi, — tarė jis šypsodamasis ir pasisukęs į Grizeldą pasiteiravo: — Kokia kita pamoka?

— Ak, pats sunkiausias dalykas mano mažajai mokinei — rašyba.

— Tai sunkiausiai jai sekasi?

— Taip, kadangi tenka visiškai ramiai sėdėti. Tai mums neteikia malonumo.

— Kai baigsiu rašyti, ar paseksi toliau pasaką apie princese Pakalnutę, kurią piktasis Pentinius paėmė į nelaisvę?

— Jei pažadėjau — ištesėsiu.

— Bet kuriomis aplinkybėmis? — paklausė grafas.

Grizelda energingai pripažino.

— Bet kuriomis aplinkybėmis. Niekuomet nežadu to, ko negaliu ištesėti.

Gilda nušokavo priskinti pievoje gėlių. Kai grafas su Grizelda liko vieni, jis paklausė:

— Kaip jums patinka Trojenfelzas ilgiau jame pagyvenus? Ar dar nepasidarė nuobodu, panele fon Ronach?

— Nuobodu? Tai man visiškai nesuprantamas dalykas. Kas dieną man vis labiau čia patinka. Dar nesu mačiusi tokio puikaus pavasario kaip šis. Mūsų ankštas nuomojamas butelis mažame mieste niekados neleido man pajusti, kas yra pavasaris. Bet čia! Aš matau, kaip viskas auga diena iš dienos. Ir kai pro savo

langą regiu po kojomis tyvuliuojančią žiedų jūrą, galiu apsiverkti iš džiaugsmo.

Jos paprasti žodžiai sujaudino grafą.

— Taigi vaizdu iš savo lango jūs patenkinta?

— Labai.

— O visu kitu?

— Taip, ponas grafe.

— Tai jums nebesinori nieko?

Nuo įdėmaus jo žvilgsnio mergina ūmai paraudo, bet susitvardė:

— Kodėl gi? Jau labai seniai puoselėjau vieną norą.

— Ar galite man jį pasakyti? Jei įmanoma, norėčiau išpildyti tą norą, nes esu jums labai — nepaprastai dėkingas.

— Dėkingas? Už ką?

— Už tai, kad esate tokia, kokia jūs esate, — ištarė jis lėtai.

— Tai juk joks mano nuopelnas.

— Aš taip nemanau. Taigi koks tas jūsų noras?

Ji pažvelgė į grafą taip, kad jo širdį užplūdo šilta banga.

— Šalia mano kambario yra apskritas bokštas, o jo viršuje — aikštelė. Norėčiau kada nors užkopti į tą aikštelę. Iš viso tas bokštas yra vienintelė vieta pilyje, kur aš dar nebuvau. Jis užrakintas. Taip pat norėčiau, jeigu galima, apžiūrėti ir bokšto vidų. Būtų smalsu.

— Taigi jus domina viskas, kas draudžiama? — nusišypsojo jis.

— Bet aš nežinau, ar tai draudžiama. Jei žinočiau, smalsaučiau dar labiau.

— Jūs nebijote ten rasti ką nors panašaus į Mėlynbarzdžio kambarį? — paklausė jis su pašaipa.

— Tuomet nebūčiau išsakiusi savo noro.

— Ką gi, bus malonu jį išpildyti. Tik pirma norėčiau pats apsilankyti bokšte ir pasirūpinti apšvietimu. Jis tiek laiko stovi užrakintas. Nenorėčiau, kad jūs pamatytumėte ten vien dulkes ir voratinklius.

— Ak, dulkės ir voratinkliai tinka senam bokštui taip pat, kaip ir seno vyno buteliui.

—Taip? Tuomet nevalysiu jų, kad nesugriaučiau jūsų iliuzijų. Jūs turite išvysti dulkėtą ir voratinkliais apaugusį bokštą. Tačiau aš galiu bent jau užlipti į aikštelę kartu su jumis?

Kraujas vėl plūstelėjo Grizeldai veidan. Laimei, priėjo Gilda su gėlių puokšte rankose.

— Ar nupinsi man vainiką, Grizelda?

— Mielai. Siūlų turime stalčiuje.

Jis stebėjo puikias grakščias rankas, kurios dirbo taip tiksliai ir įgudusiai.

— Pradedu įsitikinti, kad jūs visų galų meistrė. Net vainikus mokate pinti, — stebėjosi jis.

— Tai nesunku.

— Atrodo, kad viskas, ką jūs darote, yra nesunku.

— Ar tu irgi nori vainiko, tėti? — klausinėjo Gilda, kuri stovėjo atsirėmusi į Grizeldos kelius ir žiūrėjo, kaip ji dirba.

— Taip. Žinoma, jei tik panelė fon Ronach apsiims man jį nupinti.

— Labai mielai.

Valandėlę visi tylėjo. Grafas žiūrėjo į Grizeldos rankas. Pagaliau vienas vainikas buvo nupintas. Ji uždėjo jį ant šviesių Gildos garbanų.

Grizelda ėmė pinti antrą vainiką.

— Šitas vainikas tikrai man? — paklausė grafas.

Ji linktelėjo ir nusišypsojo:

— Taip nori Gilda.

— Gyvenimas nebepins man daugiau vainikų. Gal tiktai keletas bus padėta prie mano karsto. O gal ir to nebus.

Grizeldos rankos nusviro. Ji pažvelgė į apsiniaukusį grafo veidą.

— Šiandien jūs ir vėl niūriai žiūrite į gyvenimą, ponas grafe. Neturėtumėte taip daryti.

— Taip, aš vėl prastai nusiteikęs. Todėl ir atėjau pas jus. Jūs tapote mano sergančios sielos gydytoja. Aš vėl norėčiau išsipasakoti ir susilaukti jūsų užuojautos. Jūs taip gerai tai sugebate. Tačiau jeigu trukdau — išvarykite mane.

Grizelda džiaugėsi, kad jis kreipėsi į ją su savo rūpesčiais. Ir karštai troško padėti grafui.

— Jūs niekuomet man netrukdote, ponas grafe. Ir puikiai žinote, kaip aš didžiuojuosi namų gydytojos padėtimi. Prašau, nebūkite toks liūdnas ir susikrimtęs. Tik pažvelkite, kaip skaisčiai šviečia saulė. O tolumoje stūkso jūsų didinga pilis, visur aplink — jūsų valdos. Jūs turite mylimą kūdikį ir esate sveikas.

— Sveikas? Ar žmogus sveikas, jei serga jo siela, jei jis kenčia taip kaip aš? — karčiai pasiguodė jis.

Kaip mielai Grizelda būtų švelniai paglosčiusi tamsią vyro kaktą, vyro, kurį ji mylėjo visa savo sielos jėga. Jei jis nebūtų toks vienišas, nelaimingas, draugų apleistas, vargu ar tuomet rastų laiko ir noro būti su ja.

Grizelda įdėmiai ir rimtai pažvelgė grafui į akis.

— Šiandien vėl taip blogai? — paklausė ji švelniai.

Jis užsidengė akis ranka ir giliai atsiduso.

— Nekenčiu tokių puikių, saulėtų dienų. Tuomet aš dvigubai stipriau jaučiu, kad iš manęs atimti visi gyvenimo džiaugsmai, kad aš atstumtasis.

Ji staiga atsitiesė.

— Jūs pats save išstumiate. Niekas neuždraus jums džiaugtis, kiek tik norite.

— Jūs tuo pati netikite. Iš prigimties aš nesu vienišius. Man reikia draugijos. Man labai skaudu, kad visi manęs vengia, kaip kokio raupsuotojo.

Ji palinko į priekį ir ramiai pažiūrėjo į jį.

— Neturite teisės taip kalbėti. Nelaimė padarė jus per daug jautrų. Galiu lažintis, kad jūsų draugai tik ir laukia progos su jumis pabendrauti. Ir jie neatvyksta į Trojenfelzą tikriausiai todėl, kad nežino, ar čia kas nori juos matyti.

— Draugai? Nelaimėje nebelieka draugų. Ir jūs klystate jei galvojate, kad su manim bus bičiuliaujamasi. Galbūt pora žmonių, kuriems nerūpi garbė, ir dabar neatsisakytų su manimi bendrauti. Bet jų kompanijos man nereikia. O kitos aš negaliu turėti. Pavyzdžiui, Dalhaime gyvena mano geriausias draugas baronas Dalhaimas. Kai dar gyvenau laimingai, mes buvome neperskiriami bičiuliai. Aš jį sutikau miške ką tik išėjęs laisvėn. Jis apsimetė, kad nemato manęs.

Ji išblyško nuo skausmo, kuris šnekėjo grafo lūpomis.

— Gal jis tikrai jūsų nematė?

— Ne. Jis išplėtęs akis žiūrėjo į mane — ir nepasisveikino. O aš negalėjau reikalauti satisfakcijos. Ar suvokiate, ką man tai reiškia? Kęsti įžeidinėjimus ir neturėti galimybės apsiginti — tai vyrui yra sunkiausia.

— Galbūt jis irgi pamanė, kad nenorite jo matyti. Baronas Dalhaimas juk liudijo teisme prieš jus.

— Taip, jis vienintelis, išskyrus mano žmoną ir pusseserę, žinojo, kad aš turiu indiškų nuodų. Ir jis turėjo tai paliudyti.

Grizelda staiga pakėlė galvą ir tiriamai pažiūrėjo į jį.

— Grafaitė Beata irgi žinojo apie nuodus? — greitai paklausė ji.

— Taip, ji irgi buvo kambaryje, kai aš parodžiau žmonai ir baronui nuodus.

— Ak, aš to nežinojau. Apie ją iš viso nebuvo kalbama proceso metu.

— Ne. Būdama mano giminaitė, ji atsisakė duoti parodymus.

— Tai buvo, atleiskit — man už atvirumą — labai neprotinga iš jos pusės.

— Kodėl gi?

— Nes visiems susidarė įspūdis, kad ji, kaip jūsų giminaitė, atsisakė duoti prieš jus liudijančius parodymus.

— Bet ji taip pat nebūtų galėjusi paliudyti mano nekaltumo.

— Kodėl? Ji galėjo papasakoti teisėjams apie jūsų būdą ir tuo įtikinti juos, kad jūs nebūtumėt sugebėjęs nužudyti. Aš grafaitės Beatos vietoje tikrai nebūčiau atsisakiusi liudyti.

— Taip. Galiu įsivaizduoti, kad jūs būtumėt pasirodžiusi tikrai drąsiai. Tačiau Beata tikriausiai pabūgo pertempti nervus proceso metu. Tą rytą, kai mane suėmė, ji pati atrodė lyg protą praradusi ir — bet palikim tai.

— Norėčiau duoti jums patarimą. Ar galiu?

— Žinoma.

— Ar nenorėtumėte visą šį reikalą patikėti patyrusiam detektyvui?

Jis tik ranka numojo.

— A, jūs turite galvoje kokį nors Šerloką Holmsą, demonstruojantį įžvalgumo stebuklus. Iš teismo pusės buvo daroma viskas norint išsiaiškinti šią bylą! Aš pats nuodugniausiai išieškojau žmonos kambarį norėdamas rasti kokį nors pėdsaką. Dabar tvirtai tikiu, kad žmona pati paėmė nuodų iš mano rašomojo stalo, pati įsipylė ir į vyną. Pusseserei atrodo, kad galbūt mano žmona paprasčiausiai iš lengvabūdiškumo bus pabandžiusi nuodų.

— Tai grafaitės Beatos nuomonė? — lėtai paklausė Grizelda.

— Taip.

— Taigi ji mano, kad jūsų žmona nusižudė?
— Ji tikrai taip galvoja, be to, įtikino ir mane.
— Taip tvirtai, kad jūs net nebenorite pamėginti kitur paieškoti žudiko.
— Taip, aš įsitikinęs, kad net kalbos negali būti apie kokį nors kitą žudiką. Ne, ne — vienintelis įmanomas paaiškinimas tai, kad mano žmona iš lengvabūdiškumo, neapdairumo ar kitų, man nežinomų priežasčių, nusižudė.
— Bet argi tuomet ji nebūtų parašiusi atsisveikinimo laiškelio jums ar savo vaikui?
— Gal ji to nepadarė todėl, kad tik žaidė mintimi apie savižudybę.
— Bet tuomet visų pirma būtų parašiusi laišką, kad žaidimas atrodytų iš tikrųjų efektingas.
— Aha — matau, jūs neblogai informuota apie mano žmonos charakterį. Taip, ir man sunkiausia buvo suprasti, kaip ji tylėdama pasitraukė iš gyvenimo. Todėl aš viską ir išverčiau norėdamas rasti kokį nors raštelį.
Grizelda atidžiai žvelgė į jo veidą. Kiek padvejojusi ji pareiškė norą:
— Ar būtų labai įžūlu, jei aš paprašyčiau leisti man apžiūrėti jūsų mirusios žmonos kambarį?
— Ne, žinoma, ne. Aš stengiuosi apsaugoti tuos kambarius nuo netaktiško smalsumo, todėl laikau juos užrakintus. Tačiau jums mielai duosiu raktus. Ar galiu paklausti, kodėl jūs norite pamatyti tuos kambarius? Tai juk negali būti paprastas žingeidumas.
— Bijau, jūs pasijuoksite iš manęs, tačiau vis tiek pasakysiu. Man jau kurį laiką neduoda ramybės mintis išsakyti jums šį savo prašymą. Tik prašau nenuleiskit visko juokais.
— Ne, ne, jokiu būdu.
— Ką gi — aš sapnavau keistą sapną, nurodžiusį man tuos kambarius.

— Kas per sapnas tai buvo?

Ji valandėlę dvejojo ir paaiškino tyliai:

— Nenorėčiau jo pasakoti — ne dabar, gal kada nors vėliau. Tas sapnas mane labai sudomino.

— Kai aš žiūriu į jus — ir matau tikriausią žydintį, klestintį gyvenimą, — man iš tikrųjų kyla juokas, kad jūs teikiate reikšmę dar ir sapnams.

— Jis buvo toks keistas — tas sapnas, — bet kartu aiškus. Na, galite šaipytis iš manęs, prašom. Man džiugu matyti šypseną jūsų veide.

Tačiau po to ji greitai ištarė:

— Ar galiu jus kai ko paklausti? Tai susiję su mano sapnu.

— Prašom klausti.

— Jūsų žmonos miegamasis yra tiesiai po mano kambariu, šalia apvaliojo bokšto, tiesa? Ar jo sienos apmuštos tamsiomis medžio plokštėmis, besibaigiančiomis plačia lenta?

— Taip.

— O lentą tam tikrais tarpais remia drožinėti piliastrai.

Jis nustebęs pakėlė akis.

— Jums kas nors nupasakojo tą kambarį?

— Ne, aš mačiau jį savo sapne — apstatytą šviesiais baldais, nelabai tinkančiais prie tamsių sienų.

— Jūs tai matėte sapne? Ne, tai neįmanoma! Kas nors jums papasakojo.

— Ne, niekas! Taigi mano įsivaizdavimas atitinka tikrovę? Lova stovėjo galvūgaliu atsirėmusi į bendrą su bokštu sieną. Ir toje lovoje aš mačiau gulinčią šviesiaplaukę moterį. Vieną ilgą savo kasą ji buvo apsivyniojusi apie kaklą lyg šalį.

— Labai keista! Mano žmona išties turėjo įprotį apsivynioti kasas apie kaklą. Ji manė, kad taip šilčiau, nei su šaliu. Ir jūs visa tai susapnavote?

— Taip. Ir labai aiškiai.

— Ką jūs dar matėte?

Grizelda virpėjo iš susijaudinimo, bet stengėsi atrodyti rami.

— Visko, ką aš mačiau, negaliu ir nenoriu jums pasakoti. Tik štai kas. Virš medinių apmušalų mačiau kažką žydra, lyg virš jų plytėtų giedras dangus, — bet kambarys buvo uždarytas.

— Virš apmušalų kambario sienos aptrauktos žydru šilku. Žinote, ką aš manau apie jūsų sapną?

— Na?

— Kad jūs apie šiuos visus dalykus buvote kažkur nugirdusi, o sapne jie susijungė į vieną vaizdą.

— Ne. Aš puikiai žinau, kad niekur nieko negirdėjau apie jūsų žmonos kambarius, lygiai taip, kaip ir nežinojau, kad ji mėgo apsisukti kasas apie kaklą. Ir niekuomet savo gyvenime nesu mačiusi tokio aiškaus sapno, po kurio atmintyje išliko net ir mažiausios smulkmenos. Ir jeigu jūsų žmonos kambarys tikrai yra toks, kokį aš jį sapnavau, — tuomet — taip — tuomet tas sapnas turi man dar gilesnę prasmę. Aš nekantrauju pamatyti kambarį.

— Jūs nepapasakosite man nieko daugiau iš savo sapno?

— Jaučiu, kad neturiu teisės — dabar dar ne. Tačiau noriu paklausti jūsų dar vieno dalyko.

— Prašom, klauskite nesivaržydama.

— Ar jūsų žmona turėjo tokį keistą žiedą — aukso lankelį, susuktą lyg virvelė, kuri viršuje buvo surišta rozete ir baigėsi dviem spurgeliais, padarytais iš rubinų. Rozetės viršuje buvo stambus apvalus rubinas.

Grafas Haro geraširdiškai nusikvatojo.

— Ir šį žiedą jūs taip pat susapnavote?

Grizelda išblyško.

— Toks žiedas egzistuoja? — paklausė ji sulaikiusi kvėpavimą.

— Taip, žinoma. Jūs turėjote matyti jį ant mano pusseserės rankos, kitaip nebūtumėte galėjusi taip tikslai jo apsakyti.

— Grafaitė Beata turi tokį žiedą?

— Taip. Ji gavo jį dovanų iš mano žmonos. Ir jūs tikriausiai matėte jį ant Beatos rankos.

— Ne, — atsakė ji tyliai, — aš mačiau žiedą sapne — tik sapne. Tikrai nemačiau jo ant grafaitės rankos. Bet mielai norėčiau jį dar kartą pamatyti.

— Jūs turite paprašyti mano pusseserę parodyti jums tą žiedą. Tiesa, dabar prisiminiau, kad ji nešiodavo jį kiekvieną dieną. Argi dabar jau nebe? Visai neatkreipiau į tai dėmesio.

— Ne, grafaitė Beata, man esant Trojenfelze, nei karto nepasirodė su žiedu.

— Tikrai? Na, kaip bebūtų, jūs galite jos paprašyti parodyti žiedą.

— Nenorėčiau to daryti, ponas grafe. Vargu ar grafaitė Beata patenkins mano prašymą. Todėl noriu jūsų paprašyti, gal galėtumėte šiandien prie stalo paklausti grafaitės apie žiedą? Sugalvokite kokią nors priežastį, nes kitaip grafaitė gali pastebėti, kad šį norą sugalvojau aš. Šito ji neturi žinoti.

— Aha, jūs irgi pajutote, kad grafaitė nelabai jums simpatizuoja?

Grizelda sudvejojo. Ne dėl šios priežasties ji prašė grafą pasiteirauti dėl žiedo. Jos prašymas turėjo kitą pagrindą. Tačiau Grizelda nepaneigė grafo spėjimo.

— Taip, aš tai pastebėjau.

— Ir kokios, jūsų manymu, šios antipatijos priežastys?

Ir vėl Grizelda susvyravo. Ji žinojo, kad priežastis viena — pavydas. Tačiau šito ji nenorėjo sakyti.

— Simpatijai ir antipatijai dažnai nereikia priežasčių.

— Na ką gi, aš galiu diplomatiškai pasiteirauti apie tai. Beje, prašau jūsų nekreipti labai daug dėmesio į mano pusseserės antipatijas. Nuo to laiko, kai mano namus aplankė nelaimė, ji tapo labai nervinga. Jūs turėjote progos pati tuo įsitikinti, sakysim, tada, kai ji taip išsigando išvydusi mano žmonos paveikslą.

— Anksčiau grafaitė nebuvo tokia nervinga? — susidomėjo Grizelda.

— Ne, aš nieko tokio nepastebėdavau. Visa tai ji labai ėmė į širdį. Taigi būkite atlaidesnė, jei Beata elgiasi su jumis ne taip, kaip jūs norėtumėt. Ir dar kartą apie žiedą — matyt, mano pusseserė kada nors bus kalbėjusi su jumis apie jį, arba vis dėlto matėte žiedą, bet neatkreipėte į tai dėmesio. Nes tas žiedas virvelė, kaip mes jį vadinom, yra labai originalios formos.

Jis dar kiek paerzino Grizeldą dėl jos keistų sapnų; tačiau ji liko susimąsčiusi.

Vėl pribėgo Gilda, visą tą laiką šokinėjusi pievelėje.

— Na, tėti, dabar ir tu turėsi vainiką.

Grizelda nuleido žvilgsnį. Paskendusi mintyse ji vis dar pynė.

— Taip, jau nupyniau, Gilda. Reikėjo padaryti didesnį už tavąjį. Pažvelk, čia dar įpinsiu didelę, puikią baltagalvę, ir štai jis baigtas.

— Na, tėti, dabar ir tu turi vainiką. Grizelda, pindama vainiką, kartoja: "Kiekvienas žydintis žiedelis — gyvenimo vainike laimės trupinėlis." Grizelda, tu taip palinkėjai ir tėčio vainikui?

— Taip, Gilda, pasimelsk, kad šis vainikas tavo mylimam tėčiui atneštų tiek laimės, kiek jame žiedų, — tyliai sušnibždėjo Grizelda.

Haro pažvelgė į išraudusį jos veidą. Grizelda išsigando šio žvilgsnio, kuris skverbėsi į jos širdį lyg karštas maldavimas.

Staiga ji pašoko iš vietos ir nusipurtė gėles nuo kelių.

— Na, Gilda, mūsų pertrauka užsitęsė. Laikas kibti į darbą.

Haro pakilo šypsodamasis.

— Aš supratau, kad esu čia nebereikalingas, — pajuokavo jis.

— Pamokos turi vykti nustatytu laiku, ponas grafe, kad Gilda išmoktų būti punktuali.

— Einu, jau einu! O šiandien po pietų kopsime į bokšto aikštelę.

— Kur mes kopsime, tėti? — paklausė Gilda.

— Tenai, viršun, — atsakė grafas, rodydamas apvalųjį bokštą.

— Ak, kaip puiku. Ir aš galėsiu eiti kartu, tiesa?

— Taip, Gilda, žinoma, galėsi, — atsakė Grizelda.

Grafas paglostė švelnius kaip šilkas dukters plaukus.

— Iki pasimatymo prie stalo.

Haro nuėjo. Rankoje jis atsargiai nešė vainiku papuoštą skrybėlę. Pilyje, grįžęs į savo kambarį, jis atsargiai nuėmė vainiką nuo skrybėlės ir paslėpė jį slaptajame rašomojo stalo stalčiuje, kur stovėjo tuščias nuodų buteliukas.

"Gal šios gėlės pavers palaima prakeikimą, nuodijantį man gyvenimą. Ak , Grizelda, kaip aš tave myliu — jei tik galėčiau būti su tavim," pagalvojo jis.

Mokydama Gildą dailyraščio, Grizelda niekaip negalėjo išsivaduoti iš ją apnikusių minčių. Jos atmintyje vėl iškilo sapnas. Grizelda sapnavo stovinti bokšto aikštelėje. Ji buvo ten visiškai viena. Staiga pajuto kažkokį keistą, šaltą dvelktelėjimą, lyg kas nors stovėtų šalia. Grizelda apsisuko ir išvydo greta savęs gra-

žią šviesiaplaukę moterį ir iškart atpažino grafienę Alisą. Ji buvo baltai apsirengusi, šviesios kasos sviro žemyn, viena jų, kaip šalis, buvo apsisukusi apie kaklą. Grafienė parodė Grizeldai žiedą ir mostu pakvietė eiti jai iš paskos. Grizelda sapne nusekė baltąją būtybę. Jos nulipo laiptais ir atsidūrė Grizeldai iki tol nematytame kambaryje, kurį ji vėliau nupasakojo grafui. Tai buvo grafienės miegamasis ir jos mirties kambarys. Lovoje gulėjo pati grafienė. Šalia lovos, kaip ir Grizeldos kambaryje, buvo naktinė spintelė, o ant jos stovėjo taurė rausvai auksiniais atspalviais žaižaruojančio vyno. Keista ranka, kuri atrodė lyg išaugusi iš sienos virš naktinės spintelės, įmetė tris perlamutro spalvos rutuliukus.

Staiga visa tai pranyko, ir Grizelda pasijuto lyg krentanti į bedugnę. Ji nubudo ir pamatė gulinti savo lovoje. O štai dabar Grizelda sužinojo, kad toks žiedas iš tiesų egzistuoja.

Ji džiaugėsi galėsianti pamatyti bokštą ir apžiūrėti grafienės kambarį.

Užbaigusios rašymo pamoką, Grizelda su Gilda grįžo į pilį. Buvo pats laikas rengtis pietums. Šiandien prie stalo grafaitė Beata Grizeldai rodė kur kas daugiau draugiškumo. Ji prisivertė išsamiai pašnekėti apie Gildos pažangą moksle ir net pagyrė Grizeldą. Ši labai nustebo, kad Beata šiuokart tokia draugiška. Tačiau Grizeldos akys matė aštriau, nei grafo. Ji jautė, kad grafaitės neapykanta yra tik geriau paslėpta, bet ne mažesnė, o gal net ir didesnė, negu visada.

Pradžioje Grizelda laužė galvą, kodėl grafaitė jos nekenčia. Ji bandė įspėti šią mįslę. Ilgą laiką jai tai nesisekė, tačiau vieną dieną labai lengvai rado atsakymą. Grizelda stebėjo grafaitę, kai ši, manydama, kad jos niekas nemato, žiūrėjo į grafą Haro. Ir ji išvydo šiame žvilgsnyje blykstelėjusią pražūtingą aistrą. Tuomet Grizelda suprato, kad grafaitė karštai myli savo

pusbrolį, tikisi tapti jo antrąja žmona ir pakeisti Gildai motiną. Ir dabar, kai ji pamatė, kad Gilda visa širdimi prisirišo prie naujosios auklėtojos, kai suprato, kad grafas skiria jai daug dėmesio, Beatos širdyje gimė pavydo jausmas. Tikriausiai ji matė Grizeldoje kliūtį savo planams įgyvendinti ir tai buvo jos neapykantos priežastis.

Tai suvokusi, Grizelda pradėjo kiek atlaidžiau žiūrėti į grafaitės elgesį. Ji pajuto net tam tikrą užuojautą Beatai, kadangi puikiai suprato, kad grafas nejaučia savo pusseserei nieko, išskyrus su gailesčiu sumišusį pakantumą.

Pietaujant grafas pasiteiravo Beatos:

— Nematau ant tavo rankos to virvelinio žiedo, kurį padovanojo Alisa. Ar tu jo nebenešioji?

Grizelda tuo metu stebėjo grafaitę. Ši lengvai pablyško ir lyg suakmenėjusi žvelgė prieš save.

Grafaitė sunkiai paaiškino kimiu balsu:

— Aš nebeturiu šio žiedo.

— Tu jo nebeturi? Kaip tave suprasti?

— Pamečiau žiedą šią žiemą. Matyt, jis nuslydo man nuo piršto ir pradingo sniege. Aš ilgai jo ieškojau, bet neberadau.

— Labai gaila. Tai buvo unikalus papuošalas.

Beata atsitiesė, lyg sėkmingai atlaikiusi nemalonų pasiaiškinimą.

— Gali įsivaizduoti, kaip aš gailiuosi pametusi žiedą, juk jį man dovanojo Alisa. Net nedrįsau tau prisipažinti.

— A, todėl, kai aš paklausiau, tu taip suglumai?

— Taip. Todėl, — užbaigė ji su keista negyva išraiška akyse, kurią pastebėjo tik Grizelda.

— Ką gi, aš mielai išrinksiu iš Alisos papuošalų kitą žiedą, kurį galėsi nešioti jos atminimui, — tarė grafas geraširdiškai. Jis išsitraukė ryšulį raktų ir padėjo juos priešais Grizeldą.

— Štai raktai nuo mano žmonos kambarių, panele fon Ronach. Jūs galite ten apsilankyti, kada tik panorėsite. Tik prašyčiau sugrąžinti. Norėčiau, kad jie būtų mano žinioje.

Grizelda paėmė raktus.

— Labai ačiū jums, ponas grafe. Jei leisite, aš dar šiandien po pietų apžiūrėsiu kambarius. Ar gali Gilda mane palydėti?

— Žinoma. Tik turėsite pasirūpinti, kad mano dukrelė nepaliktų ten betvarkės. Aš noriu pačiai Gildai išlaikyti kambarius tokius, kokius juos apleido jos motina. Vėliau suaugusi ji galbūt norės juose apsigyventi.

— Aš pasirūpinsiu, kad viskas liktų savo vietose.

Šio pokalbio metu grafaitė Beata sėdėjo lyg suakmenėjusi, tik jos degančios juodos akys iš pasalų svaidė tai į vieną, tai į kitą baisius žvilgsnius.

— Panelė fon Ronach nori apžiūrėti tavo žmonos kambarius? — paklausė ji, pasibaigus pokalbiui, dusliu nuo slepiamo jaudulio balsu. — Ir tu jai leidi. Tu juk nepakenti, jei kas nors įžengia į tuos kambarius.

— Žinoma, ne. Jie yra uždaryti smalsiems žvilgsniams. Tu, aišku, gali bet kada juose apsilankyti, Beata. Galbūt nori šiandien palydėti panelę fon Ronach.

Grizelda, kuri nenuleido akių nuo Beatos, matė, kaip persimainė jos veidas. Atrodė, kad ją visą sukrėtė drebulys.

— Ne, ne, aš — aš šiandien neturiu laiko, — skubiai iškošė pro dantis Beata.

— Ką gi, tuomet turėsite pasitenkinti Gildos draugija, panele fon Ronach, ir galėsite įsitikinti, ar kambariai atitinka jūsų sapnus.

Grizelda, atidžiai stebėjusi grafaitę, dabar metė staigų žvilgsnį grafo link.

— Aš nekantraudama laukiu, ar tikrovė patvirtins mano sapnus.

— Turėsite man pranešti rezultatus.

— Panelė fon Ronach sapnavo tavo žmonos kambarius? — ironiškai paklausė grafaitė.

— Taip, įsivaizduok sau, ji matė sapne Alisos miegamąjį, ją pačią, apsivijusią kaklą kasa — ir netgi virvelinį žiedą, kurį tu pametei, — atsakė grafas taikiai, nežiūrėdamas į Beatą, nes tarnas kaip tik serviravo naują patiekalą.

Bet Grizelda pažvelgė į grafaitę ir išsigandusi išvydo, kaip išblyško ir subliuško jos veidas, o akyse pasirodė vos ne bepročio išraiška.

— Virvelinį žiedą? — pralemeno ji.

— Taip, tą patį, apie kurį aš klausinėjau. Tiesą sakant, kada tu jo pasigedai?

— Dabar jau ir nebeprisimenu gerai.

— Jei maloningoji grafaitė leis, — aš atsimenu tą dieną, kai jūs pametėte žiedą, — įsikišo tarnas Heinrichas, kuris serviravo stalą.

Grafaitė žvilgtelėjo į tarną degančiu žvilgsniu ir norėjo kažką pasakyti.

— Na, Heinrichai, kada tai buvo? — paklausė grafas.

— Tai įvyko tą dieną, kai mes aptikome amžiną atilsį grafienę negyvą savo lovoje ir namuose viskas apvirto aukštyn kojom. Aš kaip tik nulipau iš viršaus, kojos man drebėjo iš baimės. Salėje aš susidūriau su maloningąja grafaite. Ji ką tik buvo grįžusi iš lauko ir pasiskundė man, kad pametė žiedą — virvelinį žiedą. Matyt, jis lauke nusmuko nuo piršto ir pasimetė sniege. Ji dar sakė, kad, galimas daiktas, pametė jį kur nors pilyje. Maloningoji grafaite, tikriausiai jūs atsimenate, kad aš ir pasakiau: "Ak, grafaite, atsitiko dar baisesnė nelaimė — maloningoji grafienė mirė."

Grizelda vis dar nenuleido akių nuo grafaitės. Ši atrodė suglumusi.

— Galimas daiktas, dabar jau nebežinau — tą baisią dieną buvau visiškai pasimetusi, — išspaudė jinai.

Grafas Haro atidžiau pažvelgė į ją.

— Beata, tu ir dabar dar negali ramiai galvoti apie tą dieną.

— Negaliu ir, matyt, niekuomet nebegalėsiu. Prašau — pakalbėkim apie ką nors kitą.

Grizelda tyli ir išblyškusi stebeilijo į savo lėkštę. Jai teko prisiversti šnektelti su Gilda.

Bevalgant desertą, grafas tarė lyg tarp kitko:

— Norėčiau tavęs paprašyti, Beata, kad po pietų atsiųstum į mano darbo kambarį raktą nuo apvaliojo bokšto.

Grizelda matė, kaip grafaitė krūptelėjo. Tai pastebėjo ir Haro.

— Raktą nuo apvaliojo bokšto?

— Taip. Tu juk saugai jį kartu su kitais.

— Galimas daiktas. Gerai nežinau. Juo taip ilgai niekas nesinaudojo. Pažiūrėsiu. Ką tu veiksi su raktu?

Tai turėjo skambėti abejingai, ir grafas nieko nepastebėjo, tačiau Grizelda pajuto, kad tuo momentu grafaitės sieloje kilo baisi sumaištis.

— Ką aš veiksiu su raktu, Beata? Ogi atrakinsiu bokštą. Mes kopsime į apvaliąją aikštelę. Panelė fon Ronach norėtų išvysti pasaulį iš viršaus.

"Ji — visuomet ji — kaip aš jos nekenčiu," galvojo Beata ir visomis jėgomis stengėsi neišsiduoti, kaip jaudinasi.

— Aš patarčiau tau neleisti panelei fon Ronach eiti į bokštą. Jau prieš daugelį metų jis buvo uždarytas, nes paaiškėjo, kad daugybė laiptų pakopų vos vos laikosi.

— Visiškai teisingai, aš tai žinau. Antrieji laiptai yra prasti. Ir todėl aš taip pat lipsiu, kad neįvyktų kokia nelaimė. Tarp kitko, artimiausiu metu ruošiuosi sutaisyti laiptus. Tiesą sakant, apmaudu, kad bokštas sto-

vi nenaudojamas. Iš aikštelės atsiveria nuostabus vaizdas. Ir be to, bokšto kambariai yra originaliai įrengti.

Grafui kalbant, Beatai pavyko visiškai atgauti pusiausvyrą.

— Bet viskas ten labai apdulkėję. Prieš eidamas į bokštą, turėtum iš pradžių paliepti jį išvėdinti ir iškuopti.

— Be abejo, Beata. Iškart po laiptų remonto, būk tokia maloni, liepk nuodugniai išvalyti bokštą.

Grafas Haro nusišypsojo Grizeldai.

— Mes užkopsime dar šiandien. Panelė fon Ronach nori pasimėgauti bokštu tarsi buteliu seno vyno — apdulkėjusiu ir apaugusiu voratinkliais. Tad, prašau, atsiųsk man raktą. Jeigu nori, gali kopti su mumis, Beata. Saugumą aš garantuoju.

— Pažiūrėsiu, ar rasiu tam laiko, — atsakė grafaitė be jokios intonacijos, vos judindama bekraujes lūpas.

Grizelda paguldė Gildą popietės. Tačiau ji buvo tokia rimta ir tyli, kad Gilda pirmą kartą išreiškė nepasitenkinimą savo naująja auklėtoja. Atėjusiam po kiek laiko tėvui pabučiuoti dukrelės prieš miegą — kaip dabar buvo įprasta — Gilda pasiskundė:

— Grizeldai skauda galvą, tėti. Ji šiandien visiškai nejuokino manęs.

— Jums negera, panele fon Ronach?

— Nekreipkite dėmesio, ponas grafe. Kol Gilda miegos, aš truputi pasivaikščiosiu miške, ir galvos skausmas išgaruos lyg ir nebuvęs.

— Jau prie stalo pastebėjau, kad jūs labai išblyškusi. Tikiuosi neketinate susirgti?

— Žinoma, ne. Tai tik truputį sunegalavau, — nuramino ji.

Grizeldai neskaudėjo galvos, bet ji jautėsi apimta nerimo ir baimės — visiškai svetimų jai jausmų. Atro-

dė, kad artėja tarsi nelaimė. Jos sapnas ir keistas grafaitės elgesys pažadino merginos sieloje kažką, apie ką ji bijojo net ir pagalvoti. Ir vis dėlto ši mintis atkakliai ją persekiojo.

Ji patraukė į mišką, lyg tokiu būdu norėdama pabėgti nuo įkyriosios minties. Grizelda nusileido nuo piliakalnio ir ėjo vis tolyn klaidžiais miško takeliais. Trojenfelzo girią ji jau buvo išvaikščiojusi ir išvažinėjusi skersai išilgai, todėl žinojo ją kaip savo penkis pirštus. Aplink buvo tylu ir nė gyvos dvasios.

Grizelda nesusigaudė, kiek laiko beeinanti, kai staiga stabtelėjo lyg įbesta. Ji buvo išėjusi į platų, nepažįstamą plentą. Nubudusi iš savo minčių, mergina apsidairė. Metusi žvilgsnį į laikrodį, ji pamatė, kad yra pats laikas sukti atgal. Tą pat akimirką Grizelda išgirdo lengvą ratų bildesį ir arklio kanopų kaukšėjimą. Ji pažvelgė į plentą ir išvydo besiartinantį damos važnyčiojamą lengvą vežimėlį. Už jos nugaros sukryžiavęs rankas sėdėjo liokajus.

Grizelda jau ketino pasukti atgal, bet staiga stabtelėjo ir atidžiai įsižiūrėjo į damą vežimėlyje. Šis tuo metu tiek priartėjo, kad dama irgi pastebėjo Grizeldą. Abi jos apstulbusios pasižiūrėjo viena į kitą. Dama staigiu judesiu sustabdė arklius.

— Zelda! Čia tikrai tu?

— Tile! Dieve mano, Tile, kaip tu čia atsidūrei?

Tilė fon Sarnov numetė liokajui vadeles ir iššoko iš vežimo.

— O kaip tu čia atsiradai? Net nesapnavau, kad sutiksiu tave čia, Dalhaimo girioje. Paskutinę žinią nuo tavęs gavau iš Šv.Marijos pensiono. Tu rašei man, kad ketini stoti tarnybon ir artimiausiu laiku praneši apie tai plačiau. Nuo to laiko nieko apie tave negirdėjau, — dėstė ji, ir abi merginos, apsikabinusios, patraukė siauru miško keliuku.

— Aš juk parašiau tau didžiausią laišką, Tile, prieš kokias keturias savaites. Ir stebėjausi, kad neateina atsakymas.

— O kokiu adresu tu išsiuntei laišką?

— Pastoviu tavo adresu. Aš žinojau, kad jūs su motina keliaujate, bet kur tu esi — nežinojau.

— A, dabar man viskas aišku. Mano išsiblaškęs tėtušis, aišku, užmiršo persiųsti tavo laišką.

— Ak, tu dabar gyveni Dalhaime?

— Taip, brangioji, kelios savaitės. Patikėsiu tau paslaptį — aš esu susižadėjusi su jaunuoju baronu Fricu fon Dalhaimu.

— Maniau, kad dar esu Trojenfelzo girioje. Taigi turiu tau viską papasakoti. Tačiau prieš tai leisk širdingai tave pasveikinti sužadėtuvių proga. Telydi tave laimė, kurios tu verta. Na, o dabar apie mane. Auklėtojos vietą aš gavau ir dirbti pradėjau dar kovo mėnesį. Nuo to laiko gyvenu Trojenfelzo pilyje ir auklėju grafo dukrą.

— Grafo Haro Trojenfelzo? To paties grafo Trojenfelzo, kuris buvo apkaltintas žmonos nužudymu ir išteisintas dėl įrodymų stokos.

— Taip, Tile, to paties.

— Varge, varge! Tu visuomet buvai narsuolė. Tai įrodei jau tuomet, kai rizikuodama savo gyvybe ištraukei iš vandens mano sesutę. Bet stoti tokion tarnybon — tam reikia velniškos drąsos.

— Kodėl? — rimtai paklausė Grizelda.

— Dieve mano, aš mirtinai bijočiau, kad man gali atsitikti tas pats, kas ir grafienei Trojenfelz — arba kad ji man vaidensis.

— Šito tai jau aš nebijau.

— O tu nesibaimini grafo Trojenfelzo?

— Ne, Tile, aš jo nebijau. Dar prieš atvykdama į Trijenfelzą, aš žinojau, kad grafas yra nekaltas.

— Tu tai žiniojai? Gal turėjai kokių įrodymų?

— Ne, bet man tokių įrodymų ir nereikėjo. Ponia Šv.Marijos pensiono viršininkė įkvėpė man tikėjimą jo nekaltumu. Jei kada nors tektų pažvelgti į to žmogaus veidą, iškart pamatytum, kad jis ne žmogžudys. Sakyk, Tile, jei kas nors tau praneštų, kad aš nužudžiau žmogų, ar tu patikėtum?

— Ne. Niekados!

— Taigi, matai. Tas pats yra ir man su grafu Trojenfelzu. Aš jau ketvirtį metų gyvenu Trojenfelze,kas dieną regiu grafą ir manau, kad jau pažįstu jį. Matau kaip grafas elgiasi su savo vaiku. Ir sakau tau, kad jis yra nelaimingas, likimo nuskriaustas žmogus, bet jokiu būdu ne klastingas nusikaltėlis. Galvą guldau, kad jis yra nekaltas.

Staiga Grizelda čiupo Tilės ranką ir ištarė drebančiu iš jaudulio balsu:

— Tile, kartą manęs esi prašiusi, kad pasakyčiau tau kokį nors didelį savo norą, kurį tu galėtum išpildyti. Sau aš tikrai nieko nebūčiau prašiusi. Tačiau dabar žinau, kaip tu man galėtum padaryti didžiulę, neįkainojamą paslaugą.

— Jei tai mano galioje, su džiaugsmu šitai padarysiu.

— Aš prašau tavęs, Tile: palenk savo sužadėtinį, kad jis aplankytų grafą Trojenfelzą, ištiestų jam ranką ir pasakytų: "Aš tikiu — tu nekaltas, nes pažįstu tave geriau už tavo teisėjus." Neįsivaizduoji, kaip jis kenčia dėl to, kad jaučiasi atstumtas. Jis bejėgis paneigti įtarinėjimus, ir tai daro jį nelaimingą. Ak, jei galėčiau tau perduoti savo tikėjimą grafo nekaltumu. Ar gali įvykdyti mano prašymą, Tile?

Ši išplėtusi akis pažiūrėjo į Grizeldą.

— Kas tau tas vyras, Grizelda, kad taip jį užstoji? — tyliai paklausė ji.

— Jis — nelaimingas, Tile. Juk žinai, kad aš negaliu ramiai žiūrėti į kenčiantį žmogų. Aš iš širdies

myliu mergaitę ir jaučiu beribę pagarbą grafui. Jis niekada neleido man pajusti, kad mano padėtis priklausoma. Man taip gera jo namuose, kaip dar niekur nebuvo gera, ir už tai aš jam dėkinga. Jeigu tavo sužadėtinis atvyktų pas grafą, jam tai būtų tarsi saulės spindulys tamsoje. Tile, padaryk tai, ko prašau.

— Duodu žodį, Zelda — aš tai padarysiu. Panaudosiu visą savo įtaką, kad įtikinčiau sužadėtinį bent kartą pasielgti taip, kaip liepia širdis.

Grizelda nušvitusi spustelėjo jai abi rankas.

— Ak, Tile, mieloji Tile — jeigu tau pasisektų.

Abi damos vėl išėjo į plentą. Ir netrukus abi jos išvydo raitelį. Tilė jam pamojo.

— Fricai, Fricai! Prašau, jok pas mus, — šūktelėjo ji raiteliui.

Ir atsisukusi į Grizeldą, mirktelėjo:

— Dabar galėsi būti liudininkė, kaip aš vykdau savo pažadus.

Baronas Dalhaimas nušoko nuo arklio ir priėjo prie merginų. Visa jo išorė ir žvilgsnis rodė, kad jis širdingai myli savo sužadėtinę.

— Užsimanei mane pasitikti, Tile? — paklausė jis ir pabučiavo nuotakai ranką.

— Taip, Fricai, ir labai džiaugiuosi, nes visiškai netikėtai sutikau kelyje savo geriausią draugę, Grizeldą fon Ronach, mažosios Rutos išgelbėtoją. Mes su mama tau daug apie ją pasakojom.

— Maloningoji panele, mano nuotaka be galo susižavėjusi jumis. Džiaugiuosi galėdamas ir pats su jumis susipažinti.

— Ir aš taipogi, ponas barone.

— Mielas Fricai, norėčiau dabar pasišnekėti su tavim apie daug svarbesnius dalykus. Išklausyk mane, — karštai bėrė Tilė ir nusitvėrusi jo žokėjiško švarko sagos išdėstė viską, apie ką jos buvo kalbėjusios su Grizelda.

Baronas klausėsi pastebimai susijaudinęs, ir kai Tilė baigė, jis mąsliai pažvelgė Grizeldai į akis.

— Gerbiamoji maloningoji panele, dėl šio reikalo aš esu atsidūręs labai keblioje padėtyje. Širdis jau senokai spiria mane aplankyti grafą Trojenfelzą, tačiau aš niekaip negaliu atsikratyti dvejonių.

Grizelda giliai įkvėpė. Ji buvo išblyškusi, bet jos akys degė.

— Ponas barone, jūs juk pažįstate grafą nuo vaikystės; ar kada nors jums kilo mintis, kad jis būtų galėjęs padaryti tokį pasalūnišką, niekingą nusikaltimą? Pripažinkime, kad jis turėjo priežasčių pykti ant žmonos, pripažinkime galų gale, kad jis įniršio apimtas galėjo ją net ir nužudyti. Tačiau taip iš anksto apgalvojęs, taip klastingai? — jūs tai laikote įmanoma? O jeigu jis būtų padaręs nusikaltimą — tai seniai būtų prisipažinęs esąs kaltas arba pats save nuteisęs. Tuo aš šventai įsitikinusi.

Baronas Dalhaimas buvo pastebimai susijaudinęs.

— Man gėda, kad negyniau grafo Trojenfelzo taip, kaip tai darote jūs. Gėda man, ir aš visą laiką kankinuosi, kad tuomet paspruko nuo jo nepasisveikinęs. Dievas mato, aš visuomet žinau, ko noriu, bet šiuokart man buvo kankinančiai sunku apsispręsti. Jeigu dabar Haro mane šaltai atstumtų, aš neturėčiau teisės ant jo pykti.

— Jis to nepadarys, ponas barone, — karštai užtikrino Grizelda.

— Aš irgi taip nemanau, Fricai, aš pažadėjau Grizeldai įkalbėti tave aplankyti grafą. Ir dabar širdingai šito prašau.

— Aš pasidaviau mamos baimingų dvejonių įtakai. Taigi, panele fon Ronach, duodu žodį, aš atvyksiu rytoj į Trojenfelzą.

— Ak, kaip aš jums dėkoju, ponas barone, ir tau taip pat, Tile. Patikėkit, jūs padarysite didelį taurų darbą.

— Jūsų nuopelnas čia daug didesnis. Aš papasakosiu grafui, kaip narsiai jūs jį gynėte.

Grizelda išsigandusi pakėlė rankas.

— O ne, nesakykite jam, kad aš su jumis kalbėjausi. Tuomet jūsų atvykimas turėtų tik pusę savo vertės. Prašau, leiskite jam patikėti, kad jūs pats prisiminėte kelią į Trojenfelzą. Tai daug labiau nudžiugins grafą.

— Gerai, aš nepasakosiu apie šį mūsų susitikimą. Bet jeigu sutiksiu jus, dalyvaujant Haro, kaip tada paaiškinsiu, iš kur mes pažįstami?

— Džiaugsiuos galėdama rytoj Trojenfelze susipažinti su jumis. Tačiau galbūt mes iš viso nepasimatysime. Todėl noriu dabar jums dar kartą širdingai padėkoti.

— Nereikia man dėkoti. Prašau, neverskite manęs raudonuoti.

— O kada aš tave vėl pamatysiu, Zelda? — paklausė Tilė.

— Šito aš dar nežinau, Tile. Jei susitiksiu Trojenfelze poną baroną, tai galbūt bus puiki proga pasiprašyti atostogų.

Sužadėtinių pora atsisveikino su Grizelda. Buvo jau vėlu. Vos ne tekina ji pasileido namo. Grizelda džiaugėsi slapčia padariusi paslaugą mylimam žmogui.

Grįžusi ji rado vaiką tėvo draugijoje. Kiek uždususiu nuo ilgo bėgimo balsu atsiprašė:

— Mano pasivaikščiojimas kiek užsitęsė, todėl negalėjau grįžti laiku.

— Ir pareigos spiriama jūs bėgote? Ar tai buvo būtina?

— Juk žinau, kad Gilda mėgsta, kai aš ją aprengiu.

— Jūs ją per daug išlepinote ir be reikalo užsikrovėte ant savo pečių daugybę pareigų ir rūpesčių.

Grizelda abiem rankom apkabino Gildą.

— Jeigu mano gyvenime nebūtų jokių kitų rūpesčių, aš būčiau pavydėtinai laimingas žmogus, — paaiškino ji.

— Tavęs taip ilgai nebuvo, Grizelda! Mes juk ketinome eiti į bokštą, — priekaištavo Gilda, glaustydamasi prie auklėtojos.

— Mes dar turime laiko, Gilda.

— Siūlau dabar greit išgerti arbatos, o po to kopsime į bokštą, panele fon Ronach. Jūs tikriausiai norite apžiūrėti mano žmonos kambarius dienos šviesoje, kad galėtumėte sulyginti juos su savo sapnu, — su švelnia, geraširdiška pašaipa pajuokavo grafas.

— Man rodos, jūs šaipotės iš manęs, ponas grafe. Bet tebūnie, jeigu jums tai teikia nors kiek malonumo.

— Kaip draugiškai jūs visuomet rūpinatės manimi.

Ji laiminga nusijuokė žinodama, kad šiandien tikrai užsitarnavo tokį pripažinimą.

— Gydytojas visada turi rūpintis paciento sveikata. Aš juk nenoriu prarasti šių pareigų.

— Aš jūsų ir neatleisiu iš šios tarnybos, nebent pati ją mestumėte.

— O, šito niekuomet neatsitiks.

— Kada nors jūs vis tiek ją mesite.

— Tiktai ne savo valia.

— Sakysim, apleisite Trojenfelzą?

— Kodėl aš turėčiau išvažiuoti, jei niekas manęs nevaro?

— Argi nėra nieko, kas trauktų jus į pasaulį, viliotų iš Trojenfelzo? — paklausė jis susijaudinęs.

— Nieko, visiškai nieko. Kol Gildai manęs reikia, aš mielai pasiliksiu.

— O jeigu mano dukteriai visuomet reikės jūsų?

— Ak, negaliu įsivaizduoti nieko mielesnio.

— Tikrai, ne? Jūs norite visiems laikams likti tyliajame Trojenfelze?

— Nežinau pasaulyje kitos vietos, kur man būtų taip gera, kaip čia.

— Mano vienišoj pily?

— Šalia mielosios mažytės Gildos, kurią aš myliu ir kuri myli mane. Man neegzistuoja puikesnės vietos.

— Ar tai tiesa?

— Kitaip aš to nesakyčiau.

— O jeigu aš rimtai patikėsiu jūsų žodžiais ir pririšiu jus čia ilgam laikui? Jeigu aš pasiūlyčiau pasirašyti sutartį?

— Tam nereikia sutarties, ponas grafe.

Ak, jei jis dabar būtų laisvas, neapjuodintas žmogus ir galėtų visam gyvenimui pasilikti prie savęs šią mielą, gyvenimo džiaugsmo kupiną būtybę — kokia tai būtų laimė! Iš susijaudinimo grafas prarado kalbos dovaną. Staiga jis apsisuko ir išėjo išsigandęs, kad gali nebesusivaldyti. Grizelda pažiūrėjo jam pavymui. Tačiau Gilda neleido jai nugrimzti mintyse. Ji reikalavo dėmesio sau.

Netrukus jie susitiko prie arbatos stalelio. Jis jau buvo ramus. Tačiau grafaitė vėl atrodė suirzusi ir išmušta iš pusiausvyros. Ir kai grafas, Grizelda ir Gilda susiruošė eiti į bokštą, ji liko sėdėti tarsi statula ir palydėjo tuos tris žmones nenusakomu žvilgsniu. Tai buvo pasmerktojo žvilgsnis.

Haro su Gilda ir Grizelda apėjo pilį ir pasiekė apvalųjį bokštą. Aplink jį augo tankūs prožirnių brūzgynai, bet įėjimas pro vartelius buvo laisvas.

— Ar negalima patekti į bokštą tiesiai iš pilies, neišeinant į lauką? — paklausė Grizelda.

— Nors bokštas ir prigludęs prie pilies, tiesiogiai jis su ją nesisiekia. Apvalusis bokštas — visiškai izoliuotas. Jo statytojas bokšto viršuje įsirengė observa-

toriją ir studijavo tenai alchemiją ir astronomiją. Šiek tiek sunkoka čionai patekti. Mano tėvai naudodavo bokštą tik didelių švenčių metu atvykusiems svečiams apnakvindinti. Dažniausiai ten nakvodavo jauni, nevedę ponai. Todėl bokšto kambariuose stovi lovos. Prieš savo mirtį tėvas buvo užsimanęs pralaužti sieną ir durimis sujungti bokštą su pilimi. Tačiau šitie mūrai neapsakomai stiprūs ir kieti, lyg geležis. Buvo sunku tai padaryti. Ir tėvas galų gale visai atsisakė tos minties.

Grizelda pagalvojo, kad sapne ji be jokio vargo perėjo storąsias sienas ir atsidūrė grafienės kambaryje. Taip pat prisiminė ir savo kambario slaptąją nišą.

— Galbūt bokšto statytojas buvo numatęs į pilį vedančias duris. Galbūt egzistuoja slaptos durys, apie kurias jūs net negirdėjote? — paklausė ji sunkiai valdydama jaudulį.

— Ak, jūs būtinai norite apgaubti mano senąjį Trojenfelzą paslaptingų kerų skraiste.

— Na, tokio gero pilna visose senose pilyse.

— Žinoma. Mūsų pilyje irgi yra požeminis koridorius su slaptu įėjimu, kuris veda į rūsį. Tačiau tame rūsyje dabar laikomas vynas, o įėjimą mes liepėme užmūryti. Daugiau Trojenfelze neliko nei pėdsako romantikos.

— Arba jūs apie tai nežinote, — paprieštaravo Grizelda.

— Jūs užsispyrusi, panele fon Ronach. Tačiau štai — mes jau prie bokšto. Jūs su Gilda lukterėkite porą minučių. Aš įeisiu, įžiebsiu šviesą ir pažiūrėsiu, ar galite užeiti be pavojaus, — užbaigė jis išsitraukdamas raktą iš kišenės. — Pažvelkite į šį raktą — jis neatrodo labai romantiškas.

— Tačiau turi labai savotišką galvutę. Pažiūrėkit, ponas grafe, — čia išpjaustyta širdies forma. Dabar tokių raktų nebepasitaiko. Tačiau jis buvo gerai laikomas, nes nematau nė mažiausio rūdžių pėdsako.

Ji perbraukė nosine rakto galvutę ir ant nosinės neliko nė mažiausios dėmelės.

Grafas Haro įkišo raktą į spyną. Jis tikėjosi, kad atrakinti reikės daug jėgų, nes jei gerai išsilaikęs raktas ir nebuvo aprūdijęs, tai spyna, iškabojusi daug metų lauke per darganas, turėjo būti surūdijusi ir strigti. Tačiau didelei jo nuostabai raktas sukosi lengvai, be didelių pastangų.

Grafas atkreipė dėmesį, kad Grizelda metė tiriamą žvilgsnį į spyną.

Durys lengvai ir be garso pasisuko vyriuose.

Kai grafas Haro pranyko bokšte, Grizelda greitai ištraukė raktą iš spynos ir dar kartą nosine perbraukė jo galvutę. Ir — o stebukle — ji pastebėjo ant nosinės nuo rakto pasilikusias alyvos dėmes. Neseniai spyna turėjo būti dosniai ištepta.

Ir tai buvo metų metus nedarinėjamos durys? Grizelda greitai įkišo raktą į spyną, pasukiojo jį šen ir ten. Jis rakino lengvai, be garso. Grizelda susimąsčiusi apžiūrėjo alyvos pėdsakus ant nosinės.

Tuo tarpu grafas užlipo pirmaisiais laiptais ir atidarė viršuje vienas medines langines.

— Viskas geriau, negu aš galvojau. Oras visai pakenčiamas, o dulkių sluoksnis ne toks storas, kaip tikėjausi! — riktelėjo jis žemyn.

Po to grafas išnyko ir vėl lipo viršun. Jis atidarė langines ir antrame, ir trečiame aukšte, o po to nusileido apačion.

— Ką gi, galime kopti. Tik patarčiau atsargiai lipti ant pirmų dviejų antrųjų laiptų pakopų. Prašom eiti pirma. Aš įžiebiau šviesą bokšte, Gildą vesiu pats.

Grizelda iš lėto kopė statokais ir gana siaurais laiptais. Pakopos buvo akmeninės, apaugusios vos matomu žalių samanų sluoksniu. Į pirmą aukštą vedė dvidešimt pakopų. Ten buvo pusiau apvali laiptų aikštelė, iš kurios pro langą buvo galima patekti į lauką, o

pro duris — į apatinį bokšto kambarį. Durys buvo užrakintos. Medinės grindys buvo nudažytos aliejiniais dažais. Jas dengė nestoras dulkių sluoksnis. Tačiau Grizelda pastebėjo, kad nuo laiptų link durų veda siaura juosta. Atrodė, kad prieš kurį laiką čia kažkas šlavinėjo.

Arba lyg moteriškos suknelės šleifas būtų čia prašliaužęs, pamanė Grizelda ir atidžiau įsižiūrėjo į brūkšnį.

Išklibusiais laiptais jie praėjo be nuotykių.

Haro vedė Gildą, prilaikydamas ją už rankų. Taip jie pasiekė trečią aukštą, iš kurio statūs sraigtiniai laiptai kilo į aikštelę. Jų turėklai buvo geležiniai. Grafas atidarė angą ir atvėrė įėjimą į aikštelę.

Pagaliau Grizelda atsidūrė išsvajotoje aikštėje. Ji užsigulė ant atbrailos ir pažvelgė į puikų, žydintį kraštą, besimaudantį skaisčioje saulės šviesoje. Grafas Haro stovėjo šalia ir gėrėjosi jos švytinčiu veidu. Gilda žvelgė pro šaudymo angas žemyn ir be perstojo mielai čiauškėjo.

— Ak, kaip gražu, kaip nuostabiai gražu. Ar jums nesuplazda širdis, ponas grafe, kai pažvelgiate žemyn ir pamąstote sau: "Visas tas grožis, kurį aš matau, yra mano nuosavybė".

— Taip, — tyliai atsakė grafas, — man suplazda širdis. Tačiau ne visas grožis, kurį aš matau, priklauso man.

Grizelda nepastebėjo kiek skausmingo jo žvilgsnio, nes jos akys buvo įsmeigtos į žydintį peizažą.

— Tačiau beveik viskas, ponas grafe. Tai juk turėtų būti karališkas jausmas. Ar jūs tuo nesidžiaugiate?

— Aš myliu savo tėviškę, savo turtą, tačiau mielai viską atiduočiau, jei galėčiau išpirkti garbingą, nesuterštą vardą.

— Betgi tuomet jūs pasidarytumėte vargšas.

— Vargšas, bet laisvas ir laimingas, sugebantis savo jėgomis susitvarkyti gyvenimą. Dabar man taip sunku, kad neturiu net noro bandyti kaip nors pakeisti savo likimą. O aš juk dar jaunas — ir krūtinėje turiu laimės ištroškusią širdį.

Tai nuskambėjo lyg dejonė. Jis pastebėjo, kad mergina staiga išblyško ir suvirpėjo iš jaudulio. Ji pagalvojo, kad ne taip išgirdo, ir tik apstulbusi žiūrėjo jam į akis. O iš tų akių sruvo karšta, aistringa kančia, stiprus vidinis troškimas.

Staiga ji pajuto, kad bokštas ir viskas aplinkui sukasi apie ją keistu verpetu. Grizeldos rankos, ieškodamos atramos, įsitvėrė atbrailos.

Grizelda dabar suprato, kad ją myli taip pat, kaip ir pati mylėjo. Įskaitė grafo Haro akyse: jo vieniša nelaiminga siela veržiasi prie jos. Grizelda suvirpėjo tai suvokusi, jos širdyje gimė džiaugsmas, bet kartu ir gili kančia. Nes tarp grafo Haro Trojenfelzo, šios palaimingos grafystės šeimininko, ir kuklios, neturtingos jo dukters auklėtojos tvyrojo gili praraja, per kurią nebuvo tiltų.

Grizelda nepagalvojo, jog jis nedrįsta ištiesti jai rankos, nes jo vardas suterštas. Jai atrodė, kad grafui Trojenfelzui nedera nusileisti iki apmokamų savo namų tarnautojų.

Ir vis dėlto ji galėjo džiūgauti ir siausti iš laimės. Jis myli mane — jis myli mane! Grizelda užmerkė akis ir kone prarado žadą. Grafas žiūrėjo į ją skausmu degančiomis akimis. Jis jautė, kad mergina tą akimirką įspėjo jo sielos paslaptį. Jis mielai būtų paaukojęs dešimtis gyvenimo metų už teisę apkabinti ją.

Grizelda stovėjo nuleidusi akis, ir jai atrodė, kad jos siela šnekasi su mylimo žmogaus siela. Ir staiga atsitiko taip, tarytum jos keistame sapne. Grizeldai pa-

sirodė, tarsi ji matytų šalia stovinčią ir kviečiančią eiti paskui save grafienę Alisą. Grizeldą traukė kažkokia jėga. Kur link? Šito ji pati nežinojo.

— Grizelda, tu ką, užmigai? — prie pat ausies suskambėjo Gildos balsas ir grąžino ją tikrovėn.

— Ne, tai saulė mane apakino, Gilda, — atsakė mergina, tarsi busdama iš sapno.

Dabar ji susirūpino vaiku. Grafas irgi pasilenkė prie Gildos. Jis netyčia užkliudė Grizeldos ranką ir abu, lyg nusvilę, staiga atsitraukė viens nuo kito.

Gelbėdama padėtį, Grizelda sušuko:

— Kai gražus oras, norėčiau kiekvieną dieną užkopti čionai.

— Jūs galėsite tai daryti, panele fon Ronach. Ryt iš ryto aš liepsiu tvirčiau sumūryti laiptus ir perduosiu jums raktą.

Grizelda padėkojo jam. Ir džiaugėsi turėsianti raktą. Jai atrodė, kad šis bokštas slepia kažkokią paslaptį, kurią ji būtinai turi atskleisti. Jos sapnas kuo toliau, tuo reikšmingesnis jai atrodė.

Jie iš pradžių apsilankė trečiojo aukšto kambaryje, po to nulipo į antrąjį. Grizelda čia įdėmiai apsidairė. Kambarys buvo įprastos bokštui pusapvalės formos ir kartu su laiptais ir laiptų aikštele sudarė bokšto skerspjūvį. Už šio kambario, kitoj sienos pusėj — mano miegamasis, nustatė Grizelda, apžiūrinėdama bendrą su pilimi sieną. Toje sienos vietoje, kur jos kambaryje stovėjo lova, čia kabojo puikus senas kilimas. Šalia kilimo, taigi tiktai sienos skiriamas nuo jos naktinės spintelės, kabojo didelis veidrodis plačiais aukso rėmais. Ir tie rėmai — Grizeldos širdis nustojo plakusi — turėjo tą patį, kaip ir paveikslo — nišos durų jos miegamajame — susipynusių delfinų raštą. Jeigu jos apskaičiavimai teisingi, už šio veidrodžio turėjo būti tuštuma. Ta pati, kurią ji aptiko stuksendama nišos dugną. Grizelda būtų mielai tuoj pat apžiūrėjusi,

ar negalima paspausti vieno iš delfinų. Tačiau ji susitvardė ir nusprendė atidžiau ištirti veidrodžio rėmus, kai bus bokšte viena.

Jie nusileido į pirmąjį aukštą. Grizelda vėl kritišku žvilgsniu pažiūrėjo į ruožą, kuris atrodė paliktas moteriškos suknios šleifo. Tačiau ir dabar ji neprasitarė, kad, jos manymu, čia buvo praeita moters, taip pat kaip ir nutylėjo, kad ištepta spyna rodo neseniai bokšte buvus lankytojų. Grizelda šį kambarį apžiūrėjo dar stropiau, negu aną. Už šio kambario sienos, gal šiek tiek aukščiau, turėjo būti grafienės Alisos miegamasis — jos mirties kambarys. Grizeldos širdis neramiai suplakė, kai ji išvydo ant sienos kabantį siuvinėtą kilimą toje pat vietoje, kur viršutiniame kambaryje buvo veidrodis. Keista, bet ir kilimas buvo įrėmintas auksiniuose, delfinais išraižytuose rėmuose.

Grizelda atidžiai viską apžiūrinėjo, bet kas vyko jos galvoje, veide neatsispindėjo.

Meilė daro žmogų aklą arba aiškiaregį. Grizeldos meilė grafui Haro suteikė jai aiškiaregystės dovaną. Be to, ji ir šiaip buvo labai įžvalgi ir apdovanota sugebėjimu stebėti. Nuoširdus noras pagelbėti grafui Haro neleido jai nurimti. Grizelda ketino pamėginti atskleisti grafienės Alisos mirtį gaubiantį paslapties šydą. O keistasis sapnas buvo tarsi užuomina, į kurią ji, matyt, nebūtų atkreipusi dėmesio, jei nebūtų turėjusi karšto troškimo išsiaiškinti tą paslaptingą istoriją. Grizelda slapčia brandino mintį, kad grafienė Alisa vis dėlto buvo nužudyta — aišku, ne savo vyro, o kažkokio kito žmogaus. Ir kai pagaliau visa trijulė apleido bokštą, ji buvo tvirtai nutarusi išsiaiškinti grafienės mirties paslaptį.

Taip įtemptai svarstydama, Grizelda sugebėjo atrodyti nerūpestinga ir linksmai plepėjo su Gilda ir Haro.

Kai jie grįžo į pilį, grafas Haro šypsodamasis paklausė:

— Na, ar jūs patenkinta šia išvyka į romantikos šalį?

Jis jau suėmė save į rankas ir atrodė susivaldęs ir rimtas. Tai padaryti grafą privertė baimė, kad Grizelda, nepakentusi nesantūrių jo išsišokimų, nepasitrauktų iš Trojenfelzo.

— Aš be galo patenkinta, grafe. Ir labai džiaugiuosi, kad patikėjote man bokšto raktą. Ketinu ten praleisti didžiąją dalį savo laisvalaikio.

— Ir įsivaizduosite, kad esate užburta princesė, laukianti bokšte, kol gražus jaunas princas ją išvaduos.

— Nepataikėt, ponas grafe. Bokšte aš visiškai nesiruošiu svajoti, nors mano keistasis sapnas ir prasidėjo jo aikštelėje.

Jis švelniai ir santūriai pažvelgė merginai į akis.

— Jūs mane verčiate nekantrauti su tuo savo sapnu. Ar greit man jį papasakosite?

— Kada papasakosiu, dar nežinau, bet kada nors — tikrai tai padarysiu.

— Gaila, negalėjau parodyti jums žiedo, nes jį pametė. Tik norėčiau žinoti, kas jums nusakė tą žiedą ir kas papasakojo, kad mano žmona mėgo kasa apsivynioti kaklą.

— Man atrodo, ponas grafe, jūs ir vėl sumanėte pasijuokti iš mano keistojo sapno.

— Ne, šito aš neketinu daryti, paprasčiausiai šiek tiek paerzinau jus.

Jie įžengė į apytamsį pilies holą ir nepastebėjo už kolonos prigludusios grafaitės Beatos, kuri slapčia stebėjo juos deginančiu žvilgsniu. Kai jie ramiai šnekučiuodamiesi praėjo pro šalį, grafaitė atsiduso, lyg nusimetusi didžiulę naštą. Ji susmuko krėsle, tarsi nebegalėdama nustovėti ant kojų.

Ant laiptų grafas Haro atsisveikino su Gilda ir Grizelda.

Jos abi patraukė į grafienės kambarius. Grizelda laikė mergaitę už rankos, kad ši neliestų kambaryje esančių daiktų. Abi lėtai ėjo iš kambario į kambarį. Grizelda kalbėjosi su vaiku apie mirusią mamą ir stengėsi, kad Gildos atmintyje liktų šviesus motinos paveikslas. Grizelda ir čia rado tinkamų žodžių. Nors Gilda ir neturėjo labai malonių prisiminimų apie savo motiną, Grizelda stengėsi tuos prisiminimus idealizuoti.

Galų gale jos pasiekė miegamąjį ir vieną akimirką Grizelda sustingo. Taip — tai toks pat kambarys, kurį ji sapnavo su visomis apstatymo smulkmenomis. Čia buvo ir raštais išmarginti mediniai sienų apmušalai, ir lova, kurioje ji matė gulinčią grafienę. Mėlynas lubų šilkas, šviesūs baldai, naktinė spintelė prie lovos — viskas atrodė taip, kaip ir jos sapne.

Širdis, rodės, iššoks iš krūtinės. Tačiau nieko neįvyko. Tiktai sapnas aiškiai ir aštriai iškilo prieš akis. Grizelda priėjo prie naktinės spintelės. Tačiau jos nuojauta ir čia rasti panašų, su delfinų rėmeliais paveikslą nepasitvirtino. Ant medžio apmušalų nebuvo iš viso jokio paveikslo. O raižytos medžio plokštės buvo taip glaudžiai suleistos viena su kita, kad buvo sunku tikėtis aptikti čia kokias slaptas duris.

Ji pamėgino įsivaizduoti iš sienos išlindusią ranką, įmetančią tris perlamutrinius rutuliukus į taurę su vynu. Ir staiga mergina krūptelėjo. Ant sienos, toje pačioje vietoje, kur jos kambaryje kabojo paveikslas, išvydo į medžio apmušalus įtaisytus tris apvalius perlamutro lapelius. Ir tie perlamutriniai lapeliai atrodė lygiai taip pat, kaip trys rutuliukai, kurie jos sapne įkrito į vyno taurę.

Grizelda prispaudė ranką prie širdies, jos mintys skriejo karštligišku verpetu. Tuo metu Gilda pradėjo nekantrauti ir paprašė Grizeldos eiti iš čia. Tačiau ši dar nebuvo pasiruošusi apleisti kambarius. Antrą kar-

tą gauti iš grafo jo žmonos kambario raktus būtų sunkiau. Tai, ką ji nori čia sužinoti, ji turi sužinoti šiandien.

Grizelda pasirausė suknelės kišenėje. Tarp savo daiktų ji šiandien surado puikų margą stiklo rutuliuką, kuriuo žaisdavo savo vaikystės laikais. Tą rutuliuką ji pasiėmė norėdama padovanoti Gildai.Ir štai dabar jis turėjo jai padėti nukreipti mergaitės dėmesį ir kuriam laikui ją užimti.

— Pažvelk, Gilda, ką aš čia turiu.

— Ak, kaip gražu. Duok man rutuliuką! — paprašė ji suplojusi rankomis.

— Gerai, jeigu nori ramiai su juo pažaisti, tu jį gausi.

— O taip, aš mielai pažaisiu.

Grizelda nuvedė Gildą į kitą kambarį.

— Čia, Gilda, ant to didelio kilimo tu gali ramiai ritinėti rutuliuką pirmyn ir atgal. Aš dar truputį pasižvalgysiu, — pasakė ji.

Gildai tai patiko ir ji įniko žaisti. Grizelda vėl greit grįžo atgal į miegamąjį. Priėjusi prie naktinės spintelės, pradėjo tyrinėti virš jos esančią sieną. Ir lyg magneto pritraukta, ji stipriai spūstelėjo pirmąjį perlamutro lapelį. Tačiau jis nejudėjo. Tuomet spūstelėjo antrąjį, bet ir šis nepasidavė visiškai. Betgi trečiasis, paskutinis lapelis, spūstelėjus jį, pajudėjo iš vietos. Jis įslinko gilyn į sieną, ir tuo pačiu metu pasigirdo silpnas spragtelėjimas. Nuo apmušalų tyliai atsiskyrė vienas iš daugelio suleistų medinių kvadratų. Tai buvo durys į tokią pačią, kaip ir Grizeldos kambaryje, nišą.

Ji, virpėdama iš jaudulio, pažvelgė nišos vidun. Ši buvo tokios pat formos, kaip ir jos kambario niša, ir visiškai tuščia. Kaip ir viršutinioji, šita irgi buvo įmontuota storoje apvaliojo bokšto sienoje. Plačiausioje vietoje ji buvo gero metro gylio. Grizelda įkišo gal-

vą į nišą ir pastukseno jos dugną. Aidas buvo toks pats duslus, kaip ir viršuje. Aišku, kad po mediniu dugnu yra ne tvirtas mūras, bet tuštuma.

Jei dabar pasitvirtins jos spėjimas, kad bokšte už veidrodžio ir už sieninio kilimo yra tuštumos, — o jų durimis buvo veidrodis ir sieninis kilimas — tuomet bokšto kambarį nuo grafienės miegamojo skiria tiktai medinis nišos dugnas; tuo tarpu iš vienos ir iš kitos pusės durys turi būti atidarytos.

Jos sapnas dabar įgavo prasmę. Čia iš sienos, pro nišos duris savo sapne ji matė išlindusią ranką. Ir iš šios rankos krito lašai į grafienės taurę.

Ar negalėjo nusikaltėlis, įpylęs nuodų grafienei į vyną, pasinaudoti šia niša? Tiriant nusikaltimą, buvo nustatyta, kad, grafui išėjus, nei vienas žmogus, išskyrus kambarinę, nebuvo įžengęs į grafienės kambarį. Kambarinė pripildė taurę vyno ir buvo atleista. Kai ji ėjo iš kambario, grafienė, apsivilkusi naktiniais marškiniais, sėdėjo priešais veidrodį persirengimo kambaryje. Ar tuo metu, kol ji ten sėdėjo, nusikaltėlio ranka negalėjo išlįsti iš nišos ir įlašinti nuodų į vyną? Grafienė, nieko neįtardama, gurkštelėjo užnuodyto vyno ir netrukus mirė. Jei Grizeldos spėjimai buvo teisingi, nusikaltėlis pas auką pateko iš apvaliojo bokšto. O bokšto laiptų aikštelėje buvo moteriškos suknios šleifo palikti pėdsakai. Ir bokšto spyna dar turėjo alyvos pėdsakų. Apie tą laiką, kada mirė grafienė, kažkas ją gerai ištepė.

— Tėve mūsų, kurs esi danguje, atleisk man, jei savo įtarinėjimais užgaunu nekaltąją. Ir padėk man nuplėšti paslapties skraistę nuo šios istorijos, padėk man įrodyti jo nekaltumą.

Perlamutro lapelis sklandžiai įšoko atgal į apmušalus.

Grizelda iš lėto perėjo į kitą kambarį. Ten ant kilimo gulėjo Gilda ir žaidė su rutuliuku.

— Eikš, širdele, eisim į lauką kiek pasivaikščioti.

Kai jos paliko grafienės kambarius, Grizelda vėl juos užrakino. Ir jai gimė nuojauta, kad dabar turėtų pavykti įrodyti grafo nekaltumą.

Ji giliai įkvėpė išėjusi su Gilda į lauką. Ačiū Dievui, čia, saulės šviesoje, net kvėpuoti tapo lengviau. Grizelda pati sau priekaištavo dėl prislėgtos nuotaikos. Ar šiandien jai nebuvo puiki, skaisti, šviesi laimės diena? Atsitiko tiek gerų dalykų. Susitiko su Tile ir baronu Dalhaimu, bendravo su Haro ir įsitikino, kad jis ją myli. Be to, likimo pirštas nurodė jai, kur ir kaip ji turi ieškoti Haro nekaltumo įrodymų. Argi nebuvo priežasčių džiaugtis? Ir labai kvaila vaikščioti nosį nukabinus.

Grizelda vėl išvydo Haro tik vakarienės metu.

Atsisėdusi už stalo, Grizelda grąžino grafui jo žmonos kambario raktus.

— Ačiū, ponas grafe, kad leidote man aplankyti tuos kambarius, — padėkojo ji ir aiškiai pastebėjo, kad grafaitė Beata seka ją būgštaujančiu žvilgsniu.

— Na, ar jie sutapo su sapne matytais? — paklausė jis nusišypsojęs.

— Gana tiksliai. Tarp kitko, labai nustebau pamačiusi taip šiuolaikiškai įrengtus kambarius. Tai labai gražu ir skoninga, bet man kiti pilies kambariai patinka gerokai labiau. Šalia šių senų storų sienų, gilių langų nišų ir puikaus grindų parketo šiuolaikiški baldai darosi nebestilingi.

— Aš irgi taip manau. Tačiau mano žmona visiškai nemėgo senųjų baldų ir ištrėmė juos iš savo kambarių. Bet aš paliepiau visus juos gerai saugoti. Tarp jų yra tikrų meno kūrinių.

— O kaip pavyko apsilankymas bokšte? Ar jūsų iš pažiūros toks kritiškas žvilgsnis buvo jam maloningas?

— paklausė Beata. Jos balse buvo aiškiai girdėti pašaipių gaidelių.

Grizelda ramiai pažiūrėjo į grafaitę.

— Iš bokšto aikštelės atsiveria nuostabus vaizdas. O kambarių įranga, mano manymu, labai žavi ir nuotaikinga.

— Tu gali iškart man grąžinti bokšto raktus, Haro, — kreipėsi grafaitė į pusbrolį, — aš vėl padėsiu juos į vietą.

— Rytoj iš pat ryto bus sutvirtinti laiptai, o po to aš perduosiu raktus panelei fon Ronach. Ji pageidauja dažniau pasimėgauti vaizdais iš bokšto aikštelės.

Grizelda pažvelgė į grafaitę. Ši sėdėjo be galo rūškanu veidu.

— Tu juk sakei, kad bokšto kambarius pirmiau reikėtų iškuopti ir išvėdinti.

— Savaime suprantama, ir tai bus padaryta rytoj, kai bus mūrijami laiptai. Iki vakaro galima viską sutvarkyti.

— Ar taip jau dega? — paklausė grafaitė, mesdama Grizeldai nemeilų žvilgsnį.

— Taip, aš noriu pabaigti tai kaip galima greičiau. Ir prašyčiau įsakyt išnešti lovas iš kambarių.

Grafaitė numanė, kad ir šis nurodymas kilęs tik iš noro įsiteikti Grizeldai. Ko ji ieško tame bokšte? Kas davė jai teisę įsibrauti į grafienės kambarius? Šis iš kažkur atsiradęs padaras, atrodo, leidžia sau viską, ir natūralumas, su kuriuo ji tai daro, pinasi su begėdyste. Grafaitei iš pavydo net tamsu darėsi akyse. Tačiau ji turėjo paklusti grafo nurodymams. Iškart po vakarienės ją pašaukė namų ūkio reikalai, ir grafas su Grizelda kuriam laikui liko vienu du.

Retai pasitaikydavo, kad jie liktų vieni. Dažniausiai jų draugijoje būdavo ir Gilda. Ir tokiais momentais abu žmonės labai aštriai jautė vienas kito buvimą. Kažkas neišsakyto, skausmingai žavaus tvyrojo

tarp jų. Oras prisipildydavo slepiamo švelnumo, ir jie vengė žiūrėti vienas kitam į akis.

Tačiau Grizeldą per daug jaudino vienas klausimas. Taigi ji suėmė save į rankas.

— Tikriausiai juoksitės iš manęs, ponas grafe, bet savo sapne aš mačiau jūsų žmonos miegamojo sienoje įtaisytą slaptą nišą. Ar jūs žinote ką nors apie tai?

— Panašu, kad jūs susapnavote visą romaną. Deja, turiu jus nuvilti. Slaptų nišų sienose Trojenfelze nėra. Jūs gi matėte, kad medžio apmušalai dengia sienas ištisai.

Dabar Grizelda sužinojo tai, ką ir norėjo žinoti, o būtent — grafas tikrai neturi jokio supratimo apie slaptąsias nišas.

— Taip ir aš sau sakiau. Tačiau juk gali egzistuoti slaptos nišos kituose kambariuose.

— Jūs turbūt užsispyrėte padaryti Trojenfelzą romantiška vieta. Kad nusiramintumėte, aš patariu jums perskaityti mūsų šeimos kroniką. Ten nuodugniai aprašytas kiekvienas pilies kambarys, o taip pat papasakota viskas, ką išgyveno ir iškentėjo mūsų giminė. Tai labai stora knyga. Tačiau mano pusseserė Beata, man rodos, žino visą kroniką mintinai. Ištisas naktis ji praleido ją skaitydama.

— Ir jūs leisite man paskaityti kroniką?

— Žinoma. Rasite ją pirmoje bibliotekos spintoje, visai šalia durų.

Čia pasirodė grafaitė, ir Grizelda skubiai pakeitė temą.

Kitą rytą Grizelda prasibudo su jausmu, kad šiandien — šventė. Turėjo atvykti baronas Dalhaimas, ištiesti draugui ranką ir pasakyti, kad tiki jį esant nekaltą.

Spindinčiomis akimis ji žvilgtelėjo pro langą. Pasaulis vėl maudėsi auksiniuose saulės spinduliuose.

10. - 3093

Grizelda šiai dienai išsirinko baltą suknelę. Jai atrodė, kad turėtų kaip nors išreikšti savo džiugią nuotaiką.

Kai Grizelda susitvarkė ir apžiūrėjo save veidrodyje — nusijuokė pati sau.

— Labai gerai, Grizelda, šiandien tu turi atrodyti šventiškai.

Ir tada ji nusileido žemyn pas Gildą.

Henrieta ir Grizelda tyliai sudėjo Gildos daiktus ir liepė paruošti jai vonią.

Pagaliau Gilda pabudo.

— Miegale! Žiūrėk, saulė jau siekia tavo lovytę.

— O, tu šiandien su balta suknele, Grizelda.

— O ką, ar negalima?

— Ką tu! Man labai patinka.

Grafas Haro su grafaite jau sėdėjo prie pusryčių stalo ir skaitė laikraštį.

Išvydus Beatą, rytinė Grizeldos nuotaika buvo beišsisklaidanti, bet ji nugalėjo savyje slogumo jausmą. Iškart po pusryčių Gilda su Grizelda eidavo į parko paviljoną ir kibdavo į mokslus.

— Ar vėl išsiruošėte į laukus, ponas grafe? — paklausė Grizelda susirūpinusi, kad grafas neprasilenktų su baronu Dalhaimu.

Grizelda nepastebėjo pikto Beatos žvilgsnio, bet grafas atkreipė į tai dėmesį. Jį ir patį nustebino šis Grizeldos klausimas. Matyt, vis dėlto jai rūpi, kad jis ateitų į paviljoną. Ir ši mintis džiaugsmu pripildė grafo širdį.

Vakar bokšto aikštelėje jis išsigando, kad Grizelda bus įspėjusi meilės paslaptį. Grafas bijojo, kad ji elgsis pabrėžtinai santūriai, norėdama parodyti, kad jam nėra ko tikėtis. Tačiau jo nuoširdžiam džiaugsmui taip neatsitiko. Ji elgėsi taip, kaip visuomet.

— Ne, — atsakė jis, — šiandien niekur nesiruošiu joti, turiu darbo namuose. Ir jeigu nepyksite, aš

per pertrauką užeisiu į parką pažiūrėti, ko išmoko mano dukrelė.

Grizelda išraudo kaip bijūnas. Grafaitės veide ji išskaitė griežtą nepritarimą. Tačiau grafas Haro, ačiū Dievui, nieko nepastebėjo. Tegu pyksta grafaitė. Jai Grizelda niekuomet negalėjo įtikti.Svarbiausia, kad grafas liks namie ir neprasilenks su baronu.

Pamokose ji šiandien nebuvo labai susikaupusi. Jos žvilgsnis vis krypo pilies link. Grizelda stebėjo kelią ir jokiu būdu nenorėjo praleisti barono Dalhaimo atvykimo.

Ak, koks ilgas buvo tas rytas! Gal baronas Dalhaimas ėmė apgailestauti dėl savo pažado? Gal jis visai neatvyks?

Antroji pamoka ėjo į pabaigą, kai pasirodė nuo pilies link jų ateinantis grafas Haro. Grizelda parodė jį Gildai. Ši krykšdama iš laimės nuskubėjo pas tėvą. O jis čiupo dukterį į glėbį.

Gilda atitempė tėvą į paviljoną ir pasodino.

— Sėsk, tėti, Grizelda dabar seks pasaką, tu irgi turi jos paklausyti, — tarė Gilda ir patogiai susirangė jam ant kelių.

Grizelda pradžioje šiek tiek spyriojosi, bet grafas ją įprašė.

Taigi Grizelda ėmė sekti pasaką. Kai pasaka buvo pasekta, grafas atsiduso.

— Jaučiuosi lyg grįžęs į vaikystę, panele fon Ronach. Jūs pasakojate nuostabiai. Tačiau dėl vieno dalyko aš ryžtingai nesutinku.

Ji klausiamai pažvelgė į besišypsantį jo veidą.

— Jūsų pasakos princesės plaukai buvo juodi, kaip varno sparnas. Tai man nepatiko. Pasakų princesės privalo turėti geltonus plaukus — tokius kaip jūsų — tik tuomet jos tikros pasakų princesės. Staiga pajutau norą tapti pasakų princu. Tačiau, deja, aš ne princas. Aš tik bjaurusis varlių karalius, kuris negali vesti gražiosios

princesės. Jis priverstas laukti, kol kas nors padės nusimesti šlykštųjį apdarą, keliantį pasibjaurėjimą žmonėms.

Grizelda nieko nedrįso atsakyti, nes nujautė jo žodžiuose slypint ypatingą prasmę.

— Vargšas, vargšas varlių karalius, — tyliai kartojo jis.

Ji pakėlė veidą, ir grafas išvydo ašaras merginos akyse.

— Jis bus išvaduotas, nelaimingasis varlių karalius, — paprieštaravo Grizelda drebančiu balsu.

— Aš tuo netikiu.

— Bet tai tiesa, tėti, varlių karalių išvaduos gražioji karalaitė. Ji mes jį į sieną ir suriks: "Ak, tu šlykšti varle!" Ir žiū — prieš ją bestovįs dailus princas. Jie apsives, ir bus didelė šventė, ji truks šimtą dienų.

— Tokia šventė princui ir princesei trunka visą likusį gyvenimą, — ištarė jis.

— Taip, jiem dviem, bet ne visiems žmonėms.

— Tu teisi, Gilda, tik du žmonės gali būti laimingi. Ar ne tiesa, panele fon Ronach?

Laimė, jai nebeprireikė atsakyti į šį klausimą. Link paviljono skubėjo tarnas Heinrichas.

— Ponas baronas Dalhaimas nori matyti poną grafą, — pareiškė jis.

Grafas Haro nukėlė Gildą nuo kelių ir vienu ypu atsistojo. Jis išblyško kaip mirtis ir klausiamai pažvelgė į tarną manydamas, kad blogai išgirdo.

— Ką jūs sakote, Heinrichai?

Šis pakartojo savo žinią.

Grafas pasuko savo blyškų veidą į Grizeldą ir pažiūrėjo į ją.

Jis perbraukė kaktą.

— Aš einu, — pasakė jis tarnui, ir šis nuskubėjo atgal į pilį.

— Jūs ką nors suprantate, panele fon Ronach? Baronas Dalhaimas aplankė mane Trojenfelze! Ką tai galėtų reikšti?

— Tai reiškia, kad jis apsigalvojo, ponas grafe.

— Nemanau, kad iš to išeitų kas nors, išskyrus nusivylimą, — tarė jis niūriai ir sunkiai nužingsniavo tolyn.

Baronas Dalhaimas buvo nuvestas į saloną. Ten jį pasitiko grafaitė Beata. Kai grafas įžengė į pilį ir sužinojo, kad baronas sėdi salone su grafaite, jis pasiuntė tarną, kad šis pakviestų baroną į jo darbo kambarį. Jis nenorėjo susitikti su buvusiu draugu prie liudininkų. Išsitiesęs visu ūgiu, tačiau išblyškęs jis stovėjo savo darbo kambaryje, kai į jį įžengė baronas. Akimirką abu vyrai netardami nei žodžio žiūrėjo vienas į kitą. Ir išdidus, tiesus grafo žvilgsnis išsklaidė paskutines dvejones barono širdyje. Jis greitais žingsniais, ištiesęs ranką, nuskubėjo prie draugo.

— Haro, mielasis Haro, ar gali man atleisti?

Haro susigūžė ir persibraukė kaktą.

— Atleisti tau, Fricai? Tu prašai atleidimo, tu? Juk visai neseniai nenorėjai manęs nei pažinti.

— Taip, Haro, kaip tik dėl to ir maldauju man atleisti. Savo pasiteisinimui negaliu pasakyti nieko, išskyrus tai, kad motinos klausiau labiau, negu savo širdies balso. Mano motina, tiesa, taip pat netiki, kad tu esi kaltas, bet moterims sunkiau suprasti tavo padėtį, negu vyrams. Procesas ir viskas, kas buvo su juo susiję, visiškai išmušė mane iš vėžių Ir kai aš sutikau tave miške, kažkoks kvailas, nepaaiškinamas jausmas privertė mane pasprukti. Aš jau tūkstantį kartų dėl to gailėjausi. Bet dabar sukaupiau visą savo drasą ir štai — stoviu prieš tave, Haro. Prašau, duok savo ranką ir atleisk man. Prašau, Haro, neversk manęs dar labiau kankintis iš gėdos, nors aš to ir užsitarnavau.

Haro klausėsi barono ir juto kylantį jaudulį. Atrodė, kad atsiskleidžia baisūs gniaužtai, veržę jo širdį. Lėtai, lyg bijodamas nusideginti, jis padėjo savo ranką į ištiestą draugo delną.

— Tu mane labai įskaudinai, Fricai. Būtent dėl tavęs mano kančios buvo šimteriopai didesnės. Aš niekuomet nebūčiau su tavim taip pasielgęs. Ir net jei tave būtų nuteisę, aš būčiau nesiliovęs tavim tikėti ir tvirtai būčiau stovėjęs tavo pusėje. Tu leidai man parkristi — šito aš negaliu suvokti.

— Aš pats nežinau, kodėl tai įvyko, Haro! Tavo kalte aš netikėjau, nors ir mačiau, kad tu tądien buvai labai sudirgęs. Ir čia buvo tiek visokių momentų — nuo visų tų šnekų proceso metu buvo galima išprotėti. Ir be to — aš mačiau tavo rankoje nuodų buteliuką — tu ir pats sakei, kad niekas negalėjo prieiti prie tų nuodų — ir trumpam buvau suabejojęs tavimi. Tu turėjai teisę nubausti savo žmoną. Aš ir dėl savęs nebuvau tikras, nežinojau, kaip būčiau pasielgęs tavo vietoje. Ar atleisi man dabar, Haro? Ar viskas bus pamiršta, Haro?

Grafas rimtai pažiūrėjo į jį.

— Tu nežinai, ką aš iškentėjau, Fricai. Aš išgyvenau siaubingus mėnesius. Kaip man tai pavyko — pats nežinau. Dar negaliu suvokti, kad tu stovi prieš mane ir tiesi man ranką. Visi nusisuko nuo manęs, išskyrus keletą žmonių, su kuriais aš dalinuosi savo vienatve.

— Viskas pasikeis, Haro. Kiti, kaip ir aš, pagaliau ateis į protą ir ras kelią pas tave. Aš dabar tvirtai ir ištikimai būsiu tavo pusėje — o su manim ir mano sužadėtinė Tilė fon Sarnov.

— Su kuria tu susipažinai, viešėdamas pas savo dėdę?

— Taip — ta pati. Tilė pagaliau davė savo sutikimą. Ji dabar gyvena Dalhaime, ir greitai bus viešai pa-

skelbtos mūsų sužadėtuvės. Nors ji tavęs ir nepažįsta, bet siunčia savo nuoširdžiausius linkėjimus.

— Ji sveikina atstumtąjį? Tuomet ji turėtų būti labai kilniaširdė.

— Taip, ji — nuostabi būtybė. Jos tauri širdis ir aštrus liežuvis. Ji pati mielai būtų atvykusi į Trojenfelzą, bet motina atkalbėjo, esą tai nepatogu. Taigi ji išleido mane vieną su krūva geriausių linkėjimų ir, tiesa, — su užduotimi. Mano sužadėtinę pasiekė žinia, kad šiuose namuose gyvena jos draugė panelė Grizelda fon Ronach.

— Taip, panelė fon Ronach yra mano dukters auklėtoja. Sakai, ji ir tavo sužadėtinė — draugės?

— Tikra tiesa. Jas riša ne šiaip kokia paviršutinė pažintis, bet tikra, gili draugystė. Jos kartu lankė mokyklą ir buvo neišskiriamos bičiulės. Mano sužadėtinė ilgisi savo draugės — ir visa jos šeima taip pat. Panelė fon Ronach turėtų būti tikrai išskirtinė asmenybė. Be to, mano sužadėtinės šeima yra be galo dėkinga jai. Panelė fon Ronach išgelbėjo skęstančią mano sužadėtinės seserį, šešeriais metais už ją jaunesnę. Ji, rizikuodama savo gyvybe, išplėšė tuomet dar dvylikmetę mergaitę iš mirties nagų.

— Tai panašu į ją. Tačiau ji niekad nepasakojo, kad yra išgelbėjusi kam nors gyvybę.

Baronas atidžiai pažvelgė į jį.

— Hm! Man regis, tu puikios nuomonės apie ją, kaip ir visa Sarnovų šeima.

— Jei pažįsti panelę fon Ronach, gali tiktai gerai apie ją galvoti, — patvirtino grafas šiltai ir įsitikinęs.

— Džiugu tai girdėti iš tavęs. Taigi, kaip jau sakiau, mano nuotaka sužinojo, kad čia, Trojenfelze, yra panelė fon Ronach. Ir ji pavedė man jos vardu pasveikinti jaunąją damą ir širdingai pakviesti ją apsilankyti Dalhaime. Tu juk išleisi panelę fon Ronach aplankyti mano nuotakos.

— Savaime suprantama. Aš tuoj tave pristatysiu jai.

— Taip, labai prašau, mielasis Haro. Bet gal dar pasišnekučiuokim truputį. Mes juk turime ką vienas kitam papasakoti. Tiesa, mano motina irgi sveikina tave. Tilė ir ją atvedė į protą. Ir tuo pačiu savo motinos ir sužadėtinės vardu kviečiu tave poryt atvažiuoti į mūsų sužadėtuvių šventę. Yra pakviestos beveik visos aplinkinės šeimos, ta proga galėsi pirmą kartą pasirodyti viešumoje, be to, neutralioje teritorijoje.

— Ne, mano mielas Fricai, aš negalėsiu atvykti. Iš tavo pusės tai didelė auka. Tačiau aš nesu tas žmogus, kuris leistųsi kompanijoje apžiūrinėjamas iš visų pusių, lyg koks laukinis žvėris. Tam neužteks man jėgų. Jeigu kas nori mane matyti ir pasišnekėti su manimi ir kitų apmaudui manimi tiki — jis suras kelią į Trojenfelzą, kaip ir tu jį suradai. Man labai, nepaprastai malonu, kad tu atvykai ir ištiesei man ranką. Šito aš niekados nepamiršiu. Ir jei kada nors atrasi laisvesnę valandėlę — džiaugsiuos galėdamas tave pasveikinti Trojenfelze. Prašau perduoti tai ir savo motinai. Aš bučiuoju jai ranką už tai, kad ji ryžosi pakviesti mane į savo namus. Tačiau aš nepriimsiu šios aukos. Perduok mano pagarbą savo nuotakai. Iš visos širdies linkiu jums laimės. Tebūna jūsų santuoka laimingesnė už manąją, sugriovusią man visą gyvenimą.

— Dėkoju tau, Haro. Aš mielai išvaduočiau tave nuo vienatvės. Bet, deja, negaliu prognozuoti svečių elgesio. Jeigu tu nenori dalyvauti iškilmėse, aplankyk mus, kai būsime vieni.

— Neversk manęs, Fricai, — aš negaliu to padaryti. Mintis, kad kas nors spokso į mane su nepasitikėjimu, labai nemaloni. Palik mane mano likimo rankose, Fricai. O jeigu nori palengvinti mano vienatvę, apsilankyk pas mane kuo dažniau, kai tik galėsi. Be-

ata irgi džiaugsis pagaliau sulaukusi svečio. Tu su ja pasisveikinai, tiesa?

— Taip, Haro, ir turiu pasakyti, kad ji, mano manymu, labai pasikeitusi, daug labiau nei tu. Išsigandau ją pamatęs. Ji atrodo serganti, ir daugiau dvasia negu kūnu.

— Aš irgi jau pastebėjau, kad Beata labai pasikeitė. Ji visa tai per daug ėmė į širdį. Norėjau išsiųsti ją pailsėti, bet ji nevažiuoja. O kaip nors kitaip jai pagelbėti aš nebegaliu, kaip benorėčiau.

Abu vyrai išėjo į parką ir susiieškojo ten Grizeldą. Merginos širdis suplakė smarkiau, kai ji pamatė juos ateinant. Grizelda, pažvelgusi į Haro veidą, išvydo jo švytinčias akis. Jai norėjosi draugiškai paspausti baronui ranką už tai, kad jis tesėjo pažadą.

Kai vyrai priėjo, Grizelda pakilo.

— Panele fon Ronach, jei leisite — baronas Dalhaimas trokšta būti jums pristatytas.

— Aš atvykau pas jus su pavedimu, maloningoji panele, — nusilenkė baronas ir nei jis, nei Grizelda niekuo neišsidavė pažįstą vienas kitą. — Mano sužadėtinė Tilė fon Sarnov su savo motina šiuo metu gyvena Dalhaime, o šiandien po pietų atvyks jos tėvas ir sesuo Ruta. Mano nuotaka, sužinojusi, kad jūs gyvenate čia, prašo jus savo ir motinos vardu apsilankyti Dalhaime. Visa Saranovų šeima džiaugsis galėdama jus pamatyti.

— Dėkoju jums, ponas barone. Prašau perduoti abiem damoms, kad aš mielai atvyksiu. Ar galėsiu gauti laisvą popietę, ponas grafe?

— Žinoma! Aš džiaugsiuosi, kad jūs šiek tiek prasiblaškysite.

— Man nereikia pramogų, tačiau man džiugu būtų vėl išvysti mielus draugus. Jeigu jums ir ponui baronui tinka, aš pažadėčiau atvykti į Dalhaimą rytoj.

— Besišnekučiuodamas su baronu aš visiškai atsitiktinai sužinojau jūsų paslaptį, panele fon Ronach, — pradėjo grafas šypsodamasis. — Baronas man papasakojo, kad jūs išgelbėjote skęstančią jo sužadėtinės seserį.

Ūmus raudonis užplūdo Grizeldos veidą, tarsi ji būtų užklupta darant ką negera.

— Ak, apie tai neverta kalbėti, — bandė aiškinti ji sumišusi.

— Jei leisite, mieloji panele, esu priverstas su jumis nesutikti. Mano nuotaka su visa šeima nemano, kad apie jos sesers gyvybę neverta kalbėti, — paprieštaravo baronas, vaizduodamas pasipiktinusį.

— Aš taip ir nemanau, ponas barone. Paprasčiausiai norėčiau pasakyti, kad neverta kalbėti apie tai, ką padariau aš.

— Tačiau mane tai būtų labai sudominę, — įsiterpė grafas žvelgdamas į Grizeldą.

— Aš šito negalėjau žinoti, ponas grafe.

— Ne — jūs negalėjote šito žinoti? — paklausė jis beveik priekaištingai.

— Man nebuvo labai sudėtinga išgelbėti Rutą Sarnov. Aš esu puiki plaukikė. Visa tai man atrodė tik kaip šiek tiek sunkesnis pasiplaukiojimas.Tiesa, mirtinai išsigandusią Rutą buvo sunku sutramdyti, tačiau Dievas apdovanojo mane sveikomis stipriomis rankomis ir man pavyko ją įveikti, jos pačios labui.

— Jūs norite sumažinti savo nuopelnus. Mano sužadėtinė daug dramatiškiau papasakojo man tą istoriją.

— Tuomet geriau palaidokim šią temą, ponas barone, kad man nereikėtų daugiau jums prieštarauti.

Abu vyriškiai dar kiek pasišnekėjo su Grizelda. Baronas Dalhaimas atnaujino savo pažintį su Gilda.

— Tavęs taip ilgai nebuvo Trojenfelze, dėde baronai.

Jis pažadėjo mergaitei nuo šiol lankytis dažniau.

Paskui jie abu draugiškai ir taikiai grįžo į pilį.

Grizelda vėl išvydo grafą Haro tik už pietų stalo.

— Tarp kitko, Beata, baronas Dalhaimas taip pat pastebėjo, kad tu blogai atrodai. Turėtum pasirūpinti savimi, — pasakė jis pokalbio metu. Grafaitė pažiūrėjo į jį nenusakomu žvilgsniu, tačiau tiktai tylomis palingavo galvą.

Kitą dieną Grizelda išvažiavo į Dalhaimą. Grafaitė su apmaudu stebėjo, kaip grafas liepė pakinkyti Grizeldai naują, elegantišką vežimėlį. Haro pažadėjo pats pabūti su dukrele, kad Grizelda galėtų viešėti kiek tinkama.

Dalhaime Grizeldą priėmė itin širdingai. Ruta išbėgo jos pasitikti ir pakibo ant kaklo savo išgelbėtojai, visi kiti irgi priėjo ir sustojo ratu apie ją.

Mergina buvo pristatyta baronienei Dalhaim. Šiai patiko Grizelda, ir ji puolė klausinėti, kaip laikosi mažoji Gilda.

— Kai atvyksite kitą kartą, atsiveškite ir vaiką, panele fon Ronach, — paprašė ji.

Kartu su visais išgėrusi arbatos, Grizelda išvažiavo atgal į Trojenfelzą. Ji jautėsi grįžtanti į savo namus. Gilda krykšdama išbėgo jos pasitikti ir karštai ją apkabino. Grafas Haro su pavydu žiūrėjo į savo dukterį ir mielai būtų prisidėjęs prie jos.

Po arbatos juodu su Gilda buvo išėję pasivaikščioti ir pažaisti. Tačiau Gilda vis klausinėjo: "Ar Grizelda vis dar negrįžo, tėti?"

Ir jis galvojo pats sau: "Kad tik greičiau ji sugrįžtų. Trojenfelzas be jos šešėlių karalystė. Tai Grizelda sušildo jį tarsi saulė savo spinduliais."

— Tavęs taip ilgai nebuvo. Mes pasiilgom tavęs, aš ir tėtis, — šnekino dabar sugrįžusią Grizeldą mergaitė.

Nuraudusi Grizelda pažiūrėjo į grafą. Jo akys išdavė, kad Gilda sako tiesą.

— Aš nei vienu žodžiu neužsiminiau apie tai dukrelei, bet ji, matyt, įspėjo instinktyviai. Man trūko saulės Trojenfelze, — tarė jis tyliai.

Šie žodžiai dar labiau sustiprino joje gimtųjų namų pojūtį. Grizeldos širdis džiaugėsi, kad jos pasiilgo.

Mergina perdavė grafui Haro linkėjimus iš Dalhaimo ir pasakė, kad baronienė prašė atvežti jai Gildą.

— Aš neturiu nieko prieš, panele fon Ronach, ir būsiu dėkingas poniai baronienei, jei ji ras laiko mano dukrelei.

— Jeigu leisite, ponas grafe, tuomet nuvažiuosime į Dalhaimą kitos savaitės pabaigoje. Mano mažoji draugė Ruta Sarnov norėtų susipažinti su grafaite, kol dar neišvyko iš Dalhaimo. Ruta yra guvus, linksmas vaikas.

— Palieku viską jūsų nuožiūrai. O čia turiu šį bei tą jums. Svarus laiškas iš Šv.Marijos pensiono. Adresas užrašytas motinos Anos ranka. Bet esu tikras, kad viduje yra visų dvidešimt devynių pensiono damų laiškeliai.

Ir jis padavė Grizeldai didžiulį, storą voką.

— Jos labai praktiškos, mielosios pensiono moterytės. Taip jos išvengė pašto mokesčio.

— Jūs privalote atsakyti į visus šiuos laiškus? — paklausė jis šypsodamasis.

— Ne, aš parašysiu viską, ką turiu parašyti, motinos Anos ar tetos Agnesos vardu, o jos perskaitys laišką visoms. Tiesa, jis turi būti ne mažesnis kaip dvylikos puslapių.

— O varge, tiek daug jūs tikrai nepatyrėte Trojenfelze.

— Aš visuomet randu ką papasakoti, ponas grafe, — atsakė ji.

Vakarieniaujant grafas padavė Beatai ir Grizeldai iš Dalhaimo atėjusius pakvietimus į sužadėtuvių šventę.

— Tikiuosi tu vyksi, Beata, ir pagaliau vėl pabuvosi tarp žmonių.

Grafaitė pažiūrėjo į jį.

— Ar tu ruošiesi priimti kvietimą, Haro? — paklausė ji.

— Ne, Beata, — aš ne.

— Tuomet, savaime suprantama, nevyksiu ir aš.

— Beata, man labai nemalonu galvoti, kad dėl manęs tu atsisakai bet kokio bendravimo su žmonėmis.

— Kas man tas bendravimas, jei nėra tavęs, Haro. Aš nemėgstu žmonių, man jų nereikia.

— Bet tau būtų taip pravartu išsiblaškyti.

— Ne, ne. Man nereikia draugijos.

— Bet jūs vyksite į šventę, panele fon Ronach? — paklausė jis.

Beatai buvo pikta, kad Grizeldą irgi pakvietė, ir ji niūriai dėbčiojo į merginą. Bet Grizelda to nematė. Ji pasidėjo pakvietimą šalia lėkštės.

— Ne, ponas grafe. Aš atsisakiau jau Dalhaime.

Jo akys nušvito. Tai, kas iš Beatos pusės jį nemaloniai nuteikė, iš Grizeldos pusės džiugino. Vis viena grafas pamėgino ją perkalbėti. Tačiau Grizelda, purtydama galvą, tik mielai šypsojosi.

— Ką aš veiksiu tarp tų visų svetimų žmonių, ponas grafe? Aš jau pasimačiau su savo bičiuliais, o savaitgalį vėl juos aplankysiu. Šito man visai pakanka.

Grafaitė niekinančiai pasižiūrėjo į Grizeldą, tarsi norėdama įgelti: Iš kur tas pasipūtimas!

Bet mergina nekreipė į tai dėmesio.

Haro daugiau nebeįkalbinėjo.

Kitą savaitgalį Grizelda su Gilda nuvyko į Dalhaimą. Mažąją grafaitę visi puolė glamonėti ir lepinti. Dau-

giausia dėmesio jai skyrė Ruta, ir abi mergaitės greitai tapo geriausiomis draugėmis.

Važiuojant namo, Gilda visą kelią tauškė apie savo naująją bičiulę.

Šiandien Haro grižtančios Grizeldos laukė nebe Trojenfelze. Su ja kartu važiavo Gilda, ir tai buvo grafui puiki proga išjoti jų pasitikti. Sėdėdamas ant arklio prie keliuko, skiriančio Dalhaimo ir Trojenfelzo valdas, jis lūkuriavo, kol pasirodė vežimėlis. Grafas nujojo link jo. Jis sveikinosi su Gilda, o švytintis jo žvilgsnis buvo įsmeigtas Grizeldai į akis.

"Aš be galo tavęs pasiilgau," sakė šis žvilgsnis. Ir su lengvu virpuliu ji pajuto, kokia brangi jam esanti, kaip jis ją myli. Grizeldos akys sudrėko nuo jaudulio.

Jie abu nepajėgė ištarti nei žodžio, bet už tai Gilda tratėjo kaip užsukta.

Į Trojenfelzą vėl grįžo ramus gyvenimas. Laipteliai bokšte buvo sutaisyti, kambariai išplauti ir nuoširdžiai žavėjo Grizeldą naujuoju savo blizgesiu. Visa, kas buvo susiję su bokštu, labai ją domino.

Grafaitė Beata liepė išvalyti ir mažiausią plyšelį, tačiau Grizelda pastebėjo keistą dalyką. Grafaitė irgi atėjo į bokštą, bet tiktai tuomet, kai visi langai jau buvo atverti ir darbas ten virte virė. Tada ji puolė darbuotis ir net pati ėmėsi stumdyti baldus. Tarnai niekaip negalėjo jai įtikti, dirbdama Beata kartas nuo karto išgąstingai krūpteldavo ir neramiai dairydavosi į šalis. Kai Grizelda, paguldžiusi Gildą perpietės, užėjo į bokšto kambarį, kuriame sukinėjosi Beata, ši vos susivaldė.

— Prašyčiau palikti bokštą, kol viskas bus sutvarkyta. Dabar mums čia niekas nereikalingas, — išpyškino ji grubiai.

Grizelda skubiai išėjo. Ji išsigando išvydusi sutrikusį, blyškų grafaitės veidą. Tvarkyti kambarį, atro-

dė, yra jai didžiausia kančia ir vis dėlto, nepaisydama savo įpročių, viską darė pati.

Kai darbas buvo baigtas, o bokštas tapo švarutėlis, grafaitė pirmoji paliko jį. Ji sustojo apačioje prie atvirų durų ir atsirėmė į mūrą, tarsi būtų sunkiai sunegalavusi. Grafaitė visa drebėjo, jos kaktą išmušė šalto prakaito lašai, kuriuos ji šluostėsi nosinaite, vos išlaikydama ją drebančiose rankose.

Taip bestovinčią ją pamatė Grizelda. Beata buvo pasislėpusi už brūzgynų priešais bokšto duris. Grizelda pabalo iš susijaudinimo.

Prie stalo grafaitė grąžino bokšto raktus grafui Haro.

— Viską sutvarkėme, Haro, — tarė ji ir Grizeldai pasirodė, jog grafaitė dabar jau nebe taip priešiškai žiūri, kad grafas Haro perduoda raktus jai.

— Taip, panele fon Ronach, dabar galėsite nekliudoma lankytis bokšte ir aikštelėje, kada tik panorėsite.Galbūt kartais nueitume ten išgerti arbatos. Ką tu manai apie tai, Beata?

— Tai per daug keblu, Haro. Ir be to, ten viskas vos laikosi. Tų kambarių negalima labai dažnai naudoti.

— Na, tuomet atsisakau šios minties. Taigi, panele fon Ronach, kol kas esate vienintelė bokšto valdovė. Tikiuosi, jums nebus ten baisu.

Grizelda pažvelgė į grafaitę. Ši atrodė tarytum tik šiandien būtų supratusi, kas yra siaubas.

Nuo šios minutės bokšto raktas buvo tiktai Grizeldos žinioje. Ir bokšte ji praleisdavo visą tą laiką, kol Gilda ilsėdavosi po pietų.

Ji nesipasakojo apie tai. Niekas pilyje nežinojo, kada ji ten eina. Bet Haro keletą kartų pastebėjo pro aikštelės atbrailą kyšančią šviesiaplaukę merginos galvą. Ir jis turėjo sutramdyti save, kad nenusektų jai iš paskos. Grafo meilė Grizeldai kas dieną vis karščiau

liepsnojo ir jis tyliai kentė žinodamas, kad niekuomet negalės pavadinti jos sava. Jautėsi neturįs teisės kelti jai lemiamo klausimo: juk negalėjo pasiūlyti merginai suteršto vardo.

Grafas be galo kentėjo negalėdamas jai pasipiršti ir laikydamas save atstumtuoju, kuriam atimti visi gyvenimo džiaugsmai.

Nuo to laiko, kai gavo raktą, Grizelda kas dieną bandydavo atskleisti abiejų rėmų su delfinais mechanizmo paslaptį. Ji įsikalė sau į galvą, kad ir veidrodis, ir sieninis kilimas — tai slaptos durys į tuštumas virš naktinių spintelių — ir tuo būdu egzistuoja koridoriai, vedantys iš bokšto kambarių į jos ir grafienės miegamuosius. Grizelda galėjo duoti galvą nukirsti — šiuo keliu ir pateko nuodai į vyno taurę. O kieno ranka įpylė nuodus, darėsi vis aiškiau. Ji jau beveik nedvejojo. Ir šis suvokimas purtė ją lyg karštis, kartais mergina jausdavo, kad pavojinga eiti toliau tuo keliu, kad gresia kažkokia nelaimė.

Iki šiol vis nepavykdavo surasti delfino, atidarančio slaptąsias duris. Kiekvieną dieną Grizelda plušo tai viršutiniame, tai apatiniame kambaryje. Ir kiekvieną dieną žaidimas prasidėdavo iš naujo. O kadangi nesisekė, vieną kartą Grizelda atidžiai apžiūrėjo slaptąją savo kambario nišą. Ji užsirakino kambaryje ir milimetras po milimetro apčiupinėjo užpakalinę nišos sienelę. Grizelda buvo įsitikinusi, kad jos ir grafienės miegamieji jungiasi su bokštu. Galbūt bokšto statytojas šį susisiekimą numatė tam, kad būtų galima tiesiai iš pilies į bokštą nunešti valgius ir įvairius daiktus. O galbūt jis buvo pavydus vyras ir ketino pasislėpęs nišoje klausytis, ką veikia jo žmona? Grafienės Alisos miegamasis iš kartos į kartą tarnavo miegamuoju Trojenfelzo grafienėms.

Taigi Grizelda colis po colio išieškojo nišos vidų. Savo papuošalų ji jau seniai čia nebelaikė. Vienam

žmogui pilyje galėjo kilti mintis patikrinti nišą, kai jos nebus kambaryje. Be Grizeldos, atrodė, tik vienas žmogus žinojo nišų paslaptį.

Grizelda turėjo elektrinį žibintuvėlį. Juo pasišvietė nišos viduje. Buvo nutarusi visuomet nešiotis žibintuvėlį su savimi, nes jeigu vieną dieną nusišypsotų laimė ir ji užtiktų slaptąjį koridorių, jai būtų prireikę pasišviesti.

Dabar ji švietė į visus nišos kampus. Ir staiga dėmesį atkreipė šiek tiek išsikišęs gabaliukas viename kampe. Pradžioje Grizelda pamanė, kad tai paprasčiausia šakelė. Ji pačiupo medžio gabaliuką ir pabandė ištraukti. Jai nepavyko. Tuomet ji smarkiai spūstelėjo jį. Šis nepasidavė. Galiausiai Grizelda pabandė jį pajudinti į šonus ir kai dar labiau pastūmė medžio gabaliuką į smailųjį nišos kampą, dugnas staiga smuko žemyn lyg koks dangtis ir tvirtai prigludo prie nišos. Grizelda lengvai riktelėjo ir išsigandusi įsiklausė. Šalia jos kambario gyveno grafaitė Beata. Ji nieko neturėjo girdėti. Grizelda giliai įkvėpė. Savo žibintuvėliu ji pašvietė žemyn į atsivėrusią tuštumą. Jei kas būtų stovėjęs ten apačioje, tai ir ištiestomis rankomis jis vargu ar būtų pasiekęs nišos dugną.

Tačiau tuomet ji padarė dar vieną svarbų atradimą. Bokšto sienoje ji išvydo durų kontūrus. Tos durys atrodė labai masyvios ir nesimatė jokio užrakto. Tačiau vis dėlto tai buvo durys, ir sprendžiant iš akies, rėmelių su delfinais dydžio.

Grizelda kvėpavo giliai ir sunkiai. Nuojauta jos neapgavo. Šis atradimas davė naujo peno jos įtarinėjimams. Grizelda pamėgino vėl uždaryti nišos dugną. Pradžioje tai nepavyko, bet paskui ji įsmeigė į medines grindis žirkles ir kėlė jas tol, kol pasigirdo užrakto trakštelėjimas. Grizelda buvo taip susijaudinusi, jog turėjo prigulti. Merginą ramino tai, kad bokšto raktai yra jos žinoje.

Grizelda ilgai neužmigo. Jos mintys be paliovos sukosi apie tai, kaip išgelbėti mylimą žmogų.

Kitą rytą ji atsikėlė dar prieš penkias. Grizelda neteko ramybės. Jai knietėjo kaip galima greičiau atsidurti bokšte. Išėjusi dabar iškart, ji turėtų trejetą valandų gražaus laiko. Dieną tiek laisvo laiko ji niekados neturėjo. Savo suknelės kišenėse Grizelda nešėsi kišeninį žibintuvėlį ir siuvimo krepšelį, kuriame laikė žirkles, peiliuką ir adatas.

Tyliai, kad neišgirstų grafaitė Beata, Grizelda išslinko iš kambario. Pilis dar miegojo. Tik senasis Heinrichas buvo jau pakirdęs iš miego. Jis kaip tik vyniojo kilimus, kuriuos ruošėsi išpurtyti. Grizelda draugiškai pasisveikino. Jis apstulbęs pažiūrėjo į ją.

— Taip anksti ant kojų, maloningoji panele?

— Man suskaudo galvą ir panorau išeiti į lauką, Heinrichai.

— Oras gaivus ir tyras. Jums tikriausiai palengvės.

Grizelda linktelėjo ir išėjo. Per kelias minutes ji nusigavo iki bokšto. Atsirakino duris ir įėjusi užtrenkė jas.

Mergina nuskubėjo į pirmojo aukšto kambarį ir kibo į darbą. Siuvinėjimo adata ji ėmė vedžioti išilgai tarpo tarp sienos ir rėmų su delfinais. Adatos smaigalys vos vos tilpo į menką plyšelį. Rėmai buvo tvirtai prisukti. Apie metrą virš grindų adata sustojo. Čia buvo kažkokia kliūtis. Taigi mechanizmo reikėjo ieškoti tame aukštyje. Ji lengvai išspaudinėjo visus aplink esančius delfinus. Ir pagaliau šiandien jai ypač pasisekė. Vienas mažas delfinas davėsi iš rėmų įspaudžiamas į sieną. Pasigirdo spragtelėjimas ir durys per sprindį prasivėrė. Iš jaudulio Grizelda parklupo ant kelių ir kurį laiką stengėsi suimti save į rankas. Jos silpnumas netruko ilgai. Grizelda atidarė duris. Jos buvo labai masyvios ir viduje kažko pripildytos. Tačiau tos storos, sunkios durys be garso sukosi ant vyrių.

Grizelda pasižymėjo delfiną, kuris tarnavo užraktu slaptosioms durims. Tuomet ji iki galo jas atidarė ir žengė į atsivėrusią tuštumą. Grizelda pastebėjo, kad iš vidaus šios durys neturi spynos. Ji pasišvietė žibintuvėliu ir virš savo galvos išvydo nišos dugną. Nišos durys buvo grafienės Alisos kambaryje. Mergina atsiduso. Ji aptiko tai, ko ieškojo. Grandinėje buvo surasta dar viena jungtis.

Kurį laiką mergina stovėjo lyg apdujusi nuo šio atradimo. Bet greit ji vėl išsitiesė ir švystelėjo žibintuvėliu viršun į smailųjį nišos kampą. Teisingai — ten ji išvydo mažą užtrenkiamą užraktą. Grizelda pasuko medžio iškyšą į šoną ir užraktas atšoko. Nišos dugnas nusileido žemyn.

Grizelda pašvietė į nišos vidų. Ji aiškiai matė slaptųjų durų kontūrus. Tačiau šios durys iš vidaus neturėjo spynos. Aukštas žmogus, atsistojęs ant kėdės, būtų galėjęs nesunkiai iš vidaus atidaryti nišos duris, o taip pat ir įpilti nuodų į taurę ant naktinės spintelės.

Grizelda jau ketino atlikti eksperimentą, bet, metusi žvilgsnį į laikrodį, pamatė, kad pats laikas grįžti į pilį. Ji nuėjo uždaryti nišos dugno ir tuo metu jai iškrito žibintuvėlis. Jis krisdamas neišsijungė ir ryškiai nušvietė koridoriaus grindis. Staiga Grizelda pastebėjo kažkokį švytintį daiktą. Ji pasilenkė ir pakėlė žiedą — keistą žiedą — virvelinį, rubinais papuoštą žiedą, kurį ji matė sapne.

Blyški kaip mirtis, Grizelda išsvyravo pro duris ir be jėgų susmuko apvaliame krėsle be atlošo. Šiurpas perbėgo visu jos kūnu, ji ėmė kalenti dantimis. Tai buvo paskutinė jungtis įrodymų grandinėje — šis žiedas akivaizdžiai rodė, kad ji eina teisingu keliu.

Beatos žiedas — ji pasigedo jo tą dieną, kai mirė grafienė, ir nuo to laiko nebenešioja.

Ar ji numanė, kad čia pametė žiedą? O gal grafaitei neužteko drąsos sugrįžti čia vienai ir paieškoti jo.

Kodėl ji taip nenorėjo nieko leisti į bokštą? Gal bijojo, kad ten bus rastas jos žiedas!

Ir ši baimė suteikė jai drąsos tvarkant bokštą apsižvalgyti aplink ir įsitikinti, ar žiedas, galintis ją išduoti, nesimėto kur nors ant grindų. Tačiau pasilikti bokšte vienai ir apieškoti slaptąjį koridorių grafaitei neužteko ryžto. Grizelda žiūrėjo į žiedą ir jaudinosi, tarsi ant jos pačios sąžinės būtų gulėjusi žmogžudystė. Ji jau neabejojo, kad grafienę Alisą nužudė Beata. Buvo pakankamai pagrindo ją įtarti. Grafaitė mylėjo savo pusbrolį ir mielai būtų užėmusi jo žmonos vietą. Tačiau kaip ji aptiko šį praėjimą, jungiantį bokštą su pilimi. Ar jį užtiko atsitiktinai, ar perskaitė apie tai šeimos kronikose?

Grizelda užsimanė ir pati pažvelgti į tas kronikas. Galbūt ten ji ras naujų įrodymų. Šiandien iš karto po pietų ji tuo užsiims.

Dabar jau viską buvo galima paaiškinti. Išskyrus vieną dalyką: kaip vis dėlto Beatai pavyko gauti nuodų, kuriuos grafas laikė slaptame stalčiuje. Grizelda sutrikusi žvelgė į žiedą. Štai jinai jį surado. Aišku, kad grafaitė, nusikalstamo įkarščio pagauta, nepastebėjo, kaip jai nuslydo žiedas. Todėl ji ir nežinojo, kur jį pametė. Grizelda suspaudė rankose virvelinį žiedą ir pasimeldė.

Tuomet pakilo ir uždarė slaptąsias duris. Buvo laikas eiti. Žiedą paslėpė siuvimo krepšelyje, žibintuvėlį įsikišo į kišenę. Tuomet išbėgo iš bokšto, užrakino jį ir padariusi nedidelį lanką grįžo į pilį. Dabar Grizelda privalėjo būti dvigubai atsargesnė, juk jeigu Beata įtartų, ką ji išsiaiškino...

Grizelda pašiurpo, pirmąkart gyvenime ji pabūgo žmogaus.

Įžengusi į pilies holą, Grizelda kone suriko iš siaubo. Prie durų ji susidūrė su grafaite. Ši atidžiai ir tiriančiai nužvelgė merginą.

— Iš kur jūs taip anksti? Jau buvote lauke?

Jei Grizeldai grafaitė visuomet atrodė keista ir įtartina, tai dabar ji buvo baisi.

— Buvau trumpam išėjusi, man skaudėjo galvą, — pratarė nenoromis Grizelda ir nuskubėjo pro grafaitę laiptais į viršų.

"Ji buvo bokšte — ir nepasakė šito man. Kodėl? O, kaip aš jos nekenčiu, galėčiau užmušti," pynėsi mintys Beatos galvoje. Ji pašiurpo išsigandusi viso šito. Pastėrusiomis akimis ji išsiveržė į lauką, tarsi bėgdama nuo savęs pačios, nuo savo keršto.

Grizelda nuskubėjo į savo kambarį. Gilda, laimei, dar miegojo. Taigi jos žinioje buvo visas ketvirtis valandos susitvardyti ir atgauti ramybę. Be jėgų susmuko krėsle ir sunėrė rankas ant kelių. "Dangiškasis tėve, dangiškasis tėve, — padėk man. Ką man dabar daryti, kaip užbaigti pradėtąjį dabą?"

Taip Grizelda sėdėjo keletą minučių ir stengėsi susivokti savo mintyse. Staiga ji pašoko ir uždarė duris. Mergina išsitraukė žiedą ir įdėmiai jį apžiūrėjo. Rubinas švytėjo lyg raudoni kraujo lašeliai.

Ką dabar daryti su tuo žiedu? Jeigu Grizelda dabar jį sugrąžintų, grafaitė rastų kokį nors pasiteisinimą, ir vis viena reikalas liktų neaiškus. Ne, Beata neturi net įtarti, kad žiedas yra surastas. Gal geriau nueiti pas grafą Haro ir papasakoti jam, ką ji sužinojo. Bet ir tai netinka. Įsikarščiavęs grafas gali viską sugadinti. Ji dar turi išsiaiškinti, kokiu būdu Beata gavo nuodų ir kaip jai pavyko sužinoti apie slaptąsias duris. Tačiau šis žiedas — kur jį paslėpti? Grizelda svarstė. Čia, savo kambaryje, ji nenumanė pakankamai saugios vietos. Kas laiduos, kad grafaitė slapčia neapieškos kambario ir daiktų, kai jos nebus.

Grizelda įdėjo žiedą į dėžutę ir paslėpė ją suknelės iškirptėje. Kol neapsispręs, ką daryti toliau, čia buvo pati saugiausia vieta.

Paskui ji atsigręžė ir pažiūrėjo į paveikslą, slepiantį nišą sienoje. Kas, jeigu nelaimė aplankys ją tuo pačiu keliu, kaip ir grafienę Alisą? Beata jos nekenčia, kaip nekentė ir grafienės. Beata mylėjo grafą ir iš pavydo nužudė jo žmoną, kad užimtų jos vietą. O jeigu ji mato, kad grafas myli Grizeldą, ar negali pamėginti nužudyti ir ją? Grizelda kvėpavo sunkiai ir giliai. Nors ji buvo drąsi, beatodairiška būtybė, ši mintis vertė ją sudrebėti. Kad tik grafaitė nesužinotų, ką ji atrado. Mergina baugiai apsidairė, tarsi nelaimė būtų grėsusi iš visų pusių. "Tai prakeikimas. Jis gimdo blogį vis iš naujo ir iš naujo." Taip ir Beatą vienas nusikaltimas stums į kitą, kol nebus užkirstas tam kelias. Todėl dabar reikia laikytis kuo didžiausio atsargumo.

Tačiau baiminga nuotaika neilgai slėgė Grizeldą. "Aš privalau toliau eiti pasirinktu keliu, ir aš eisiu. Grafo Haro laimė ir sielos ramybė man yra svarbiau nei visa kita, nei mano pačios gyvybė," nusprendė mergina.

Ji nulipo žemyn pas Gildą. Ši buvo ką tik pakirdusi ir ištiesė jai rankas.

— Labas rytas, Grizelda.

— Labas rytas, mano širdele! Ar gerai miegojai?

— Taip, labai gerai.

— Ar sapnavai ką gražaus?

— Ne, visai nieko nesapnavau.

— Ar jau buvo atėjęs tėtis?

— Ne, Grizelda, dar nebuvo.

— Tuomet pasiskubink. Tau reikia kuo greičiau susiruošti.

Kai grafas už pusvalandžio įžengė į dukters kambarį, Grizelda klūpojo priešais Gildą ir rišo plačią žydrą juostą prie jos siuvinėtos suknelės. Grafas Haro su tyliu džiaugsmu žiūrėjo į šias dvi mylimas būtybes. Nejaugi neįmanoma visam gyvenimui sulaikyti Grizeldą prie savęs. Argi jis negalėtų ramia širdimi

paprašyti jos rankos. Argi jis ne beprotis, kad kankinasi šalia jos draskomas neišsakytų troškimų. Gal geriau leisti jai pačiai spręsti, ar ji norėtų tapti jo žmona, ar ne?

Grafas vos suvaldė staiga kilusį norą duoti valią jausmams. Jei Grizelda sutiktų tapti jo žmona, jo gyvenimas nebebūtų toks nepakenčiamas, jam irgi šyptelėtų saulė.

Grizelda atsistojo. Ji pakėlė akis į grafą ir paprašė šiek tiek susijaudinusi, bet valdydama save:

— Norėčiau su jumis pasikalbėti, ponas grafe. Turiu jums šį bei tą pasakyti. Tačiau nenorėčiau, kad būtų liudininkų, ir nesiruošiu šito daryti pilyje.

Jis tiriamai pažvelgė į merginą. Ji buvo šiek tiek pablyškusi.

— Taip paslaptingai, panele fon Ronach?

— Ponas grafe, norėčiau, kad pokalbis būtų slaptas. Gal parinktumėte laiką ir vietą, kur mes galėtume pasišnekėti prie keturių akių.

— Gal galėtumėte užeiti į mano darbo kambarį? Aš pasirūpinsiu, kad niekas slapčia nesiklausytų.

— Ne, nenoriu, kad kas nors pilyje įtartų mane turint kokią paslaptį. Tam yra labai svarių priežasčių.

— Gerai, tuomet aš užsuksiu į paviljoną. Gilda galės truputį pažaisti. Tinka?

— Taip, tinka. Ačiū jums.

Gilda tuo tarpu Grizeldos paliepta susidėjo savo vadovėlius. Visi trys nusileido žemyn pusryčiauti. Grafaitė jau laukė už stalo ir varstė juos degančiomis akimis. Trys suaugusieji valgė tylomis. Kiekvienas buvo paskendęs savo mintyse. Tiktai Gilda laiminga čiauškėjo ir kartkartėmis reikalavo atsakymo.

Po pusryčių Gilda su Grizelda, kaip įprasta, išėjo į parką mokytis. Grizelda sunkiai valdėsi. Ji nuolatos žvilgčiojo į pilį, ar dar neateina grafas.

Pagaliau jo aukšta figūra pasirodė iš už medžių.

Grizelda iš karto baigė pamoką, ir Gilda tekina pasileido link tėvo. Grizelda drebančiomis rankomis dėliojo vadovėlius, kai prieš ją atsistojo grafas.

— Neradau ramybės ir atėjau. Labai smalsu, ką jūs norite man pasakyti. Net pagalvojau, kad jūs galite prašytis atleidžiama iš tarnybos, — jis pastebimai jaudinosi ir nerimavo.

— Ne, ponas grafe. Man slegia širdį kas kita.

— Jeigu jūs neketinate išeiti, tuomet viskas gerai, — nusiramino jis.

Grizelda suvirpėjo nuo karšto, maldaujančio jo žvilgsnio ir kreipėsi į Gildą.

— Mes vėl pinsim vainikus, Gilda. Tu turi priskinti gėlių, širdele, — labai daug gėlių. Štai tau pintinėlė joms susidėti. Tačiau skink tik tas, kurios su ilgais koteliais. Gali nesiskubinti.

Gilda patenkinta linktelėjo, paėmė pintinėlę ir nušokavo į pievelę. Ji ilgam turėjo užsiėmimą.

Haro atsisėdo už stalo priešais Grizeldą.

— Na, panele fon Ronach, dabar mes be liudininkų. Taigi nekankinkite manęs daugiau. Ką jūs norite man pasakyti? Žinau, kad, neturėdama rimtos priežasties, jūs nebūtumėt prašiusi tokio slapto pokalbio.

Grizelda irgi atsisėdo. Juos abu skyrė stalas.

— Prieš pradėdama kalbą, aš norėčiau gauti jūsų garbės žodį, kad niekam nepasakosite to, kas dabar įvyks, ir to, ką aš pasakysiu, net jeigu pasirodytų jums kvaila ir nereikšminga.

— Duodu garbės žodį, dabar kalbėkite.

Grizelda apsidairė, ar niekas nemato, ir ištraukė dėželę su žiedu. Ji vėl atsisėdo ir netardama nė žodžio pastatė prieš jį atidarytą dėžutę.

— Virvelinis žiedas! — šūktelėjo jis apstulbęs.

— Tai čia virvelinis žiedas? Tas pats, kurį jūsų amžiną atilsį žmona padovanojo grafaitei Beatai ir kurio

ji pasigedo grafienės Alisos mirties dieną ir nerado iki šiol.

— Taip, taip, tai, be abejo, jis.

— Taigi, ponas grafe, tai tas pats žiedas, kurį aš sapnavau, prieš tai jo nemačiusi.

— Niekuo netikiu taip, kaip jumis. Kaip jums pavyko gauti žiedą.

— Aš jį radau.

— Kur?

— Toje vietoje, kurią man nurodė sapnas. Bet kol kas nenoriu jums tos vietos išduoti, nes turiu tam svarių priežasčių.

— Aš gerbiu šias priežastis, net jų nežinodamas. Bet kuriuo atveju mano pusseserė labai džiaugsis atgavusi brangųjį žiedą.

Grizelda pašoko.

— Kol kas, ponas grafe, ji neturėtų atgauti žiedo.

— Neturėtų atgauti?

— Ne.

— Tačiau kodėl?

— Šito aš šiandien dar negaliu jums pasakyti. Bet taip reikia.

— Taip reikia?

— Taip, ponas grafe. Aš prašau jūsų saugiai paslėpti žiedą ir niekam jo nerodyti.

— Nieko nesuprantu.

— Mielai jumis tikiu. Nenorėjau ir jums pasakoti apie radinį, bet jį reikia gerai saugoti, o savo kambaryje aš nenoriu jo laikyti. Jeigu ten jį atsitiktinai kas nors rastų, aš būčiau apkaltinta nuslėpusi žiedą.

— Bet, panele fon Ronach, kas galėtų jus tuo įtarti?

— Jūs tai tikriausiai ne, ponas grafe. Betgi pats žinote, kaip greitai nekaltas žmogus tampa įtariamuoju. Todėl aš atiduodu žiedą jums ir prašau jį saugiai paslėpti.

— Gerai, aš tai padarysiu, — pasakė jis ir rūpestingai įsidėjo žiedą.

— Ir nepamirškit, niekas neturi apie tai žinoti. Net ir žiedo savininkė.

— Aš jums daviau garbės žodį. Bet ar nenorite pasakyti, kam visas tas paslaptingumas?

— Ne. Dabar dar ne. Sapne šį žiedą man parodė jūsų amžiną atilsį žmona. Aš niekad neteikiau reikšmės sapnams, bet šis buvo ypatingas. Kažkas vertė mane ieškoti. Ir aš suradau žiedą. Juk sakoma, kad nužudytojo siela tol neranda ramybės, kol žudikas vaikšto nenubaustas. Jaučiu, kad turiu atlikti savo užduotį iki galo. O ta užduotis dar neįvykdyta.

— Ir kas gi tai per užduotis?

Grizelda pridėjo ranką prie širdies. Minutėlę ji svyravo.

— Aš noriu įrodyti jūsų nekaltumą, ponas grafe, — prisipažino ji prislopintu balsu.

Grafas pažvelgė į merginą švelniai, bet netikėdamas. Jis pasilenkė virš stalo ir paėmė jos ranką.

— Tai jums nepavyks. Aš viską išbandžiau, kad būtų nušviesta ši tamsi istorija, tačiau bergždžiai. Bet pasakykite, kas skatina jus tuo rūpintis.

— Šito aš nežinau. Tik žinau, kad turiu eiti pasirinktu keliu iki galo ir jis nuves mane į tikslą, — pasakė ji ramiai, bet tvirtai.

Tuomet grafas prisitraukė jos ranką.

— Grizelda, — sušnibždėjo jis tyliai, virpančiu iš švelnumo balsu.

Ji krūptelėjo ir pabandė išvaduoti ranką.

— Ne, nereikia, mieloji, brangioji Grizelda! Aš ilgai kovojau su savim ir nesiryžau pasakyti to, ką puoselėja jums mano širdis, kas vis labiau ir labiau pripildo mano gyvenimą taip, kad aš pamirštu net savo nelaimę. Bet šiandien ryte tariau pats sau: jeigu būčiau kaltas, nedrįsčiau taip su jumis kalbėti. Tačiau ne-

kaltumas suteikia man drąsos. Aš myliu jus, Grizelda, visa savo esybe. Jūs kaip saulės spindulys įsiveržėte į mano ūkanotą būtį. Tai jums turiu būti dėkingas už tai, kad gyvenimas tremtyje buvo pakenčiamas. Jūs tikėjote manimi ir džiuginote mane. Jūs tapote mylima auklėtoja mano vaikui. Ar norite tapti Gildai ištikima motina, ar norite man atiduoti savo ranką? Dėkočiau jums už tai visą gyvenimą. Ne kiekvienai moteriai aš drįsčiau tokiomis aplinkybėmis išsakyti savo prašymą. Bet jūs esate stipri, geraširdė, narsi ir protinga. Kartu su manimi jūs įveiksite ir rūpesčius, ir mirtį — jeigu mylite mane. O aš išskaičiau jūsų akyse, kad taip yra. Grizelda, mieloji, brangioji Grizelda, negi aš klydau?

Virpėdama iš laimės Grizelda klausėsi jo karštų, jaudinančių žodžių. Begalinė palaima atėmė jai kalbos dovaną. Tiktai jos akys žvelgė į jį ir spinduliavo jam į širdį lyg saulė.

— Grizelda, ar atsakysite man? — švelniai paprašė grafas.

Ji giliai atsiduso ir laimės įveikta nuleido kaktą ant jo rankos, tebelaikančios josios ranką lyg kokią brangenybę. Kiek laiko ji taip tyliai ilsėjosi. Paskui mergina atsitiesė ir neslėpdama meilės, pažvelgė į grafą.

— Aš dėkoju jums, ak, iš širdies jums dėkoju, kad pasakėte man tai. Būsiu tiesi su jumis ir neslėpsiu — aš myliu jus. Jūsų likimas sujaudino mane ir aš su džiaugsmu atvykau čia, kad galėčiau jums tarnauti. Ir kai pirmą kartą išvydau jus prieš save, supratau, kad mano dalia yra nulemta, kad nuo šiol mano gyvenimas vertas tik tiek, kiek jūs jį vertinate. Mano nuoširdi užuojauta jūsų likimui — tai juk buvo meilė. Ir visa mano būtis buvo skirta tarnauti jums, padėti jums iš visų jėgų. Dangus pasiuntė keistą sapną, ir manyje gimė karštas noras parodyti visam pasauliui, kad jūs esate nekaltas. Tačiau dabar aš nenoriu ir negaliu leisti

žengti jums žingsnį, kurio galbūt netrukus jau atsisakytumėte. Dabar jūs esate prislėgtas, nes esate vienišas, visų apleistas. Tačiau kai grįšite į savo spindintį būrį, kai jūs, turtingasis grafas Trojenfelzas, galėsite rinktis iš gražiausių, puikiausių moterų, ar nepasigailėsite tuomet, kad išsirinkote į žmonas vargšę savo dukters auklėtoją. Ir jeigu man tektų tai išvysti, būčiau be galo, be galo nelaiminga.

Grafas pasilenkė prie merginos rankos ir pabučiavo ją su aistringu švelnumu.

— Mano pasakų princese, kam kankinti save ir mane niekais? Ar negirdi? Aš myliu tave — tave vieną. Niekados nerasiu moters, kuri man būtų gražesnė už tave. Galbūt likimas apgaubė mane tamsa vien todėl, kad parodytų, kokia ryški gali būti šviesa. Ištark "taip", Grizelda, išvaduok vargšą varlių karalių ir padaryk jį laimingą. Aš būsiu amžinai tau dėkingas.

— Taip, aš išvaduosiu jį, vargšą karalių, aš vėl padarysiu jį gražiu, išdidžiu princu. Bet prašau jus, šiandien dar nieko nežadėkite, galbūt man pavyks jus išlaisvinti nuo paniekos ir įtarinėjimų. Ir jeigu tuomet, būdamas laisvas, išdidus žmogus, jūs vis dėlto ištiesite man savo ranką — ak, aš nežinau ... Ar sugebėsiu suvokti visą savo laimę?

— Grizelda, delsimas mane žudo.

— Aš nedelsiu, Dievas mato. Žinokite, kad aš besąlygiškai atsiduodu jūsų globai. Tiktai prašau dar šiek tiek laiko.

— Kam tau jo reikia?

— Kadangi — kadangi iš pradžių noriu atlikti savo užduotį. Jums neteks ilgai laukti. Ir niekas pilyje neturi žinoti jūsų ketinimų mano atžvilgiu. Maldauju tai rūpestingai slėpti — nuo visų.

Tai sakydama, ji galvojo apie Beatą. Grizelda juto kažkokią nepaaiškinamą baimę, tarsi turėtų įvykti kaž-

kas baisaus, jei grafaitė sužinotų, kad grafas jai pasipiršo. Merginą nukratė šiurpas.

— Kas tau, Grizelda?

Ji vėl šypsojosi.

— Nieko, nieko, kažkokia beprasmybė. Aš drebu šviečiant saulei. Labai prašau, išpildykit mano prašymą.

— Na, gerai — jei tu man pažadi, kad po keturių savaičių galėsiu pavadinti tave savo sužadėtine.

Grizeldos veide pasirodė miela, svajinga šypsena, kuri taip jį žavėjo.

— Žinoma, aš prižadu, — tyliai pasakė ji.

— Grizelda, — tęsė jis ir pažvelgė į merginą.

Tą pačią akimirką ji baukščiai krūptelėjo, metė sutrikusį žvilgsnį krūmų link ir staigiu judesiu ištraukė ranką.

— Dieve mano! — nevalingai išsiveržė jai. Grafas greitai atsisuko ir dar spėjo išvysti aukštą, juodai apsirengusios moters figūrą, dingstančią už krūmų — Beata.

— Kas tau, Grizelda, — paklausė jis.

— Grafaitė Beata, — ji pašiurpo, nes ką tik matė į save įsmeigtą mirtinos neapykantos kupiną grafaitės žvilgsnį.

Tą akimirksnį grafas suprato: Grizelda nujaučia, kad grafaitė myli jį. Todėl ji ir norėjo, kad niekas nesužinotų apie jų meilę.

— Ji tave išgąsdino, Grizelda? — švelniai klausinėjo jis.

— Grafaitė Beata jus myli, — sumurmėjo ji, negalėdama pamiršti neapykantos pilno žvilgsnio, — ji matė, kad jūs bučiavote man rankas.

— Aš negaliu jai padėti, Grizelda. Nors tausoju jos jausmus kiek galėdamas, tačiau būtų geriau, jei Beata paliktų Trojenfelzą. Aš pasirūpinsiu, kad ir išvykusi iš Trojenfelzo ji galėtų be rūpesčių gyventi.

Grizelda nieko neatsakė. Jai atrodė, kad dabar privalo veikti kuo greičiau, jei nori atlikti savo užduotį.

Pagaliau grįžo Gilda su kupina gėlių pintine.

— Pažvelk, Grizelda, kiek gėlių. Dabar galėsi pinti vainikus.

Grizelda apkabino ją abiem rankomis. Grafas laimingas pajuto, kad šis švelnumas skirtas ir jam.

— Bus geriau, jei aš dabar truputį pasivaikščiosiu. Jei liksiu čia, tai už save neatsakau. Mane gena nekantrumas. Iki pasimatymo, Grizelda. Palieku tave gražiosios princesės globai, laimingoji Gilda!

— Prašau, dar pora žodžių, — paprašė Grizelda tyliai.

— Ko pageidaujate, panele Grizelda?

Ji taip pažvelgė, jog grafas turėjo užsimerkti, kad susivaldytų jos burtų veikiamas.

— Norėčiau, kad šiandien prieš pietus leistumėte man apžiūrėti jūsų darbo kambarį. Prašyčiau atsiųsti tarną, liepkite jam pakviesti mane pokalbiui dėl Gildos mokslo.

— Malonesnio prašymo jūs negalėjote sugalvoti, — tarė jis ir skubiai nuėjo lyg bėgdamas pats nuo savęs.

— Na, o mes tęsime pamoką, mano širdele, pirmyn prie darbo, — paragino Grizelda.

Grafaitė Beata stovėjo netoliese, pasislėpusi už krūmų, ir stebėjo visą šią sceną.

Jos žvilgsniai, tarsi užnuodytos strėlės, lėkė Grizeldos link, ir jei žvilgsniai galėtų žudyti, ji jau seniai būtų kritusi negyva.

Grizelda pareigingai vedė dar vieną pamoką.

Grafaitė Beata lėtai pasuko pilies link. Jos veide sustingo šiurpi išraiška.

Kai Grizelda su Gilda už valandos įžengė į pilį, jas pasitiko tarnas Heinrichas.

— Panele fon Ronach, malonėkite užeiti į grafo darbo kambarį. Jis nori pakalbėti su jumis apie grafaitės mokslus.

— Tuoj pat einu. Bėk tuo tarpu į savo kambarį, širdele. Aš greit grįšiu pas tave.

Grizelda įžengė į grafo kambarį. Jis laukė merginos stovėdamas prie lango ir iškart nuskubėjo prie jos.

Grizelda rimtai pažvelgė į jį.

— Aš atėjau, kadangi taip reikėjo. Prašyčiau parodyti slaptąjį savo rašomojo stalo stalčių, kuriame jūs laikėte nuodų buteliuką. Aš prašau ne tuščio smalsumo vedama. Be to, po tardymo tai jau nebe paslaptis.

— Ne. Bet netgi jei ir būtų taip, nuo tavęs aš nieko neslėpsiu, Grizelda.

Jis priėjo prie stalo ir nuspaudė slaptą spyruoklę. Iššoko stalčius. Jame gulėjo buteliukas ir nuvytęs vainikas, kurį Grizelda buvo nupynusi grafui.

— Žiūrėk — aš tiek daug tikiuosi iš tavo vainiko, gal jis išsklaidys tą prakeiksmą, kilusį iš šio buteliuko, — tyliai paaiškino jis.

— Dieve, padėk, tegu išsklaido — kol neišnyks paskutinis šešėlis. Ar galiu paimti buteliuką į rankas?

— Taip, teismo medikai pašalino nuo jo bet kokius nuodų pėdsakus.

— Ar jis pilnas buvo pripildytas mirtinų nuodų?

— Kai pirkau jį — taip, po to aš nežiūrėjau, kol neatidaviau jo į teismo medikų rankas. Tuomet buvo belikę du trečdaliai.

— Taigi per tą laiką kažkas pavogė dalį nuodų.

Grafas linktelėjo galva.

— O kiekis, kurio trūko, ar jo užteko žmogui nužudyti?

— Dviejų lašelių buvo gana, kad mano senas medžioklinis šuo be skausmų iškeliautų į aną pasaulį. Ga-

lite paklausti grafaitės Beatos. Ji matė, kaip tai įvyko.

— Ar tai buvo anksčiau, negu jūs parodėte buteliuką grafienei?

— Taip, gerokai anksčiau.

— Ir jeigu jūs galvojate, kad nuodus pavogė grafienė Alisa, kaip, jūsų manymu, ji atskleidė šio stalčiaus paslaptį?

— Aš ilgai tai svarsčiau ir visai atsitiktinai radau atsakymą. Prašom nueiti į gretimą kambarį, atsistoti prie durų ir pažvelgti į šį veidrodį. Dabar pasilikite ten ir stebėkite, kas atsispindi veidrodyje, — taip kalbėdamas grafas nuvedė ją į gretimą kambarį, greit grįžo į savo darbo kabinetą, atidarė stalčių, padėjo ten vainiką ir buteliuką ir vėl jį užrakino. Visa tai Grizelda aiškiai matė veidrodyje. Ir štai jis atsisuko ir nusilenkė Grizeldos atvaizdui.

Mergina nuskubėjo prie grafo. Ji visa buvo išblyškusi.

— Taip, reikėjo tik slapčia stovėti prie durų ir laukti, kada jūs atidarysite stalčių. Vadinasi, taip ir buvo atskleista ši paslaptis.

— Taip. Ir vienintelė mano kaltė visoje šioje istorijoje yra ta, kad nesugebėjau jos apsaugoti. Mano žmona ją atskleidė. Po to karto aš neatidarinėjau stalčiuko iki pat jos mirties. Aš klausiau Beatos, ar Alisa aną vakarą dar buvo išėjusi iš savo kambario. Ji neįstengė man atsakyti. Bet juk galėjo būti ir taip.

"Arba tai matė grafaitė Beata," galvojo Grizelda.

Grafas pažvelgė į ją ir nusišypsojo.

— Ar mano mažasis Šerlokas Holmsas jau patenkintas?

Grizelda žinojo, kad jis nežiūri rimtai į jos pastangas išnarplioti šią tamsią istoriją. Taip jai buvo parankiau. Grafas liko apsaugotas nuo bereikalingų sielvartavimų.

— Taip, aš patenkinta.

Jis paėmė ir pabučiavo jos ranką:

— Dabar eik, Grizelda, negaliu ilgai tavęs laikyti.

— Iki pasimatymo prie stalo, — ji pasiskubino išeiti.

Grizeldos mintys skriejo karštligiškai. Ji toliau verpė giją, kurios galai greit susivys į pynę ir į ją paklius grafienės Alisos žudikas.

Už stalo vyravo keista nuotaika. Pokalbis apsiribojo keliomis mandagiomis frazėmis. Grafaitė Beata, išblyškusi ir bejėgė, įsižiūrėjo į kažkokią dėmę sienoje. Grizeldai suspaudė širdį, kai ji pagalvojo, kas dedasi šios moters sieloje. Vos tik paguldžiusi Gildą perpietės, Grizelda nusileido į biblioteką. Tai buvo didelė patalpa, per vidurį juosiama galerijos. Iki pat sienų viršaus ėjo eilės knygų lentynų. Iš galerijos buvo galima pasiekti ir aukščiausiai esančias lentynas.

Viduryje stovėjo didelis apskritas stalas, o šalia langų buvo pritvirtinti atlenkiami staliukai.

Grafo nurodytoje lentynoje Grizelda rado kroniką — sunkią odiniais viršeliais knygą, storais pageltusiais lapais. Ji pasidėjo knygą ant stalo ir nesisėsdama palinko virš jos.

Grizelda skubiai pervertė kroniką. Pirmieji įrašai siekė 1200-uosius metus. Ji ieškojo grafo Hanso Joachimo fon Trojenfelzo, apvaliojo bokšto statytojo, vardo.

Neilgai pavarčiusi, Grizelda surado tą vardą. Grafas Hansas Joachimas fon Trojenfelzas, gimęs 1614 m. spalio 19 d., miręs 1678 m. sausio 13 d. Grizelda neskubėdama perskaitė paties grafo ranka padarytus įrašus ir galų gale užtiko vietą, kur buvo kalbama apie bokšto statybą.

Jis tikrai buvo pastatytas tam, kad taptų prieglobsčiu grafo Hanso Joachimo alchemijos ir astronomijos studijoms. Todėl bokštas privalėjo būti visiškai izo-

liuotas ir neturėti jokio ryšio su pilimi. Tačiau dėl šito labai liūdėjo jo jaunoji žmona, ir tai suminkštino grafo širdį. Jis liepė mūruose įtaisyti dvi gudriai sukonstruotas slėptuves su angomis abiejose pusėse. Jaunoji žmona, tiesa, negalėjo iš pilies patekti į bokštą, tačiau vis dėlto sutuoktiniai turėjo galimybę pasikalbėti. Toliau kronikoje buvo parašyta: "Kartais per tas angas mes su žmona pasikeisdavome mielais bučinukais, nors bučiuotis buvo sunkoka, nes aš turėjau stovėti ant kėdės ir sunkiai galėjau apkabinti savo antrąją pusę. Kol ši slėptuvė, kurią aš dabar aprašysiu —." Šioje vietoje puslapis baigėsi. Grizelda be galo susidomėjusi vertė toliau. Tačiau sakinio pabaigos kitame puslapyje trūko. O apie apvalųjį bokštą daugiau išvis nebebuvo rašoma. Grizelda sunerimo — vėl perskaitė paskutiniuosius žodžius ir vėl pervertė puslapį.

"Čia kažko trūksta," pagalvojo ji, "o būtent slėptuvių aprašymo." Ji kiek galima plačiau atvertė knygą ir pažvelgė į tarpą tarp puslapių. Grizelda rado tai, ko ieškojo. Vienas kronikos puslapis buvo išpjautas aštriu peiliuku.

Grizelda žvelgė į knygą. Kažkas išplėšė iš jos slėptuvių aprašymą. Gal čia pasidarbavo ta pati ranka, kuri įpylė nuodų grafienei į vyną?

Šis neapgalvotas Beatos žingsnis buvo viena iš tų mažų klaidelių, kurių padaro kiekvienas nusikaltėlis. Išpjovusi lapą, Beata paliko Grizeldai dar vieną įrodymą, kad ji yra kaltininkė. Ji skaitė kroniką nuo pradžios iki galo, ji be galo tuo domėjosi ir, matyt, iš čia sužinojo apie slaptąsias nišas. Grizelda dar kartą plačiai išlenkė knygą ir įdėmiai apžiūrėjo išpjautojo lapo pėdsakus. Tuo momentu staiga atsidarė durys, ir į biblioteką įžengė Beata.

Grafaitė greitai priėjo prie Grizeldos ir, pamačiusi kroniką, įsmeigė baisų, pastėrusį žvilgsnį į merginos veidą.

— Kas jums leido skaityti kroniką, — grubiai paklausė ji.

— Ponas grafas, — atsakė Grizelda, iš visų jėgų stengdamasi atrodyti rami. Grafaitės akys degė lyg bepročio.

— Ponas grafas — na, na — ponas grafas? Ar nemanote, kad jis šiek tiek per daug jums leidžia? Žinoma, jam sunku priešintis netaktiškam įkyrumui. Jūs, matau, be galo domitės šių namų istorija? Toks dėmesys iš jūsų pusės yra netaktiškas piktnaudžiavimas. Grafų Trojenfelzų kronika turėtų dominti tiktai giminės žmones, ir mano pusbrolis niekam neturėtų leisti jos žiūrinėti, neatsiklausęs manęs, — nes aš taip pat esu giminės atstovė.

— Tuomet leiskite jūsų atsiprašyti. Jeigu jūs to nenorite, aš, savaime suprantama, daugiau nebeskaitysiu kronikos. Tiesą sakant, tik dabar ir ketinau pradėti, — aiškino Grizelda kiek galima ramiau.

— Aš būtinai aptarsiu šį reikalą su pusbroliu, o kol kas užrakinsiu duris.

Su tais žodžiais grafaitė pačiupo metraštį. Pamačiusi ties kokiu puslapiu šis atverstas, Beata sustingo iš siaubo. Grizelda, išvydusi grafaitės veidą, apimta baimės išsiskubino. Beata nevalingai pakėlė ranką, lyg norėdama paleisti sunkią knygą į Grizeldą, bet ši jau buvo dingusi.

Grafaitė be jėgų susmuko krėsle, kronika nukrito ant grindų. Ji žvelgė į knygą tuščiomis akimis. Po kiek laiko grafaitė atsitiesė. Ji pakėlė metraštį ir užrakino jį spintoje. Tačiau tai padariusi tarė pati sau: "Dabar tai jau nebepadės". Ir jos veide sustingo keista ramybė ir kraupus ryžtas.

Šįryt Beata įsitikino, kad pusbrolis myli Grizeldą fon Ronach. Ir šis tikrumas jos neapykantą pavertė mirtinu, prieš nieką nesustojančiu kerštu. Beata nuėjo į Haro kambarius. Jis prašė ją pasirodyti, kadangi

norįs kažką aptarti. Grafas nujautė turėsiąs labai nemalonią sceną.

— Tu norėjai su manim pasikalbėti, Haro?

— Taip, Beata. Prašau sėstis. Tu atrodai labai išvargusi.

— Ak, palik tai — nekalbėkime.

— Kodėl gi, Beata? Aš rimtai susirūpinęs dėl tavęs. Ir todėl turiu tau pasiūlymą. Gyvenimas Trojenfelze neina tau į sveikatą. Todėl noriu padėti tau. Pasirink sau kitus namus, kur tiktai nori. Mielai skirsiu tau nemenką sumą ir, be to, mokėsiu tau deramą metinę rentą.

— Tu — tu ištremi mane iš Trojenfelzo? — žodžiai, tarsi dejonė, veržėsi jai iš krūtinės.

— Bus geriau, jei tu išvyksi, Beata, ir tau, ir man. Matydamas, kokia tu nelaiminga, aš dar labiau kenčiu.

Staiga grafaitė susmuko prie jo kojų ir priglaudė savo trūkčiojantį veidą prie jo rankų.

— Haro, Haro, pasigailėk. Aš — aš myliu tave. Ir ši meilė mane žudo.

Jis pakėlė pusseserę ir švelniai, bet ryžtingai išsivadavo iš jos glėbio.

— Aš tai nujaučiau, Beata, ir labai tavęs gailėjau. Tačiau todėl ir reikia, kad tu išvyktum. Vargšė Beata, eik dabar į savo kambarį, nusiramink ir apgalvok mano žodžius. Ir kai ką nors nutarsi, pranešk man savo sprendimą.

Ji pakilo ir pažvelgė į grafą, kaip nuteistasis mirčiai žvelgia į savo budelį. Beatos lūpos sujudėjo, tarsi ji būtų norėjusi kažką pasakyti. Galų gale grafaitė apsisuko ir išėjo netarusi nei žodžio.

Įsmeigusi pastirusį žvilgsnį tiesiai prieš save, ji įžengė į savo kambarius ir sudejavo lyg sužeistas žvėris.

Kurį laiką Beata gulėjo, bet štai jos ausis pasiekė atidaromų ir uždaromų durų garsas. Tai buvo Grizel-

dos kambario durys. Beata išgirdo, kaip kažkas lengvais žingsniais nuskubėjo pro jos duris. Grizeldos žingsniai — juos Beata puikiai pažinojo. Kaip žvėris ji prisėlino prie durų, truputį pravėrė jas ir pažvelgė pro plyšį. Ji spėjo išvysti laiptais besileidžiančią Grizeldą.

Beata prišoko prie lango. Ji, ta baltaplaukė laumė. Vėl eina į bokštą. Ko ji ten vis ieško? Aikštelėje ją išvysi retai.

"Gal ji šnipinėja mane? Jai neteks sulaukti triumfo".

Grizeldai dingus bokšte, Beata sukaupė jėgas ir nusekė jai iš paskos. O Grizelda, palikusi biblioteką, iš karto nubėgo į savo kambarius. Ji taip bijojo Beatos, kad visa drebėjo iš siaubo. Merginai atrodė, kad ji turi pasiskubinti užbaigti savo misiją ir tuomet ieškoti prieglobsčio už grafo nugaros. Kaip gera būtų nurimti jo glėbyje ir atsiduoti jo globai! Tikrąją laimę mylimam žmogui ji padovanos tik tuomet, kai jis laisvas galės žengti šalia jos. Todėl reikia kuo greičiau užbaigti pradėtąjį reikalą. Jei Beata tikrai nužudė grafienę Alisą, o dėl to Grizelda jau nedvejojo, matyt, ji jaučia, kad yra sekama. Tai parodė Beatos elgesys bibliotekoje. Argi grafaitė nesiims bet kokių priemonių nuo jos apsisaugoti? Grizelda svarstė, gal geriau būtų nueiti pas grafą ir viską jam papasakoti, kad jis pats galėtų toliau sekti pėdsakus.

Bet jeigu viskas — liguistos vaizduotės padarinys? Kas, jeigu ji, apakinta troškimo įrodyti grafo nekaltumą, pasidavė klaidingoms spėlionėms? Juk ji dar neturėjo tiesioginių grafaitės kaltės įrodymų. O gal užteko žiedo sienos nišoje? Ji vėl pradėjo abejoti.

Grizelda nuskubėjo į bokštą. Ji norėjo patikrinti, ar, stovint koridoriuje ant kėdės, įmanoma atidaryti nišos duris ir įkišti ranką į grafienės kambarį. Jeigu ji tuo

įsitikintų, tada viską papasakotų Haro ir jie tęstų tyrimus dviese.

Laiko buvo likę nedaug. Tuoj turėjo pabusti Gilda. Bet jo daug ir nereikėjo. Grizelda manė viską atliksianti per ketvirtį valandos.

Kelyje ji nieko nesutiko. Tarnai buvo apatiniame pilies aukšte, o grafas Haro ir grafaitė savo kambariuose.

Priėjusi prie bokšto, Grizelda dar kartą atsargiai apsižvalgė. Aplinkui nebuvo nei gyvos dvasios. Ji greit atrakino duris, įėjo ir privėrė jas, kad niekas nepastebėtų ją esant bokšte.Įgudusiu judesiu Grizelda užčiuopė pažymėtą delfiną ir žengė į prasivėrusią angą. Iš pradžių ji norėjo nuleisti nišos dugną, o paskui užlipti ant kėdės. Mergina pasišvietė žibintuvėliu ir surado slaptąjį užraktą. Kai dangtis nusileido žemyn, ji apsisuko ir jau ketino eiti į kambarį kėdės. Tą pačią akimirką Grizelda išvydo link jos bėgančią Beatą perkreiptu veidu ir degančiu bepročio žvilgsniu. Silpnai riktelėjusi iš baimės, mergina žengė atgal į angą. Pribėgusi Beata iš visų jėgų užtrenkė sunkias duris — Grizelda liko įkalinta ankštame koridoriuje.

Grafaitė, beprotiškai kvatodama, trenkė kumščiu į duris.

— Na, dabar tu aprimsi, baltapūke ragana, šnipinėk sau toliau. Dabar mes atsiskaitėme, — iškošė ji pro dantis, po to išsėlino iš kambario ir nusileido laiptais.

Prieš išeidama, grafaitė atsargiai žvilgtelėjo pro praviras duris. Niekas nematė jos ateinant ir dabar niekas nematė, kaip ji išėjo iš bokšto ir jį užrakino. Raktą Beata nušveitė į patį prožirnių tankumyną. Teguli ten iki paskutinio teismo dienos. Apimta keistos, kaustančios ramybės Beata aplinkiniu keliu grįžo į pilį. Ten ji iš karto nuėjo į savo kambarį ir paskambino tarnai-

tei. Kai ši atėjo, grafaitė paaiškino nenatūraliai ramiu balsu:

— Aš blogai jaučiuosi ir norėčiau prigulti. Niekas tegul manęs netrukdo. Tikiuosi, ilgesnė ramybė man išeis į naudą. Jeigu aš sugebėsiu užmigti, nežadinkite manęs iki rytojaus ryto. Praneškite ponui grafui, kad jis mane matys tik ryt ryte. Pažadinkit Henrietą. Tegu aprengia Gildą, jeigu ši jau išsimiegojo. Panelė fon Ronach pasiprašė išleidžiama — man atrodo, ji išvyko į Dalhaimą ir iki vakarienės negrįš. Pasakykite tai grafui, bet tik tuomet, jei jis pats pasiteiraus apie panelę fon Ronach.

Tarnaitė išėjo pagalvojusi, kad grafaitė, matyt, tikrai sunkiai susirgo. Jos išvaizda kėlė gailestį ir, rodės, kad ji vos laikosi ant kojų.

Likusi viena, Beata užrakino kambarį ir nuėjo prie rašomojo stalo. Savo suknelės iškirptėje ji sugraibė sidabrinę grandinėlę. Ant jos kabojo mažas raktelis. Juo Beata atrakino iš rašomojo stalo išimtą nedidelę bronzos dėžutę. Ten buvo jos papuošalai, iš po jų grafaitė išsitraukė dar vieną, visai mažą dėželę.

Joje gulėjo į vatą įvyniotas mažytis krištolo buteliukas. Jame tik ant dugno buvo šiek tiek beveik skaidraus skysčio. Beatai dantys kaleno kaip nuo didžiausio šalčio. Staiga ji sukluso. Tarsi kažkas pasigirdo — lyg kas šauktųsi pagalbos? Ne, nė mažiausias garsas negalėjo prasiskverbti, nė mažiausias garsas.

Ji pastatė buteliuką ant stalo priešais save.

— Pakaktų dvylikai žmonių nužudyti, o man — per akis.

Ir Beata vėl bejėgiškai susmuko į krėslą šalia rašomojo stalo.Tarytum medinėmis rankomis išsitraukė segtukus iš plaukų. Ant jos pečių lyg juodos gyvatės nusidriekė lygios kasos. Grafaitė paėmė jas į rankas ir su neapykanta pratarė: "Juodi, šiurkštūs ir bjaurūs.

Jam patinka šviesūs plaukai — ir ji ant auksinių savo garbanų nešiojo gėlių vainiką. Tepražūva dabar!"

Aplink tvyrojo kapų tyla. Staiga Beata pagriebė plunksną ir rašė, rašė — greitai, nedarydama pauzių. Baigusi rašyti, ji supylė buteliuko skystį į taurę su vandeniu. Drebančiomis rankomis Beata pačiupo grafo Haro nuotrauką ir pažvelgė į ją su nenusakoma veido išraiška. Ji pakėlė ranką su taure ir ištuštino ją vienu ypu.

— Aš myliu tave, Haro. Aš myliu tave neapsakomai, Haro, ar girdi, kaip ji šaukia — šviesiaplaukė tavo laumė, Haro!

Ji netvirtai pakilo, vis dar spausdama prie krūtinės paveikslą. Vėl įsiklausė. Siaubas pasirodė Beatos akyse.

— Haro! Haro! Išgelbėk ją, išgelbėk ją — aš jau nebegaliu. Tėve mūsų, kurs esi danguje, atleisk mums mūsų kaltes.

Gailesčio apimta Beata dar norėjo pulti prie durų, bet jau buvo per vėlu. Sudejavusi ji krito ant žemės negyva. Grafo Haro portretą ji tvirtai laikė rankoje. Net po mirties nenorėjo skirtis su juo.

O pilyje buvo tylu ir ramu. Niekas net neįtarė, kad užgeso nusikaltėlio gyvenimas ir kad nekalta būtybė, nevilties ir siaubo apimta, grumiasi su mirtimi ankštame, tamsiame kalėjime.

Pakalbėjęs su Beata, Haro liepė pabalnoti žirgą ir išjojo į laukus. Namo jis grįžo tik atėjus arbatos valandai. Hole jį pasitiko nusiminusi duktė.

— Ak, tėti, bent tu sugrįžai. Aš tokia vieniša.

Jis pakėlė ją ir pabučiavo.

—Vieniša, Gilda? Ar panelė fon Ronach ne su tavimi?

— Ne, tėti, ji išvyko.

Grafas Haro pasisuko į Henrietą:

— Ką tai reiškia, Henrieta? Kur panelė fon Ronach?

— Greičiausiai ji išvyko į Dalhaimą. Man Berta sakė.

Haro paguodė dukrelę. Jis pats nesuprato, kodėl nėra Grizeldos. Ką ji galėtų veikti Dalhaime?

— Atsiųskite man Bertą, Henrieta. Aš pats jos paklausiu.

Jiedu su Gilda nuėjo į arbatos kambarį. Greitai ten pasirodė Berta.

— Ką jums išeidama pasakė panelė fon Ronach?

— Aš pati nemačiau panelės fon Ronach, ponas grafe. Man tai perdavė grafaitė Beata.

— Grafaitė Beata?

— Taip. Aš turiu pranešti ponui grafui, kad panelė fon Ronach pasiprašė atleidžiama iki vakarienės ir išvyko į Dalhaimą.

Be to, Berta paaiškino, kad grafaitė Beata atsigulusi, nes pasijutusi sunkiai serganti ir nenorėtų būti trukdoma iki rytojaus ryto.

Grafas sunerimo kur kas mažiau, nei dėl to, kad nėra Grizeldos.

— Gerai. Galite eiti.

Gilda pro verksmą reiklavo Grizeldos, ir grafas būtų mielai prie jos prisijungęs. Jam visai nepatiko tai, kad nėra Grizeldos. Jis jautė, koks tuščias ir beprasmis gyvenimas be jos.

Grafas suko galvą, kodėl ji išvyko, nieko jam nepranešusi.

Po arbatos jis atidavė Gildą Henrietos globon ir pamėgino padirbėti. Tačiau labai sunku buvo išsėdėti prie rašomojo stalo. Grafas pašoko.

"Geriau aš pats nuvyksiu į Dalhaimą", pagalvojo jis ir liepė vėl pabalnoti arklį.

Jodamas per mišką, Haro neramiai dairėsi aplink, tačiau Grizeldos nesutiko.

Jis prijojo prie Dalhaimų dvaro rūmų, tačiau žengti į vidų nenorėjo. Laimei, grafas išvydo pro fasadines duris išeinanti baroną Dalhaimą ir švilptelėjo jam.

— Haro, tu? Pagaliau įveikei save ir atvykai pas mus.

— Aš atvykau ne jūsų aplankyti. Aš norėčiau sužinoti, ar panelė fon Ronach šiandien po pietų buvo Dalhaime?

Baronas papurtė galvą.

— Ne, Haro, jos čia nebuvo.

— Man pranešė, kad ji išėjo į Dalhaimą. Tai pasirodė man keista, nes ji niekuomet nepalikdavo Trojenfelzo neatsiklaususi manęs. Ir tai, kad ji išėjo pėsčiomis, užuot pasinaudojusi vežimėliu, man irgi pasirodė keista. Būsiu su tavim visiškai atviras, Fricai. Panelė fon Ronach dega troškimu įrodyti visam pasauliui, kad aš nekaltas. Atrodo, kad ji tam tikslui ketina kažką daryti, tačiau man ji nenorėjo to patikėti. Jos pastangos tikrai jaudina, nors ir abejoju, ar jai pasiseks. Tačiau tai dar nepaaiškina mano susirūpinimo. Todėl tu privalai žinoti, kad aš ją myliu ir po ilgų dvejonių išdrįsau paprašyti jos rankos. Pamaniau, kad ji išėjo į Dalhaimą norėdama surengti tau mažą apklausą. Ji šiandien paprašė manęs parodyti slaptąjį stalčių ir klausinėjo apie tą vakarą, kai aš jums demonstravau nuodų buteliuką.

— Dabar suprantu tave, Haro. Matyt, ji tik apsimetė, kad eina į Dalhaimą.

— Man irgi taip atrodo. Ir tai dar labiau kelia nerimą. Mane slegia baiminga nuojauta, kad leidau jai įsivelti į kažkokius pavojingus dalykus.

— Tau nereikėtų taip jaudintis.Man atrodo, ji puikiai suvokia, ko nori. Ir ką gali žinoti, gal jai iš tiesų pavyks įrodyti tavo nekaltumą. Na, dabar ji jau tikriausiai seniai grįžusi į Trojenfelzą.

Grafas ištiesė jam ranką.

— Tad metas joti namo.

— Gerai. O ryt ryte aš užsuksiu į Trojenfelzą. Laimingai, iki pasimatymo.

Grafas Haro išskubėjo atgal į Trojenfelzą. Parjojęs į pilį, jis nušoko nuo arklio ir pirmas jo klausimas buvo, ar jau grįžo panelė fon Ronach. Tačiau niekas jos nebuvo matęs.

Niekas neužtiko nė mažiausių jos pėdsakų. Grafo susirūpinimas vis augo.

Ir galų gale su savo rūpesčiu jis nuskubėjo pas Beatą. Grafas nelabai norėjo jos trukdyti suprasdamas, kad Beata dabar išgyvena sunkias valandas.

Jis pasibeldė į grafaitės kambario duris. Beata atrodė kietai įmigusi. O gal ji neatidaro nenorėdama jo matyti?

Grafas grįžo atgal. Jis pašaukė Bertą ir liepė jai pažiūrėti Grizeldos kambaryje, gal ji ten paliko kokį raštelį.

Berta nuskubėjo į Grizeldos kambarį ir grįžusi pranešė grafui:

— Panelė fon Ronach išėjo iš namų neketindama leistis į tolimesnį kelią, ji net neužsidėjo skrybėlaitės ir neužsivilko apsiausto. Visi jos daiktai irgi vietoje.

Grafas lengviau atsiduso. Tačiau šis palengvėjimas truko neilgai. Kur buvo Grizelda?

Jis laužė sau galvą. Ir staiga prisiminė bokštą. Gal ji ten — gal jai atsitiko nelaimė. Gal ji nukrito nuo laiptų ir dabar be jėgų guli laiptų aikštelėje ir šaukiasi pagalbos. Grafas kaip stovėjo, taip ir išbėgo prie bokšto. Tačiau durys buvo užrakintos. Taigi čia jos nėra.

Jis grįžo į pilį ir sukėlė ant kojų visus tarnus. Jau buvo pradėję temti, todėl grafas, apginklavęs juos fakelais ir žibintais, išsiuntė apieškoti miško ir parko. Jis pats ėjo kartu. Buvo aišku, kad Grizeldai kažkas atsitiko, ir jo nerimas virto panika.

Paieškos miške truko kelias valandas, bet Grizeldos pėdsakų užtikti nepavyko. Buvo jau beveik vidurnaktis, kai tarnai ir Haro grįžo į pilį. Darėsi gaila žiūrėti į suvargusį, išblyškusį grafą. Nevilties apimtas, jis krito į krėslą savo kambaryje.

— Kažkoks prakeiksmas persekioja mane — aš negaliu būti laimingas, — aš negaliu būti laimingas, — sudejavo jis ir užsidengė veidą rankomis.

— Grizelda, kur tu Grizelda? Kas tau atsitiko?

Jis jau nežinojo, ką begalvoti ir ko baimintis.

Haro dar kartą nuėjo prie Beatos kambario, gal ji vis dėlto ką nors žino. Tačiau į beldimą niekas neatsakė.

Kai grafas nulipo žemyn, jau buvo vidurnaktis. Ant laiptų jo laukė kamerdineris Grolmanas. Jis buvo išblyškęs.

— Gal ponas grafas teiktųsi eiti su manimi? — nekantraudamas pakvietė jis.

— Kas yra, Grolmanai? — išsigandęs paklausė grafas.

Grolmanas gūžtelėjo pečiais.

— Galbūt čia tik kvaili mano prasimanymai, ponas grafe. Kai mes, neradę panelės fon Ronach, grįžome namo, aš nuėjau į Heinricho kambarį. Ketinome kartu užkąsti, nes šiandien dar nevakarieniavome. Ir vos spėjome susėsti, išgirdome beldimą, labai keistą beldimą. Trys smūgiai ir pauzė, ir vėl trys smūgiai. Heinricho kambarys yra pirmame aukšte, tiesiai po amžiną atilsį grafienės Alisos miegamuoju. Beldimas aiškiai sklido nuo bokštą liečiančios sienos. Mes su Heinrichu nuskubėjome į viršuje esantį kambarį — sidabro saugyklą. Ten beldimas girdėjosi dar aiškiau. Ir man dingtelėjo, kad gal panelė fon Ronach užrakinta amžiną atilsį grafienės Alisos kambariuose.

Grafas Haro nenustygdamas vietoje klausėsi savo tarno. Jis papurtė galvą.

— Juk tie kambariai užrakinti, Grolmanai.

— Aš pats sau taip sakiau, tačiau vis dėlto — juk nesunku patikrinti. Gal ponas grafas teiktųsi nueiti į sidabro saugyklą ir pasiklausyti beldimo?

Haro nusekė tarnui iš paskos.

Heinrichas vis dar stovėjo saugykloje ir klausėsi.

— Dar beldžia, — tarė jis.

Sulig tais žodžiais keistą beldimą išgirdo ir Haro. Beldimas aiškiai sklido iš bokšto pusės. Grafas priglaudė ausį prie sienos. Pasigirdo trys smūgiai — pauzė — ir vėl trys smūgiai. Sprendžiant iš garso, buvo kietu daiktu stuksenama į medinį paviršių. Grafas nevalingai pagraibė aplinkui ir, neradęs nieko geresnio kaip žemą medinį suoliuką, ėmė belsti juo į sieną tuo pačiu ritmu. Trys smūgiai — pauzė — trys smūgiai.

Atsakymas pasigirdo bemat — šįsyk greitesnis ir garsesnis nei anksčiau. Haro ir tarnai apstulbę susižvalgė. Paskui grafas vėl pabeldė, tačiau šįsyk — keturi smūgiai — pauzė — keturi smūgiai. Lyg aidas pasigirdo atsakymas.Dabar grafas pabeldė — du smūgiai — pauzė — du smūgiai, bildukas iš už sienos atsakė tuo pačiu ritmu.

Tuomet grafas išsitiesė.

— Heinrichai, liekate čia ir kartojate šiuos signalus. Mes su Grolmanu nueisime į grafienės kambarius ir išsiaiškinsim, kas čia beldžiasi.

Grafas išskubėjo į savo kambarį raktų ir grįžęs atrakino grafienės Alisos kambarius.

Kai Beata, staigiai užtrenkdama duris, įkalino Grizeldą ankštame koridoriuje, ši iš siaubo suriko. Mergina iškart suprato, kad kėsinamasi į jos gyvybę. Jai tai pasakė beprotybe liepsnojusios grafaitės akys. Ir ji žinojo, kad sunkių, garso nepraleidžiančių durų neįmanoma atverti iš vidaus.

Grizelda nusprendė, jog grafaitė nori palikti ją čia, kad uždustų ir mirtų iš bado. Ji visada buvo narsi, be-

baimė būtybė, bet ši mintis stingdė kraują gyslose. Grizelda susigūžė iš siaubo. Iš grafaitės neverta laukti pasigailėjimo.

Taigi Grizeldai tapo aišku, kad ją norima sunaikinti. Dabar tik stebuklas galėtų išgelbėti. Niekas neišgirs jos riksmo. Joks garsas neišsiverš per kalėjimo sienas ir nepraneš apie jos nelaimę. Beata, matyt, bus užrakinusi bokštą. Taigi čia jos niekas neieškos. O kitoje pusėje buvo irgi užrakinti grafienės Alisos kambariai. Iš ten irgi neverta buvo tikėtis pagalbos.

Kai mergina įveikė pirmąją siaubo bangą, ji ėmė sukti galvą, kaip iš čia išsivadavus. Tačiau kol kas ji nematė jokių kelių. Nuo įtampos ėmė skaudėti galvą. "Aš turiu pamėginti atidaryti nišos dangtį, nes kitaip uždusiu," nusprendė mergina. Tačiau, deja, ji nespėjo čionai atsinešti kėdės. Dabar spyna buvo nepasiekiamai aukštai. Grizelda pabandė kopti lygia medine siena, tačiau vis slydo žemyn. Jai atrodė, kad jau darosi sunku kvėpuoti. Laimei, patalpa buvo pakankamai aukšta, ir kol kas oro užteko. Tačiau Grizeldai niekaip nepavyko susikaupti. Ji šaukė savo mylimąjį vardu, kol visai užkimo. Niekas jos neišgirdo. Aplink tvyrojo nejauki, tamsi tyla.

Galų gale Grizelda susmuko įveikta baimės ir įtampos. Staiga ji užčiuopė kišeninį žibintuvėlį. Dėkui Dievui — dabar besigaluodama ji galėjo bent pasišviesti.

Grizelda spustelėjo mygtuką ir įjungė žibintuvėlį. Jos kalėjimas nušvito. Ji apšvietė sienas ir dar sykį pamėgino pasiekti nišos dangtį.

Tačiau jai nepavyko.

Tuomet Grizelda vėl suglebo ir užmerkė akis. Jai rodės, kad kvėpuoti vis sunkiau ir sunkiau. Galvojo ji apie Haro, apie Gildą, apie tetą Agnesą ir motiną Aną, apie Sarnovus ir apie visas moterėles iš pensiono. Grizelda sieloje atsisveikino su jais visais ir kiekvienam pasakė ką nors malonaus. Bet staiga jai atėjo į galvą,

kad dabar Haro nekaltumas taip ir neiškils aikštėn. Tai vėl suteikė jai jėgų.

"Ne, aš nemirsiu — nemirsiu!" — Ji buvo dar tokia jauna, o gyvenimas — toks gražus. Jos turėjo seniausiai pasigesti, ir tikriausiai jau ieško.

O Haro? Jai dingus, jis tikriausiai labai išsigando. Grizeldai prieš akis iškilo jo išbalęs, susirūpinęs veidas. Ak, kaip ji mylėjo tą žmogų, kaip kankinančiai sunku buvo žinoti, kad jis kenčia. Grizelda ilgesingai ištiesė rankas ir šnabždėjo švelnius žodžius. Sunkios ašaros riedėjo jos veidu.

Mergina sunėrė rankas karštai maldai.

— Dangiškasis tėve, teįvyksta Tavo valia. Bet nesuteik jam dar didesnių kančių, nei dabar. Padėk man, padėk man ištrūkti į Tavo skaisčią saulę, dangiškasis tėve, — pagelbėk man dėl jo.

Merginos rankos vėl nusviro ir atsitiktinai palietė kišeninį žibintuvėlį. Šis turėjo tvirtą metalo korpusą. Ir staiga Grizeldai kilo mintis. Gal pamėginti žibintuvėliu belsti į medinę sieną? Tiesa, pilies ir bokšto sienos buvo labai storos, tačiau beldimas vis tiek girdėsis geriau už šauksmus.

Ir ji ėmė belsti žibintuvėliu į medžio sieną. Garsas buvo duslus ir šiurpokas. Grizelda sulaikiusi kvapą įsiklausė, tačiau aplink, kaip ir anksčiau, tvyrojo kapų tyla. Mergina garsiai ištarė keletą žodžių pati sau. Tyla ją slėgė taip, kad ji išsigando apkursianti.

Grizelda dar sykį pabeldė. Ir vėl bergždžiai klausėsi. Jau apie porą valandų tęsėsi jos įkalinimas.

Mergina vėl stukseno ir klausėsi. Ir kadangi jai atrodė, kad tik tokiu būdu galima prisišaukti pagalbos, ji ėmė belsti periodiškai. Nuo nepatogios padėties įskaudo visi sąnariai. Grizelda jau buvo beveik visai nustojusi vilties, kai pasigirdo keletas silpnų, tuo pačiu ritmu suduotų smūgių. Tai buvo pirmasis garsas iš išorės atsklidęs į jos kalėjimą.

— Haro! — suriko ji atgijusi, tarsi žinodama, kad tai jis duoda jai ženklą. Grizelda vėl pabeldė ir įsiklausė. Taip, atsakymas atėjo ir dabar.

"Dangiškasis tėve! Dangiškasis tėve!" Ji siuntė signalus ir atsakinėjo tuo pačiu tempu. Ak, kaip guodė tas silpnas garsas, prasismelkęs į baisųjį kalėjimą. Dėl Dievo meilės, kad tik jis nenutiltų, kad tik vėl neįsivyrautų kankinanti tyla.

Visos merginos juslės įsitempė. Ji sulaikiusi kvapą klausėsi. Vėl ir vėl siuntė ji atsakymus į draugiškos rankos perduodamus signalus, išvadavusius ją iš visiškos nevilties.

Dar vienas garsus šūksnis išsiveržė iš Grizeldos krūtinės:

— Štai dangiškasis tėve, — jeigu klausa jos neapgauna — ten štai pasigirdo stiprus vyro balsas, visiškai netoliese? Ar čia Haro balsas? Ji džiūgavo, krykštė ir šaukė tik vieną vardą — tą, kuris gyveno jos sieloje.

— Haro! Haro!

Pasigirdo atsakymas — iš viršaus, iš grafienės kambario.

— Grizelda!

Mergina verkė, juokėsi ir kartojo jo vardą.

— Haro!

Ji pasistiebė ant pirštų galiukų ir žibintuvėliu pabeldė per nišos durų apatinę briauną.

Vėl pasigirdo beldimas. Šįsyk visai arti. Mergina išgirdo balsą, su baime kartojantį jos vardą.

— Grizelda! Grizelda! Kur tu?

— Ak, Haro! Haro! Ar girdi mane?

— Taip, girdžiu tave. Bet kur tu, mano vargše mieloji širdele? — suriko jis stovėdamas visiškai šalia jos, už sienos.

Grizelda giliai įkvėpė ir vėl sušuko.

— Haro! Ar tu grafienės Alisos miegamąjame?

— Taip, mano meile!

— Tada prieik prie naktinės spintelės.

— Aš jau ten.

— Ar matai ant sienos virš spintelės tris apskritus perlamutro lapelius?

— Taip!

— Paspausk apatinį — tik stipriai!

Haro, visas drebėdamas iš susijaudinimo ir baimės dėl jos, spūstelėjo lapelį. Dideliam jo nustebimui sienoje atsivėrė durys.

Grizelda sukrykštė iš džiaugsmo ir įjungė žibintuvėlį. Ji ištiesė rankas mylimajam. Jis žvelgė pro nišą, tarsi pro langą, žemyn į Grizeldą. Ji matė virš savęs blyškų, sutrikusį grafo veidą. Jis pačiupo merginos rankas.

— Mylimoji, mylimoji! Dieve mano, kas tau nutiko?

Ji pakėlė pabalusį veidą, tačiau akyse švietė šypsena.

— Dabar viskas gerai — aš išgelbėta.

— Tu nesužeista, Grizelda?

— Ačiū Dievui, — ne!

— Bet kaip tu patekai į šitą ankštą tamsią skylę, apie kurią aš net supratimo neturėjau? Įkritai?

— Ne, neįkritau. Kaip aš čionai patekau — papasakosiu vėliau. Pirmiausia išlaisvink mane, — aš noriu laukan — aš...

Staiga ji susmuko be jėgų.

— Grizelda! Grizelda! Kaip man tave išvaduoti? Sienai pralaužti reikės daug laiko.

— Nueik į bokštą, į pirmojo aukšto kambarį. Ten ant sienos kabo kilimas rėmeliuose su delfinais. Per kokį metrą nuo grindų dešinėje pusėje vienas delfinas pažymėtas juodu kryželiu. Įspausk jį į sieną, kaip ir perlamutro lapelį. Tada atsivers durys, kurių iš vidaus aš negaliu atidaryti. Bet maldauju, paskubėk — ma-

no jėgos baigia išsekti. Tik nesivesk Beatos. Ji nori mane nužudyti.

— Grizelda! — nebesusivaldydamas sušuko jis.

— Taip, mylimasis! Išvaduok mane ir apsaugok nuo jos. Ji uždarė mane čionai.

— Mano vargšelė! Būk rami — visiškai rami, aš tave apginsiu. Tu tuoj būsi laisva, aš jau lekiu. Ir nepaliksiu tavęs vienos.

Jis apsisuko.

— Grolmanai.

Šis sutrikęs stovėjo vidury kambario.

— Grolmanai, eikš. Aš niekuomet neužmiršiu, kad tu atvedei mane čia. Lik čionai ir neprileisk artyn nei vieno žmogaus. Išeidamas aš dėl viso pikto uždarysiu duris. Ir noriu, kad žinotum, seni, panelė fon Ronach — mano sužadėtinė. Man regis, jos laukė toks pat likimas, kaip ir mano žmonos.

— Grizelda, laikykis! Grolmanas liks čia, kol aš tavęs neišvaduosiu!

Grizelda linktelėjo ir nusišypsojo. Jos kojos atsisakė tarnauti. Ji išsekusi sėdėjo ant grindų.

Haro išskubėjo. Apačioje jis sušaukė tarnus ir liepė apsiginkluoti įrankiais. Reikėjo laužti bokšto duris. Jis paprašė juos sekti iš paskos.

— Panelė fon Ronach užrakinta bokšte, — tik tiek pasakė jis tarnams.

Bokšto duris atidaryti pasirodė ne taip paprasta. Tai buvo seno, gero darbo durys.

Pagaliau jos atsivėrė. Grafas užbėgo laiptais, veržte įsiveržė į kambarį ir pripuolė prie rėmelių su delfinais. Jis apšvietė nurodytą vietą ir greitai surado juodu kryželiu paženklintą delfiną. Haro tvirtai įspaudė jį sienon. Durys prasivėrė. Jis atplėšė jas iki galo ir išvydo prie savo kojų gulinčią Grizeldą.

— Ji nualpo, ponas grafe, — riktelėjo iš viršaus Grolmanas.

Haro pakėlė Grizeldą. Ant rankų išnešė ją į lauką, lydimas apstulbusių savo žmonių žvilgsnių. Jis jautė, kad tyras oras ir patalas bus jai geriausi vaistai.

Lauke mergina greitai atsigavo ir atmerkė akis — savo tyras saulėtas akis, kurios nušvietė ir sušildė jo gyvenimą.

— Mieloji, mano širdele. Ar tu vėl su manimi? Garbė Dievui, — stipriai spaudė ją prie širdies grafas.

Ji glaudėsi prie jo ir laiminga šypsojosi, tarsi pavargęs vaikas.

— Ak, dabar viskas gerai, jau gerai. Tik neleisk Beatos prie manęs — aš jos bijau.

— Ji dar pasigailės to, ką tau padarė.

Grizelda vėl pasinėrė į nebūtį. Haro nunešė ją į šalia didžiosios salės esantį kambarį ir atsargiai paguldė ant sofos. Kaip visada laiku pasirodęs Grolmanas išvarė iš kambario visus smalsuolius ir paliko tik Bertą, kad ši galėtų patarnauti jaunajai jų pono sužadėtinei.

Haro liepė skubiai atnešti stipraus vyno ir Bertos padedamas davė Grizeldai jo išgerti. Tai ją atgaivino. Mergina pamėgino atsikelti. Ji matė savo mylimojo baimę ir rūpestį. Tai suteikė jai drąsos ir jėgų. Grizelda su Haro pagalba atsikėlė ir leidosi pasodinama į minkštą krėslą. Ji patogiai atsilošė.

— Ak, kaip puiku. O aš alkana, — mergina stengėsi atrodyti žvali.

Grolmanas išskubėjo ir greit grįžo nešinas padėklu apetitą keliančių skanių sumuštinių. Tuo tarpu Berta išpynė Grizeldai kasas, nes ši skundėsi galvos skausmais. Grizelda puolė valgyti sumuštinius, retsykiais nusišypsodama akių nuo jos nenuleidžiančiam grafui. Jo prašoma mergina išgėrė dar stiklą vyno. Kai Grizelda pasistiprino, ji paprašė grafo pokalbiui prie keturių akių. Jis atleido Bertą ir Grolmaną.

Dabar Grizelda išdėstė visa, ką sužinojo. Ji pradėjo nuo savo sapno ir papasakojo, kaip jos tyrinėjimai žingsnis po žingsnio vedė vis toliau ją tuo keliu, kurio gale buvo Haro nekaltumo įrodymas.

— Aš norėjau išsiaiškinti, kaip Beata pavogė nuodus iš tavo rašomojo stalo. Esu įsitikinusi, kad ji yra tavo žmonos žudikė ir ketino taip pat nužudyti mane. Tačiau dabar jau nebegalėsiu veikti viena. Tu privalai užbaigti mano pradėtą darbą.

Grafą sukrėtė tai ką jis išgirdo. Negalėdamas suvaldyti jį užplūdusių jausmų, jis atsiklaupė ir apkabino merginą.

— Ir visa tai, tu darei dėl manęs? Jeigu aš vėl galėsiu vaikščioti pakelta galva, jei atgausiu savo gerą vardą — aš dėkosiu tik tau - tau vienai. Bet kai pagalvoju, kiek galėjo kainuoti tavo pasiryžimas įrodyti mano nekaltumą... Ką tu iškentėjai, Grizelda. Minutės tau buvo virtę amžinybe. Aš vis dar drebu dėl tavęs ir nuo šiol saugosiu tave kaip savo akį.

Jis pažvelgė į pačią jos sielos gelmę ir pabučiavo pablyškusias lūpas. Mergina prisiglaudė prie mylimojo, jos akys švietė išbalusiame veide.

— Kaip mielai iki galo būčiau atlikusi šią misiją. Tačiau mano jėgų jau per maža. Beatos aš bijau taip, kaip nebijojau dar nė vieno žmogaus. Tu irgi privalai būti atsargus, Haro, maldauju. Kai ji užtrenkė mano kalėjimo duris, jos akyse degė beprotybė. Man regis, laukinio pavydo, neapykantos stumiama ji pasiryžusi viskam.

— Tas nelemtas padaras daugiau tavęs nebekankins. Dar šiandien aš su ja atsiskaitysiu. Štai kodėl ji neatsakė, kai aš beldžiau ir šaukiau. Ji nedrįso pažvelgti man į akis. Dabar aš suprantu tai, ko anksčiau negalėjau paaiškinti. Keista, kodėl man nekilo jokių įtarimų.Tiesa, kaip galima įtarti moterį padarius tokį baisų nusikaltimą. Grizelda, dabar eik ilsėtis — ne, ne

— ne į savo kambarį, ten tu būsi per daug arti Beatos. Aš palydėsiu tave į Gildos kambarį. Henrieta paruoš ten tau lovą ir saugos jus abi. Grolmanas stovės sargyboje prie durų tol, kol Trojenfelzas nebus išlaisvintas nuo tos moters.

Ji baimingai apkabino grafą.

— O tu? Ką darysi tu?

Jis paglostė merginai plaukus ir pabučiavo jos garbanas.

— Tai, ką privalau, Grizelda. Trojenfelzo vardas turi būti dar kartą išvilktas į viešumą, kad būtų galima įrodyti mano nekaltumą. Tačiau nebevargink daugiau savo vargšės galvelės. Gali ramia sąžine viską perduoti į mano rankas, mažasis, narsusis Šerlokai Holmsai. Tai, kas liko padaryti — ne moters darbas. Tu gali apie nieką negalvoti, išskyrus mūsų laimę, kuri dabar, dėkui Dievui, bus tyra ir nedrumsčiama. Na eikš, brangioji. Tu jau gali eiti? Taip greit atgavai jėgas? Aš mielai užneščiau tave viršun.

Grizelda iš lėto, šiek tiek svyrinėdama, pakilo. Jos keliai dar virpėjo. Tačiau ji jau galėjo stovėti, o švelniai prilaikoma grafo, ir eiti.

— Aš taip pat žinau, kaip baronas Dalhaimas vėl rado kelią į Trojenfelzą — tarė grafas.

— Ak, tai jis išplepėjo?

Haro papasakojo, kaip ieškojo jos Dalhaime ir kalbėjosi su baronu.

Salėje dar neramiai būriavosi žmonės. Grolmanas visiems pranešė, kad panelė fon Ronach yra būsimoji šių namų ponia.

Išblyškusi mergina, mielu veidu ir puikiom geltonom garbanom — tai buvo tikrai jaudinantis vaizdas. Berta ėjo iš paskos. Ji turėjo padėti jaunajai poniai nusivilkti drabužius.

— Labanakt, Grizelda, — pasimelsk už save ir už mane.

Ji paėmė Haro už rankos ir nuvedė prie Gildos lovos.

— Mūsų mieloji mažylė. Haro, kaip mes ją mylėsim.

Jis nesusilaikė — apkabino ir pabučiavo merginą, nors kambaryje stovėjo tarnai. Nebegalėjo kitaip.

— Pagaliau į Trojenfelzą ateis geresni laikai, — sušnabždėjo Henrieta.

Haro išėjo. Prie durų buvo pastatytas Grolmanas. Tačiau tąnakt Trojenfelzo pilyje, išskyrus Gildą ir Grizeldą, niekas nė bluosto nesudėjo. Pirmiausia Haro patraukė pas Beatą. Du tarnai, jo liepti, sekė iš paskos.

Jis vėl pabeldė į duris, šįsyk labai stipriai ir garsiai. Kai ir dabar niekas neatsakė, grafas pašaukė garsiu valdingu balsu:

— Jeigu tu tuojau pat neatidarysi, aš būsiu priverstas įsiveržti jėga.

Tačiau kambaryje buvo tylu.

Galima sakyti, Haro to ir tikėjosi. Jis pamojo tarnams ir liepė išardyti durų užraktą.

Tuo būdu jie įėjo. Haro įjungė šviesą. Jis išvydo ant kilimo gulinčią Beatą, jos ištiestoje rankoje buvo suspaustas jo portretas.

Haro pasibaisėjęs parklupo šalia jos, išvydo pamėlusias lūpas ir keistai užmerktus akių vokus. Jam tapo aišku, kad ji pati nuteisė save.

"Gal taip ir geriau. Grafaitė Trojenfelz neturėtų mirti nuo budelio rankos", pagalvojo jis.

— Ji mirė, — kimiai tarė grafas.

Atrodė, kad kažkoks nematomas šauklys akimirksniu išnešiojo šią žinią po pilį. Žmonės ėjo ir grūdosi prie durų. Staiga Haro išvydo ant stalo gulintį raštelį.

"Mano pusbroliui grafui fon Trojenfelzui"

Jis paėmė raštelį, po to nuėjo prie durų ir nuvarė smalsuolius.

— Čia viskas turi likti taip, kaip mes radome, — patvarkė grafas ir, kadangi durys nesidavė užrakinamos, liepė pastatyti prie jų sargybinius ir nieko neleisti į vidų.

Paskui Haro nuėjo į savo darbo kambarį. Jis pakėlė ragelį ir paprašė sujungti jį su policijos prezidiumu.

Haro pranešė apie grafaitės mirtį, nupasakojo visas aplinkybes ir paprašė atsiųsti komisiją. Taip pat jis paprašė kartu atsivežti ir gydytoją. Tai atlikęs, grafas įsigilino į Beatos paliktą laišką. Ten buvo rašoma:

“Mano mylimas Haro. Leisk nors kartą taip pavadinamas tos, kuri Tave taip pražūtingai ir beatodairiškai mylėjo. Kai Tu skaitysi šį laišką, manęs jau nebebus gyvųjų tarpe, o mirusiems nieko neuždrausi.

Šiandien Tu ištrėmei mane iš savo namų, iš savo aplinkos. Tu pajutai, kad aš Tave myliu ir mano meilė trukdo Tau. Man belieka vienas kelias — mirties kelias.

Aš žinau, kad tu pamilai gražiąją šviesiaplaukę auklėtoją. Ji be jokių pastangų gavo tai, ko aš taip aistringai troškau ilgus metus. Todėl aš nekenčiu jos taip pat karštai ir aistringai, kaip kad myliu Tave. Taip, kaip aš nekenčiau Tavo žmonos.

Aš neapkenčiau Alisos, nes ji kankino Tave savo užgaidomis. Aš buvau pasiryžusi klūpoti prieš Tave ant kelių, o ji elgėsi despotiškai.

Žinau, Tu nori, kad baltaplaukė laumė taptų Tavo žmona. Tačiau jai neteks mėgautis laime, dėl kurios aš taip kovojau. Aš nenoriu Tavęs atiduoti kitai, o ypač tai, kurią Tu taip myli. Niekuomet nesužinosi, kaip ji mirė. Ji išnyks iš Tavo gyvenimo lyg šešėlis. Tu jos niekuomet nebeišvysi nei gyvos, nei mirusios.

Ji šnipinėjo mane, ta baltaplaukė laumė, kad įrodytų Tavo nekaltumą. Tačiau gerą vardą Tau grąžinsiu aš, nes per mane Tu jį praradai.

Pateik šį laišką teismui. Tuo aš pareiškiu, kad nužudžiau grafienę Alisą Trojenfelz. Aš pavogiau nuodus, kuriuos grafas Haro laikė slaptame savo rašomojo stalo stalčiuje. Įslinkau naktį į jo kambarį ir prisipyliau nuodų į mažą buteliuką.

Per slaptą, man vienai žinomą nišą grafienės miegamojo sienoje man pavyko įlašinti nuodų į taurę su vynu. Grafienė tuo metu dar buvo gretimame kambaryje. Aš buvau skaičiusi giminės kroniką ir užtikusi ten slaptosios nišos aprašymą. Sunaikinau jį, kad daugiau niekas nesužinotų šios paslapties.

Kitą rytą ji buvo rasta negyva. Aš tikėjausi, kad jos mirtis bus palaikyta savižudybe, nes nuodai galėjo patekti į vyną tik tuomet, kai grafienė buvo viena savo kambaryje. Deja, atsitiko kitaip. Grafas Haro buvo apkaltintas ir suimtas. Aš buvau kaip nesava iš baimės — nors ir nesigailėjau to, ką padariau. Išėjo taip, kad eidama slaptuoju keliu į grafienės kambarį aš pamečiau žiedą. Įtariau, kad jis turėtų būti netoli tos vietos, kur įvyko žmogžudystė, tačiau nedrįsau dar sykį grįžti tenai.

Jei mano pusbrolį būtų nuteisę, būčiau prisipažinusi. Tačiau jis buvo išteisintas — tegu ir dėl įrodymų stokos — aš tylėjau. Pastebėjau, kad Grizelda fon Ronach nepasitiki manimi ir visą laiką sekioja iš paskos.

Aš grūmiausi savyje su piktąja dvasia, gundančia mane naujam nusikaltimui. Tačiau, kai įsitikinau, kad Grizelda žino mano paslaptį, kai pamačiau, kad Haro ją myli, nusprendžiau mirti; bet ir ji keliaus su manimi į tamsos karalystę.

Kaip aš susidorojau — šito niekas nesužinos. Padariau taip, kad ji dingtų slaptame pilies užkaboryje, apie kurį žinau aš viena. Ten bus jos kapas.

Nuodų, kuriais aš nužudžiau grafienę Alisą, su kau-

pu užteks ir man.

Tas iš jūsų, kuris be kaltės, — tesukalba "Tėve mūsų" už mano vargšę sielą. Tam, kuris be galo myli, galima daug ką atleisti.

Parašyta 1913 m. liepos 24 d.

Beata Dorotėja Klara

grafaitė Trojenfelz."

Haro sukrėstas padėjo laišką. Jis pastiro iš siaubo, pažvelgęs į šios moters sielos bedugnę. Nedrįso nė apsidžiaugti, nors dabar jo nekaltumas aiškiai ir nedviprasmiškai buvo įrodytas. Šiurpas krėtė grafą pagalvojus, ką ji ruošė Grizeldai.

Ši mintis išrovė iš jo širdies bet kokį gailestį Beatai. Jis nuėjo prie dukters kambario, kurį vis dar saugojo Grolmanas. Ar Grizelda miega? Ar tos baisios valandos nepakenkė jos sveikatai?

— Ar viskas ramu viduje, Grolmanai? — paklausė jis.

— Ponas grafas gali nesirūpinti. Prieš dešimt minučių buvo išėjusi Henrieta ir pasakė man, kad maloningoji panelė pagaliau užmigo. Henrieta jai paklojo šalia mažosios grafaitės. Jos guli apsikabinusios ir kietai miega.

Švelni laiminga šypsena pasirodė grafo veide. Jis uždėjo ranką ištikimajam tarnui ant peties.

— Grolmanai, pagaliau mano nekaltumas įrodytas. Panelė fon Ronach surado tikrąjį mano žmonos žudiką.

— Aš tikėjau, kad taip bus, ponas grafe. Garbė Dievui, kad mes išgirdome maloningosios panelės beldimą.

— Taip, Grolmanai. Ir aš niekuomet nepamiršiu, kas pirmasis atkreipė į tai dėmesį.

— Kitaip ir negalėjo būti. Juk jūs ir pats girdėjote, ponas grafe, kaip keistai skambėjo tas stuksenimas.

— Taip. Ačiū Dievui! Tiesa, tau nebereikia stovėti sargyboje. Šią naktį mums neteks ilsėtis. Tuoj čia bus ponai iš policijos.

Ponas ir tarnas nuėjo apačion į holą. Haro išėjo pro fasado duris ir giliai įkvėpė gaivaus vasaros nakties oro. Jo akys žvelgė į tūkstančiais žvaigždžių mirguliuojantį dangų.

Už pusvalandžio atvyko policijos komisija ir teismo medikas.

Teisingumas triumfavo. Grafas Haro pateikė priešmirtinį savo pusseserės laišką. Ponai iš policijos — o tai buvo tie patys žmonės, kurie tuomet suėmė Haro, — pasveikino jį su laiminga šios painios istorijos pabaiga.

Kai Grizelda kitą rytą nubudo iš ilgo stiprinančio miego, ji išvydo priešais stovinčią besišypsančią Henrietą su didžiule puokšte raudonų rasotų rožių.

— Ponas grafas siunčia savo sužadėtinei.

Grizelda pakilo ir panardino užkaitusį veidą į vėsias gėles.

Gilda neturėjo nieko žinoti apie tuos baisius dalykus, kad sunkūs įspūdžiai nesužeistų jos jaunos tyros sielos. Tačiau ji su būdingu vaikams smalsumu surengė Grizeldai tikrą tardymą. Buvo nelengva patenkinti smalsuolę. Po to Grizelda su Gilda greit apsivilko — abi baltas suknias — ir nusileido į pusryčių kambarį.

Haro jau senokai jų čia laukė. Jis pasitiko jas švelniu žvilgsniu, aistringai pabučiavo Grizeldai ranką ir pakėlė Gildą. Grafas, praleidęs bemiegę naktį, buvo šiek tiek pablyškęs. Tačiau laimė tryško iš jo akių.

Jis stovėjo viena ranka laikydamas Gildą, kita — Grizeldos ranką.

— Mieloji, dabar mes abu būsime protingesni ir padarysime taip, kad Grizelda nebegalėtų nuo mūsų pabėgti kaip vakar. Ar gerai? — paklausė jis Gildą.

Ši energingai linktelėjo.

— Ir žinai, ką mes padarysim, kad ji liktų pas mus visiems laikams? Mes imsim ir paprašysim, kad ji taptų tau mama. Ar tinka?

Gilda apstulbusi žiūrėjo į juos abu.

— Kaip tu tai padarysi, tėti? — naiviai paklausė ji.

— Na, Grizelda bus mano žmona, o tada tau ji bus mama.

Gilda suplojo delnais.

— Puiku. Ir kuo greičiau — tuo geriau.

Gilda apsivijo rankomis Grizeldos kaklą, o grafas apkabino jas abi.

Asidairiusi Gilda paklausė:

— O kur teta Beata? Ar ji neateis pusryčiauti?

Grizelda staiga išblyško ir baimingai pažvelgė į duris.

— Nesirūpink, Beata iškeliavo.

Grizelda neramiai pažiūrėjo į jį.

— Ji išvyko?

— Taip, Grizelda, išvyko toli toli. Mes dar pašnekėsim apie tai.

Vėliau jis atsargiai papasakojo apie tragišką grafaitės žūtį ir davė jai paskaityti priešmirtinį Beatos laišką.

— Ak, Haro, mielasis Haro, yra žmonių, kurie tokie nelaimingi, kad darosi pikti. Atleisk jai, aš jai irgi atleidžiu. Ji pati save nuteisė ir gailėjosi dėl to, ką padarė.

— Žinojau, kad tu taip pasakysi. Kadangi aš turiu tave čia, gyvą ir sveiką, matyt, galėsiu jai atleisti.

— Mielasis, nebegalvok apie tai, ką mes išgyvenom. Dievas apsaugojo mane, išlaisvino tave nuo įtarinėjimų, tebūnie jis maloningas ir vargšei jos sielai.

Pasišokinėdama atbėgo Gilda ir pareikalavo savosios glamonių dalies. Tėvas ir Grizelda paėmė ją už

rankų ir taip jie ėjo trise, jungiami nuoširdžios meilės.

Kai jie grįžo iš pasivaikščiojimo, prie išorinių laiptų sustojo raitelis — baronas Dalhaimas nušoko nuo žirgo ir pasitiko juos.

— Dėkui Dievui, man nebereikia klausinėti, ar jūs atsiradote sveika, mieloji panele, — tarė jis sveikindamas Grizeldą.

— Gali pasveikinti mane, Fricai — panelė fon Ronach tapo mano sužadėtine. Be to, aš turiu tau daug ką papasakoti, — atsakė Haro.

Baronas pabučiavo Grizeldai ranką.

— Palydėk mane į kambarį, Fricai. Grizelda, gal tu tuo tarpu parašytum laišką į pensioną?

— Taip, Haro. Gilda pabus su manim. Tiesa, mieloji? Tu padėsi man parašyti laiškus?

Abu ponai nuėjo į Haro darbo kambarį. Jis papasakojo viską, kas nutiko po jų išsiskyrimo.

Baronas Dalhaimas buvo sukrėstas ir susijaudinęs apkabino draugą.

Kai ši tema buvo išsemta, grafas tarė:

— Noriu tavęs kai ko paprašyti. Kaip manai ar tavo mieloji, gerbiamoji mama nesutiktų priimti Dalhaime mano nuotakos ir Gildos, paglobotі jų, kol aš susiruošiu vestuvėms.

— Žinoma, mano motina sutiks. Ji džiaugsis galėdama išpirkti savo elgesį.

— Tuomet aš josiu kartu su tavim į Dalhaimą ir išsakysiu savo prašymą jai pačiai. Dabar, ačiū Dievui, man nebereikia šalintis jūsų namų.

Abu ponai atsisveikino su Grizelda. Jai buvo paaiškinta, ko grafas vyksta į Dalhaimą.

— Ar netapsiu našta jums ir jūsų motulei? — paklausė ji barono.

— Jūs net neįsivaizduojat, kaip ji džiaugsis galėdama padaryti Haro šią mažą paslaugą. Tai mums bus vienas malonumas.

— Aš grįšiu kaip galėdamas anksčiau, — atsisveikindamas ramino grafas Grizeldą.

Abu vyrai išėjo, o Grizelda sėdo rašyti motinai Anai ir tetai Agnesai.

Motinai Anai ji papasakojo viską, kas atsitiko, ir paprašė šį laišką parodyti tetai Agnesai. Jos abi turėjo nuspręsti, ką verta pasakoti pensiono moterėlėms. Tačiau Grizelda pageidavo, kad apie jos sužadėtuves būtų pranešta visoms.

Rugsėjo 20-ąją Grizelda fon Ronach ir grafas Haro fon Trojenfelzas tyliai susituokė. Svečiais buvo Sarnovų šeima, baronas su mama, teta Agnesa ir motina Ana.

Buvo išsakyta daug širdingiausių linkėjimų. Grafo Haro atsivertėliai draugai kiek įmanydami stengėsi parodyti, kaip jie džiaugiasi matydami jį nekaltą. Per tas kelias savaites visi jie aplankė grafą ir išreiškė apgailestavimą, kad vengė jo, kol dar nebuvo aiškiai įrodytas jo nekaltumas.

Grafas Haro ir jo jaunoji žmona gyveno taip laimingai, kad Grizelda kartais sakydavo vyrui:

— Haro, man kartais baisu, kad mūsų laimė tokia didelė!

Tuomet jis prisitraukdavo žmoną ir pažvelgdavo į jos saulėtas akis.

Kurts-Maler H.
Ku 252 Grizelda: Romanas / H. Courths-Mahler; iš vokiečių kalbos vertė Bartas Plaušinaitis. — V.: Alma littera, 1994. — 205 p. — (Jausmų romanas).

ISBN 9986-02-065-4

H. Courths-Mahler (1867—1950) parašė 208 romanus, kurie išleisti milijoniniais tiražais.

"Grizelda" — jaudinantis meilės romanas. Jauna mergina Grizelda atvyksta į našlio grafo rūmus dirbti grafaitės aukle. Grafas ir auklė pamilsta vienas kitą, bet jų laimei trukdo įvairios kliūtys: grafienės mirties paslaptis, grafo giminaitės intrigos. Net gresia pavojus Grizeldos gyvybei. Tačiau meilė ir teisybė triumfuoja.

UDK 830-3

Hedwig Courths-Mahler
GRIZELDA

Iš vokiečių kalbos vertė Bartas Plaušinaitis
Redaktorė Stasė Jonynienė
Dailininkė Rasa Celiešiūtė
Techninė redaktorė Birutė Tolvaišienė
Korektorė Ginta Gerdvilienė
Kompiuteriu maketavo Violeta Keturkaitė

SL 412. 1994 11 17. Užsakymas 3093 . 11,05 leidyb. aps. l.
Išleido "Alma littera", Šermukšnių 3, 2600 Vilnius
Spaudė "Vilties" spaustuvė, Viršuliškių skg. 80, 2056 Vilni

Kaina sutartinė

H. Kurts-Maler (1867–1950) būdama septyniolikos metų parašė pirmąją knygą. Rašytoja sukūrė 208 romanus. H. Kurts-Maler daugelį metų buvo mėgstamiausia Vokietijos rašytoja. Šiandien jos romanai vėl leidžiami milijoniniais tiražais, skaitomi visame pasaulyje.

ISBN 9986-02-065-4

